N:r 1. Årg. 5. 1947.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

DET NYA GUSTAVSBERG.

Tio år har snart förflutit sedan K. F. övertog Gustavsberg, och fastän förnyelsearbetet som då satte in fortfarande inte är på långt när avslutat börjar man i alla fall kunna se varthän det hela lutar.

Men innan vi redogör för vad som har åstadkommits kan det vara nyttigt att som hastigast kasta en blick på förhållandena för tio år sedan. Då hade den svenska porslinsindustrin genomlidit den värsta depressionen i dess långa historia, beroende på omständigheter som låg helt utom dess kontroll. Den satte in strax efter förra kriget, då fabrikerna, delvis på grund av höga skatter, delvis på grund av förluster genom valutaförsämring som gjorde deras utlandsfordringar värdelösa, kommit i en prekär ekonomisk situation. Denna försämrades katastrofalt genom den nya bränningsteknik som införts i tyska och tjeckiska fabriker, varmed de blev istånd att producera till mycket lägre kostnader än de svenska fabrikerna. De svenska konsumenterna kunde visserligen glädja sig åt världens lägsta porslinstullar, och kunde i den svenska handeln köpa importporslin till avsevärt lägre priser än vad den inhemska industrin kunde prestera. Men medan detta pågick, var det inte så roligt att vara varken porslinsarbetare eller porslinstillverkare.

Nå, situationen ordnade sig så småningom. Nytt kapital satte de svenska fabrikerna istånd att skaffa sig de moderna och effektiva anläggningar som krävdes för att möta den utländska konkurrensen. Detta dyrbara rationaliseringsarbete var redan igångsatt av de gamla ägarna när K. F. övertog Gustavsberg, men då hade under loppet av c:a 15 år brukets ekonomi knappast tillåtit några omfattande nydanings- och underhållsarbeten av bostadsbe-

Forts. å sid. 5.

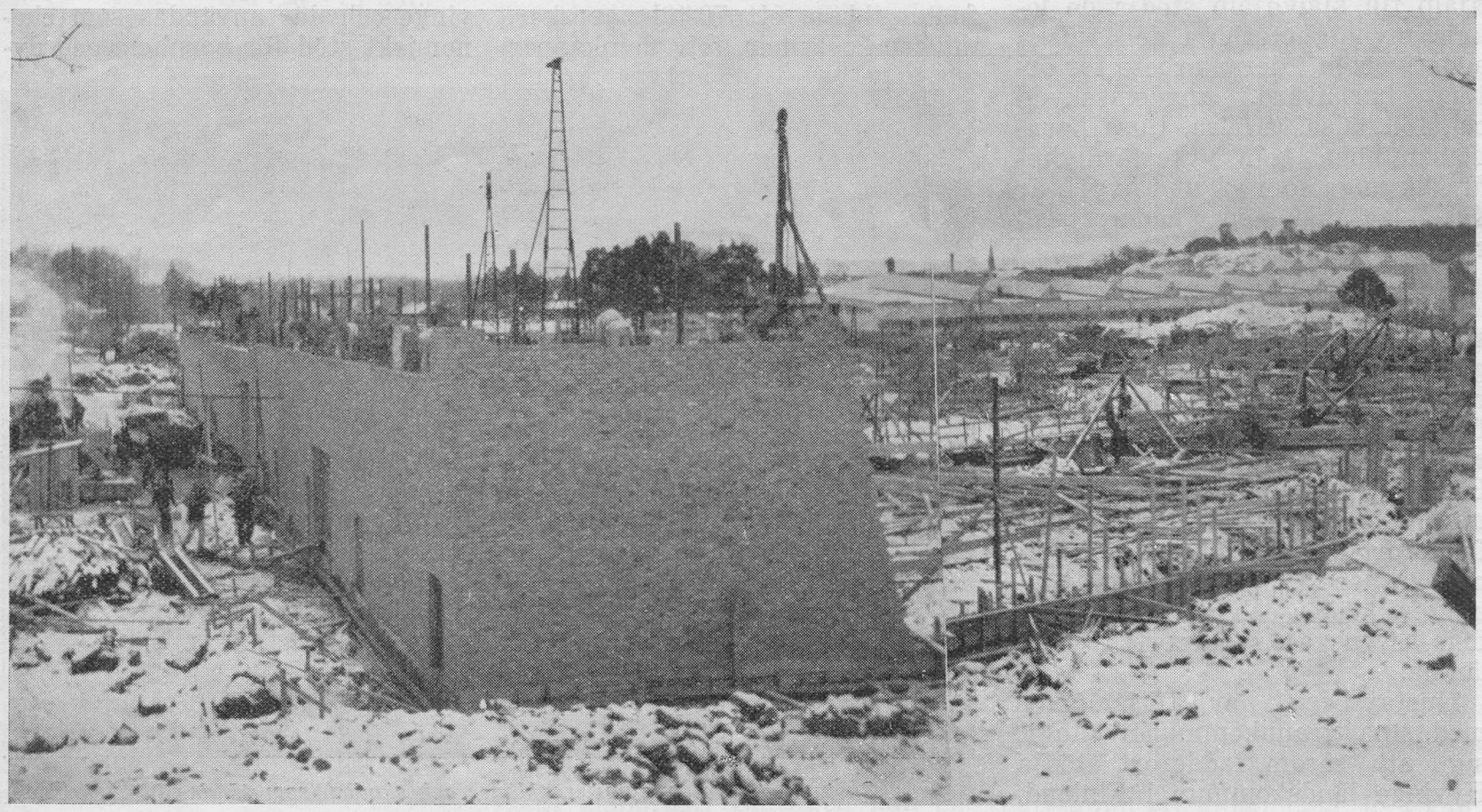

Dag för dag föres den nya badkarsfabriken allt närmare sin fullbordan.

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 5 FEBRUARI 1947 N:r 1

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:

Gunnar Andersson (ansv. utg), Tallåsen 20, tel. 156.
Gösta Dahlberg, Höjdhagsvägen 19, tel. 359.
Harald Lindholm, Skolan, tel. 80.
Georg Lundgren, Höjdhagsvägen 13, tel. 288.
Oscar Lövgren, Tallåsen 30, tel. 137.

Expedition:
Grindstug. 11, tel. 308

Prenumerationspris:
Helår 1:75. Lösnummer 35 öre. Sänd till Amerika är priset pr helår 2:35.

Annonspris:
20 öre pr mm.
För särskilt begärd plats 25 öre pr mm.

Gustavsberg hjälper sin adoptivort.

En av de former för stödåtgärder för Finland, som växte fram under kriget, är fadderortsrörelsen. Dess ändamål är att genom hjälp till självhjälp stödja de lokala myndigheterna i den finska adoptivorten i deras arbete för ortens barnavård, ungdomsskydd och folkhälsa. "Hälsa, ljusa barndomsminnen och yrkesfärdighet åt alla unga som gå ut i livet", är det höga mål som Fadderortsrörelsen satt upp för sig.

Så gott som varje ort eller socken i Finland har numera sin motsvarande stödort i Sverige. Nyligen förekom en programpunkt i radio, där Helsingfors tackade sin fadderort Göteborg. På fadderorten i Sverige och adoptivorten i Finland finnes en kommitté, som uppehåller förbindelsen mellan fadderort och adoptivort och förmedlar den hjälp i form av penningar, kläder och matvaror, som den svenska fadderorten kan lämna.

Gustavsberg har tillsammans med sina grannkommuner åtagit sig att såsom fadderort stödja Hyvinge landskommun i Finland. Redan i sommar tillsatte kommunalfullmäktige en kommitté, där Röda korset, Lottarörelsen, ABF och Socialdemokratiska kvinnoklubben äro representerade. Vid konstituerande sammanträde har kommittén utsett pastor Arne Sundström till ordf., fru Siri Berndtsson till v. ordf., fröken Anna Larsson till kassaförvaltare, herr Harald Lindholm till sekreterare och fru Elsa Pettersson till korresponderande ledamot.

Hyvinge landskommun omger köpingen med samma namn. Den ligger i norra Nylands och södra Tavastlands gränsområde, 60 km. från Helsingfors och 150 km. från Hangö. Befolkningen består av tavastlänningar, svenskättlingar och efter kriget inflyttade karelare. Deras huvudsakliga sysselsättning är jordbruks- och fabriksarbete. Jordbruket bedrives mest såsom småbruk och de driftigaste bland fabriksarbetarna ha skaffat sig egnahem.

Kommunen har givetvis stora efterkrigsproblem att brottas med. De största bekymren för närvarande är skolbarnens mat- och beklädnadsfråga. För att täcka de mest brännande behoven avsändes före jul härifrån Gustavsberg en sändning matvaror bestående av mjöl, gryn, makaroner, ärter, margarin, torrmjölk m. m. samt sex stycken stora lådor med begagnade kläder, som insamlats i Gustavsberg. I dessa klädlådor funnos bl. a. ett 70-tal par skor, tio herrkostymer, tolv damkappor samt en myckenhet strumpor, dam-, barn- och herrunderkläder.

För dessa gåvor, som utdelats i Hyvinge landsförsamling, har ingått tackbrev från myndigheter och enskilda i Finland. Skolbarnen ha tackat genom att sända av dem utförda teckningar, på vilka de skrivit ett enkelt tack. Inte mindre än etthundrasextiofyra barn ha tackat på detta sätt. Två systrar på nio och elva år skriva, efter att först ha talat om att de själva fått, den ena ett nattlinne och den andra en skinnmössa: "Också mor sänder hjärtliga hälsningar och tacksägelser för den klädgåva hon fått. Hon fick en mössa hon med, samt bitarna till en rock, som hon lovat sy åt mig att ha i skolan. Det känns trevligt att ha fått denna gåva också därför att de andra barnen i skolan talat om, att de fått gåvor från Sverige och Amerika. Nu kan även jag säga, att jag fått kläder från Sverige. Än en gång ett hjärtligt tack för det. Alla därhemma förena sig i detta tack."

De finska barnens, mödrarnas och fädernas tack vill kommittén härmed framföra till Gustavsbergarna, som visat en storslagen offervilja och hjälpsamhet, när det gällt Hyvinge. Kommunen och fabriken har utlovat månatliga penningbidrag för innevarande år. Dessa bidrag skola genom Sveriges Riksbank överstyras till Hyvinge och där användas som ekonomiskt stöd för barnhem och dy-

Gustavsbergslottorna sortera kläder och skodon, som sändas till adoptivorten.

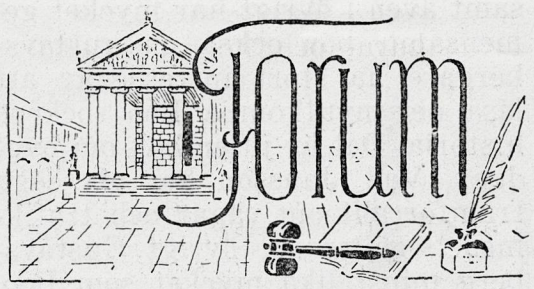

Gustavsberg och kooperationen.

Året 1947 kan i Gustavsberg en särskild högtid firas med anledning av att tio år förflutit, sedan porslinsfabriken och samhället kom i Kooperativa Förbundets ägo. Köpet avslutades och övertagandet skedde nämligen den 1 juli 1937.

Om KF inte köpt fabriken, är det ganska säkert att inskränkningen av driften kommit att fortsätta. Kanske fullständig nedläggelse skett och marken runt samhället styckats och sålts till villabebyggelse. Nu blev det i stället en radikal ny- och utbyggnad av fabriken. Därtill är nu en badkarsfabrik under uppförande. De förut mycket förfallna bostadslägenheterna har snart över lag genomgått omfattande reparationer. Dessutom har närmare 200 helt nya bostadslägenheter tillkommit under dessa tio år.

Men har den kooperativt rent idémässiga utvecklingen fortskridit i samma takt? Och hur ligger det till just nu på den punkten? Det är frågor som på allvar behöver dryftas. Genom en enkel affärstransaktion kunde fabriken och samhället göras kooperativa, men människorna i denna fabrik och detta samhälle blev inte kooperatörer i och med det avslutade köpet.

Utan tvivel ligger det en viss risk i att en starkt idébetonad folkrörelse, som kooperationen är, kommer att omfatta en grupp människor, som inte av personlig övertygelse trätt in i rörelsen. Men långt före KF:s övertagande av Gustavsberg hade kooperationen en stark ställning i samhället, i det att konsumtionsföreningen till största delen skötte varuförmedlingen här. Detta behöver dock ej innebära, att varje medlem i konsumtionsföreningen var en idémässigt sett övertygad kooperatör. Också nu ligger det så till, att många samhällsinnevånare och arbetare i fabriken, liksom också män i mer ledande ställning inom företaget, saknar kooperativ inställning. I stället fälles nu och då starka ord mot konsum och kooperationen. I vad mån de starka orden och det patos, som lägges i dagen, är uttryck för en klart och redigt övertänkt antikooperativ inställning är givetvis svårt att säga. Men det finns skäl misstänka, att det inte är så ofta. Ställningstagandet grundar sig kanske på, att någon köpt i konsum en thermosflaska, som inte var alldeles perfekt. En annan har fått en fläskbit, som inte hade de rätta proportionerna mellan späck- och kötträder. I ett tredje fall är det kanske en fru som, då hon kom till affären, tyckte sig värd att bli mer uppmärksammad än andra men inte blev det. (Alla bör behandlas vänligt och lika. Den som fått en felaktig vara bör alltid genast söka rättelse. Den affär — privat eller kooperativ — som tillämpar ett annat behandlingssätt bör med rätta klandras.) Slutligen kan en fjärde under arbetet i den kooperativt ägda fabriken ha mött något som inte tilltalat honom — kanske från en antikooperativt inställd förman. På anförda och liknande grunder är man — utan att fördenskull ha en genomtänkt uppfattning om saken — avogt inställd mot kooperationen som sådan. Och så kommer kritikerna med ett i vårt samhälle gärna använt slagord: "Kooperationen har monopol på Gustavsberg". För mången låter detta bestickande, och det är tydligt, att den som talar så, inte har någon kärlek vare sig till ordet eller saken monopol.

Då ju den svenska kooperationen satt in all sin kraft på att bryta alla monopol, och jämväl i flera fall lyckats, vore det väl underligt, om den nu själv skulle skapa sig ett eget litet monopol i Gustavsberg. Men är den i färd med att göra det?

Låt oss först konstatera, att i anförda fall brukas ordet monopol i annan än vedertagen mening. — Men, låt gå! Kooperationen har monopol på Gustavsberg, men den har det i samma mening som jag har monopol på den lägenhet jag bebor. Ingen kan få komma och säga: "Du ska inte ha monopol på lägenheten. Flytta du till köket, de andra rummen ska jag ha". Eller: kooperationen har monopol på Gustavsberg i samma mening som en affärsman har monopol på sin affär, en hemmansägare på sin gård eller svenskarna på Sverige. Om nu någon säger: "Varför skall svenskarna ha monopol på Sverige? Låt tyskar och ryssar få en bit var, där de tycker det passar, så det blir fri konkurrens", så tycker vi det är ett alldeles orimligt tal. Och det skulle — om det tillämpades — leda till fullständigt kaos på alla områden. Men vore det inte lika orimligt, om kooperationen mer eller mindre skulle utlämna Gustavsberg åt antikooperatörer, eller om privata företagare i landet skulle nödgas upplåta tomt — eventuellt också hus — åt en kooperativ affär. Och skulle det vara någon vinst med att ett privat bolag finge exempelvis bygga en porslinsfabrik på andra sidan Farstaviken?

Det finns ju ett annat och enklare sätt att klara här berörda svårigheter. Den som inte finner sig till rätta med Sverige utan tycker bättre om ett annat land, han kan ju fara dit. Den som inte kan gil-

---

lika institutioner. Gåvor mottagas även i fortsättningen tacksamt av kommittén, som skyndsamt kommer att förmedla dem till Hyvinge.

Arne Sundström.

Fadderortskommitténs redovisning.

Inkomster.

Gåvor: Gustavsbergs Lottakår kr. 100:—, Gustavsbergs Rödakorskrets 100:—, A.-B. Gustavsbergs Fabriker 100:—, Socialdemokratiska Kvinnoklubben 25:—, Joel Pettersson 10:—, Bennich 10:—, Greta Mattsman 5:—.

Försålda biljetter till kyrkokonserten: Genom Gustavsbergs Lottakår 210:50, Konsum i Gustavsberg och Grisslinge 56:—, kantor Borg 53:—, fröken Engström, Lagnö 10:—, Intressekontoret 10:—, vid ingången till kyrkan 60:—, kollekt i kyrkan 127:11. Summa kr. 876:61.

Utgifter:

Matvaror till Hyvinge 526:60, frakter 36:20, skoreparationer 18:—, sulläder m. m. 55:25. Summa kr. 636:05.

Anna Larsson, kassör.

Böcker om bygden.

I.

Boo sockens historia.

Köpmannen E. Alfred Janssons bok Boo sockens historia visar sig redan vid ett ytligt betraktande vara ett digert arbete. Det omfattar icke mindre än 336 stora sidor och är försett med en mångfald förträffliga och belysande bilder. Detta första intryck förstärkes, när man sida för sida tar del av boken.

Jansson har i första hand sysslat med de olika gårdarnas historia. Och det har han gjort på ett ingående sätt. Han går tillbaka ända till 1288, då Magnus Ladulås genom gåvobrev skänkte gråbröderna eller fransiskanermunkarna i Stockholm Orminge och Runmarö med respektive ägor för beständigt bruk av dess ved och andra tillgångar. Senare kom de olika gårdarna i Boo i andra händer. Vid tiden för ryssarnas härjningar i dessa trakter 1719 var Nicodemus Tessin d. y. ägare av Boo gård. Denna och andra gårdars historia får vi följa ända in till våra dagar.

Boo har aldrig haft någon egentlig bondestam, och det är framför allt de ofta förnäma egendomsägarnas liv man får en inblick i. Men också från fattiga prästers och enkelt arbetsfolks liv får man närbilder, som alltid också de är dokumentariskt väl belagda. Någon gång kommer rent av romantiska drag fram, såsom då det berättas om dalkullan, vilken kom till Kihls gård som ladugårdspiga och senare blev gift med ägaren, en greve från Österrike. Dalkullan-lagårdspigan slutade sitt liv som markisinna i sin mans hemland.

Man hade gärna önskat en fylligare bild av Boo under senare år och av de s. k. folkrörelsernas inträdande i socknen. I förordet har författaren garderat sig mot en sådan anmärkning och säger, att skildringen av den senare tiden bör dröja, tills man får ett större historiskt perspektiv på den och att han inte ansett sig ha förmåga att reportagemässigt teckna en bild av Boo från senare tid. Kanske bör det tilläggas, att en dylik framställning kunde vara tillräcklig för en andra del av Boo sockens historia.

Emellertid är Boo att lyckönska till denna förträffliga och väldokumenterade krönikebok. Gustavsberg väntar på sin. Och den lär enligt förljudande komma under året. Men då Boo och Gustavsberg är grannsocknar och en tid har tillhört samma pastorat samt även i övrigt har mycket gemensamt, bör också en gustavsbergare ha stort intresse av att läsa den nyutkomna Boo sockens historia. Det är ju en bok om bygden. Vad Jansson har att säga framför allt om vägar och trafikmedel, gäller för övrigt Gustavsberg minst lika mycket som Boo.

Genom Boo kommunalkontor får man angivna sockenhistoria till ett pris av kr. 7:— plus porto. I bokhandeln kostar den kr. 10:—. Det är ett lågt pris för ett dylikt arbete.

O. L—n.

---

la ett kooperativt företag, har möjlighet att arbeta inom ett annat, o. s. v. Men redliga människor motarbetar inte — varken öppet eller förstucket — det land, i vilket de själva bor, eller en rörelse, inom vilken de arbetar och av vilken de beror.

Det problem, som här berörts, är för Gustavsbergs vidkommande inte så lätt att lösa. Det sagda är endast ett försök att ställa frågan rätt. Arbetet på lösningen av detta spörsmål måste gå fram efter två linjer: den idémässiga och den praktiska.

Enkel och redig kunskap om vad kooperationen är och vill tycks vara högst av nöden. Många tror, att de vet vad kooperationen är, men de har i själva verket mycket oklara och felaktiga uppfattningar. Och kooperationen själv måste se till att den växer på djupet samtidigt som den växer på bredden. Det fattas mycket i den vägen. Blir rörelsen endast ett affärsmässigt drivet företag, har den förlorat sin nerv, sin själ.

Men rörelsens rent praktiska framsteg märks ju i första hand. En man som skrivit ett avsnitt av lanthandelns historia säger öppet, att kooperationen på ett erkännansvärt sätt bidragit till en god butikskultur. Och vid det här laget borde det vara allmänt känt, att kooperationen genom att spränga olika karteller och monopol sänkt margarinpriset i Sverige med en krona pr kg., galoschpriset (bästa mansgaloscher) med 4:75 pr par och glödlamporna med 50 öre pr styck. I de enskilda föreningarna och inom rörelsen i stort måste all möjlig omsorg ägnas de praktiska och för alla påtagbara framstegen. Men dessa yttre framsteg är beroende av inte endast kunnighet utan också personlig hängivelse från deras sida, som är engagerade i kooperativa företag.

Oscar Lövgren.

HÄLSNINGAR

till tidningen och till Gustavsberg har det kommit många, framför allt på talongerna till inbetalningskorten för prenumerationsavgiften men också genom brev. Redaktionen tackar för alla dessa vänliga hälsningar och omdömen om tidningen samt inför ett av de ankomna breven, dock med nödig reservation särskilt inför brevskrivarens omdöme, att Gustavsberg nu är ett paradis.

Till Redaktionen av Gustavsbergaren.

Som jag är född i Gustavsberg, närmare bestämt i Haga år 1882, vill jag härmed ge mig till känna, om det nu finns några av mina skolkamrater kvar därute. Jag gick i skolan för fröknarna Lovndes och Björklund samt för magister Lagerström. Min far var kapten, först på II:an och sedan på V:an. Han hette J. G. Pettersson. Jag har nu varit ifrån Gustavsberg i 46 år och endast gjort korta besök där. Har varit anställd vid Trafikbolaget Grängesberg-Oxelösund under dessa år men nu avgått som pensionerad lokförare.

Hittills har jag fått den kära Gustavsbergaren genom Joel Gustavsson men vill nu prenumerera på den, ty den är värd avgiften många gånger om. Det är det bästa jag vet, när den kommer. Och jag läser den om och om igen. Synd att den ej kan komma oftare.

Det är gipande att höra vilka förändringar till det bättre, som åstadkommits därstädes på de snart 50 år som gått, sedan jag lämnade Gustavsberg. Jag har många minnen kvar, men mest roliga om gamla original m. m. Förr var ju Gustavsberg ett slavsamhälle, men nu har det blivit ett paradis, och detta mest för de gamla — ja, i alla avseenden.

Jag önskar nu hela Gustavsberg och dess befolkning en lycksam levnad och framtid och ej minst tidningen Gustavsbergaren hälsas hjärtligt och önskas god fortsättning.

Ernst Stanley, f. d. lokförare.
Svengrensgatan 32, Eskilstuna.

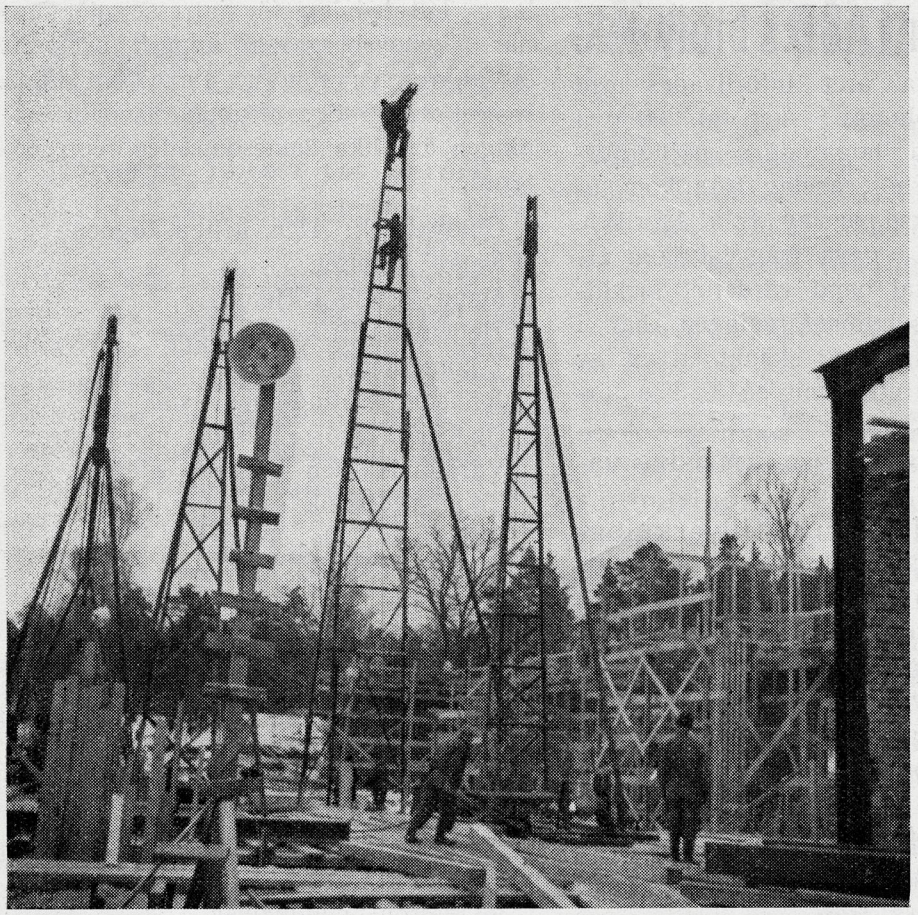

Arbetsbild från badkarsfabriken.

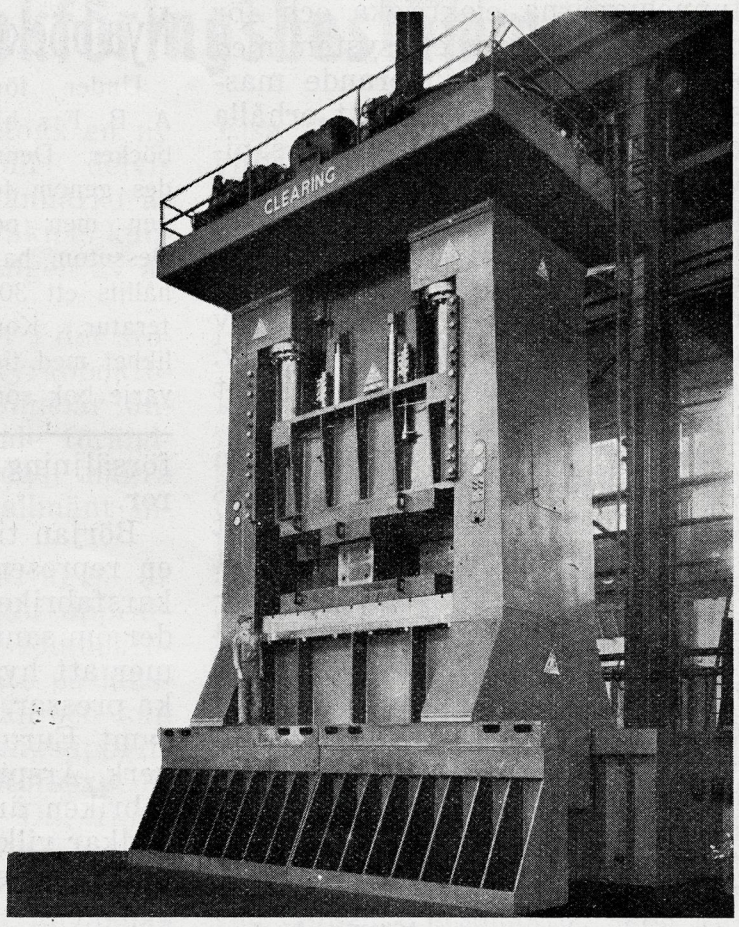

1.500 TON HYDRAULISK PRESS.

Pressningen av Gustavsbergs badkar kommer att ske med 1.500 ton hydrauliska Clearing pressar (motsvarande 2.500 ton vid mekanisk pressning. Bilden visar en av dessa pressar som nu är färdiga att provas hos den amerikanska tillverkaren. De levereras till den nya badkarsfabriken under första hälften av 1947.

Det nya Gustavsberg.

Forts. från sid. 1.

ståndet som tillåtits att förfalla på ett ganska betänkligt sätt.

De nya gastunnelugnarna var det första synliga tecknet på vad som komma skulle. Bränningen är ju den kritiska processen i all keramisk tillverkning, och de besparingar i arbetskraft och bränsle, som införandet av tunnelugnarna innebar, hade avgörande betydelse för fabrikens ekonomiska bestånd. En ny tillverkning av sintrat sanitetsporslin beslöts omedelbart efter K. F:s övertagande, och den nya fabriken kunde köras igång under 1940. Detta innebar något av en triumf, ty den nya krävande tillverkningen byggde på förut ganska oprövade idéer. För det första var de 106 m. långa

Lamellhus i Hästhagen.

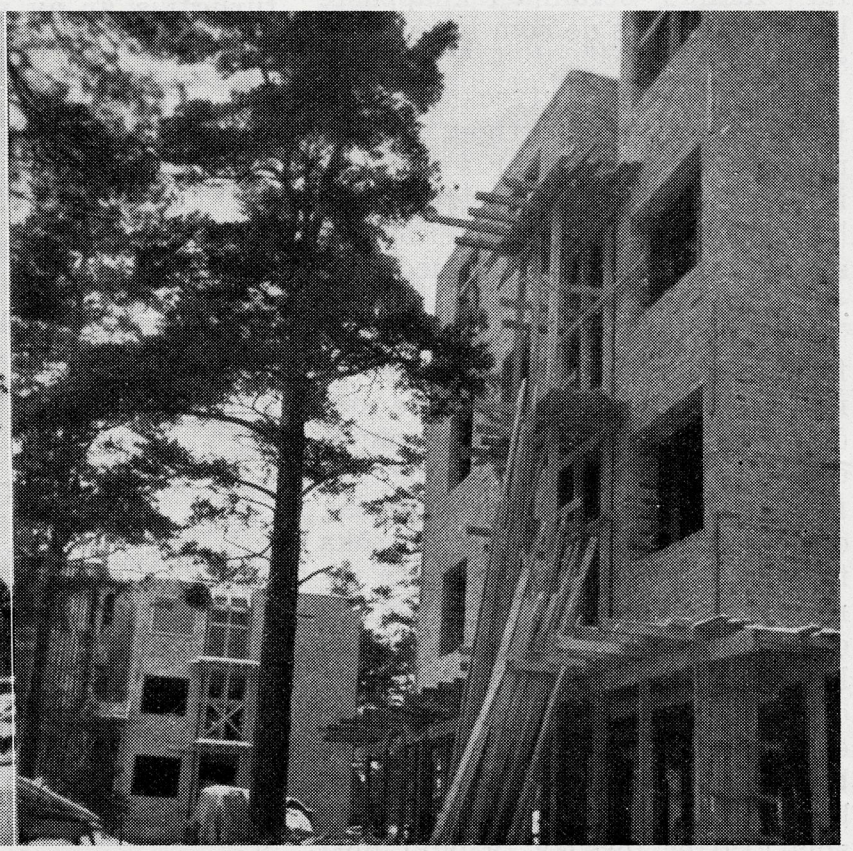

Punkthus i Hästhagen.

tunnelugnarna elektriska och för det andra infördes ett system med stora, ständigt cirkulerande massablandningar i avsikt att erhålla en jämn produkt. Det nya sanitetsporslinet släpptes nämligen ut på marknaden försett med en kvalitetsgaranti som klart och siffermässigt gav besked om att porslinet uppfyllde vissa tekniska krav på olika slags hållfasthet o. s. v. Även detta var något av en nyhet inom svensk handel.

Medan fabriken byggdes om och moderniserades, nedlades mycket pengar och arbete på att sätta bostäderna i anständigt skick. Alla de äldre husen genomgicks, och då själva huskropparna befanns sunda, uppgjordes planer på deras sanering och inredning i enlighet med en hygglig modern standard. Ett sjuttiotal enfamiljshus uppfördes i Höjdhagen, ett nytt bostadsområde som undan för undan utvidgats under kriget. Införandet av vatten och avlopp i de äldre husen medförde dyrbara kostnader på grund av att omfattande sprängningar måste vidtagas. Nya vatten- och reningsverk var endast ett par detaljer av många som blev en logisk följd av dessa arbeten.

Bostadshus för ogifta manliga och kvinnliga arbetare måste uppföras för att ta hand om den nya arbetskraft som krävdes. Ett stort egnahemsområde planerades, därefter ett mindre, men då intresset för radhus befanns i knappaste laget uppfördes de som hyreshus i stället.

Tillverkningen utvecklades ytterligare. Under kriget tillkom många olika produkter som förut inte tillverkats i Sverige, t. ex. högfrekventa isolatormaterial och eldfasta porslinsmaterial med ganska märkliga egenskaper.

Vid krigsslutet var planerna färdiga för ytterligare tillverkningar. Bostadsfrågan i både städerna och på landsbygden väntades bli kritisk för många år framåt, och för Gustavsberg låg det då nära till hands att försöka ta hand om hemmens sanitära utrustning. Vatten, avlopp, värme och sanitet är naturligtvis ofrånkomliga i den moderna bostaden och de representerar tillsamman en betydande del av de totala byggnadskostnaderna. Gustavsberg har föresatt sig att i mån av sina krafter försöka få bukt med dessa och för den skull inriktat sig på en masstillverkning och försäljning av dessa kritiska varor.

Början till den nya tillverkningen representeras av den nya badkarsfabriken som nu uppföres söder om sanitetsfabriken. Den kommer att hysa bl. a. sex hydrauliska pressar, varav två på 1.500 ton, samt Europas modernaste emaljverk. Årsproduktionen av den nya fabriken är beräknad till 200,000 badkar vilket förslår att täcka både Sveriges och grannländernas behov.

Gustavsbergs nya badkar är en för Sverige alldeles ny typ. De pressas ur c:a 2 mm. plåt med en så gott som ögonblicklig operation i de tunga pressarna och emaljeras därefter tre gånger samt bränes i den kontinuerliga emaljugnen efter varje sprutning. Resultatet blir att emaljen förenas med plåten på ett sådant sätt att den motstår hårda slag utan att flisas. Karet är endast hälften så tungt som det gjutna karet vilket naturligtvis är av största betydelse för transporten och installationen.

Jämsides med den nya badkarsfabriken uppföres ett nytt bostadsområde i Hästhagen. Den första etappen omfattar punkthus och lamellhus för c:a 500 personer, därefter kommer ytterligare dylika bostadstyper och radhus för lika många anställda.

Ett önskemål, som delas i lika hög grad av gustavsbergarna som fabriksledningen är ordnandet av ett samhällscentrum med samlingslokaler, biograf o. d. Vissa planer ligger klara på ritningar men hur den slutliga utformningen av denna angelägenhet kommer att te sig är icke så klart. Avgörandet ligger också, i nuvarande svåra materialsituation, i händerna på myndigheterna i Stockholm, som knappast influeras av vad gustavsbergarna tycker och tänker i denna för dem själva så viktiga fråga.

Ges.

Nya böcker i ABF:s bibliotek.

Under förra året införlivades med A. B. F:s bibliotek i runt tal 200 nya böcker. Denna höga siffra möjliggjordes genom förhöjt anslag från kommunen men också anslag från fabriken. Dessutom har i gåva från fabriken erhållits ett 30-tal band värdefull facklitteratur. Konsumtionsföreningen har i likhet med tidigare år skänkt ett ex. av varje bok som utkommit på K. F:s förlag. Till ledning för intresserade lämnar Gustavsbergaren uppgift över ett 50-tal arbeten som nu finnes att tillgå i biblioteket. Som framgår av förteckningen är olika ämnesområden representerade.

Golowanjuk: Den heliga lögnen.
Kafka: Slottet.
Mann: Lotte i Heimer.
Hedenvind-Eriksson: Sagofolket som kom bort.
Johnson: Strändernas svall.
Hedberg: Större än du nånsin tror.
Värnlund: Den befriade glädjen.
Edquist: Musik i mörker.
Degerman: De dömdas ö.
Nerman: Svensk och ryss.
Lundström m. fl.: Kriget 1939—45.
Ursing: Svenska växter.
Engberg: Tal och skrifter.
De Geer: Sveriges naturrikedomar.
Fangen: En ljusets ängel.
Walton—Cotten: Den fulländade fiskaren.
Jannes: Människor därute.
Grünewald: Matisse.
Ief-Petrov: Guldkalven.
Tegner: 33 år som sportjournalist.
Gunnert: Handbok i svetsning.
Elmér: Svensk socialpolitik.
Sinclaier: Drakskörd.
Lundgren: Lera och eld.
Frenchen: Sibiriska äventyr.
Haller: All världens detektivhistorier.
Rösio: Svenska fåglar.
Gustavsson: Förbränningsmotorer.
Holmqvist: Flygning.
Westerlund: Mina hundår i Lappland.
Zetterström: Sällskap där man haft roligt.
Wright: Black Boy.
Moberg: Brudernas källa.
Tolstoy: Systrarna.
Örne: Ekonomisk demokrati.
Lemoine: Radio.
Ignatiev: Från tsarens hov till röda armén.
Lyttkens: Nya stjärnor tändas.
Kollentay: Den första etappen.
Gottholf: Uli.
Sällfors: Arbetsstudier inom industrien.
Steinbeck: Det stora kalaset.
Berge: Kartellerna — ett världshot.
Chevallier: Förargelsens hus.
Fredriksson: Farväl, du hav.
Vackek: Hönsastugan.
Bonde: Farväl gamla tider.
Posse: I begynnelsen var ljuset.
Carral: Alice i Underlandet.
Sandström: Källskatten.
Grimberg: Världshistoria, XI.
Coldwell: Son av Georgie.
Lindblad: Ryttarinna.
Smitter: Nya tag.
Asklund-Gullers: Stockholm — sommarstaden.

Konsumspalten

Konsums julfest för barnen
hölls i gymnastiklokalen i Gustavsberg den 1—2 febr. Tillslutningen var i det närmaste hundraprocentig. Det var munterhet och musik. G. Dahlberg var lekledare. Liv och lek var det också över både honom och barnen. Filmen "Det var en gång" visades. Till slut utdelades de obligatoriska gottpåsarna, därtill kom denna gång sparbössor och bilderboken "Per och Lisa".

Föreningens omsättning
har under det gångna året ökat betydligt, ja, till och med mera än något år tidigare under föreningens 26-åriga tillvaro. När detta skrives, kan exakt siffra inte angivas, men så mycket är klart att nettoomsättningen, då omsättningsskatten frånräknats, kommer att röra sig omkring 2.620.000 kr., vilket är cirka 362.000 mera än närmast föregående år.

Det dröjde länge, innan de utlovade

idélådorna
kom på sina platser i butikerna. Tyvärr är det lång leveranstid även på idélådor. Hoppas nu, att det inte ska behöva bli lång leveranstid också på goda idéer och uppslag. Idélådorna hänger nu i alla fall i butikerna och säger till varje medlem och kund: Välkommen med dina idéer och förslag. Du kan på det sättet nå längre med önskemål och förslag än om du flyktigt diskuterar med någon bekant, då du går från butiken.

Årsmötet, som väl kommer att hållas i slutet av mars, får att bl. a. ta ställning till frågan om

högre insatsbelopp.

Varje medlem skall nu enligt stadgarna ha ett insatsbelopp på 100 kr. Dels på grund av att kronans realvärde sjunkit, dels därför att föreningarna behöver kapital för sina betydande nybyggnader, beslutade KF:s kongress att fastställa, att ett högre insatsbelopp, nämligen minst 150 kr., skall insättas av varje medlem tillhörande en förening ansluten till KF. De enskilda föreningarna beslutar givetvis själva om tidpunkten för genomförandet av denna nya bestämmelse. Det är ju en stadgeändringsfråga, och i den måste för Gustavsbergs konsums vidkommande beslutas på två fullmäktigesammanträden, därav ett årsmöte. Den nya anordningen kan under alla förhållanden inte komma att tillämpas förrän tidigast 1948. Men i detta fall liksom annars gäller det att först dryfta frågan, därefter fatta beslut och sedan genomföra beslutet.

Skrivare.

Nya folkbokföringsbestämmelser.

Den 28 juni 1946 antogs en ny folkbokföringslag, som delvis skall tillämpas från 1 januari i år och som i sin helhet beräknas kunna genomföras till ingången av år 1948.

Den nya lagen bygger i det stora hela på det gamla kyrkobokföringssystemet men innebär ändock ganska vittgående förändringar. Här skall endast några förändringar av mera allmänt intresse vidröras.

Den största förändringen är måhända, att i varje län upprättats en länsbyrå för folkbokföringen. Den har sitt säte på länsstyrelsen i respektive län och kan i fråga om folkbokföringsuppgifter liknas vid en "pastorsexpedition" för hela länet. Där finns varje i länet kyrkobokförd person uppförd på en plåt, som är så konstruerad, att den kan användas som tryckplåt. Dit skall pastorsämbetet i varje församling skicka in uppgifter på alla förändringar som sker i kyrkobokföringshänseende, såsom flyttningar inom och till eller ifrån församlingen, födelser, dödsfall, giftermål m. m. Det är därför, som allmänheten numera är skyldig att skyndsamt anmäla flyttning inte bara mellan olika församlingar utan även inom församlingen.

En annan nyhet är, att samtliga kommuner i riket indelats i rotar. Förslag till roteindelning har upprättats av kommunen i samråd med pastorsämbetet, samt fastställts av länsstyrelsen. Gustavsbergs kommun har indelats i fyra rotar, omfattande respektive Söder, Norr, Mörtnäs samt den övriga s. k. landsdelen. I spetsen för varje rote står ett roteombud, som kommer att få sig tillsänd en förteckning på samtliga personer, som tillhöra roten. Roteombudet skall noga följa förändringarna i befolkningshänseende i sin rote. Till roteombud för Gustavsberg har kommunalfullmäktige utsett fröken Margy Håkansson och fru Elsa Viberg på fabrikskontoret, vilka båda i sitt arbete ha lätt att nå medlemmarna i sina respektive rotar, samt herr Nils Jansson, Mörtnäs och Fritjof Johansson i Lagnö. Roteombuden skola träda i funktion den 1 april i år.

Under loppet av innevarande år kommer varje i riket kyrkobokförd svensk medborgare att förses med ett medborgarkort och utländsk medborgare med ett främlingskort. Dessa kort äro ämnade att i legitimationshänseende ersätta de nuvarande personkorten. De skola vidare komma till användning vid flyttning från församling till annan. Några flyttningsbetyg komma, när systemet kommer igång, icke att användas. I stället skall på pastorsexpeditionen läggas upp personakter för varje i församlingen kyrkoskriven person. Personakten skall följa en person under hela hans liv. Flyttningen går så till, att den flyttande på pastorsexpeditionen i inflyttningsorten visar upp sitt medborgarkort. Sedan rekvirerar pastorsämbetet personakten från utflyttningsförsamlingen. Flyttningsförfarandet kommer alltså att bli förenklat för den flyttande. Han behöver bara anmäla sig i inflyttningsorten och ej som förut både i utflyttnings- och inflyttningsorten. Detta system kommer ej att tillämpas förr än tidigast den 1 juli i år. Till dess skall flyttningar anmälas som förut.

Det nya systemet kommer givetvis att vålla en hel del huvudbry under övergångstiden. Om det skall fungera, måste allmänheten samvetsgrannt fullgöra sina skyldigheter i fråga om anmälningar av olika slag. Roteombuden skola ej behöva ingripa annat än i undantagsfall. Det normala skall vara, att var och en självmant fullgör sin anmälningsskyldighet.

Arne Sundström.

En värmdöprost för 200 år sedan.

”Jag är av eder kallad till en lärare uti denna församling. Hurudan min kallelse och ingång till eder varit, kan jag påkalla edra egna samveten till vittnen och likväl oförskräckt inför Herranom och eder betyga, att jag icke med löpande och rännande, med lockande och tiggande, som, tyvärr! ej sällsynt är i våra tider, har gått något steg till denna predikstol. Fastmera måste jag klaga över min hjärtans tröghet och motsträvighet, att följa och lyda Herrans kallelse och befallning, att gå till detta rum. Vad arbete mig här förestår och vad ansvar mig åligger, besinnar jag med hjärtans ängslan och oro, när jag tänker däruppå, att jag inför Guds domstol skall göra räkenskap för allas edra själar, ibland vilka största delen, såsom får utan herde, lupit härtills var sin väg och ännu icke lärt veta de första bokstäverna av Guds ord. Jag önskar, att genom Guds nåd kunna fullgöra det förtroende, som denna församlings herrskap och övriga ledamöter för mig med sin kallelse betygat; den jag med all ödmjuk vördnad och tacksamhet erkänner och emot vilken jag ock utlovar så mycket hos mig står och Herren mig givandes varder, att söka skaffa någon frukt och nytta till allas eder salighet”.

Detta citat utgör ett brottstycke ur Anders Andreea Bålds inträdespredikan i Värmdö kyrka pingstdagen 1729. Jämte ett flertal predikningar hållna i Värmdö kyrka ingår den i författarens posthumt utgivna ”Christeliga Betragtelser, öfwer Årliga Sön- och Högtids-Dagars Evangelier” (Stockh. 1761).

Anders Båld* hör till de mera bemärkta prästmännen i Sverige under förra delen av 1700-talet. Det faller sig också ganska naturligt, att den som är bosatt i den angivne riksbekante prostens pastorat skaffar sig någon kännedom om honom.

Han var född i Öregrund den 17 juni 1679. Fadern var kyrkoherde och blev sedermera prost i Österlövsta. Sina första bokliga kunskaper inhämtade sonen i hemmet, kom 1689 till Uppsala, där han hösten samma år avlade studentexamen. Han disputerade åren 1700 och 1705 och började sistnämnda år en utrikes resa, som gick genom Danmark, Tyskland, Holland och England. Med många namnkunniga och lärda män stiftade han bekantskap samt fördjupade sina kunskaper vid lärdomsanstalter och universitet. I maj 1707 promoverades han i Uppsala till filosofie magister, ehuru han då befann sig på sin utrikesresa.

På grund av faderns sjukdom måste han tidigare än ämnat återvända hem. Då han i november 1707 kom hem till Österlövsta, var fadern emellertid redan död. Den unge Båld blev nu nådårspredikant efter sin far. I december 1708 prästvigdes han och blev först adjunkt i Jakobs och Johannes församling i Stockholm samt 1712—17 adjunkt hos prosten E. Ljung i Västra Vingåker.

I prostens dotter, Ingrid Elisabeth Ljung, fann den unge adjunkten sin trogna livskamrat. Med 1700-talets en smula sentimentala och högtravande stil skriver Anders Bålds son, hovpredikanten Anders Båld, i en levernesbeskrivning, som ingår i ”Mag:r Anders Bålds Predikan om den Korsfäste Christo” (Stockholm 1758): ”År 1714 den 28 januari ingick salige kyrkoherden, genom Guds milda försyn och skickelse, ett kärligt äkta förbund med prosten i Vingåker, doktor Eric Ljungs dotter, Ingrid Elisabeth Ljung, vilken han efter 37 års och några månaders ljuvaste och käraste sammanlevnad en högtsörjande änka lämnat och således med sin död bedrövat den, som gjort alla hans levnadsdagar till glädjedagar”.

År 1716 blev Anders Båld komminister i Storkyrkan i Stockholm, men tillträdde först påföljande år. Då kyrkoherden magister Ericus Schepperus på Värmdö avled 1728 inlämnades därifrån till Kungl. Maj:t en underdånig böneskrift med anhållan att få Båld till kyrkoherde. Både Kungl. Maj:t och domkapitlet i Uppsala ställde sig välvilliga till denna anhållan, Båld utnämndes till kyrkoherde, sedermera även prost i Värmdö pastorat, och tillträdde, som förut angivits, pingstdagen 1729.

”Han upptog denna förändring, såsom av Herranom skedd, med lydnad och undergivenhet, men hade hellre med Jeremia dragit sig undan det dryga själsansvar, som han visste vara förbundet vid en så vidsträckt och tillika i sin kristendom förfallen församlings själavård, helst som han märkte, huru mycket hans krafter redan avtagit”, skriver sonen efter faderns död. Och han fortsätter: ”Med vad outtröttlig flit, omsorg och bekymmer salige kyrkoherden hela 18½ år vakat över denna vidsträckta församling; huru han ej försummat genom träget predikande, lärande och förmanande, genom besvärliga sjöresor till flera kapell och årliga prediko-, hus- och katekismiförhör, med mindre han förkunnat sina åhörare allt Guds råd om deras salighet; huru många villfarande han här genom Guds kraft hämtat ifrån förtappelsens väg; huru han med livsens ord styrkt de trötta händer, med sitt ljuva tal upprest dem som fallne voro och förstärkt de bävande och maktlösa knä; varit de blindas öga och den haltes fot. Vad frukt och välsignelse till upplysning i Guds viljas kunskap det ock skaffat, att han genom föranstaltande av en ny och tillräcklig upplaga av Nya Testamentet och andra korta, men till kristendomens kunskap och utövning handledande böcker, lagat att Guds heliga ord, som offentligen blivit rent och oförfalskat lärt och predikat, varit även att finna enskilt och i vars och ens hus, till inbördes och daglig förkovran, uppbyggelse och efterlevnad; detta med vad mera, lärer envar intyga, som här känt hans nit om Herran, hört hans anderika predikningar och sett hans enskilta, kärliga och uppbyggliga umgängelse ibland alla; det vittnade ock den ofärgade kärlek, förtroende och högaktning, som bemälte församlings ledamöter så högre som lägre för denne sin trogne själasörjade be-

*Något porträtt av Båld är inte känt. Det stora verket ”Svenska män och kvinnor” har visserligen infört ett sådant, men det är av Anders Båld d. ä:s son, som också hette Anders Båld och var kyrkoherde i Maria kyrka i Stockholm.

tygade, medan han ännu var när dem; den sorg och klagan, varmed de skildes vid honom och han vid dem".

I den citerade levernesbeskrivningen berättas det också, att Båld med kraft gripit in mot och gjort slut på den slentrianmässiga nattvardsgång, som vid denna tid var så vanlig även på Värmdö. I en ämbetsberättelse till en biskopsvisitation i maj 1740 har han berättat, att han vid sin ankomst till Värmdö sökt "att här inrätta en barnaskola på det att de unga måtte ha tillfälle att lära läsa i bok och vidare komma till något begrepp i katekismi kunskap". När denna plan framkastades vid en sockenstämma hade direktör Jakob Scholten i Lämshaga utlovat ett kapital på 1000 daler kopparmynt, som skulle utgöra grundplåten till en fond, vars avkastning skulle användas till skolmästarens underhåll. Då företaget inte stöddes av flera, kunde tanken ej förverkligas på sätt som Båld hade önskat, men han kunde likväl med tillfredsställelse konstatera, "att barnen ändå blivit hållna till att lära läsa i bok och utvärtes fatta katekismi lärostycken".

Gång efter annan hade Bålds namn förts upp på förslag vid tillsättandet av olika prästerliga befattningar, men han stannade kvar på Värmdö. Då emellertid Katarina församling i Stockholm år 1747 enträget vädjade till Kungl. Maj:t att få Anders Båld till kyrkoherde, lämnade han sitt bifall därtill och höll allhelgonadagen samma år sin avskedspredikan på Värmdö. Därvid yttrade han bl. a.:

"Sådan, som min ingång var till eder, utan eget val och sökande, sådan är ock min utgång från eder... Hade jag velat smickra med världen och gå de vägar, som världssinnade gå, så hade jag ej så länge varit hos eder... Jag har sökt rota ut den falska döda tron och den självgjorda skrymtaktiga gudstjänsten utur allas edra hjärtan, men föra eder till det rättsinniga väsendet, som är i Kristo Jesu. Jag har offenteligen och enskilt tydeligen predikat och lärt emot den fördärveliga köttsliga säkerheten och denna tids sadduséiska väsende, varuti så många inbilla sig hava tron, och genom tron äga delaktighet i Kristi förtjänst och tröst av hans försonings fullhet, fast de ej veta av någon bättring, någon invärtes och utvärtes sinnes och levernes förändring, någon levande tros kraft och andes drift till Jesu sanna efterföljd... I veten själva, vad tillstånd var i församlingen, när jag kom till eder. I veten ock, att jag icke skonat mig, eller spart mina krafter till att arbeta på eder uppväckelse utur den gamla syndavanan och säkerhetssömnen... Jag beder eder genom Andens kärlek, att I förlåten mig, om jag under mitt ämbets tid någon emotbrutit, eller av oförsiktighet och ovetenhet någon förargat, eller av naturlig blödighet och kropps svaghet något underlåtit, som till edert bästa lända kunnat".

Det var i sanning ingen smickrande framställning han kom med. Kristet allvar och ansvar präglade hans ord, som voro av sådant innehåll och framsades på ett sådant sätt, att tårar glänste i många öga.

Att Anders Båld var avhållen och saknad på Värmdö framgår också därav, att då hans angivna söndagspostilla skulle utkomma, och förhandssubskription upptogs, ett flertal namngivna personer på Värmdö, både av högre och lägre stånd, antecknade sig, trots att det rörde sig om ett bokverk på mer än 1.000 sidor.

I Katarina församling blev Bålds verksamhetstid inte lång. Han avled nämligen den 21 april 1851.

Båld var, som redan angivits, en av 1700-talets mera framstående prästmän. Han ägde en omfattande teologisk och humanistisk beläsenhet. Till sin religiösa läggning stod han den frambrytande pietismen nära. Hans predikningar såväl som andra vittnesbörd ge vid handen, att han väl förvaltade sitt ämbete och med trohet delade sanningens ord. Hans förkunnelse har allvarets prägel med dom över både självsäkerhetens och de onda gärningarnas synd, samtidigt som benådningens budskap ljuder klart.

Ett vittnesbörd om det förtroende som myndigheterna hade för honom personligen är, att han kallades till ledamot i de kommissioner, som hade att handlägga de svårbehandlade religionsmål, som gå under namnet "sicklamålet", på 1720-talet, och det "dippelianska målet", på 1730-talet. Säkerligen var det också mycket tack vare Bålds klokhet och vidsyn, som det blev möjligt för de vinddrivna "främlingarna" att slå sig ned på Skevik.

Vid prosten Bålds död hade bl. a. den från 1700-talets nitiska kurhistoria välkända [illegible] Charlotta Nordenflycht skrivit ett gravkväde, varur följande återges:

Han i sitt stånd en stjärna var,
den icke något moln förhöljde;
men vad han lärde själv han följde,
som för sin hjord en lykta klar.

Med outtröttlig flit och möda
sitt dyra kall han förestod,
där mörkret syntes överflöda,
där öktes ock hans tålamod.

Oscar Lövgren.

SKYMNING.

När livets nordan lägger sina ramar
som snöflingsflagor kring din livsgestalt
och all din kraft till sista droppen kramar,
då kräver mullen obevekligt allt.

Din sträng som skalv för bragdelust och lyra,
i vårens solstånd stämd i livsglad dur,
skall tanken eller handen icke längre styra,
och örnen kuvad domna skall i bur.

Och dina steg i livets spårsnö sövas
fram till den höga huggna kopparmur.
Och allt vad ungt och livfullt är skall stövas
i rasslet av en skäras strågångstur.

Ditt blod som svallat varmt skall snarligt svalna
Och frysa till likt en rubin av is,
till aska skola dina drömmar falna
och strös omkring för livets aftonbris.

När himlens blå kupol alltmera döljes
och stjärnor skymmas bakom mörk ridå,
du trenne alnar djupt i jorden döljes,
kanhända med ditt namn där ovanpå.

Det frö som evighetens växtkraft känner
förkväves ej; det sin fulländning når.
Till flykt nu anden sina vingpar spänner
från dödens gårdar, när ditt tornur slår.

J. A. Löfdal.

FABRIKENS ÄLDSTA. X.

Då man träffar snickarmästare Gustaf Eriksson och samtalar med honom, kan man omöjligt tro, att man står inför en 80-åring. Trots sin höga ålder arbetar han dagligen för fullt i fabrikens snickeriverkstad. Det kan man sannerligen kalla en man av kärnvirke. Rask i rörelserna, snabb i uppfattningen, hjärtlig i tonfallet — sådan är han — den gamle hedersmannen, då vi uppsöker honom i hans mycket trevna och prydliga hem vid Mariagatan 1.

Vi frågar, om det verkligen är sant, att Gustaf Eriksson den 5 mars fyller 80 år. Han svarar: "Det måtte väl vara det. Tag den här lilla kalendern. Den är från mitt födelseår. Räkna sen". — Stämmer. Där står årtalet 1867.

Inför en så gammal man kommer man nästan osökt att fråga: "Vilken är Er levnadsregel. Lär ut lite levnadsvishet". Svaret låter inte vänta på sig: "Den gyllene levnadsregeln heter måttlighet och detta inte minst i fråga om mat". — Så här i idrottens tidevarv inser man väl omedelbart sanningen härav.

Men samtalet kom vidare att beröra yrkesval. "Arbetet blir mer än ett arbete, om man tar det som en nödvändig uppgift för det helas skull. Men därtill kommer ock ,att man måste ha håg för sitt yrke. Ska man bli en bra snickare, måste man ha en viss fallenhet för just snickeri. Så är det med mig själv. Jag vet, att det är riktigt".

Efter anställning vid Vattholma bruk i Uppland och en tid i Uppsala kom Eriksson som slöjdlärare och gårdssnickare till baron Cederschiöld på Funby—Löfsta och sedan till Sandemans gård i Österhaninge. Där var bra på alla sätt och vis. Men största delen av lönen utbetalades in natura. För att få ett annat avlöningssystem beslöt E. sig för att söka till Gustavsberg. Han reste hit en söndag för att söka upp byggmästare Danielsson. Men det gick inte att träffa honom den gången. Det var nämligen det stora utställningsåret. Och byggmästaren var inne för att titta på utställningen. Nåja, försöket gjordes om. Då gick det bättre. Eriksson skulle

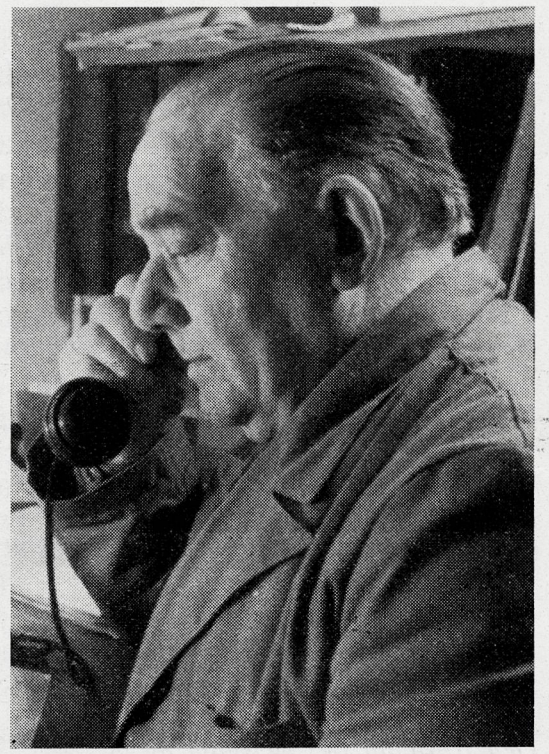

Gustaf Eriksson.

bli gustavsbergare. Vi låter honom i korthet berätta om en flyttning för 50 år sen.

En oktoberdag kom Eriksson med sin familj — hustru och en liten son — och sitt bohag från Österhaninge till Skogsöns brygga för att därifrån med båt komma till Gustavsberg. Det regnade fruktansvärt. Flera båtar gick förbi utan att lägga till. Slutligen lade en kapten märke till familjen på bryggan, gick till och förde den med till Gustavsberg. Men då hade det redan blivit kväll. Svårigheterna fortsatte omedelbart. Befallningsman Karlström påstod, att det inte kunde bli tal om uppkörning av möbler o. d. förrän på morgonen. Men då fick han klart besked: "Antingen ska alltsammans upp i kväll eller ock får det stanna ombord och jag återvänder till Österhaninge". Sakerna kom upp. "Jag minns precis, hur krångligt det var. Vi körde Algatan. Det var svart som i en säck. Och gatan var full av kullerstenar. Jag ångrade, att jag flyttade. Så fick vi se ett ljus. Gröneborg låg där, och där skulle vi få ett rum. Men som det såg ut! I rummet hade några dalkullor bott. Dörrens glasrutor var trasiga men lagade med plåtbitar. I rummet fanns ingen spis men gott om vägglöss. Vi flyttade givetvis inte in i rummet, så länge det var i ett sådant skick".

Familjen fick tak över huvudet hos goda vänner, hos Arvid Anderssons. "Den 1 november var rummet klart för inflyttning. Vi kom dit förväntansfulla. Då fanns det spis men inget spisrör". — Nå, det ordnades snart genom byggmästare Danielssons försorg.

Men vi lyssnar vidare. Eriksson klagar inte. Men det är intressant att få höra hans friska berättelser. Och han berättar som en riktig sagofarbror. Eftersom E. i Österhaninge fått lön in natura, hade han litet eller kanske mycket av varje med sig: 400—500 kg. potatis, en tunna med en nedsaltad gris, bröd, ärter o. s. v. I Mörkdalen fanns en som kunde röka fläsk. Dit bars de bästa styckena av grisen. Under tiden snickrade E. ihop en ställning under taket i vedboden. Där skulle godbitarna gömmas tills fram emot jul. Men en dag upptäckte man, att råttor haft julkalas på det mesta av fläsket. Potatisen, som man fått hysa in i en grannes källare hade inte heller undgått sådan påhälsning.

Men svårigheterna utjämnades. Snart fick familjen en bättre bostad och så försvann alla tankar på att flytta från Gustavsberg. Eriksson blev och har blivit en äkta gustavsbergare med riktig trivsel och äkta hembygdskärlek. Och i arbetet trivdes Eriksson utmärkt. Han nämner med stor tillgivenhet den gamle byggmästare Danielsson. De två förstod varandra från början.

Vari består då det huvudsakliga arbetet? Av svaret på den frågan förstår man genast, att det inte går att med några ord tala om alla arbetsgrenarna på en snickeriverkstad. Fabrikens olika avdelningar gör sina beställningar där: modeller, ställningar, lådor, skåp o. s. v. Arbetet kan ibland vara så omväxlande, att man måste byta uppgift flera gånger om dagen. En avdelning kanske omedelbart måste ha fram en sak.

Herr Eriksson blev plötsligt lågmäld. Med gripenhet berättade han, att han fram till år 1920 hade uppdraget att vid dödsfall stå de anhöriga till hands och göra en kista åt den döde. Så har han gjort bortåt 200 sådana kistor.

Vigda:

den 14 dec. 1946 transportarbetaren Jim Edvin Bäcklund, Gamla Kontoret, och Hanna Margareta Lindberg, Sörljusne,

den 26 dec. svetsaren Fred Åke Ingemar Andersson, Farsta, och Elise Ingegerd Isaksson, Katarina förs., Sthlm,

den 28 dec. trädgårdsskötaren Gösta Valdemar Andersson, Gamla Kontoret, och hembiträdet Gunhild Maria Elisabet Ahlgren, Farstavik,

den 28 dec. skogsarbetaren Hagbart Pedersen, Ebbalund, och Hildur Ringström, Skeviksgatan 6,

den 25 jan. 1947 porslinsarbetaren Sven Gunnar Bylund, Mariagatan 13 och Maj Ingegerd Möller, Värmdö förs., Sthlms län.

Födda:

den 5 dec. Kjell Göte Gustav, s. t. jordbruksarbetaren Göte Gustav Karlsson, Långsunda, o. h. h. Signe Sofia Desideria, f. Johansson,

den 26 dec. Dick Robert Clifford, s. t. mekanikern Martin Clifford Andersson och Britt Margit Engstrand, Gustavsberg,

den 6 jan. 1947 Brith Lori Anita, d. t. fabriksarbetaren Sten Sture Petterson, Mariagatan 13, och Britt Marianne Ullberg, Höjdgatan 7,

den 10 jan. Viola Birgitta Maria, d. t. rättaren Sven Robert Hagman, Anneberg, o. h. h. Barbro Viola, f. Ridman,

den 10 jan. Gösta Bernhard, s. t. dekorat. Edla Sofia Emanuelsson, Mariaplan 3,

den 13 jan. Marianne Kristina, d. t. div.-arb. Sten August Eugen Östlund, Mörtnäs, o. h. h. Maria Linnéa, f. Östlund,

den 15 jan. Eva Kristina, d. t. byggn.-arb. Alfred Emanuel Holm, Norra Lagnö, o. h. h. Anna Alice, f. Harén,

den 21 jan. Karl Heine, s. t. div.-arb. Karl Torvald Hamberg, Kullen 3, o. h. h. Inez Elisabet, f. Jägbeck.

Döda:

den 24 nov. änkefru Johanna Matilda Ahlgren, f. Karlsson, f. 18/1 1869, ä. e. slaktaren Carl Gustaf Ahlgren, Norra Lagnö (77 år),

den 29 nov. porsl.-mål. Sara Teresia Lowndes, f. 29/4 1881, Grindstugatan 5 (65 år),

den 30 nov. änkefru Anna Elisabet Blomkvist, f. Gustafsson, f. 12/10 1874, änka e. porsl.-slip. Johan Oskar Blomkvist, Ingarögatan 9 (72 år),

den 30 nov. fru Emma Kristina Svensson, f. Johansson, f. 20/7 1879, h. t. glaceraren Erik Gustav Svensson, Stenkullen 3 (67 år),

den 31 dec. porsl.-arb. Frans Julius Jansson, f. 3/7 1877, Mossen (69 år),

den 2 jan. 1947 f. d. småskollärarinnan Hilda Vilhelmina Lowndes, f. 7/9 1864, Östra Ekedal (82 år),

den 8 jan. f. d. porsl.-form. Alvar Vilhelm Eriksson, f. 21/6 1894, Villagatan 10 (52 år),

den 13 jan. änkefru Anna Charlotta Törngren, f. Ström, f. 6/5 1861, ä. e. filaren Axel Ferdinand Törngren, Höjden (85 år),

den 17 jan. f. d. porsl.-arb. Edvin Markus Andersson, f. 25/4 1881, Höjden (65 år),

den 21 jan. chauff. Aron Melker Esaias Blom, f. 19/3 1894, Mörtnäs (52 år),

den 20 jan. änkefru Anna Vilhelmina Svensson, f. Holmberg, f. 28/5 1869, ä. e. Johan Malkolm Svensson, Kullen 5 (77 år).

Folkmängden i Gustavsberg.

har under 1946 undergått följande förändringar:

Födda: 49 barn, därav 31 gossar och 18 flickor.

Döda: 27 personer, därav 12 män och 15 kvinnor.

Inflyttade: 385 personer, därav 209 män och 176 kvinnor.

Utflyttade: 352 personer, därav 204 män och 148 kvinnor.

Församlingens folkmängd, som vid förra årsskiftet utgjorde 2.686 personer, därav 1.302 män och 1.384 kvinnor, har under år 1946 ökats med 55 personer, därav 24 män och 31 kvinnor, och utgjorde således den 1 jan. 1947 2.741 personer, därav 1.326 män och 1.415 kvinnor.

Antalet under året ingångna äktenskap är 32. Tio äktenskap ha upplösts genom döden, därav sju genom mannens och tre genom kvinnans frånfälle.

Församlingens äldsta är änkefru Maria Holmberg, f. Olsson, som är född den 30 jan. 1848 och som alltså den 30 jan. uppnådde en ålder av 99 år.

Men allt har utvecklats i Gustavsberg. Det är ett annat samhälle i alla hänseenden än för 50 år sedan. Då man blivit så gammal kan man också ha rätt att göra jämförelser. Och herr Eriksson gläder sig över all god utveckling.

Jag tvekade länge. Men till slut vågade jag fråga jag fråga: "Hur går det att vara hantverkare och ha en hand skadad?" Under timmersågning för många år sedan råkade herr Eriksson få alla fingrar på vänstra handen utom lillfingret avsågade. "Lägg ett stämjärn i handen. Det ligger fast som berget". Och det gjorde det verkligen. "För övrigt såg jag den gamle brukspatron skratta en gång, och det var då han såg, att jag trots olyckan kunde hantera mina verktyg som förr!"

Vi förstår. Det säger en hel del om mannens viljestyrka och träning. Inför en sådan man blir man inte högröstad men tacksam.

Jag tittar mig runt i lägenheten. Ett par tavlor från Uppsala med domkyrkan och slottet skvallrar om Erikssons kärlek till sin barndoms stad. En tavla med den första styrelsen från Mjölkcentralen talar om hans samhällsintressen. Men blicken går vidare. Jag trodde först, att Eriksson var samlare av argentapjäser. Men så var det inte. Han svarvar med stor skicklighet allehanda pjäser — vaser, fat och bägare — och målar dem. Detta talar om hans hobbyintressen. Det vore något för en utställning. Och alla Ni kära gustavsbergare, som snart ska gå för att hylla 80-åringen, glöm inte att titta på hans "argenta". Den duger att skärskådas.

Kære Farbror Eriksson, jag är uppriktigt ledsen över, att jag inte kan få med allt Ni talade om. Men tack för detta. Vi fortsätter en annan gång.

Och nu må Ni vara förvissad om att inte bara Gustavsbergaren utan hela Gustavsberg önskar Eder allt tänkbart gott på Eder stora högtidsdag den 5 mars.

Johan Movinger.

Från kyrkofullmäktige.

Det nya kyrkofullmäktige samlades till sitt första sammanträde den 27 januari under ordförandeskap av fjärdingsman Oskar Söderberg, som på decembersammanträdet fått i uppdrag att vara ordförande för detta första sammanträde på den nya valperioden.

Fullmäktige består nu av följande ledamöter: fjärdingsman Oskar Söderberg, snickarmästare Gustaf Lorang, fabr.-arb. Axel Fall, folkskollärarinnan fru Clary Lindholm, fabr.-arb. Gustav R. Gustavsson, kyrkvärden Gunnar Ekberg, folkskollärarinnan fröken Greta Wæsterberg, lantarbetaren Karl Edvin Nilsson, tel.-arb. Nils Jansson, reparatören J. Sigfrid Florén, friherinnan Elise Åkerhielm, fabr.-arb. fröken Lilly Fredblad, byggmästaren Gösta Göransson, kyrkvärden Carl Pettersson, fabr.-arb. fröken Margit Pettersson, fru Karin Larsson, maskinisten Elis Sander, svarvaren Oskar Bergkvist, fabr.-arb. Karl Birger Pettersson och fabr.-arb. Adolf Pettersson.

Till kyrkofullmäktiges ordförande för år 1947 valdes fjärdingsman Oskar Söderberg och till vice ordförande för samma tid herr Oskar Bergkvist. Kassaförvaltare blev kommunalkamrer Volmar Fagergren.

Bland frågor, som upptogs till behandling, kan nämnas inköp av ett nytt antependium till kyrkan. Antependium kallas den vävnad, som hänger framför altaret och bekläder altaret på framsidan. Församlingen har förut ett svart, som användes under fastan samt ett rött, som hittills har använts under hela den övriga tiden av kyrkoåret. Ett önskemål har varit att få ett grönt att användas under trefaldighetstiden, som ju infaller under sommaren. Detta önskemål ser nu ut att kunna förverkligas genom gåvor från fabriken, kyrkokören, m. fl.

Flera för församlingen viktiga frågor äro under utredning och kommer inom den närmaste framtiden att föreläggas fullmäktige. Församlingens kyrkogård behöver utvidgas. Fabriken är villig att ställa mark till förfogande efter södra långsidan av nuvarande kyrkogården. Vidare är uppvärmningen i gravkapellet otillfredsställande. Möjligheterna att förvärva en begravningsbil håller därför på att undersökas. Jordfästningarna skulle då kunna hållas i kyrkan vintertid.

Arne Sundström.

KOMMUNALT.

Vid kommunalfullmäktiges sammanträde den 17/12 1946 har till ledamöter i de olika nämnderna valt: fattigvårdsstyrelsen Gunnar Andersson, Oscar Johansson och Curt Säfström. Taxeringsnämnden Hjalmar Olson, V. Fagergren, Verner Lindberg, G. Göransson, Tyko Axelsson, Karl Aug. Karlson och Fritiof Johansson. Kristidsförbundet: V. Gezelius, Gunnar Florén, Lennart Svensson och Alf Olsson. Till roteombud i 1:sta distriktet fröken Mary Håkansson, i 2:dra fru Elsa Wiberg, i 3:dje H. Jansson och i 4:de Fritiof Johansson. Fornminnesvårdare: V. Gezelius. Till revisorer Anton Kock och Gustaf Gehlin. Till ordförande i fattigvårdsstyrelsen och till ordförande i fullmäktige intill nyval 1947 Gunnar Andersson. Polisdirektionens anhållan om medel till anställandet av ytterligare en fjärdingsman bifölls. Fadderortskommitténs begäran av 100 kr. per månad under 1947 beviljades. Till blåsorkestern anslogs 500 kr., för anställandet av musikdirektör G. Svensson, Stockholm, som dirigent. Hälsovårdsnämndens begäran om 300 kr. för utrotning av råttor bifölls. Förslaget om sotningstaxa för kommunen fastställdes. Till kommunala befattningshavare beslöt fullmäktige, enligt delegerades förslag, ett tillägg på 50 kr. per månad från den 1/1 1946 t. v. Till representanter i Stockholms förorters samarbetsnämnd utsågs Gunnar Andersson och Harry Pettersson. Den tillsatta kommittén för utredning rörande kommunala arvoden avlämnade sitt förslag. Fullmäktige beslöt vissa ändringar, enligt det avlämnade förslaget.

Ordföranden Gunnar Andersson avtackade fullmäktige och särskilt de avgående samt kommunalkamrer V. Fagergren. Georg Boox talade på de avgåendes vägnar för det goda kamratskap som varit rådande inom fullmäktige. Efter sammanträdet samlades ledamöterna vid kaffebordet.

Vid kommunalfullmäktiges sammanträde den 28/1, som var det första med den nyvalda uppsättningen, omvaldes till ordf. Gunnar Andersson och till v. ordf. Harald Lindholm. Till fullmäktiges valberedning valdes Harald Lindholm, Erik Nilsson, Harry Brogren, Karl Nyman och Anders Steen.

Idrottsföreningens begäran om 1.000 kr. till driften av bastun bifölls. Ordföranden Gunnar Andersson hälsade fullmäktige välkomna med följande anförande:

Den fyraårsperiod, vi i egenskap av kommunalfullmäktige i Gustavsbergs kommun, nu börjar, kommer att ställa oss inför en rad kommunala och sociala problem av betydligt större omfattning och av väsentligt svårare art än vad tidigare varit fallet.

Vår kommun utvecklas och tillväxer i en omfattning, som vi för några år sedan icke ens skulle ha vågat drömma om. Porslinsfabriken har utbyggts och planer på ytterligars utvidgningar håller på att omsättas. Nya industrier tillkommer. Det hela rör sig om en expansion av stora mått. Denna utvidgning av

Gustavsbergs kommunalledning under den nya valperioden.

industrins kapacitet kommer att skapa underlag för ett befolkningsantal i samhället av helt andra dimensioner än vi tidigare tänkt oss. För vår kommuns vidkommande kommer den stora inflyttningen av anställda till fabrikerna, den stora familjebildningen och nativitetsökningen att skapa en hel rad problem, som vi direkt eller indirekt kommer att få ta ställning till. I detta sammanhang bör också nämnas att det förslag till kommunindelning, som nu håller på att praktiskt prövas av länsstyrelsen och de kommunala myndigheterna, för vårt vidkommande medför att Gustavsbergs och Ingarö kommuner kommer att sammanslås till en kommunal enhet. Under den kommande perioden torde åtskilliga frågor, rörande planeringen av den kommunala verksamheten för denna nya del av kommunen, att bli föremål för handläggning. Därtill kommer att många sociala och andra reformer, varom statsmakterna redan beslutat eller kommer att besluta, inom den närmaste tiden skall föras ut i praktisk tillämpning inom kommunerna. Detta kommer att ställa stora krav på icke bara de kommunala tjänstemännen utan kanske framförallt på kommunens förtroendemän. Det torde kanske bli nödvändigt med en starkare centralisering av vår förvaltningsapparat, men detta får icke medföra en försvagning av lekmännens inflytande. Tvärtom gäller det nu som förut att noga bevaka vår kommunala självbestämningsrätt, vilket enligt erfarenheten sker bäst genom visad kunnighet och gott omdöme vid handläggningen av våra kommunala angelägenheter.

Personligen har jag en känsla av att socialvården inom kommunen kommer att belastas i högre grad än tidigare. Det har visat sig, att den stora rörlighet, som för närvarande utmärker framför allt den yngre arbetskraften, för med sig, att socialvården belastas hårdare. Man kan emellertid vänta en viss lättnad, då den planerade obligatoriska sjukförsäkringen hunnit genomföras.

En hel rad frågor, som vi tidigare dryftat i olika sammanhang, måste nu upptagas till ny prövning. Det är frågor, som berör själva samhällsplaneringen. Egnahemsfrågan hör dit. Den är fortfarande lika aktuell och måste på ett eller annat sätt lösas. Vi måste emellertid ha klart för oss svårigheterna härvidlag. Frågan om lönekompensationen måste tydligen allra först bringas i hamn, innan man kan slutgiltigt lösa den segslitna egnahemsfrågan. Därtill kommer svårigheterna att under nu rådande extrema förhållanden på byggnadsmarknaden anskaffa materiel och arbetskraft, även då det är fråga om bostadsbebyggelse.

Vidare har vi frågorna om samlingslokaler, kommunalhus, skolhus och badhus. Även om dessa frågor av förut nämnda skäl icke omedelbart kan lösas, bör planläggningen pågå och slutföras, så att, när marknadsläget lättar, vi står färdiga att sätta igång byggnadsverksamheten på dessa områden.

Särskilt våra skollokaler måste snarast utbyggas för att kunna mottaga det stora barnantal som nativitetsökning och inflyttning ger till följd. Förberedande prövning härom pågår, varför kommunalfullmäktige snart nog torde få ta ställning till dessa frågor.

I samma mån som husmödrarna alltmer kommer att delta i förvärvsarbete, måste vi sörja för att deras minderåriga barn omhändertas. Det måste ske genom utbyggnad av daghemsverksamheten. Vårt daghem är redan nu för litet, och vi måste ta under övervägande om utvidgning av detsamma, samtidigt som vi lämpligen bör överväga, huruvida vi skall övertaga det och driva det helt i kommunal regi.

Fritidsverksamheten måste även byggas ut. Fritidsgården Aspvik inregistreras som ett viktigt framsteg. Vi uttalar förhoppningen om att verksamheten kring denna kommer att röna stor anslutning vid nästa säsongs början. Men till dessa frågor hör också lekplaner för våra barn och idrottsplatser. Det blir alldeles nödvändigt, att åtgärder vidtas, för att positiva resultat skall uppnås rörande dessa för invånarnas trivsel och rekreationsmöjligheter så viktiga spörsmål.

Men även för de gamla måste vi sörja. Vi kanske snart ställs inför frågan om ytterligare utvidgning av vårt ålderdomshem. Innan denna fråga slutföres, måste vi ha klart för oss, huruvida det på Ingarö befintliga hemmet täcker behovet för deras vidkommande, eller om man måste räkna med viss avlastning även från detta område. Ingaröhemmet drives icke för närvarande i kommunal regi, vilket torde tagas i beaktande vid planerandet av dessa spörsmål.

Vi bör också intressera oss för de hygieniska och sanitära förhållandena i samhället. Som bekant har vi icke haft att svara för frågor om renhållning etc. Men därigenom har vi också kommit att sakna inflytande över, hur detta arbete planlägges och drives.

Kommunens ytterområden skall heller icke glömmas bort. Inom Mörtnäsområdet föreligger behov av bl. a. samlingslokaler och bastu. Det bör ligga i kommunens intresse att på allt sätt stödja de initiativ, som ev. kommer att tagas för att få dessa frågor lösta. Inom Lagnö-området föreligger i stort samma behov. Åtminstone borde frågan om bastu kunna lösas för denna del av kommunen.

Beträffande kommunikationerna har vi också vissa önskemål om en bättre ordning än för närvarande. Den stora utvidgningen av våra industrier aktualiserar enligt min mening behovet av järnväg hit ut. En uppvaktning hos vederbörande myndigheter härom bör snarast komma till stånd.

Så vill jag uttala en förhoppning om att ett gott samarbete må äga rum inom kommunalfullmäktige men också mellan de kommunala myndigheterna av olika slag samt företag och enskilda och att vi alla måtte vara besjälade av en önskan och strävan att goda resultat av vårt arbete måtte uppnås.

För en avgift som alla ha råd till....

1. Sjukpenning varje dag under två år.
2. Läkarvårdsersättning.
3. Sjukhusvårdsersättning och ersättning för intagningskostnader.
4. Moderskapshjälp.
5. Barnförsäkring utan särskild avgift.

GUSTAVSBERGS OCH INGARÖ ERKÄNDA SJUKKASSA

Tallåsen 20, **Gustavsberg.** Tel. 156
Postgiro **138630**

Exp.-tid vardagar utom lördagar 9,00—13,00. Månd., onsd. o. fred. dessutom 16,30—18,30.

PRENUMERERA på Gustavsbergaren!

Överlämna förtroendefullt all omsorg vid dödsfallet till

BARDELS
BEGRAVNINGSBYRÅ
Odengatan 84 Stockholm
Ring vårt ombud:
Fru LISA JOHANSSON
Tel. Gustavsberg 174
eller direkt 30 84 42 30 93 93

Företaget, folket och folkrörelsen.

Att helt kunna behandla ovan nämnda i en artikel, som inte får bli allt för omfattande är omöjligt. Här skall bara redogöras för en del av de problem, som faller under densamma. Företaget, i det här fallet porslinsfabriken i Gustavsberg, är den för hela samhället viktigaste beståndsdelen. Med företaget står och faller hela kommunen och dess innevånares existens. Det är därför av stor vikt, att detta arbetar så effektivt som möjligt. Det är av företagets förmåga att ge överskott, som vi alla skall leva. Vilka problem har man nu i samband med företaget. Sett utifrån verkar det, som om arbetskraftsproblemet vore det svåraste. Detta problem har väl allt sedan krigsutbrottet mer eller mindre starkt gjort sig gällande på Gustavsberg. Under sista året har det dock kulminerat. För ett företag, med en produktionsprocess sådan som vår, måste tillgången till erfarna och yrkesskickliga arbetare vara ett grundvillkor. Inom porslinsindustrien räknar man med att närmare sextio procent av omkostnaderna går till arbetslöner. Det är då inte oviktigt, hur dessa pengar användes. Går de till att lära upp ny arbetskraft, som efter lärotiden slutar, är det dåligt använda pengar. Det gäller här som annorstädes att få en fast arbetarstam.

Men vad har man då att bjuda den arbetskraft, som söker sin lycka på Gustavsberg. Förutsättningen för att folk skall stanna här är att de trivs, att de är nöjda med vad såväl arbetsplatsen som samhället i övrigt har att bjuda. Av vad man hittills kan döma föreligger inte sådana förhållanden. Skrivaren av dessa rader ser saken på följande vis. Man behöver en fast och duglig arbetarstam här. Arbetaren kräver en dräglig lön. För sin fritid kräver han anordningar, som för en icke allt för stor penning kan tillfredsställa hans behov. Utan vana och duktiga arbetare är det svårt att uppnå högre löner. För att få arbetskraften att stanna måste här skapas tillfällen till förströelser och nöjen. Men för att detta skall låta sig göra fordras det, att samhället utvidgas så att ekonomiska förutsättningar finnas för sådana anordningar. Kort sagt, samhället är för litet. För att lösa detta problem om arbetskraften måste man också lösa en hel del andra problem. Det ena berör det andra. Frågan om arbetskraften hör inte bara ihop med trivseln på fabriken, den hör också ihop med vad samhället i stort har att bjuda och med skatteunderlaget i kommunen. Hit hör också de dyra resorna in till Stockholm. Gustavsberg ligger både för nära och för långt ifrån Stockholm. Det ligger så pass nära att storstadens lockelse utövar en starkare inverkan på innevånarna här än om Gustavsberg låge längre bort. Men det ligger samtidigt så nära, att resan med litet god vilja är möjlig. I det sammanhanget måste vi klargöra för oss att Gustavsberg från att ha varit ett isolerat bruk mer och mer håller på att bli ett förstadssamhälle. Med detta följer, att det kulturella livet och förströelserna mer och mer förlägges till staden. Men man frågar sig också en annan sak, varför skall vi härute arbeta med mindre förmåner än i övriga kooperativa företag. Varför skall inte någorlunda likvärdiga former tillämpas. Jag tänker då inte endast på den direkta lönen, den baseras ju på de olika företagens bärighet. Nej jag tänker på andra förmåner av mer social natur. Exempelvis lön vid sjukdom, läkarkostnader m. m. En annan sådan fråga är matkostnaden. Då en lunch på Luma kostar exempelvis 75 öre, kostar den i Gustavsberg ungefär det dubbla. Det är många sådana saker, som inverkar på nyrekryteringen till företaget.

Men, frågar någon, finns det ingen återväxt på Gustavsberg. Finns det där inga uppväxta pojkar eller flickor? Jo, det finns det nog men de stannar inte på Gustavsberg. De söker sig andra utkomstmöjligheter. Men varför? Ja, det är många orsaker, en av dem är de låga löner, som betalas inom porslinsindustrin. En annan är vad som ovan sagts om utvecklingen mot förstadssamhället. Det är nog också så, att förr såg föräldrarna det som det bästa för sina telningar, att de stannade på hemorten och följde i fädrens fotspår. Nu har man istället i kanske allt för hög grad fått upp ögonen för det tråkiga inom den egna industrin. Från att förr ha förmanat dem till att stanna, uppmanar man dem nu till att ge sig iväg. I detta sammanhang måste man nog också säga, att man från företagsledningens sida allt för mycket nonchalerat den inhemska arbetskraften. Man har menat, att porslinsmakaryrket inte är någon konst. Vem som helst från gatan skulle kunna göra det lika bra. Man ansåg också, att de gamla yrkesmän, som hade en annan mening än de styrande, sökte sabotera utvecklingen. För den skull sökte man införa arbetskraft från annat håll. Hur det experimentet utfallit ser vi just nu. Inte är det särskilt lyckat.

Den tredje punkten i rubriken är folkrörelserna. Det är en folkrörelse som äger Gustavsberg. Gustavsberg är ett av kooperationens större företag. På Gustavsberg söker man förverkliga vissa av de rationella idéer, som kooperationen omfattar. Vi gustavsbergare är glada och tacksamma över att lyda under kooperationen. Det är knappast troligt, att någon annan ägare skulle vara villig att satsa så stora kapital som KF har gjort härute. Men, och här måste jag bli kritisk, det åvilar ett stort ansvar på den som har att föra kooperationens talan i Gustavsberg. När gustavsbergaren kritiserar förhållandena härute, är det inte kooperationen som sådan som han anklagar. I de flesta fall är det däremot den lokala ledningen, som han inte tycker om. Det är bristerna i samarbetet och den stora klyfta, som alltid har funnits mellan företagsledaren och folket, som är anledningen till kritiken. Mellan kooperationens och fackföreningsrörelsens centrala organ existerar ett fruktbärande samarbete för att höja folkets standard. Men detta samarbete tycks endast finnas inom toppen av ifrågavarande sammanslutningar. På Gustavsberg är det klent beställt med samarbetet. Här är många frågor inom företaget, som i hög grad berör de anställda, men på vilka vi inte äga mer inflytande nu än

FRISÉRSALONGEN
GUSTAVSBERG
MARIAPLAN 2.
Herr- och damfrisering.
OBS.! Ny regim.
Högaktningsfullt
GUNNAR FALL.
Tel. 140.

Gustavsbergs Bageri
Tel. 25
Innehavare: **Klas L. Larsson**
Tillverkning av bröd av alla slag. Specialitet Kalmarlimpan
— TÅRTOR —

PÅ VAKT.

I.

Jag gick på min vakt
en mars-vinternatt
tillsammans med lägrets katt.
Den bar sin svans
på samma sätt,
som jag bar min bajonett.

Det var så tyst,
inte ett knyst,
blott månen smålog i skyn. —
— "Hur är det fatt?" —
Ett kvinnoskratt
hörs klockrent från Råbäcksbyn.

II.

Det brann uppå himlen
en helig eld,
som spårljus ur tusende pipor,
det brann uppå himlen,
över höjd och däld,
över vintriga älvar och nipor.

III.

Jag gick på min vakt
en mars-vinternatt,
På hemväg var lägrets katt.
Och norrskenet brann,
och natten, den svann,
och morgonen grydde matt.

Axel Björkman.

---

tidigare. Vi måste förstå, att en folkrörelse som producent lyder under samma ekonomiska lagar som vilket annat företag som helst. Dess löner och de fördelar, som det har att bjuda sina anställda, måste baseras på samma grunder som för den övriga industrin. Men vi kan begära, att största hänsyn tages till de lokala organisationerna. Utan teknisk sakkunskap kan inte företaget utvecklas som det bör. Men när det gäller ett folkets företag bör också den ideella sidan ha sitt ord med. På Gustavsberg tycks den tekniska grenen vara allt för starkt utvecklad på bekostnad av den ideella. Vad här har påtalats är endast något av det stora problem, som heter Gustavsberg. Här finns stora svårigheter, men också saker som går att lösa med litet god vilja. Går vi med gemensamt intresse och gemensamma ansträngningar mot målet, som är att förbättra förhållandena för företaget och folket genom folkrörelserna, då är vi på rätt väg.

Erik Wadström.

Födelsedagar.

Anton Kock 60 år.

När detta nummer av tidningen föreligger i tryck, har Karl Anton Kock redan passerat sin 60-årsdag, — han föddes nämligen i Gröneborg den 29 jan. 1887 — men vi anse dock att det arbete han utfört till samhällets tjänst varit så betydelsefullt att dessa rader äro väl motiverade. Omedelbart efter slutad skolgång började K. i fabriken där han fick lära till gravör, och han har sedan tjänat såväl yrket som företaget i över 47 år. Det är emellertid inte arbetet i fabriken, som här främst skall behandlas, utan det på fritiden utförda. Musikaliskt intresserad började K. redan som 16-åring under M. Örtengrens ledning deltaga i den av Ö. då ledda sextetten, som hade sitt stöd i templet Sirius. Efter Örtengrens död i januari 1914 blev det K. som fortsatte verket att lära upp nya elever och så småningom införa träblåsinstrument och därmed utvidga sextetten till oktett. Många äro de som under K:s ledning längre eller kortare tid deltagit i musikutövning, många äro borta, men som Gustavsbergs Blåsorkesters äldste aktiva medlem kvarstår Anton Kock fortfarande, och vi ha den bestämda uppfattningen att det påståendet inte är överdrivet, att utan det intresserade arbete för blåsorkesterns utveckling, som K. under många år utfört, hade vi i dag inte haft den prydnad för samhället som Gustavsbergs Blåsorkester utgör.

När Gustavsbergs Uppköpsförening, "Bolagsboden", upphörde med sin verksamhet hösten 1919 och Gustavsbergs Konsumtionsförening trädde i stället blev K. invald i dess första styrelse, och kvarstod i styrelsen sedan i 24 år, de sista 18 åren som dess ordförande. K. har också från början varit medlem i den kommitté som ombesörjt insamlingen av julfemman. Under flera år har han varit revisor för kommunens räkenskaper. Detta är som synes en god meritförteckning över till samhällets tjänst utfört arbete, ett arbete som vi inför sextioårsdagen tacka för och samtidigt uttala önskan om god fortsättning under kommande år.

D u o.

80 år.

Den 5 mars förman Gustaf Eriksson, Mariagatan 1.
Den 19 april fröken Jenny Blomkvist, Grindstugatan 2.

75 år.

Den 25 jan. fru Maria Nilsson, f. Johansson, Kullen 2.
Den 13 febr. Hulda Hallberg, Mariagat. 3.
Den 17 febr. fru Hilma Andersson, f. Selander, Tallåsen 1.
Den 22 mars fru Hilma Andersson, f. Westerberg, Värmdögatan 2.
Den 6 april fröken Matilda Johansson, Värmdögatan 7.
Den 26 april fru Hilda Jarl, f. Larsson, Hästhagen 2.

70 år.

Den 1 jan. fru Elin Gustava Persson, f. Kropp, Mörtnäs.
Den 21 jan. porslinsarb. Hulda Vil:a Lindgren, Nedre Stenhuset.
Den 4 febr. varvsäg. Lars Severin Karlsson, Räknäs.
Den 10 febr. fru Anna Kristina Pettersson, f. Sundqvist, Höjdgatan 7.
Den 9 april arb. Knut Oscar Sander, Tallåsen 14.
Den 27 april hush. Margareta Bergström, Norra Lagnö.

60 år.

Den 29 jan. gravör Anton Kock, Andra Tvärstigen 2.
Den 27 mars fru Sigrid Jonasson, f. Halvarsson, Höjdgatan 3.
Den 4 april murare Frans August Karlsson, Ingarögatan 1.
Den 11 april byggnadssnickare Karl August Karlsson, Mörtnäs.

50 år.

Den 14 jan. handelsidk. Maria Eleonora Engström, Norra Lagnö.
Den 2 april gårdskarl Nils Gustaf Lindberg, Västra Ekedal.
Den 6 april överlärare Vilhelm Gezelius, Skolan.

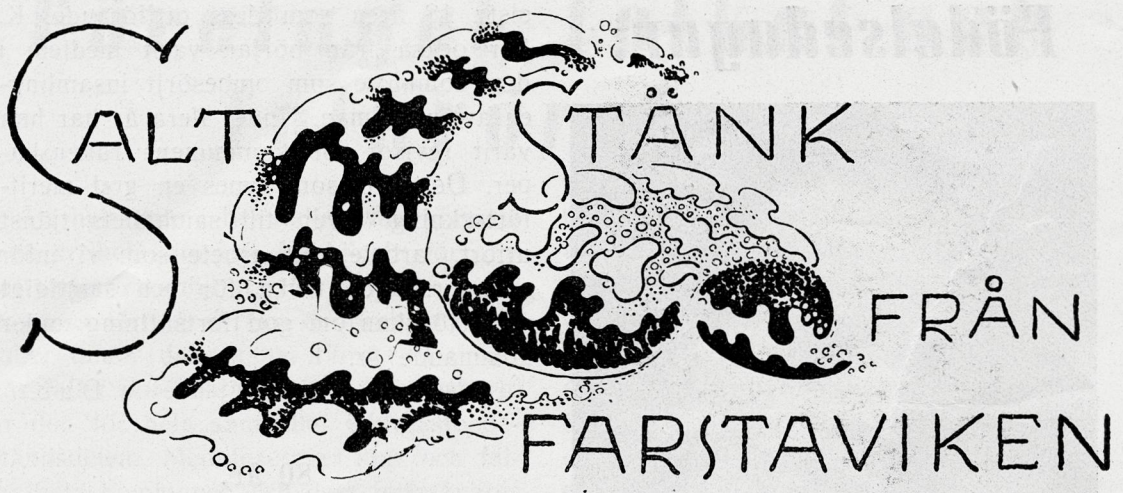

Någon vänlig själ

har sänt mig en broschyr om "works relations". Enligt densamma finns det goda works relations i ett företag där 1) lagandan är god och 2) där man har personalomtanke. De enda som kan svara på om så är förhållandet är givetvis de anställda själva. I Forum har vid en diskussion om trivselfrågor föreslagits att man skulle göra en Gallupundersökning. En sådan måste då utföras med omtanke om den ska ge någon positiv kartläggning och leda till något resultat. I USA har nog några större företag gjort det med rätt intressanta svar. Man talade till och med väl om företaget och tillerkände ledningen äran av reformer, som den inte hade utfört.

Information

är ett modernt medel i angiven riktning. Om ledningens åtgärder inte är höljda i dunkel, om den anställde vet att företaget går framåt, så byggs förtroendet upp. Porslinsfabrikens informationsserie är ett ärligt försök i den vägen. Det är bara egendomligt att inte Klubben är fullsatt vid föreläsningarna. Vi måste nog alla hjälpas åt att popularisera dylika strävanden för works relations. Och våra förslagsbrevlådor borde egentligen svämma över av idéer och tips. På det här området finns nämligen mycket att hämta och alla kan bygga upp med fantasi och uppfinningsrikedom. Villkoret för att det inte skall bli några misstag är att man vill samarbete. Att människan sättes framför metoden. Att man är beredd att offra intresse — och fördomar.

Det byggs

så det knakar i Gustavsberg. Nya fabriker och bostäder växer upp i samhället. Och fastän det smäller bra kring oss ibland märker vi knappast vad som sker, förrän vi står inför fullbordade fakta. Att allt är grundligt planerat genom praktiska och vetenskapliga studier får vi väl hoppas på — men vi, Gustavsbergs intressenter, vet inte vad som sker i det som sker. Får vi be om litet information också i det hänseendet! Kombinerad med "sightseeing". (Gustavsbergaren tar i detta nummer ett initiativ med en artikel om den nya samhällsbilden. Red. anm.)

Det kanske är hög tid

att vi inför denna expansion av produktions- och bostadsområdena ser till att inte den socialt och fritidsbetonade delen kommer på efterkälken. Utökningen av samhället och medborgarna kräver bättre kommunikationer, fritidslokaler och möjligheter till förströelse. Det går inte att hålla kvar så mycket folk, i varje fall inte ungt folk, om man inte, t. ex. under den mörka årstiden, har så normala anordningar som bio och dans. Kommunalgubbarna får väl också ta på sig att slå vakt kring de olika kulturella problemen och uppvakta myndigheterna med litet sociologiska funderingar, så att de lättar på arbets- och byggnadstillstånd för medborgarhus och idrottsplats.

Från idrottsfronten

erfar jag att brottarna haft att ordna distriktets JM i brottning, ett hedrande uppdrag, som man klarade ganska gott i en primitiv lokal. Till förträningen för gustavsbergsbrottarna kunde ingen lokal uppletas. Gymnastiklokalens kyla är livsfarlig för svettiga brottare. Till slut fick man tillgripa fackföreningsexpeditionen. Missionshus, kapell och hydda finns gudskelov — men lokaler för kroppens fostran då? Det är litet felaktiga proportioner med tanke på flera hundratals ungdomar, intresserade av profan men icke desto mindre värdefull fritidsverksamhet.

Hur kommer det sig

att det verkar så hopplöst att bjuda goda soaréprogram i Gustavsberg? Folket kommer inte. Kanske att konkurrensen med Stockholm är för stor, kanske man inte vill nöja sig med primitiva sittplatser och drag. Ett samkväm med kvartettsång, allsång, låtar av 7 bygdespelmän samt lekar till bra musik räknade 70 deltagare. Inte ens Anderstorpskvartetten lär ha fyllt missionshuset. Föreläsningsserierna lockar inte heller. Sådana förmågor som Axberger och Elldin, för att nu nämna några folkbildare, samlar 50 personer. Nej — det är inte bara lokalernas fel! Vi är för bekväma och håglösa. Apropå det! Hur går det med ishockeyn och skridskobanan? Blåsorkestern lär vara redo att musicera vid iskarnevalen.

Propaganda och reklam ska de va

och inget annat om man ska kunna bryta isen. Annonsera i Gustavsbergaren! Sandwichmän! Anslagstavlor! Anslagstavlor var det ja. I fabriken kan vi inte reklamera och nu när porten har flyttats har vi inte någon blickfångare för de utströmmande. Åbäket

FILADELFIAGRUPPEN
I GUSTAVSBERG
HYDDAN

Sönd. den 2 mars installationshögtid för *evang. Ingvar Kvarnström* kl. 18. Lörd. den 15 mars efter sista biföreställningen nattmöte i *Klubblokalen. Ingvar Kvarnström* talar och sjunger tillika med sångare. I den där påföljande veckan väckelsemöten i Hyddan tisd., onsd., torsd., lörd. kl. 19,30.

Bönemöten lördagar kl. 20 söndagar kl. 18, *söndagsskola* kl. 10.

Offentliga möten hållas i allmänhet söndagar kl. 19, tisdagar kl. 19,30.

Var och en hälsas välkommen till våra möten!

vid bussen tittar man bara litet förströtт på, när man skall in att roa sig i sta'n. GIF:s sektioner har några lappar utspridda här och där — illa textade. De kristliga samfundens affischer sitter däremot prydligt och troget på sin plats. För övrigt är det reklam och borttappat, som inte hör dit, eller för gamla affischer. Ordning och koncentration borde vara huvudsaken.

Att Gustavsberg är huvudsaken

lägger man märke till vid en rundvandring i fabriken. Båtmössorna med ankare och allt pryder alla slags frisyrer och är säkert praktiska mot drag och damm. Särskilt tjusigt var det att se gamla fröken X iförd skärmmössa. Hon var så näpen att min sedvanliga trumpna uppsyn genast ersattes av ett soligt leende. Den där mössan borde egentligen våra guider bära. Släpp också lös den på våra skidåkare och orienterare! Vilken reklam!

Något av "Happy end"

ska vi också notera efter de salta stänken. Fem av de rumänska flickorna, som överlevde Belsen och kom hit på hösten 45, firar bröllop här och flyttar in vid Mariaplan. Tre fann svenska pojkar i fabriken, två fann sina livskamrater från sin hemtrakt, som också av ödet förts till Sverige och Gustavsberg. Vi brukar ju inte införa bröllopsnotiser i Gustavsbergaren, men här ges i alla fall en lyckönskan. En välvilja som krönikan gärna kostar på sig. Ty vi vet vilka psykiska och fysiska påfrestningar flickorna gått igenom. Och det är inte alla som fattar den saken.

God fortsättning!

Lekaren.

Resa till rosornas och ruinernas stad.

Under den kulna och kalla vintern vill tankarna så gärna gå till sommarens värme och grönska. För min del vill de då gärna stanna vid ett minne från förra sommaren — en resa till Gotland, som vi från Pilhamns skola å Ingarö företog. Om denna färd ville jag något berätta.

Klockan ½9 på kvällen annandag pingst stod en skara förväntansfulla skolbarn vid Brunn och väntade på bussen, som skulle föra dem till Stockholms centralstation. Det var 5:e, 6:e och 7:e klasserna i Pilhamns skola samt en del ungdomar, som redan slutat skolan, jämte kantor Magnusson med fru. Även några ängsliga mammor var med och sade ett sista förmaningens ord åt sina barn. Så kom bussen. Snart var vi vid Centralen, där en intensiv resbrådska rådde på grund av helgens slut. — Efter drygt en timme var vi framme vid Nynäshamn, och nere vid hamnen låg den stora vitmålade Gotlands-båten och slet i förtöjningarna. — Så lade den ut från kajen, och snart var vi ute på vida havet. Vi hade blivit anvisade platser nere i lastrummet, där ett par andra skolklasser också logerade. Det är synd att säga, att vi hade stor liggplats var. Mycket sömn blev det inte heller, ty det låg en intensiv dimma över havet och sirenerna tjöt i ett. Tidigt på morgonen var vi uppe på däck. Liksom i en handvändning var dimman borta, solen strålade fram, och vid horisonten kunde vi se en smal, smal strimma, som förkunnade, att vi nu inte hade så långt kvar till Gotland — resans mål.

Det var mycket folk nere vid kajen och såg på, när "Drotten" ångade in. — Så trampade vi åter fast mark under fötterna. Efter att ha intagit frukost, som smakade nog så härligt, i Burmeisterska trädgården, styrde vi stegen mot Gotlandsbolagets skolreselogi nere vid hamnen, där vi skulle bo i tre dygn. På vägen dit passerade vi Turistföreningens vandrarhem — ett äkta medeltida hus med tjocka, bastanta väggar, små fönster och gaveln utåt gatan.

Första dagen ägnade vi bl. a. åt en rundvandring i Visby. Vi fick en mycket trevlig och kunnig ciceron med oss. Efter att ha följt ringmuren norrut, kom vi fram till en vacker plantering, Botaniska trädgården. Där fanns en myckenhet vackra träd och blommor. Där fanns exempelvis en ek, som såg ut att vara död. Den hade nämligen fått trädkräfta. Den växte dock på tjockleken. Där

Hälsobröd i särklass

Saxonlimpa, reformlimpa, stenåldershimpa. Grahamsskorpor, Julianaskorpor, Kölingshholmsbröd. Kaffebröd, Småbröd.

VÄRMDÖ BAGERI

Tel. Hemmestavik 61.

Samma bröd säljes i Stockholm av Reformbageriet, Västmannagatan 11, tel. 20 73 59. Olivia Fager, Östermalmstorg, tel. 60 72 68.

Nylonstrumpor,

moderna färger till kr. 8: 45 och 10: 50

Damkappor, plastik,

med huva. Ljusa färger kr. 24: —

Amerikanska poplinkappor, bomull kr. 29: -

KONSUM

GUSTAVSBERG

fanns också guldregnsträd och korkek, akacior och stora rosenträd och massvis med andra blommor. I närheten av trädgården fann vi ett torn i ringmuren, kallat Jungfrutornet. Sagan berättar, att en jungfru, som begått ett brott, levande inmurats i tornet. Men varje torsdagsnatt vid nymåne kan man höra, hur jungfrun sitter och gråter. Var och en förstår ju att det bara är vinden, som tjuter mellan stenarna.

Det skulle emellertid föra för långt att berätta om allt det vackra och intressanta vi fick se under denna rundvandring i rosornas och ruinernas stad, t. ex. de underbara kyrkoruinerna, som alla har sin historia att förtälja från stadens storhetstid. Nog så väl insåg vi, att hela Visby nästan är ett enda stort museum. —

Klockan halv nio följande morgon steg vi på en av oss förhyrd buss, som skulle föra oss från Visby till Gotlands sydligaste spets, Hoburgen. Chaufförен som också tjänstgjorde som ciceron, kunde under vägen utpeka inte mindre än 36 kyrkor. På Gotland finns det 92 landskyrkor. — Vallmon, som växte i dikeskanterna, lyste lång väg med sin röda färg. Vildkaniner tycktes det också vara gott om på det inre av Gotland, att döma av de mängder med hål i dikeskanten, där man stundom såg djurens bakdel försvinna. — I flera skolor, som vi åkte förbi, höll man just examen.

Väl framme vid Gotlands sydspets, beså̊g vi "Hoburgsgubben". Vi gick också in i grottan strax bredvid som är kallad "Hoburgsgubbens matsal". Liksom så många andra turister gjort före oss, skrev vi våra namn på flata stenar och ställde dem på kant inne i grottan. — Utanför gick får och betade av det sparsamt förekommande gräset.

Så anträddes färden hemåt. Vi fick ånyo en klar bild av det välmående gotländska landskapet med de stora vete- och sockerbetfälten, av de kalkstensbyggda gårdarna, inbäddade i grönskan och av de många vackra, vita kyrkorna, som väl mer än något annat sätter sin prägel på den gotländska landsbygden.

Så randades den tredje och sista dagen. Denna anslogs åt ett besök å Snäckgärdsbaden, den stora badplatsen norr om Visby. Vattnet lockade endast de modigaste av oss. Men för dem, som icke var hågade att bada, fanns trapetser och linor på stranden att roa sig med.

Innan vi gick ombord på båten tredje dagens kväll, hann vi dock först gå upp i domkyrkans torn och än en gång bese den märkliga sagoomspunna staden, som utbredde sig där nere under oss.

Om hemfärden är ej mycket att säga. — Väl hemma på Ingarö igen hade vi så mycket att berätta för de våra om allt det vackra och intressanta vi sett och upplevat.

Kerstin Vahlström.

GUSTAVSBERGSNYTT.

Kyrkan.

Kyrkliga arbetskretsen har haft årsmöte. Det hölls i skolans frukostrum den 21 jan. med god tillslutning av kretsens medlemmar. Kretsen har under det gångna året haft arbetsafton som regel varje tisdag. En utfärd för församlingens gamla har anordnats samt en Luciafest för de gamla på hemmet. Kretsens medlemmar har med sina män haft en utfärd till Norrtälje samt tillsammans med kyrkofullmäktige och kyrkorådet till ungdomsgården Graninge. Vid årsmötet föredrogs revisionsberättelsen och beviljades ansvarsfrihet för kassaförvaltaren fröken Lilly Fredblad, som också omvaldes till kassaförvaltare för år 1947. Till revisorer för 1947 valdes fru Helga Bergvall och fröken Anna Säfström med fru Margit Söderlund och fru Edit Lorang som ersättare. Anslag beviljades till sjömansvården, missionen, offermedelsfonden och ungdomsgården Graninge. Gåvor till kretsens försäljning i mars mottagas tacksamt.

Arne Sundström.

Diskussionscirkeln Forum

höll den 13 jan. sitt årsmöte. Av verksamhetsberättelsen framgick att medlemsantalet är 19. Under året har en medlem utträtt och en ny medlem, Arne Sundström, kallats istället. Antalet sammanträden har varit något mindre än under näst föregående år. Frågor som varit uppe till diskussion ha huvudsakligen rört lokala spörsmål. Särskild uppmärksamhet har ägnats tidningen Gustavsbergaren, som under året utkommit med 6 nummer och med en totalupplaga av 1.200 ex., postprenumeranterna 840. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 4.548:92. Årsmötet uppdrog till styrelsen att företaga en utredning och framkomma med förslag angående Gustavsbergarens fortsatta utgivning och redigering.

Till styrelse och redaktionskommitté omvaldes Gunnar Andersson, Gösta Dahlberg, Harald Lindholm och Oscar Lövgren. Istället för Joh. Movinger, som avflyttat från orten, valdes Georg Lundgren. Revisorerna Axel Fall och Elis Sander omvaldes.

Konstföreningens årsmöte

avhölls tisdagen den 12 dec. på Värdshuset. Festvåningen gav ett synnerligen festligt intryck därigenom att konstnärerna Kåge, Lindberg, Blomqvist och Sandström utställde vid denna tidpunkt. Vid årsmötesförhandlingarna, som leddes av hr J. Hellqvist, valdes till styrelse W. Weimark, Iris Ekberg, Stig Lindberg, C. Blomqvist, G. Pehrsson, Elsa Florén och Clary Lindholm, samt till suppleanter H. Bengtsson, W. Kåge och Gunnel Lindberg. Till revisorer omvaldes J. Hellqvist och G. Gehlin med A. Kock som suppleant.

Under kaffet utlottades en del gustavsbergsgods, vaser och konstsaker, varpå fil. kand. Hård av Segerstad tog till orda. I sitt med skioptikonbilder illustrerade föredrag gav han på ett enkelt och fängslande sätt en skildring av vad som hänt inom dagens måleri i Europa. Han påpekade, att Europas konstnärer i 500 år, fram till mitten av 1800-talet, målat naturalistiskt, under det att man i andra världsdelar haft ett friare sätt att uttrycka, vad man sett och känt. Vi är alltså vana att i konsten få se naturen, som den är, och kubism, surrealism och expessionism kritiseras lätt av oss. Konstnärsintresset i vårt land har vuxit enormt under de 7 åren, påpekade talaren. Konsten blir alltså utsatt för stark kritik, eftersom alla tycker sig kunna bedöma ett konstverk. Skall en byggnad, en bro, eller en vinsort bedömas, då vill vi helst överlåta omdömet åt en fackman, men gäller det en tavla, då tycker sig vem som helst ha rätt att bedöma den.

År 1946 har varit ett givande år inom konstföreningen. Medlemsintresset tycks inte ha mattats utan tvärtom, och vi kan se framåt det nya konståret med stor förväntan. Våra förhoppningar på ett nytt, rikt givande år skall säkerligen icke stäckas. Som en lovande ingress får vi väl räkna besöket på Edvard Munch-utställningen.

Baptistförsamlingen

höll trettondagen sitt årsmöte under pastor A. Stafrins ledning. Medlemmarna hade mött upp mangrant. Årsberättelsen vittnade om regelbunden verksamhet. Goda insamlingar har företagits till yttre och inre missionen, Europa- och Finlandshjälpen, sjömansmissionen m. m. Nu senast har juniorföreningen lämnat en tiondedel av inkomsten vid sin försäljning till Europahjälpen. Den 1 sept. hade vi glädjen att välkomna pastor A. Stafrin till arbetet här, han har förut tjänat Söderfors baptistförsamling. Nyårsvakan och böneveckan hölls i alliansens tecken. En julfest har hållits för söndagsskolan. Den samlade fullsatt lokal. Biblar och premieböcker utdelades till de äldsta eleverna. Vid årsmötet blev det omval över hela linjen: pastor A. Stafrin ordf., A. Eriksson sekr., E. Jansson kassör. Offerviljan har varit god och givit behållning i samtliga kassor. Medlemsantalet var vid årsskiftet 79.

G. E. J.

Julfemman.

När kommitterade för julfemman inbjöd till den sedvanliga konserten i kyrkan söndagen den 15 december skedde detta för 14:de gången, och vi kunde glädja oss åt välvillig medverkan av Blåsorkestern, för dagen dirigerad av musikdirektör G. Svensson från K. I i Stockholm, manskören under kantor G. Borgs erfarna ledning, och Stråkorkestern under ledning av musikdirektör Olov Kjellberg, samt över ett tjugotal ungdomar i ett uppskattat luciatåg. Kyrkan var fullsatt och belåtenheten med de utförda prestationerna var allmän.

Redovisning: Saldo från år 1945 kr. 99:03, avgår krans till C. Nyhrén 32:59, återstår 66:44. Gåvor: AB. Gustavsbergs fabriker 500:—, Röda korset 150:—, lottakåren 150:—, ABF:s teatercirkel 78:—, Gustavsbergs klubb 50:—, Hembygdsgillet 10:—, Hobbyutställningen i Mariaplan 400:—, Intressekontorets julaskar (insaml. i febr. 13/12) 208:—, enskilda personer 200:—, sålda biljetter och kollekt 448:47, genom pastor A. Sundström 40:—, kr. 2,300:91. Avgår: omk. (resor för medv.) 43:20. kr. 2.257:71. Utdelat till 216 personer kr. 2.070:—, reserverat 187:71. Kr. 2.300:71.

Till alla som bidragit till det goda resultatet av insamlingen år 1946 uttala vi vårt varma tack.

Anton Kock. J. A. Hellqvist.
Gunnar Andersson. Arne Sundström.

Gustavsbergs missionsförsamling

höll den 26 jan. sitt årsmöte under intresserat deltagande och god endräkt. Den föredragna årsberättelsen vittnar om en mångsidig verksamhet efter i stort sett gamla beprövade linjer. Medlemsantalet är 69. Inkomster och utgifter har rört sig om kr. 7.570:78. Till församlingens ordf. omvaldes Emil Wahlin. Också de avgående ledamöterna i styrelsen omvaldes. Bland de fattade besluten må nämnas, att församlingen skall till hösten fira 75-årsjubileum.

Församlingens ungdomsförening hade sitt årsmöte den 25 jan. Medlemsantalet är 27. Utgifter och inkomster har balanserat på kr. 674:36. Sven Löfdal omvaldes till ordf. Liksom föregående år underhåller föreningen en skolgosse i Kongo.

Till ord. fjärdingsman

i Gustavsberg och Ingarö har valts t. f. överkonstapel G. A. Adborn från Karlskrona. Abdorn tillträder tjänsten den 1 febr. Den 1 juli kommer enligt beslut att anställas ytterligare en fjärdingsman i distriktet.

Till prisombud

för Gustavsberg, Ingarö, Nämdö och Djurö kommuner har kristidsstyrelsen utsett Harald Lindholm, Gustavsberg.

Ingarö kommunalfullmäktige

har till ordf. nyvalt Gillis Johansson och

Varför tillverkar vi sintrat sanitetsporslin?

När Gustavsberg beslöt sig för att gå in för en ny tillverkning av sanitetsporslin, hade vi att välja mellan två olika produkter. Antingen kunde vi slå oss på den vanliga porösa sorten, som är lätt att framställa men av mindre god kvalitet. Eller ock kunde vi börja tillverka ett nytt, sintrat och synnerligen starkt porslin som förut endast framställts av enstaka amerikanska fabriker.

Vi valde det senare porslinet trots att det är mycket svårare att tillverka. Vi ansåg nämligen, att det sintrade porslinet hade framtiden för sig, och att det ur social och hygienisk synpunkt var att föredra. Det porösa porslinet spricker nämligen lätt och bildar därefter hälsovådliga bakteriehärdar.

Det sintrade porslinet däremot har ett segt och tätt gods som motstår slag och yttre åverkan. I dess hårda och glatta glasyr uppstår inga sprickor.

Framställningen av sintrat sanitetsporslin fordrar en raffinerad keramisk teknik, som vi bemästrat på Gustavsberg tack vare den vetenskapliga kontrollen av våra elektriska tunnelugnar.

Gustavsbergs sintrade sanitetsporslin är det bästa den moderna tekniken kan åstadkomma.

GUSTAVSBERG

till v. ordf. Ivar Eriksson. Fullmäktige beslöt bl. a. att ställa sig som garant för badstuanläggningen vid Pilhamn.

Vid hobbyutställningen

i Gustavsberg, refererad i förra numret av Gustavsbergaren, fick i besökarnas omröstning om det bästa utställda föremålet, Sven Löfdal, de flesta rösterna på sin tändstickstavla Skurubron. Också vid KF:s utställning i Stockholm fick han för denna tavla de flesta rösterna och därmed första pris 25 kr.

Soc.-dem. ungdomsklubben

hade den 25 jan. årsmöte på Värdshuset. Klubbens ordf. Svenning Göth hälsade de närvarande i ett kort välkomsttal och vände sig särskilt till Maj Sandberg från distriktet. Till presidium valdes Arne Andersson och Gunvor Sander. Verksamhetsberättelse för det gångna året visade att klubben även detta år haft vind i seglen. Medlemsantalet var vid årets början 79 och vid dess slut 93. Studiearbetet visade en ökning med 2 egna cirklar samt en stor procent deltagande i av ABF anordnade cirklar och kurser. Klubben har varit väl representerad såväl inom kommunen som utom.

Den ekonomiska förvaltningen har skötts med stor noggrannhet enligt den berättelse revisorerna avgav. Den avgående styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna året.

I tur att avgå var ordf., sekr., frihetsledare och socialledare. Till ordf. valdes Arne Larsson, till sekr. Gunvor Sander, till frihetsledare Nils Berggren och till socialledare Bertil Svanström. Till de avgående ledamöterna riktade kvällens ordf. ett varmt tack för det arbete de nedlagt. Främst vände han sig till den avgående ordf. Svenning Göth, och uttalade sin erkänsla för den uppoffring och de stora arbetsuppgifter Göth utfört under sitt två-åriga ordförandeskap.

Under kaffepausen förde Gunnar Andersson oss för en stund tillbaka till tjugotalet och de uppgifter som då förelåg ungdomsklubben. En berättelse om ungdomlig kampvilja, entusiasm och idealitet. En berättarkonst som flödade av humor, filosofi och allvar. Man värmdes.

Under en paus i dansen, som sedan följde, visade sig klubbens manliga aktörer på styva linan. Ett program som innehöll sång mest men även deklamation och illusion. Det vore osagt om illusionisten tagit del av Nietsche's läror. Men roade gjorde han.

En stunds dans avslutade så årsmötet. Ett årsmöte som var markant, såtillvida, att ledarposterna besattes av nya krafter. Det nya året kommer också att medföra en del organisatoriska ändringar i stort. Stockholms län kommer således att utgöra ett distrikt i stället för tidigare två ungdomsdistr. Att detta kommer att medföra ytterligare arbetsuppgifter är självfallet. Men krafter att klara dessa uppgifter saknas ingalunda. Vi tro på framgång för våra idéer, speciellt i ungdomskretsar.

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
GUSTAVSBERG

Skapande samverkan fredsgaranti

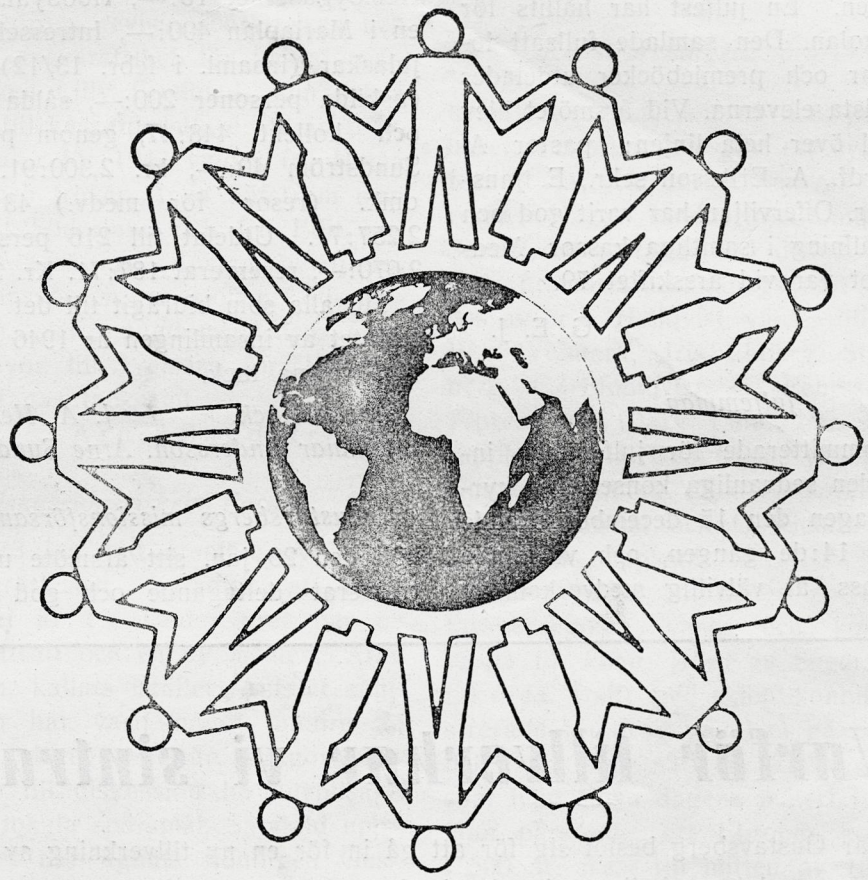

Den skapande samverkan, som är den bärande grunden för konsumentkooperationen i alla länder, innebär, att de, som förbrukar varor och råvaror, gemensamt bör äga och i demokratiska former kontrollera dessa tillgångar.

Kooperationen vänder sig mot stater och enskilda, som syftar att skapa monopolvinster på andras bekostnad. Erfarenheten visar, att sådana monopolsträvanden leder till tvister om världens råvarutillgångar och internationella förvecklingar.

Kooperationen söker skapa förutsättningar för människorna i alla länder att genom samarbete kring jordens rikedomar hjälpa varandra att skapa bättre levnadsbetingelser. Genom att följa parollen "Ej tjäna på andra men tjäna varandra" skapar vi i samverkan den fredsgaranti, som världen i dag icke kan vara utan.

KONSUM/KOOPERATIVA

Pris 35 öre

Umeå 1947 - Larsson & C:os Tryckeri

N:r 2. Årg. 5. 1947.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

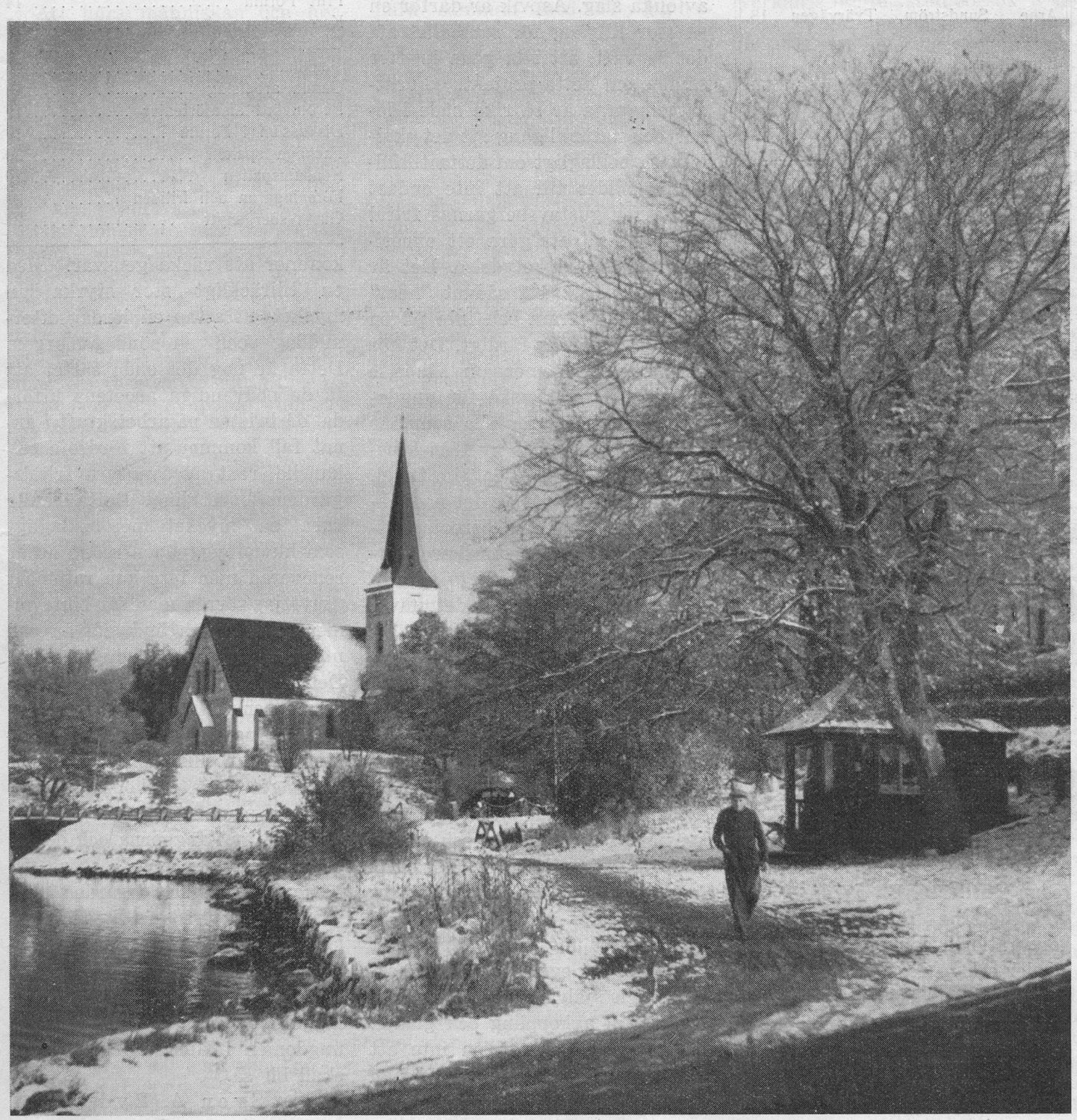

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 5 APRIL 1947 N:r 2

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansv. utg), Tallåsen 20, tel. 156.
Gösta Dahlberg, Höjdhagsvägen 19, tel. 359.
Harald Lindholm, Skolan, tel. 80.
Georg Lundgren, Höjdhagsvägen 13, tel. 288.
Arne Sundström, Tvärvägen 18, tel. 264.

Expedition:
Grindstug. 11, tel. 308. Postg.: 275173

Prenumerationspris:
Helår 1:75. Lösnummer 35 öre. Sänd till Amerika är priset pr helår 2:35.

Annonspris:
20 öre pr mm.
För särskilt begärd plats 25 öre pr mm.

Aspvik — en fritidsgård.

Alltmer har man fått upp ögonen för betydelsen av att kunna koppla sig loss från det vardagliga arbetet och i fritiden gjuta in rekreation och vila samt sådana nöjen som utvecklar och ger spänst. Fritidssysselsättningarna av alla slag har därför börjat tilldra sig allt större intresse både från statens som institutioners och enskildas sida. Inte minst har det uppmärksammats att ungdomen behöver komma ut i naturen under sin fritid som motvikt till det stillasittande eller ensidiga tempoarbetet på kontor och i fabriker. Många initiativ har tagits på detta område och mycket har redan uträttats. En av de största svårigheterna för samhällen och korporationer har varit att ordna lokaler och — för fritidsgårdar — markområden, som ligger på sådant avstånd från samhällena att de kunnat tjäna sitt syfte.

Det är få samhällen i vårt land som har så stora förutsättningar att på ett synnerligen tillfredsställande sätt ordna sitt fritidsproblem som Gustavsberg. Sedan fabriksledningen upplåtit det vackra Aspvik till en sådan fritidsgård gäller det nu att organisera upp det så att det kan bli ett hem för hela samhället. Aspvik ligger mycket väl till för detta ändamål och ger utomordentliga möjligheter. De allra flesta intressen kan tillgodoses från fiske, bad, segling, sport och idrott till nöjen av olika slag. Aspvik är därför en så stor tillgång för samhället att det är värt, att alla goda krafter samlas om detta projekt. Förutsättningarna är så rika både i lokal- och naturtillgång att det skulle vara beklagligt om detta tillfälle förspilldes till att inte endast ordna för gustavsbergarnas fritid utan också att göra ett experiment av social betydelse. Det är självklart att ett sådant "hem" skall växa fram och inte på en gång organiseras färdigt. Det bör också bli en gemensam skapelse i första hand kanske för ungdomen, men också för alla som har behov av att koppla av från arbetet och som vill fylla sin fritid. För detta ändamål är det nödvändigt att Aspvik kan bereda nattlogi för gäster som önskar övernatta där ute. Naturligtvis kommer en renovering av det nuvarande byggnadsbeståndet, så att utrymmena blir lämpliga och trevliga, att kosta rätt mycket, men den kommitté som i första hand har ansvaret för Aspvik bör kunna intressera ungdomen i Gustavsberg att sätta till frivillig arbetskraft med sådant arbete som krävs för renovering och planering. Det är många fritidsgårdar som kommit till just på det sättet och detta har dessutom det goda med sig att ungdomen känner att det är för sin egen trevnad den arbetar och själva arbetet kan därför bli till avkoppling och glädje. Man kommer säkerligen inte att ta fel om man tror att en vädjan till ungdomen om arbetskraft kommer att väcka gensvar. Med en tillräckligt stor styrka kan mycket uträttas en lördagseftermiddag och en söndagsmorgon. Detta är nog det enda sättet att få de nödvändiga arbetena utförda, då bristen på arbetskraft i annat fall kommer att fördröja och kanske rent av äventyra fritidsgårdens utveckling. Detta skulle vara så mycket mer beklagligt som huvudbyggnaden redan nu är renoverad men inte kan rationellt utnyttjas förrän man får biutrymmen för andra ändamål än vad man avser med huvudbyggnaden. Det är också nödvändigt att reparera en smula på byggnadsbeståndet, då ingen byggnad far väl av att stå utan tillsyn. Likaså är det angeläget att parkområdet röjs upp och planeras.

Våren är i faggorna och det är under den tiden arbetet skall påbörjas, så att fritidsgården skall vara redo att redan till sommaren kunna ta emot gäster. Med förenade krafter kan Aspvik byggas upp till ett föredöme som fritidsanläggning. Och det beror nu på ungdomen i Gustavsberg om det skall bli så.

Sven A. Rydberg.

INNEHÅLL:

Ledare: Aspvik — en fritidsgård .. 2
Forum: Kugge eller människa 3
ABF:s bibliotek 4
Naturen och Vi 5
Vandra min väg 6
Gustavsbergare i förskingringen 7
Fabrikens äldsta 8
Födelsedagar 9
Saltstänk från Farstaviken 10
Soliga spalten 10
Eolsharpan, dikt 11
Kyrkans verksamhet 12
Från pastorsämbetet 12
Smånytt från Porslinsfabriken 13
Fritt Forum 14
Keramiskt vagabondage 15
Gustavsberg på sin första världsutställning 16
Gamla arbetslag 18
Berömvärd amatörteater 19
Diskussion i Forum 19
Fackliga spalten 20
Konsumspalten 20
Föreningarna och fritiden 21
Gustavsbergsnytt 21

Kugge eller människa?

Att höra människan och hennes insats i det moderna arbetslivet beskrivas som en kugges funktion i det stora maskineriet är rätt vanligt. Den mänskliga arbetskraften skulle alltså betraktas som en del eller ett bihang till maskinen! En sådan inställning visar sig i längden allt annat än hållbar och kan resultera i ett bakslag för produktionen. Ju mer man mekaniserat och rationaliserat arbetslivet, desto klarare har det dess bättre visat sig nödvändigt att även se till den mänskliga produktionsfaktorn. Man har med andra ord funnit att personalvård inom ett företag är viktig inte bara ur personlig synpunkt utan också när det gäller produktionseffektiviteten.

Ett industriföretag utgör en samordning mellan olika initiativ och arbetsuppgifter av specialister. Ingenjörens, kemistens, teknikerns, arbetsstudiemannens, arbetsledarens och fackarbetarens. Var och en har sin funktion i företagets organism och i sitt inbördes förhållande betinga och befrämja de varandra. Men varthän skulle det bära om man inte över specialistgränserna hade en känsla av särskilt samarbete för att mildra spänningen mellan människan och maskinen eller av förståelse för att goda produktionsresultat icke kan nås på människans bekostnad? Låt oss tänka på enformigheten i arbetet, som stundom riskerar att hämma personligheten. Detta har framtvingat åtgärder för ett rikare fritidsliv och kulturell förströelse, men det har också gjort klart för oss att vi måste sträva att återupptäcka den glädje, som faktiskt bör ligga i själva arbetet. Ty det är väl ändå det som skall ge mening åt vårt liv och som är det väsentliga i vår tillvaro?

På ett helt annat sätt än förr måste man alltså numera räkna med själva arbetsmiljön som en produktionsfaktor, som måste humaniseras. Arbetaren måste erfara förståelse som individ — rent psykologiska faktorer måste beaktas. Från denna grund måste personalproblemen analyseras och lösas genom en allmän personalomtanke för att i möjligaste mån öka trivseln och stimulera arbetsglädjen och effektiviteten.

Trivseln i arbetstillvaron hör nära samman med tryggheten. Därför är t. ex. den lokala säkerhetstjänsten av betydelse. I betänkandet för en revision av arbetarskyddslagen föreslås också reformer, som förutsätter ännu större samarbete mellan arbetsledare och arbetare. Likaså kräver sjukvården en intresserad aktion från alla håll. Hos oss behöver vi sålunda en sjukvårdsavdelning, perfekta förbandslådor å avdelningarna och kunnigt folk ibland oss för den första hjälpen vid olycksfall. Ett iordningsställt vilrum kan betyda många inbesparade arbetstimmar. Propagandan för anslutning till sjukkassa bör intensifieras utan att invänta framtida obligatorisk sjukförsäkring. En ögonundersökning av personalen skulle kanske få bort en del störningar och en skärmbildsundersökning skydda hotade människor för olämpligt arbete. Sådant är också personalvård av allra största betydelse.

Omsättningen av arbetskraft hos oss är inte så stor som vid många andra industrier men tillräckligt oroväckande då det gäller de unga. Det kan vara ett problem att skaffa hit dem, men ett större problem är att behålla dem. Att lära upp en ung arbetare, som efter ett halvår går att gästspela på ett nytt jobb, måste vara slöseri. För honom själv kanske omväxlingens fördelar är en chimär. Men om vi ska väcka hans intresse för arbetet här och göra honom lojal mot företaget, då måste vi också sörja för att han blir något mer än kuggen, som placeras in där han just behövdes anställningsdagen. Bristen på ungdom och praktiskt utbildade lärlingar nu betyder brist på goda yrkesmän och arbetsledare i framtiden. Det är därför som en allsidig yrkesutbildning måste grundläggas genom obligatorisk skolning i arbetet av alla under 18 år.

Ett bättre innehåll åt arbetet än kuggkänslans borde en arbetare kunna erfara om han fick kännedom om råmaterielen, tillverkningsprocessens olika faser, försäljningsorganisationen och resultatet av det gemensamma produktionsarbetet. Det kanske skulle kunna åstadkommas genom en slags yrkesskola, som var öppen för alla, en brett upplagd information, där man genom instruktiv film, fackmännens medverkan jämte studiebesök å de olika avdelningarna succesivt kunde höja upp hela medarbetarstammens intresse för det egna företaget. Låt oss anslå en timme av lördagen varje vecka — det kanske skulle kosta en del och ekonomen skakar på huvudet — men det vore säkerligen väl placerade pengar, som i det långa loppet bidrogo till att utkristallisera en intresserad skara för vidgat samarbete och ökad produktion.

I detta sammanhang kan erinras om de undersökningar, som under flera års tid verkställdes vid Western Electrics Companys verkstäder vid Chicago. Man gjorde som bekant en serie undersökningar med olika belysningsprov, vilopauser, förkortning och förlängning av arbetstiden etc. och konstaterade slutligen till sin förvåning att produktionen steg rekordartat, trots att man slopade de förbättringar, som man tidigare genomfört under experimentprovens gång och som i sin tur bidragit till ökad produktion. Man hade kommit på en faktor, som var viktigare än arbetstid och löner, något som höjde produktionen oberoende av arbetsförhållandena. Denna mystiska faktor låg på den mänskliga sidan.

Genom att be de anställda om medverkan hade försöksledarna fått dem att känna att de betydde något för företaget. Och därför arbetade de snabbare och bättre än förut.

Vid samma företag fortsatte man försöken på en annan linje. Man grep sig an med 21.000 anställdas inställning och problem gentemot företaget. Man frågade dem helt enkelt rakt på sak vad de hade för klagomål, vad de tyckte om sitt jobb och sina arbetsförhållanden. Allteftersom de instängda bekymren fick fritt ut-

lopp började de anställda få en ny inställning till sitt företag. Det betraktades inte längre som en motståndare. Man kom in på områden som berörde den mänskliga sammanlevnaden, personliga kontakter — personalvård.

Där arbetsplatsen är en jättesal med mycket folk får man lov att ta till yttre medel för att skapa trivsel. Musik och blommor, uppryckningsgymnastik, promenad i det fria, trädgårdsanläggningar på fabriksgården. Blommor och tavlor i lunchrummen, perfekta förvaringsskåp för matlådan, stolar som ej bullrar, rökrum. Till synes obetydliga detaljer, som bidrar till att skapa trevnad på själva arbetsplatsen. Någon gång kan ett meddelande i högtalaren om någonting trevligt, som man ämnar ordna för sin personal vara stimulerande, t. ex. om en weekendträff eller en båtutflykt, ett samkväm eller en idrottsfest. (Men man måste ju ha högtalare). Människor från samma avdelning behöver också komma tillsammans under trivsamma former även i arbetssalen. Det kan vara en Luciafest, ett extra arrangemang vid inflyttning på en ny arbetslokal eller en kaffestund kring en gammal trotjänare på hans födelsedag. I varje fall skulle det stärka kamratandan och samhörighetskänslan.

Arbetsmiljön slutar emellertid inte vid fabriksporten. Det är precis samma människa, som träder in genom den och som lämnar den, belastad med bekymmer och oro eller inspirerad av glädje och hopp. "Det går inte", har någon sagt, "att göra boskillnad mellan arbetstillvaron och privattillvaron". Även av det skälet har ett personalvårdsarbete sitt berättigande och leder in på spörsmålen om fritidsverksamhet, samlingslokaler, daghem, idrottsplats, nöjesliv. En insats på detta område i företagets personalvård får därvid inte ta form av dirigering av utvecklingen eller tjäna som underlag för företagets reklam. Då kan man lätt få den inställningen att det är något slags barmhärtighetsverk e. d. och för sådant reagerar med rätta en svensk arbetare. Initiativen skall tillkomma av rent praktiska skäl o. något känslopjunk eller effektsökeri får inte bli drivfjädern för den sociala verksamheten. Man måste tänka med de anställda och inte för dem. Annars kan det bli rena konstruktioner, som i verkligheten inte behövs. En fritidsgård vid Aspvik kan sålunda aldrig bli en meningsfylld realitet, hur mycket pengar vi än kostar på oss för dess iordningsställande, om inte bakom dess tillkomst ligger ett aktivt intresse från gustavsbergarna och där var och en har en känsla av att han är med och bygger upp. Ty klent värderas sådant som presenteras färdigt!

Vi ha den förmånen här i Gustavsberg att samhälle och fabrik intimt hör samman. De sociala anordningar, som kommunen åstadkommer, kommer alltså de anställda direkt till nytta. Det ger en särställning åt Gustavsberg, som vi kan vara tacksamma för, en tillgång, som vi kan utnyttja och föra vidare. Här måste de anställdas egen initiativkraft också uppmuntras till att ta verksam del även i kommunens socialvård. På den vägen når vi demokratisk ordning i stort och smått, grundad på allas individuella medverkan och ansvar.

En socialarbetare inom ett företag blir gärna ett slags klockarfar, som skall allting bestyra. Både vad det gäller trivseln på arbetsplatsen, personalens personliga problem, samarbetet mellan olika sociala institutioner, fritidsfrågor och mycket, mycket annat. Ja, det finns folk, som till och med tror honom om att kunna ordna allt detta! Själv blir han snart medveten om att då det gäller problemet kuggen - människan så kan ingen lösning komma fram annat än genom samarbete mellan alla medarbetare i företaget. Fast det kan nog hända att han någon gång skulle velat göra den tänkande lantbrevbärarens önskedröm till sin egen. Den som han uttrycker så: "Låt mig få gripa in en gång, en enda, och till det bästa ordna allt."

Gösta Dahlberg.

PRENUMERERA

på

Gustavsbergaren!

Nya böcker i ABF:s bibliotek.

Heckscher: Staten och organisationerna.

Palme: De storas möten efter kriget.

Schlabrendoff: Upprorsförsöket i Nazi-Tyskland.

Kooperatören, årg. 1925—45.

Kjellin: Varulexikon.

Prins Wilhelm: Korsikanskt.

Högström-Lövberg: Den hårda rutan.

Miller: I ditt anletes svett.

Hertzman-Ericsson: Viktor Kant, chauffören.

Wheatley: På falskt pass.

Wheatley: I vedergällningens tecken.

Wahlstedt: Jag älskade Volodja.

Harsanyl: Fest i Budapest.

Wesslén: Då rovdjuret vakar.

Wesslén: På lapplandsfjällen bland björnar.

Rydelius: Livet kring tsaren.

Eriksson: Grönska min gränd.

Keller: Epigrammer.

Stiernstedt: Mitt och de mina.

Matthis: Nådens dag.

Lindwall: Guds spelmän.

Rud: Drivande gränser.

Wellén: Revydags.

Sörman: Hjärta och pil.

Nisser: Guld och gröna skogar.

Kronprinsessans bok för Finlands Röda Kors.

Agge: Med Röda Korset i fält.

von Otter: Som officer och storviltsjägare.

Högfeldt: Djur och odjur.

Porslin, nr 2 årg. 1946.

Sandström-Thunström: Bad i hemmet förr och nu.

Social årsbok 1946.

Ny lokal för biblioteket.

Ett bland bokvänner i Gustavsberg länge närt önskemål kommer snart att förverkligas. I Mariaplan 4 har fabriken ställt rymlig lokal till förfogande för A. B. F:s bibliotek. Flyttningen skall ske så snart inredningsarbetet hunnit utföras. Ritningarna till den nya lokalen och dess inredning ha utförts av K. F:s arkitektkontor, och skolöverstyrelsen lämnat sitt godkännande. Lokalen skall förutom nödvändiga biutrymmen ha läsrum och stor utlåningssal. Arbetet med lokalens iordningsställande pågår nu för fullt och när bokutlåningen till hösten börjar på allvar skall säkert låntagarna känna sig tillfreds med den förändring som då inträtt.

NATUREN OCH VI.

Om man ska bedöma styrkan av någons kärlek till en sak efter viljan att offra något för saken, måste man nog tyvärr erkänna, att svenskens kärlek till naturen inte är så stor, som man gått och inbillat sig. Det är inte mycket man vill offra för ett naturvärde. Kommer de ekonomiska intressena i vägen så får naturintresset vika. Ofta utan minsta tvekan som en självklar sak. Ett ganska belysande exempel härpå fick jag vid ett tillfälle, då jag i ett sällskap råkade uttala ett beklagande av att ett vackert gammalt träd hade fällts. En herre i sällskapet såg förvånad på mig och utbrast: "Men det ska väl vara till någon nytta!" Jag tror, att detta faktiskt är nyckelorden till de ojämförligt flestas inställning till naturen: De har svårt att räkna med annat än materiella värden, så fort det gäller naturen. De ideella värdena på detta område är närmast att betrakta som en hobby, vilken för all del kan vara både allmän och uppskattad men som naturligtvis inte får stå i vägen, när viktigare problem diskuteras — de ekonomiska.

Den ekonomiska inställningen till naturen ligger nog mycket djupare, än vad man i allmänhet är benägen att tro. Det hela är ju i mycket hög grad en ekonomisk fråga. Inför varje hotat naturvärde måste vi ställa oss frågan: "Har vi råd att bevara det?" Det enda naturvården i detta avseende kräver är, att man fördomsfritt uppskattar också naturvärdet i jämförelse med det ekonomiska värdet. Alla protester till trots är detta tyvärr långt ifrån fallet. Naturen har just genom sin egenskap av att vara natur inte riktigt blivit erkänt som det förnämliga kulturvärde det verkligen är.

Det är klart, att man inte ska begära, att en jordbrukare, som har det ekonomiskt svårt, ska avstå från att t. ex. avverka den ekdunge, som han har på sina ägor och som ska kunna göra honom fri från en betungande inteckning. En helt annan sak är det emellertid, när en person, som har god råd, också han avverkar sin dunge endast för att utnyttja en ekonomisk tillgång utan någon som helst tvingande nödvändighet. Han är liksom besatt av en tvångsföreställning, iklädd ekonomins tvångströja, som hindrar hans intellektuella och moraliska eller låt oss säga kulturella rörelsefrihet.

Det är med naturvärdet som med alla andra kulturvärden. Endast i samma mån, som vi befrias genom teknikens hjälp från den ekonomiska bundenheten, får vi tillfälle att ägna oss åt dem och lära oss uppskatta dem. Vi har under årtusenden gått i nödens och umbärandenas hårda skola. Ännu under förra hälften av 1800-talet var bönderna på sina håll i vårt land glada, om de kunde blanda bark i mjölet i stället för som brukligt mjöl i barken. Naturuppfattningen var också förr i världen i hög grad ekonomiskt färgad. Det är inte tu tal om annat, än att vi i våra dagar uppskattar t. ex. blommorna betydligt allmännare än förr och på ett helt annat och djupare sätt. Deras skönhetsvärde spelar en roll för oss, som de aldrig förut har gjort. Inte desto mindre var blommorna mera kända förr och säkerligen också mera uppskattade — men för sina nyttigheter. Därom vittnar mängden av gamla folkliga namn på blommorna. Blommor, som i dag är glömda av den stora allmänheten, var förr allmänt kända och högt skattade. Livet var så annorlunda då än nu. Vi levde i självhushållets dagar och gjorde så gott som allt, vad vi behövde, själva. I våra dagar finns nästan allting att få färdigt. Om t. ex. kvinnan av i dag vill ha en färggrann klänning, köper hon den färdig eller också ett redan färgat tyg och låter sy en klänning därav. Och om hon skulle hitta på att färga den själv, kan hon köpa färdiga färger. I forna tider måste hon hämta sina färger själv från växterna, och därför var hon också tvungen att kunna deras namn. Medicin och läkare var inte så lättillgängliga förr som nu. Man hade sina husapotek och tillredde själv medikamenter av allsköns växter, och här kom då ytterligare en rad växter, som man måste känna till. Andra växter skyddade mot trolldom. Dem måste man också känna till. Återigen andra kunde ätas i nöd-

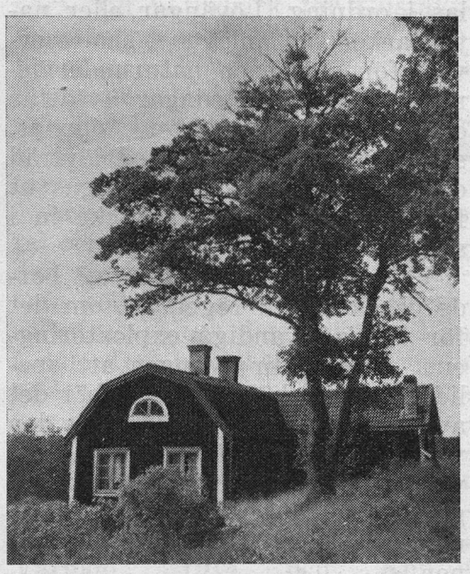

Idyll från Ösby

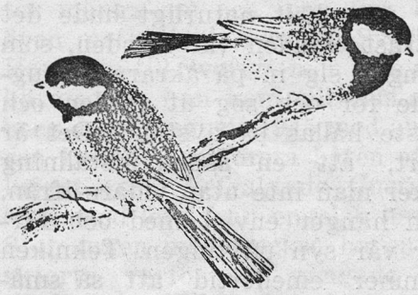

Nyår i naturen!

Följ med från början i

SKOGENS NYHETER

Tolv månadstidningar om årets kretsgång i naturen

Huvudredaktör: Vitali Bianchi

En bok för naturvänner i alla åldrar, upplagd som en årgång av en tidning och illustrerad med en massa utmärkta teckningar av djur, djurspår m. m.

"*Skogens Nyheter* är en roande bekantskap. Gack och lär känna den!"

A.-E. Malm i Svensk Jakt.

Pris 6:— kr. KF:s BOKFÖRLAG **I bokhandeln**

tider, och det var en angelägen uppgift att skaffa sig kunskaper om dem. Skönheten däremot spelade en underordnad roll, om den än naturligtvis inte helt och hållet lyste med sin frånvaro. Nyttan dominerade. I de gamla örtaböckerna talades om hur många "dygder", d. v. s. nyttigheter, de olika växterna hade. Livet var inte lätt för våra förfäder. De måste utnyttja naturen så långt det var möjligt. Exploatering blev den självklara inställningen till såväl växt- som djurvärlden. "Skräp till karl, som inte kan hålla träden från tunet", säger ett gammalt ordspråk i Norrland och Dalarna, där man helt naturligt hade det svårast. Träden var fienden, som trängde sig in på åkrarna, skuggade för och sög ut jorden och måste hållas på avstånd. Det är klart, att en sådan inställning växer man inte utan vidare ifrån. Den hänger envist med och färgar vår syn på tingen. Tekniken kommer emellertid att så småningom befria oss ifrån den och ge oss tid och möjligheter att uppskatta och glädja oss mera allmänt åt naturens kulturella värden. Det är bara fara värt, att vid den exploatering, som vi fortfarande måste utsätta naturen för, värden kommer att spolieras, som inte behöver förstöras eller som vi redan har råd att behålla, om vi bara lärt oss att inse deras betydelse. Det är här naturvården har sin uppgift. Rationaliseringen har i våra dagar nått så långt, att det inte längre räcker med några friluftsmuséer och friluftslaboratorier för växtsociologi där uppe i Lappland. Nu är det själva kulturlandskapets skönhetsvärden, som behöver skyddas. Det är skönheten i vardagens landskap, som vi har runt omkring oss, som måste bevaras. Framför allt gäller det just det, som utgör vår naturskönhets särprägel och största värde: friheten och den relativa oberördheten. Ett samhälle som Gustavsberg och många andra har allt skäl i världen att beakta detta. Varje kommun borde göra upp en plan över de omistliga naturvärden, som den måste se till att om möjligt kunna bevara. Likaväl som man gör upp en stadsplan bör man göra upp en sådan landskapsplan och inventera kommunens olika naturvärden för att därpå göra upp ett förslag, hur de ska kunna bevaras. Men det räcker inte med att bara anlägga naturskyddssynpunkten. Naturvården får i våra dagar inte nöja sig med att enbart vara negativ. Den måste också vara positiv, uppbyggande. Om ett skönhetsvärde spolieras, måste man se till, att ett annat bygges upp på annat håll. Vårdträd ska planteras, alléer ska skapas fram, där inte risk för trafiken föreligger. Dungar ska ställas i ordning. Lövängar eller naturparker ska anläggas, skolreservat för skolornas naturundervisning och friluftsdagar avsättas och ordnas, utsikter öppnas, skogsbryn planteras med lövträd och buskar, gläntor huggas ut från skogsbrynen ett stycke in i skogen o. s. v.

Varje ekonomiskt företag borde också ta till regel, att om det för den nödvändiga exploateringens skull, blir tvunget att spoliera ett skönhetsvärde, så bör det avsätta en liten procent av den vinst, som uppstått genom naturvärdets förstöring, till uppbyggande av ett annat skönhetsvärde någon annan stans inom kommunen.

Lorentz Bolin.

VANDRA MIN VÄG.

III.

Att vandra är en god hobby, och när det är litet fruset i markerna, blir det dubbelt trevligt. Då kan man gå fram nästan var som helst, till och med i Hästhagen, där man nu bygger bostäder i stor skala. Vi tar vägen förbi Tallås-slätten, som nu blivit lagerplats för massor av fin matjord, som sedan ska bli gräsmattor i Hästhagen.

Jorden kör man från åkern vid Kaffebacken, där man nu håller på och schaktar för den nya badkarsfabriken.

Den här vägen bakom Tallåsen kallas ju Kärleksvägen och går utmed den gamla hästhagen fram till Baracken.

Här har vi först den lilla gläntan, där Sander alltid byggde båtar om vårarna, den har nu blivit ockuperad av byggnadsarbetarna, och kärren som vi alltid jumpade över på de första isarna har nu torrlagts. Här har grävskopan gått fram och gjort ett djupt dike ända ned till Baracken. Men vi hoppar över diket och går upp i skogen, där Lätt och Lindberg hade sina svinhus under förra kriget. I pojkfantasin tog de formen av riktiga blockhus, när vi lekte indianer i Granskogen.

Nu har man emellertid redan börjat med vägarna här, och skogen har fått vika för de många husen, som planeras. Vi följer en stakning och kommer så fram till Värmdövägen, mitt för den plats, där den gamla "sopladan" var belägen. Här skyltar också bussbolaget med en hållplats, som dom kallar för Mariagatan, en kristidsföreteelse, som borde försvinna så snart som möjligt, ty inte är det så, att Mariagatan börjar vid Mariaplan och slutar vid "skitladan", som folk faktiskt säjer än i dag.

Nu gå vi Värmdövägen framåt förbi Skogsbo och Stubbkärrsängen. Här blev hela potatisskörden så gott som förstörd under de regniga septemberdagarna. Men vi fortsätter fram till Rallarbanan, där man förr fraktade torv från Mossen till fabriken, och förbi skogvaktarbostället, som är vackert nymålat i rött och vitt.

Så går vi förbi Mossen och fram till Mölnviks lada. Men nu ska vi upp i skogen till Knuts hav, som många känner till, men som andra inte hört talas om. Vi går alltså 500 meter i riktning mot Kvarnsjön och kommer då till en stor mosse av Kvarnsjöns storlek. Den kallas Knuts hav. Den har för många år sedan lämnat sitt vatten till Mölnviks kvarn, men den har senare uppdämts och är Kvarnsjöns vattenreservoar.

Har man tur med sig, så kan man där se ett rikt djurliv, och eftersom vi går mot vinden, så har vi alla chanser.

Först är det skogsduvor och ringduvor som kuttrar i träden, och en tjäder nästan skrämmer ihjäl oss, då den flyger opp. Vi går försiktigt vidare och — se, på det höga berget öster om "Havet" står han, råbocken, som gjuten i brons. När han står så, då vet man sen gammalt, att där är flera tillsammans. Vi är nu omkring 50 meter ifrån honom, så det är bäst att stanna, innan han får vittring av oss. Han står med sidan åt oss och nu blir han plötsligt orolig, slår frambenen i marken och kastar upp huvudet och kommer nedför berget rakt emot

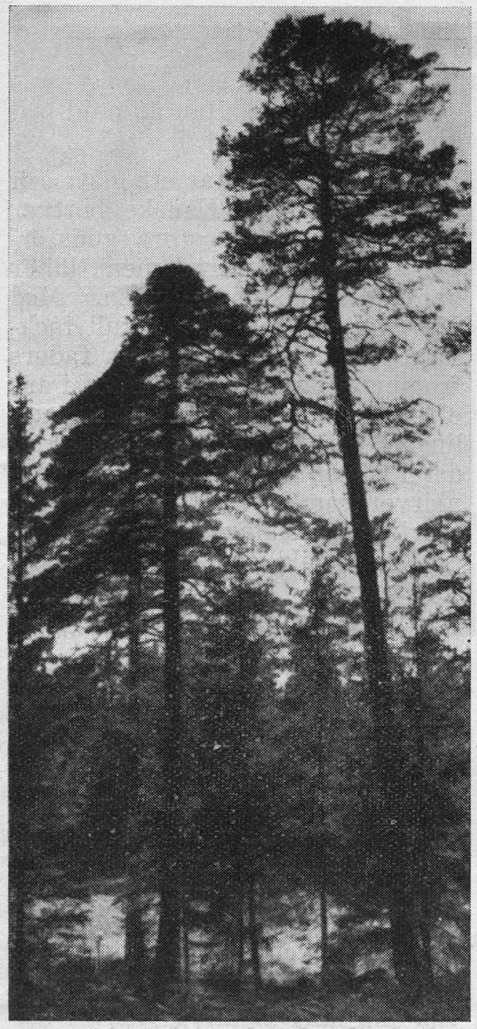

Fiskgjusens bo

oss och passerar på ungefär 10 meters avstånd, graciöst med tretaggiga horn, rödbrun på ryggen och vit akterspegel, snart bortskymd av de täta snåren.

Men vi låter inte lura oss i den riktning, som bocken sprang, utan vi fortsätter upp på berget, och där ligger dom, tre stycken rågetter och idisslar. Nu får dom bråttom värre och rinner iväg nedför sluttningen och försvinner i snårskogen.

Härifrån ser vi även tallen med fiskgjusboet bredvid det stora flyttblocket på norrsidan om havet. Gjusen, vars bo består av tumstjocka grenar, är vår största rovfågel. Här har den funnit en utmärkt jaktmark, ty grodor och möss och andra smådjur finns här gott om, och en tur till Kvarnsjön eller Grisslingen ger honom omväxling i dieten. Vid denna tid på året är emellertid fiskgjusfamiljen på väg söderut med sina tre ungar, och när den kommer åter, håller våren sitt intåg, och det är ett sjudande liv i naturen.

Forts. i nästa n:r.

Gustavsbergare i förskingringen.

Axel Hedberg

Våra gränser utåt voro slutna i flera år under kriget och vi undrade mer än en gång över hur våra vänner och fränder ute i vida världen hade det. Det är åter öppet vatten och nu och då visar sig nån svenskamerikan på hemmaplan och hälsas välkommen till fosterjorden. Häromsistens var det Axel Hedberg, mest känd som Acke Mas, som gjorde oss den äran. Acke är född i 7:an Mariagatan i Gustavsberg men härstammar på både fäderne- och mödernet från Siljansnäs i Dalarne. En avlägsen släkting till den starke och mångomtalade Siljans-Näs Anders. Axel Hedberg är sedan många år Amerikansk medborgare, men han är också Svensk och Dalkarl men mest är han Gustavsbergare och han hänger intimt samman med Mariagatan, Tallåsen, Hästhagen och Kvarnberget. Den sistnämnda platsen vill han göra till naturpark för Gustavsbergsborna med soffor och planteringar, konditoriservering i Stjärnan och mycket, mycket annat. Det är något att tänka på för dem som styr och ställer i Gustavsberg...

Acke är kvick i både tanke och tal och har aldrig varit bang. Redan som grabb hade han utpräglade politiska, sociala och litterära intressen och detta hänger i än i dag. Det har inte förflyktigats under Amerikaåren. När vi språkar om hembygd, minnen och vänner, veknar sinnet och en lätt rörelse förnimmes i rösten. "Tänk "Du", säger Acke, "när Hjalmar Branting talade ute på Värmdö 1914 och Knutte Pettersson och jag — sexton år gamla — gick dit och var med, lyssnade och hänfördes. Knutte är också i Staterna, jag måste träffa honom när jag kommer tillbaks". "Men du", säger Acke och fortsätter, "döm om min glädje, gripenhet och förvåning. Jag sammanträffade med en sjöman i New York en ålänning, en verkligt renis och duktig grabb, han hade både styrmans- och sjökaptensexamen. Han måste hem till Sverige... Till vilket pris som helst skulle han hem. Hans hustru hade insjuknat och vårdades på Söderby sjukhus. Han sökte och fann en hyra som matros på en båt från Amerika till England. Efter många om och men fick han även matrosjobb över till Sverige. Han kom till Sverige men inte nog härmed — han kom till Gustavsberg den 4 augusti 1945 med ångaren Devon, den första båten efter kriget, som befraktade Gustavsberg med lera från engelsk hamn. Sjömannen måste också ha en ny skjorta varför han gångade opp till Konsum vid kyrkan för att göra affären. Inga kuponger hade han men affärsbiträdet, vilken det nu var har jag inte lyckats få tag i, tog av sina egna kuponger och saken vart klarad". Detta berättar sjömannen för vår vän, gustavsbergspojken Axel Hedberg, när de träffas i världsstaden New York. Världen är så stor så stor... Och ändock, världen är i bland ganska liten... Vi skiljas från Axel Hedberg och ber honom hälsa över till våra vänner i U. S. A., då han återvänder under april månad.

På återseende. Gunnar.

FABRIKENS ÄLDSTA. XI.

Det gick mycket lätt att få igång ett verkligt trevligt samtal med Sven Svensson, då jag sökte upp honom i hans bostad vid Skeviksgatan 10. Vi kände nog redan från början, att det innerst inne var något, som förenade oss. Kanske ska det inte heller förtigas, att hans gamla gungstol — en sån där man önskar skulle finnas i varje hem — hjälpte till att skänka något av gammaldags ro och trevnad över samtalet. Och så var det systerns starka kaffe — det hade alldeles då blivit ny kafferansonering! — och goda kakor. Och så var det söndagseftermiddag.

Det var mycket som samverkade och gjorde besöket till en högtidsstund. Jag vet inte — men kanske var det just den där gamla gungstolen, i vilken jag vaggade fram och tillbaka, som gjorde, att vi talade så länge och så mycket om den gamla tiden.

Glatt och ledigt berättar Svensson om sin barndom, sina föräldrar, syskon och om de första årens knogiga arbete i fabriken.

Sven Svensson föddes i Höjden den 22 okt. 1882. Familjens sju personer bodde i ett rum. "Därför kände vi det riktigt storslaget den dag, då vi fick flytta in i ett rum och kök i Gröneborg."

Men berättaren dröjer länge vid sin barndom och ungdom. Han talar mycket om sin far, som redan vid 47 års ålder — 1896 — var så silikossjuk, att han inte längre kunde arbeta. Vintertid hade barnen under ett par år dragit honom på en kälke till och från arbetet, enär han ej orkade med backarna.

Då Svensson var 13 år började han som springpojke hos "Stora Ida" — en tefatsformerska. Det var en reel och präktig människa. Men hennes arbetstakt tillät inte högre betalning åt springpojken än 50 öre per dag under 2 år. Sedan blev det 1 krona. Därför sökte Svensson sig till en som kunde betala lite mer. Han kom då till Erland Andersson. "Far var sjuk och familjen stor. Vi strävade och knogade allt vad vi kunde för att det hela skulle gå ihop".

Efter något år hos Erland Andersson gick Svensson en vårdag till verkmästare Forsberg och bad att få bli formare. "Jag ska tänka på saken". Vid midsommartiden

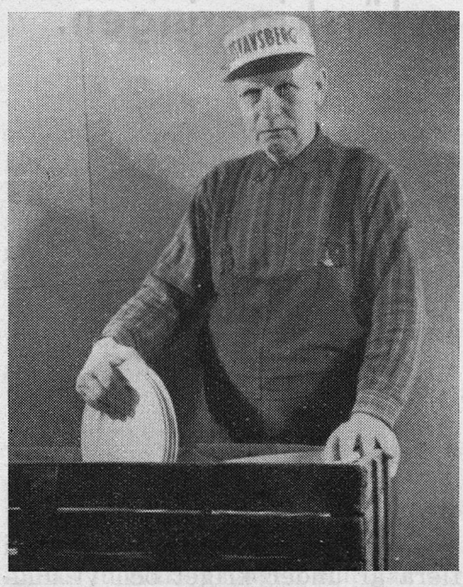

Sven Svenson

hade Forsberg tänkt färdigt, ty då fick Svensson meddelandet, att han kunde börja som formare. "Jag var väldigt ivrig att genast förtjäna så mycket som möjligt. Då den s. k. lärlingstiden med 1,25 per dag var slut, började ackordsarbetet. Då gällde det. I regel stod jag vid porten, då den öppnades kl. 5,30, och arbetade sedan hela dagen till 7,30 på kvällen".

Första halvåret formade Svensson gräddkannor och fick 3½ öre per styck. Bortåt 100 kannor kunde han göra på en dag. Efter ett halvår bad Svensson att slippa betala de 10 % av förtjänsten, som i regel uttogs intill 18 års ålder. Och det beviljades.

Vilken modell gräddkannor? "Den var så gammal, att vi visste inte längre, vem som gjort modellen".

En annan stor artikel, som gav bra förtjänst, var spargrisar och äpplen. Fabriken sålde oerhörda mängder sådana. Och Svensson har format tusentals sådana.

Men vilken servis var roligast att forma? Svensson tvekar inte länge om svaret: "Den som gav mest förtjänst."

År 1910 slutade Svensson på verkstaden. Det var läkarorder. "Det var nog min räddning, att jag just då fick komma ut från verkstaden och börja i lantbruket och vid sågen". Men det arbetet blev för tungt i längden och sedan 1940 är Svensson nu på de oglaserade lagren. Han är nöjd och glad över det bytet.

Sven Svensson har ett glatt och ungdomligt sätt. Kanske bottnar detta just i hans stora gudsförtröstan. Sedan barndomen tillhör han Missionsförsamlingen. Med djup rörelse och kärelksfull tacksamhet talar han om sin faders fromhet. Han fick fromheten i arv efter honom. I Missionsförsamlingen har Svensson tagit aktiv del i såväl söndagsskola som juniorverksamhet. Efter 40 års lärartjänst i söndagsskolan fick han en Kristusbild, som han med glädje visar.

Berätta ytterligare något barndomsminne! "Ett tänker jag så ofta på. Min broder Samuel, jag och flera andra pojkar hade varit ute och lekt längre än vi hade lov till. I backen uppe vid Missionshuset ropar plötsligt en främmande man på Samuel. Denne springer fram och får en rungande örfil. Samuel brukar säga, att först då han fick örfilen kände han igen sin far. Saken var nämligen den, att far hade helskägg. Men just den dagen hade han klippt av det och därför kände vi inte igen honom."

Men fritiden då? "Jag läser mycket, mycket. Just nu håller jag på att läsa om den här boken". "Herran av Davids stam", så heter den, en Kristusbiografi i brevform Det var en upplevelse att se den boken igen. Den är en av mina minnesrikaste böcker.

Med många tankar och djupa intryck skildes vi. Tack herr Svensson, för en oförglömlig söndagseftermiddag hemma hos Eder.

Johan Movinger.

CYKLAR
HUSQVARNA
CRESCENT
Delar och tillbehör
Oscar Anderson
Grindstugatan 8. Tel. 155
Gustavsberg

Fyller han 60 år . . . Det kan inte vara möjligt. Han är ju som vore han en pojke. Samtalet rör sig om gravören m. m. Johan Adolf Hellqvist, Skeviksgatan 3 i Gustavsberg. Han bebor samma lägenhet som hans far och mor Lotta en gång bodde.

Johan Hellqvist är inte född i Gustavsberg. Han var ett helt år gammal när familjen flyttade till Gustavsberg från Mariestadstrakten i Västergötland. Han har alltså varit i Gustavsberg i snart 59 år och det räcker ett bra tag. Hur det var i "Den gamla goda tiden" har H. berättat i nr 3 av denna tidning år 1946. Det är en belysande redogörelse över hur bostadsfrågan låg till vid denna tid. Hellqvist har utöver sin dagliga gärning vid porslinsfabriken hunnit med en hel del fritidssysselsättning. Sjukkasserörelsen ägnade han mycket intresse under många år. Både nykterhetsvännernas sjuk- och begravningskassa och Gustavsbergs Fabr.-arbetares sjuk- och begravningskassa. Ett väldigt långt namn det sistnämnda men som gustavsbergsborna förkortade till "Lådan". Hellqvist har också haft flera kommunala uppdrag varvid ordförandeskapet i barnavårdsnämnden och pensionsnämnden är de viktigaste. Barnavårdsnämnden lämnade H. härom året och genom omläggning och ny lagstiftning ang. folkpensionerna får H. fullt med arbete med folkpensioner och revisorsskapet i Konsum, som han sysslat med sedan Gustavsbergs konsumtionsförening bildades år 1920. Av allt H. haft intresse av i vårt offentliga liv skall också nämnas kassörsskapet i Julfemman, där han ävenså nedlagt ett synnerligen gott arbete.

Johan Hellqvist hyllas hjärtligt på högtidsdagen den 19 maj för trogen gärning i samhällets tjänst. —n.

Födelsedagar.

85 år.

Den 27 maj fru Charlotta Hellqvist f. Karlsson, Ekedalsvägen 3.

75 år.

Den 14 mars f. nattvakt E. D. Bäckström, Skeviksgatan 3.
Den 2 maj fru Manda Jonsson, f. Augustdotter, Höjdgatan 1.
Den 2 maj fru Hilma Ullberg, f. Karlsson, Ålderdomshemmet.
Den 19 juni gjutare Knut Andersson, Värmdögatan 2.

70 år.

Den 25 maj fru Hilda Andersson, f. Edsberg, Ingarögatan 2.
Den 2 juni f. d. porslinsmål. Hilma Andersson, Värmdögatan 1.

60 år.

Den 18 febr. fru Hilda Jansson, f. Andersson, Betsede.
Den 1 maj fru Anna Eklund, f. Johansson, Höjdgatan 3.
Den 9 maj fru Agnes Edman, f. Andersson, Mossen.
Den 13 maj porslinsarb. Per Mårtensson, Grindstugärde 33.
Den 14 maj fru Anna Karlsson, f. Stoor, Ingarögatan 1.
Den 19 maj gravör J. A. Hellqvist, Skeviksgatan 3.
Den 10 juni montör Oscar Holm, Mariagatan 11.
Den 14 juni fru Lydia Svensson, Mariagatan 2.
Den 14 juni friherrinnan Elise Åkerhielm, Anneberg.
Den 7 juni fru Ida Andersson, f. Fransson, Tallåsen 10.
Den 22 juni lärarinnan Anna Wæsterberg, f. Olsén, Skolan.
Den 26 juni porslinsarb. Viktor Jonsson, Sekviksgatan 7.

50 år.

Den 6 maj fru Gerda Carlsson, f. Larsson, Grindstugan 9.
Den 7 maj dekoratör Arvid Bergström, Bleket.
Den 21 maj fru Ester Lundin, f. Hultgren, Mariagatan 2.
Den 1 juni fru Ingrid Wahlgren, f. Henriksson, Tjärnstigen 4.
Den 4 juni ugnsbrännare Emil Wahlin, 3:dje Tvärstigen 2.

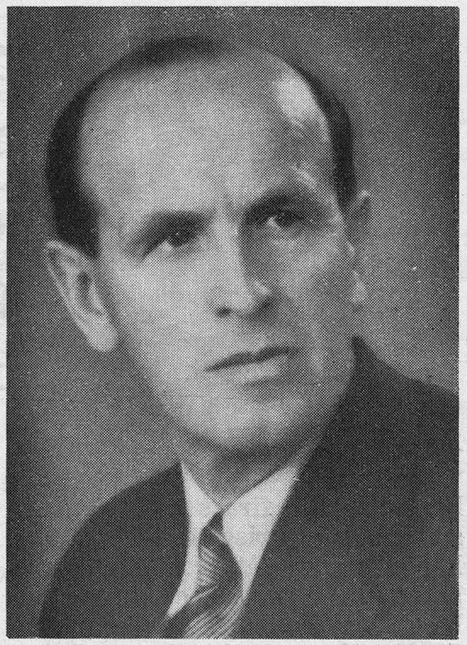

Överläraren Vilhelm Gezelius i Gustavsberg passerade halvsekelsdagen den 6 april. Han kan ävenså snart fira 10-årsjubileum som överlärare vid Gustavsbergs folkskolor. Hans vagga har stått i Åsmandsbo, Norrbärke socken i Kopparbergs län, där hans far var handelsman. Vilhelm G. är alltså mas eller kanske rättare sagt halvmas. Han är inte tofsmas, för dessa har åtminstone förr hållit till kring Siljan, eller Siljansnäs, där vår jubilar tillsammans med "Lunkan" för kommunens del inköpt en tomt till skollovskoloni. Vilhelm älskar hembygden. Han har forskat och skrivit en hel del om detta ämne. Hans nya hembygd är Gustavsberg.

Gezelius stora intresse är, som sig bör, skolan. Han går och välver planer, stora planer, som han kommer att avslöja så småningom. Barnantalet i skolan växer och Vilhelm väntar oroligt på att det ska gå lättare att få byggnadstillstånd. I Gustavsbergs kommun har G. anlitats i ett flertal utredningar och uppdrag. Han är barnavårdsman, ledamot av kommunalfullmäktige, yrkesskole- och daghemsstyrelsen, egnahemskommittén och mycket annat. Gezelius har lätt för att samarbeta med folk av alla slag och han synes trivas gott med oss Gustavsbergare, kooperatörer, socialister och andra -ister. Vår tidning gratulerar och hyllar så här post festum överläraren, vännen och medarbetaren Vilhelm Gezelius och önskar god fortsättning!

—n.

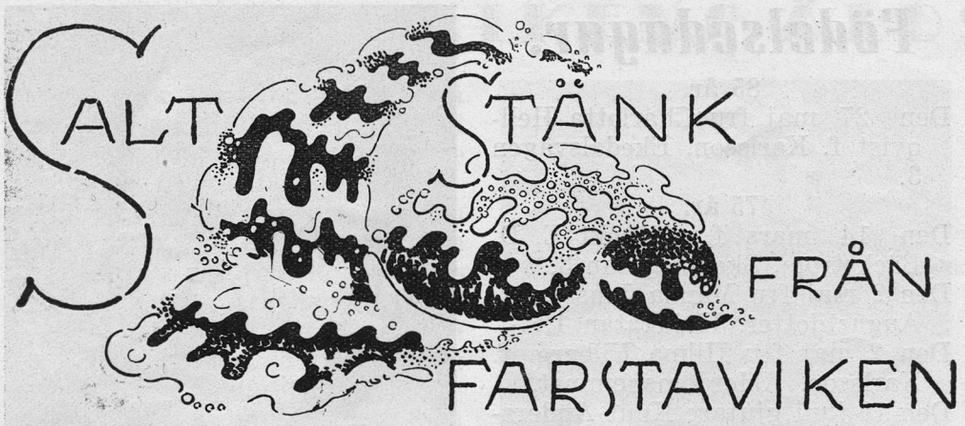

Då detta läses

har Påsken firats med ägg och spirande björkrisgrönska. Somliga har kommit åter från en pratstund på Blåkulla och funnit att borta är bra men hemma bäst. Stoffet för ett skvallerstänk har berikats med nya pikanta uppslag. Har Du hört det senaste från — nej, man orkar inte!

Ty våren nalkas,

berghällarna börjar kännas varma, marken ångar och skogsbäckarna brusa sin jublande sång. Vid dikeskanten plockar jag den första hästhovsörten med sin solgula krans. Snödrivorna i skogen smälter sakta undan och isen börjar lossa. Man blir rusig och trött av den starka luften, solen och den bländande snön.

Snödroppar och crocus

ska snart sticka upp sina vita, gula och blå huvuden ur gräsmattor och rabatter i Höjdhagen. De första blåsipporna hittar jag väl sedan i backarna åt Aspvik. Ljungen tonar i rosenrött kring Kvarnsjöns helgade marker. Så väntar jag gullvivorna i ängarna vid Tjustvik och efter ett vårregn och några ljumma dagar kommer undret att ske. Då alla vårens blommor med ens slå ut i nejderna kring Gustavsberg!

Då lockar mig

skogsstigen till Skevik och markerna vid Långträsk till promenad. Jag vill "vandra din väg" till Klosterberget, till jättegrytorna och järnåldersgravarna vid Ösby, till fiskgjusens bo. Kom med att i suset från tallar och granar lyssna till låtarna i Sveriges fågelrikaste natur! Studera fjärilar och kryp, lär känna de knoppande buskarna och träden. Bli bekant med allt det som lever och grönskar i naturens underbara, rogivande, hoppfulla famn.

I täpporna

kring Grindstugatan är spaden och krattan redan invalkad i flitiga händer. Gångarna ansas och befrias från ogräs, jorden i blomstersängarna jämnas och beredes för kommande blomsterprakt. Snart skall de gamla fruktträden lysa i vitt och skärt som de gjort i årtiondens vårar. I Mariagatsbackarna har man bärgat Dahliaknölarna från källarvrårna och jordat dem på sin vanliga plats vid stugknuten. I de soliga delarna av Tallåsen är man redan färdig att välja blandade blomfrön. Det osar friskt från lövhögarna, som sakta sänder upp sin rökelsehymn mot vårhimlen.

Nere vid viken

hörs skrapornas eggande vårswing mot båtryggarna. Tofter och durk putsas och målas medan svetten lackar och linoljan och fernissan doftar. Gumman kommer med matsäckskorgen och vid thermoskaffet är man i andanom redan ute på böljan mot kobbarna och saltstänken.

Vårsymfonien kulminerar

vid Valborgsmässa. Ungdomarna släpar grenar och brännbart till skräphögen, som blir till värmande eldflammor, hälsande den ljusa tidens återkomst. Bålet symboliserar också allt det småfnuttiga i olika former, som man vill slippa ifrån inför våren. Och manskören sjunger: "O, hur häääärligt maaajsool ler".

Då detta skrives

är det 10 grader kallt under marsmånen därute. Jag måste gå ned i källaren nu och offra ett par av mina sista knubbar i pannan.

Sköna Maj välkommen!

Lekaren.

Soliga spalten.

En båtaffär.

Två gustavsbergare, som vi kunna kalla O. och S. var båda mycket intresserade av sjön och fiske. Båda var sjuka och fattiga, och O. som var ägare till en mindre motorbåt, blev på hösten sängliggande och trodde då att han aldrig mer skulle kunna komma till sin kära sjö. Så han beslöt sälja båten till S. Med hänsyn till S. ekonomi enades man om avbetalning med 10:— kr. per månad. När vårsolen började skina hade O. blivit bättre och en solig och varm lördagseftermiddag i slutet av maj hade O., med stöd av käpp, sökt sig till sjöstranden för att se på sjön. Han hade turen att träffa S. som var ute med den nyförvärvade motorbåten. S. styrde till O., hälsade hastigt och började fråga om detaljer på motorn. När så O. förklarat hemligheterna höjde han rösten och sa till S.: "Ja vet du S. hade jag trott i höstas att jag skulle kunnat bli så bra som jag känner mig nu, då hade jag inte sålt båten".

S., som betalat några tior blev rädd för att köpet skulle gå tillbaka, svarade ivrigt men föga tröstande för den sjuke O.: "Du ska se att de varar nog inte så länge!!'

För en avgift som alla ha råd till....

1. Sjukpenning varje dag under två år.
2. Läkarvårdsersättning.
3. Sjukhusvårdsersättning och ersättning för intagningskostnader.
4. Moderskapshjälp.
5. Barnförsäkring utan särskild avgift.

GUSTAVSBERGS OCH INGARÖ ERKÄNDA SJUKKASSA

Tallåsen 20, **Gustavsberg.** Tel. 156
Postgiro **138630**

Exp.-tid vardagar utom lördagar 9,00—13,00. Månd., onsd. o. fred. dessutom 16,30—18,30.

EOLSHARPAN

Det spelar och det sjunger i hjärtats eolsharpa
med strängar, som ha tvinnats av drömblått brude-lin.
Som lärkespel är klangen från kast av gyllne varpa,
när skogens huldror fara som troll för helgonskrin.

Det spelar och det sjunger i vårens blomtid rika
av soluppgång och bäckars språng en sällsam vallhornslåt,
då skogens trolltygsväsen som agn för vinden vika,
och sagornas gestalter och sägnen följas åt.

Det spelar och det sjunger vid minnets brända mila,
det spelar utan stråkar ett skogsfalls symfoni.
Som röster av en kolarkör, som bordlagt bål och bila
och sjunger mellan fur i fall sin vårglödsmelodi.

Det spelar och det sjunger i några gamla rester
av brustna eolssträngar, vars melodi jag hör.
Det spelar än och sjunger, fast solen går i väster,
när vårens varma vindar mitt instrument berör.

J. A. LÖFDAL.

Kyrkans verksamhet.

Kamratkedjan har haft årsmöte, varvid till styrelse omvaldes stud. Olle Blomqvist (ordf.), Ola Voxström (v. ordf.), Gerd Wahlgren (sekr.), Lars-Erik Bengtsson (kassör). Husmödrar blevo Ulla-Britt Andersson och Britta Jonsson, kallelsesekreterare Inger Pettersson och Maj Juhlin, tryckare Göran Gezelius och lekledare Birgit Åkerlund. Föreningen har under året bl. a. framfört ett spel om Martin Luther, anordnat utfärder till Ingarö och Nämdö, deltagit med ett trettiotal ungdomar i Graningelägret o. s. v.

Kamratkedjan har också nyligen anordnat en ungdomsafton, till vilken ungdom från Boo, Värmdö och Gustavsberg inbjudits. Aftonen började med ungdomsgudstjänst i kyrkan, där kyrkoadjunkten Widar Hedin, Boo, predikade. I det följande samkvämet på värdshuset deltog 110 ungdomar. Violinmusik utfördes av hrr Sven Pettersson till ackompanjemang av fru Stina Sundström. Personalkonsulent Gösta Dahlberg ledde lekarna till musik av fru Ester Fall. Dessutom förekom allsång samt tal av stud. Olle Blomqvist, Gustavsberg, pastor Ejnar Gunnard, Värmdö, och pastor Arne Sundström.

Kamratkedjan förbereder nu sommarens läger, som väntas få om möjligt ännu större tillslutning än föregående år.

Kyrkliga arbetskretsen har haft försäljning med ovanligt gott resultat. Kretsen tackar för det intresse och den offervilja, som visats dess verksamhet.

Den i Gustavsberg inspelade **söndagsskolfilmen** "Lasse visar vägen" har haft premiär på klubblokalen i Gustavsberg i närvaro av bl. a. ordf. i Diakonistyrelsens söndagsskolnämnd, rektor Holger Bergwall, Sigtuna, filmens skapare, kyrkoherde Johannes Jellinek och kontraktsprosten Lars Hedblom.

Slutligen kan nämnas, att en **söndagsskola** startats i Mörtnäs under ledning av pastor och fru Sundström. Den räknade vid starten över tjugutalet deltagande barn. A. S.

Vigda:

den 8 februari svetsaren Olof Åke Esbjörn Nässén, Gamla Kontoret, och porsl.-arb. Lilli Stein, Åkerlyckan,

den 23 februari porsl.-arb. Eugen Rosenberg, och porsl.-arb. Piri Junger, båda från Mariaplan 7,

den 23 februari svetsaren Andor Szöts och porsl.-arb. Nelly Schanczer, båda från Mariaplan 7,

den 1 mars porsl.-arb. Rune Julius Löf, Mariagatan 13, och porsl.-arb. Irene Katz, Åkerlyckan.

den 17 mars frisörmästaren Joel Gunnar Johansson, Katarina församling i Stockholm och hårfrisörskan Laura Laila Linnea Lehen-Astala, Ingarögatan 2,

den 22 mars porsl.-gjutaren Gustaf Tycko Axelsson, Gamla kontoret, och porsl.-arb. Sonja Viola Hellberg, Mariag. 6,

den 29 mars byggnadsarb. Nils Anders Nilsson, Nacka församling, och aff.-bitr. Eva Viktoria Bogæus, Grindstugärde A 1,

den 29 mars bensinstationsbitr. Gustav Birger Engren, Högalids förs. i Stockholm och hembitr. Dagny Ulrika Eriksson, Villagatan 10,

den 30 mars snickaren Karl Magnus Westerlund, Värmdö församling, och Dagny Erika Hermine Persson, Anneberg,

den 30 mars tjänsteman Rolf Harald Andersson, Grindstugatan 10, och telefonisten Annie Erika Karlsson, Skeviksgatan 8,

den 5 april cementarb. Sven Albert Johansson, Boo församling, och hembitr. Elsa Karolina Eriksson, Mörtnäs.

Födda:

den 25 januari Ulla Sonja Elisabet, d. t. civiling. Bertil Dahllöv, Grindstugärde E 30, o. h. h. Sonja Elise f. Cedergren,

den 3 februari Torsten Rikard, s. t. ing. Ture Henning Persson, Gamla vägen 20, o. h. h. Ellen Birgit f. Hansson,

den 7 februari Gunnel Anita, d. t. porsl.-arb. Sven Enar Vangler Johansson, Mariag. 13, och Ingrid Gunnel Jonsson, Mariagatan 5,

den 21 februari Ingvor Margareta, d. t. lagerarb. John Lennart Hellberg, Kullen 1, o. h. h. Lilly Margareta f. Gustavsson,

den 24 februari Monika, d. t. chauffören Karl Gunnar Möller, Grindstugärde A 8, o. h. h. Kerstin Eleonora f. Eliasson,

den 25 februari Per Torsten, s. t. chauffören Gustav Erik Torsten Olsson, Nedre Stenhuset, o. h. h. Maj Elisabet Ingegerd f. Johansson,

den 10 mars Sonja Marianne, d. t. förman Bror Edvin Sandqvist, Grindstugärde B 13, o. h. h. Sonja Inga Viktoria f. Karlsson.

Döda:

den 13 februari porsl.-arb. Irene Székely f. 20/2 1919, Åkerlyckan, (27 år),

den 4 mars änkefru Karolina Vilhelmina Persson, f. Edsberg, f. 29/1 1862, änka efter blockgjutaren Erik Vilhelm Persson, Ålderdomshemmet, (85 år),

den 5 april byggn.-arb. Karl Erland Söderman, f. 21/6 1908, Grindstugärde H 48, (38 år).

Flyttande till och från samt inom församlingen erinras om sin skyldighet att inom 14 dagar göra anmälan därom till pastorsämbetet.

Arne Sundström.

FRISÉRSALONGEN
GUSTAVSBERG
MARIAPLAN 2.
Herr- och damfrisering.
OBS.! Ny regim.
Högaktningsfullt
GUNNAR FALL.
Tel. 140.

Krånglar radion?

vänd Er då först som sist till oss, så får Ni en i allo sakkunnig undersökning. Ring så hämta vi vid busshållplatsen.
Firma RADIO-BISTHER
Bondegatan 68
Tel. 42 53 00. Giro 159654.

Hälsobröd i särklass
Saxonlimpa, reformlimpa, stenålderslimpa. Grahamsskorpor, Julianaskorpor, Kölingshölmsbröd. Kaffebröd, Småbröd.
VÄRMDÖ BAGERI
Tel. Hemmestavik 61.
Samma bröd säljes i Stockholm av Reformbageriet, Västmannagatan 11, tel. 20 73 59. Olivia Fager, Östermalmstorg, tel. 60 72 68.

Smånytt från Porslinsfabriken

Högspänningsprovrum har färdigställts i tekniska fabriken. Det är avsett för prov av högspänningsisolatorer, vilket tidigare utförts å Statens provningsanstalt. Anläggningen har få motsvarigheter i Sverige och består av en transformator med manöverorgan samt högfrekvensutrustning, där prov-

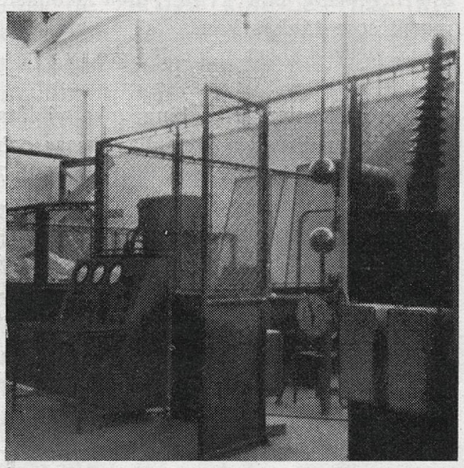

Det nya provrummet

spänningar på 175.000 volt har erhållits. Tesslautrustningen arbetar här med en frekvens av 250.000 p/s och med en toppspänning av upp till 350.000 v. Minsta spricka eller blåsa i porslinsgodset kan ofelbart upptäckas. Det är givet att handskandet med så höga spänningar tarvar största försiktighet och säkert omdöme.

Fabriksnybyggnaderna går stadigt framåt. Grundläggningen för den nya chamotteverkstaden skall börja, sedan nu de gamla verkstadslokalerna och rågodsmagasinen intill dekorationsavdelningen rivits. Slamhusbyggnaden är uppe i fjärde våningen och i den nya flintporslinsverkstaden monterar man in arbetsmaskinerna.

Badkarsfabriken växer fram bred och bastant bortom Kullen. Just nu pågår arbetet med takkonstruktionerna.

Mälardalens tegelbruk har inköpts av KF och HSB. Genom rationalisering och tillvaratagande av Gustavsbergs keramiska erfarenheter vill man söka nå fram till en bättre och billigare produkt, för att sänka byggkostnaderna. Företaget omfattar tolv tegelverk, som förser större delen av Stockholm med tegel.

Tidskriften Porslins senaste nummer har utkommit. Det finns i ABF:s bibliotek. Professor Gregor Paulsson framför i en intressant artikel de synpunkter som producenter och konsumenter kan lägga på behagsvarorna. En recension av Tyra Lundgrens nya bok återges på annan plats i Gustavsbergaren.

"Bad i hemmet förr och nu" heter en bok av Gösta Sandström och Olof Thunström, som nu utkommit på KF:s förlag. Den ingår i en litteraturserie i sanitära frågor, som skall utges av Porslinsfabriken, och utgör en exposé över badrummets estetiska och tekniska utveckling. En värdefull handbok för byggmästare och villabyggare.

"Roligt på fritiden" hette KF:s hobbyutställning vid årsslutet. Den samlade 198 nummer, varav massor av oljemålningar och fotos men därtill mycket annat av intresse såsom samlingar av fjärilar och skalbaggar, litografier och indiankonst, träsnitt, skulpturer, sömnadsarbeten och ett förtjusande dockskåp. Gustavsbergspojkarnas dykarutrustning blev en skojig sak för tidningsreporterna och Löfdahls tändstickstavla över Skurubron blev etta i publikomröstningen. Man är mycket intresserad av liknande utställningar i fortsättningen. Gustavsbergs hobbybitna funderar redan på en till hösten, som man vill kalla "Kuriosa och hobby.

Personalvårdsarbetet lockade i januari mr Maurice från London och den västindiske negern mr Douglas till ett besök vid Gustavsberg. Båda f. d. majorer, som nu blivit "personal managers" i den engelska industrin. De gillade vårt daghem, där barnen också tydligen gillade negern. — Bland de mörkhyade celebriteterna har vi också haft besök av ministrar från Abessinien och Venezuela, granna karlar, som väckte beundran hos den kvinnliga delen av personalen. — Kända författarnamn har studerat samhället. — En arbetardelegation från Nike i Eskilstuna har gjort bostadsstudier. — Stora elevgrupper från Lillsved, Vår Gård och Gustavsbergs skola har vandrat runt i fabriken. — Skolköksläraringar, slöjdlärare, tullmän, spårvägsmän, byggmästare har intresserat studerat porslin

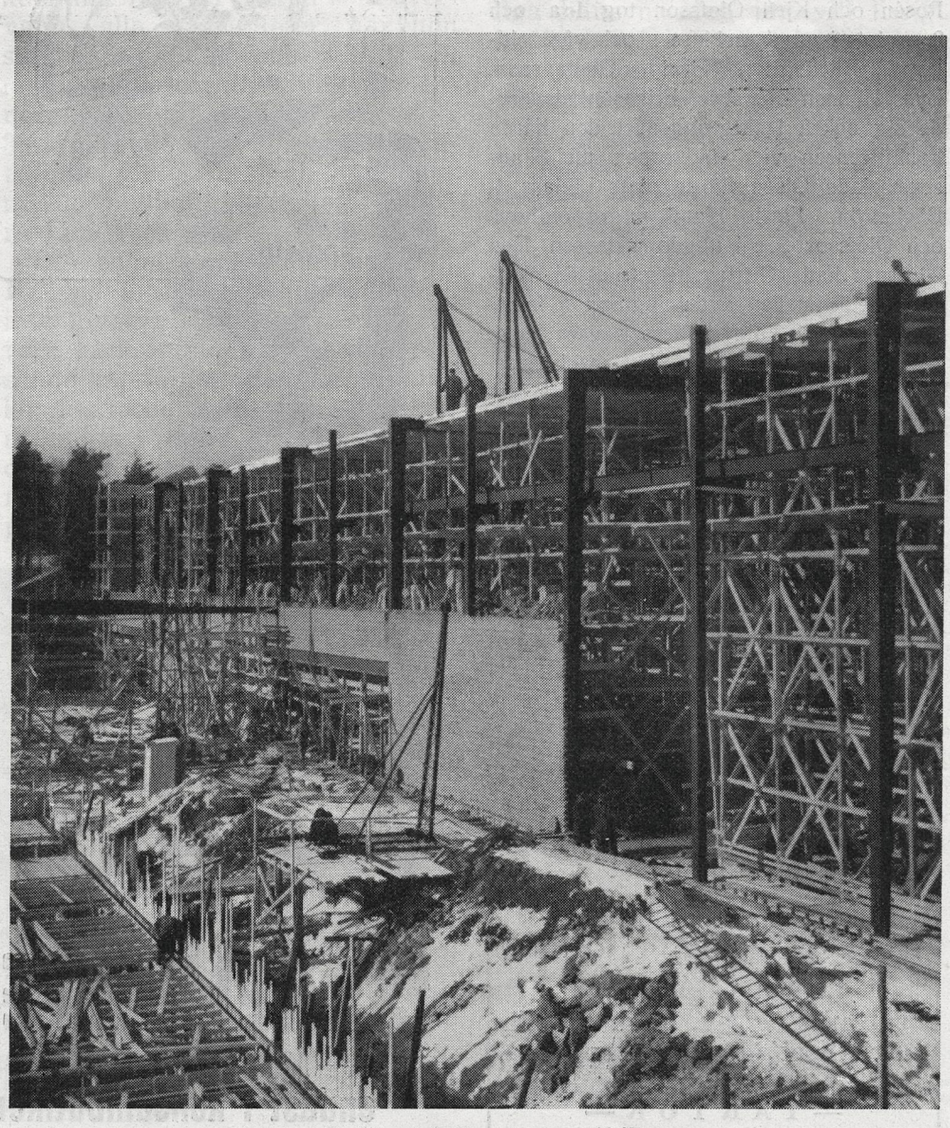

Badkarsfabriken i mars 1947

och bostäder. — Danska journalister har samlat intryck för uppsatser till sina tidningar. — Belgiska handelsdelegationen, franske ministern jämte filmarkitekter och järnvägsmän har också varit intresserade av oss. Så anteckna vi chefen för Kinas kooperativa rörelse och någon vecka senare "Kommittén för 1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning". I slutet av mars inspekterades fabriken av en stor grupp installatörer. Den våta Marie Bebådelsedagen plaskade ett hundratal vattenbyggnadsarkitekter på våra vägar i samhället och slutligen, eller den 1 april, notera vi besök av 15 vetgiriga fransyskor ur motståndsrörelsen under Anders Örnes beskydd.

Korporationsidrotten har omfattat ett flertal skidtävlingar, där Gustavsbergs lag hållit sig väl framme. För sjätte året i följd togs lagpriset vid Kooperativa RM på skidor, denna gång i Sundsvall genom Berglund, Olsén och Åberg. Vid korpmästerskapen i skidor kom Greger Åberg in som tvåa bland seniorerna. Alf Rosén och Kjell Olofsson tog 1:a och 2:a plats i ungdomsklassen och våra oldboys, Bäckström, Evald Gustavsson, Byss Hanson och Axel Eriksson placerade sig också i tätgruppen. I den hårda konkurrensen vid Skidkorpen på Skansen belade Olsén fjärde plats i klass 1, Bäckström fjärde bland yngre oldboys och Olofsson 3:e i ungdomsklassen. Den 23 mars hade Gustavsbergarna sin skiduppgörelse mellan avdelningarna å fabriken. Här fick inte skidessen vara med. Utearbetarnas lag vann före verktygsavdelningens, men så hade de också Bäckström och Norling i täten.

Studierna i engelska har fått ny vind i seglen, sedan TBV-gruppen vid Porslinsfabriken skaffat engelska filmer jämte texthäften för förhandsstudier. "Pygmalion" gavs den 7 mars, "Pride and Prejudice" den 27 mars med inemot hundratalet besökare. Om man sedan kunde hinna med och förstå språket — se det var en annan historia.

Rune Sundin, som under sista året besökt ett flertal länder på kontingenten för att göra uppköp för våra konsumtionsföreningar, återkom för någon vecka sedan från Leipzig, där han besökt den första tyska varumässan efter kriget. Leipzig ligger inom ryska ockupationszonen. Naturligtvis råder mycket svåra förhållanden i Tyskland. Råmaterial- och bränslebristen gör att leveranstiderna bli mycket långa men den största svårigheten är utan tvivel priserna, som många gånger äro så höga att de omöjliggöra affärer. Dessa frågor äro nu föremål för vidare förhandlingar mellan de tyska leverantörerna och de ryska myndigheterna. Hela exporten från den ryska zonen i Tyskland är nämligen helt kontrollerad av ockupationsmakten. Preliminära leveransavtal har emellertid gjorts. Kontakter har upptagits och återknutits, uppslag har erhållits och möjligheter för framtida affärer har skapats. Vi hoppas att i ett senare nummer få återkomma något utförligare om hern Sundins intryck från andra länder. G. Dbg.

Fritt Forum

Sätt upp en fågelholk! Våren har kommit, Farstaviken börjar lossna ur vinterns järngrepp, björkarnas knoppar svälla av livslust och småfåglarna drilla dagarna i ända.

Fåglarna ha just nu stora bosättningsbekymmer, har Du gjort något för att hjälpa dem? Köp en fågelholk, den kostar endast någon krona, och sätt upp den i närmaste lämpliga träd på tomten. För det lilla besvär detta kostar, har Du i gengäld utanför Ditt fönster morgon och afton fågelsång och kvitter, den skönaste musik som tänkas kan.

Fågelvän.

Busstrafikanter! Hur länge ska vi låta oss nöja med dessa överfulla bussar och stå den 2 mil långa vägen till Stockholm?

Trots upprepade klagomål tycks bussbolaget icke vara villigt att vidtaga någon ändring. Låt oss själva göra slag i saken genom att icke belägga ståplatserna och därigenom tvinga bussbolaget sända flera vagnar.

Gällande biljettpriser torde mer än väl berättiga till en sittplats.

Trafikant.

GULD

från tropikerna

Den tropiska solens "Guld" finns i rikt mått i Cirkelkaffet — den lyckade kombinationen av de bästa kaffesorterna från de främsta kaffeländerna — en festdryck för Er som älskar kaffe.

CIRKELKAFFE

— mest sålt av alla märken

endast i konsumbutiker

Gustavsbergs Bageri

Tel. 25

Innehavare: **Klas L. Larsson**

Tillverkning av bröd av alla slag. Specialitet Kalmarlimpan

— TÅRTOR —

"Hör vårens melodi!" På en Philips eller Aga Radio.

Behöver den gamla bytas?
Vänd Er då genast till

AUG. ERIKSSON

Mariagatan 4 Tel. 197

Alla märken.

Avbetalning. Reparationer.

Vårnyheter

i HERRSKODON, BYXOR och BLAZER inkomna.

Ekipera Eder hos

Albert L. Carlson

Herr- och Damkonfektion

Gustavsberg. Tel. 68

Keramiskt vagabondage.

I sin nyligen utkomna bok "Lera och Eld" (Natur och Kultur) berättar Tyra Lundgren många och intressanta saker om sina strövtåg i Europas keramiska centra. Hon rör sig som fisken i vattnet i det anrika Sèvres och bland konstnärerna i Mussolinis Italien likaväl som bland engelska studiopotters och de nordiska porslinsfabrikerna. Med osvikligt säker instinkt har hon överallt fått de riktiga kontakterna, inte bara med de mest begåvade keramikerna utan också de bästa fabrikerna, som fått förmånen att fungera som hennes verkstäder.

Jag minns från Parisutställningen 1937 då hon utställde sina allmänt uppskattade fåglar och fiskar i Finlands, Frankrikes och Italiens paviljonger men ej i den svenska, där hon väl framför allt borde hört hemma. Men på grund av en bestämmelse att utställda föremål också måste vara utförda inom det utställande landet gick det inte. Själv hade hon i början av 1930-talet avslutat en föga uppmärksammad period vid Rörstrand, under vilken hon ännu ej riktigt funnit sig själv och 1937 ännu inte kommit igång med sin så mycket mera uppskattade verksamhet vid Gustavsberg. Men hennes förekomst i de ovannämnda ländernas paviljonger må vittna om det keramiska vagabondage, som hon själv kallar sina många och verksamma år i utlandet.

Hennes bok inledes med ett roligt reportage från främst svenska och i någon mån danska keramiska verkstäder och vi får se Kåge, Lindberg och Friberg, Trillers och Nylund, Krebs och Salto, Percy och Jobsarna och många andra av keramikens "stora" i aktion i sina ateljeer och verkstäder, henne själv inte att förglömma. Och till dessa aktuella bilder har hon skrivit en kongenial text, roande och instruktiv även den, men med en kanske väl pretentiös rubrik "Hur keramik blir till".

Från de lyckliga åren vid Sèvres har hon givit oss några intressanta glimtar, som också kommit att omfatta en skildring av några av de stora franska mästarna Lenoble, Decoeur, Soudbinine. Men av allt som hon skrivit — och det är inte så lite — tror jag att det lilla avsnittet om Ann Marie Fontaine tar priset. Denna fransyska konstnär med en eldsjäl som övervann alla svårigheter, har hon skildrat på ett underbart sätt och man får ett starkt intryck att hennes alltför tidiga bortgång, blott 38-årig, var en oerhörd förlust inte bara för Sèvres och den keramiska konsten utan också för Tyra Lundgren själv.

Om engelsk studiepottery eller Italiens moderna keramik vet vi inte mycket i Sverige och vi får vara tacksamma för dessa upplysande kapitel. Men då hon behandlar den moderna keramiken i Danmark och Finland rör hon sig inom områden, som vi svenska keramikälskare väl känner till. Gång på gång har man anledning att beundra hennes säkra och rättvisa omdömen. Särskilt glad har undertecknad blivit över lovsången om Nathalie Krebs och hennes Saxbo, som jag i likhet med Tyra Lundgren betraktar som en av vår tids stora förnyare av det moderna stengodset och som sådan fullt jämställd med Venini vad glaskonsten beträffar. Men nog tycker jag att hon vid behandlingen av konstnärerna vid Arabia kunde varit lite generösare mot Kurt Ekholm, som, frånsett det att han själv gjort ett utmärkt, låt vara traditionsbundet stengods, i många år fungerat som en stimulerande konstnärlig ledare och därmed dragit fram både Arabia och dess konstnärer i solen.

Att skildra sina svenska kolleger och söka draga upp några riktlinjer för vår framtida keramiska produktion har varit en delikat uppgift och jag har ett intryck av att författarinnan känt sig ganska bunden av diverse lätt förklarliga hänsyn. Men jag vill livligt instämma i hennes önskemål om en gedigen yrkesutbildning och vidgade kontakter med utlandet.

Tyra Lundgren kan själv bättre än någon annan, hjälpa våra keramiker till dessa kontakter. Tack vare sitt framgångsrika samarbete med Gustavsberg har hon under krigsåren också fått fasta rötter i Sverige och på ett lysande sätt berikat vårt konsthantverk. Måtte hon nu kunna finna en form för att i framtiden hålla kontakterna lika levande med Europa som med oss.

Åke Stavenow.

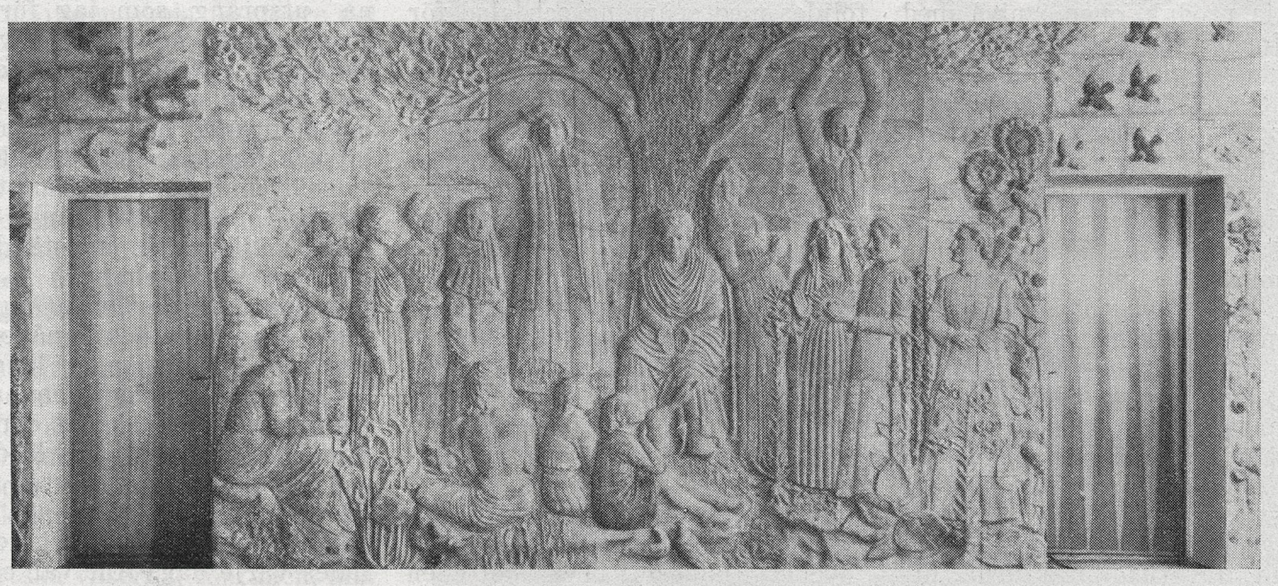

Thyra Lundgrens stora relief för Södra Flickläroverket i Stockholm. Reliefen utförd på Gustavsberg.

Gustavsberg på sin första världsutställning.

Penningbekymmer och åter penningbekymmer är vad som framför allt karakteriserar Gustavsbergs tidigaste utveckling. Genast efter att det första porslinet vintern 1827 lämnat brännugnarna uppstod svårigheter att finansiera driften. Verkets upphovsman, grosshandlaren Herman Öhman, förlorade hela sin förmögenhet på Gustavsberg, och det bolag som efter honom övertog rörelsen upplöstes i och med att fabriken 1838 såldes på auktion. Delägarna i det samma år bildade bolaget Gustavsbergs Fabriks Intressenter bidrog på flera sätt till att stabilisera företaget, men de tröttnade också på att ständigt satsa nya pengar, och 1850 utbjöds fabriken för andra gången på auktion. Intet anbud kunde emellertid accepteras, varför driften fortsatte på oförändrat sätt. Firmans störste delägare, grosshandlaren Samuel Godenius, utlöste likväl 1852 de övriga intressenterna och tog fabrikationen i egen regi. Därmed var företaget inne på lugnare vatten och kunde arbeta under ekonomiskt trygga förhållanden.

Godenius nedlade stora kostnader på att modernisera fabriken och införa nya tillverkningar; det 1862 lancerade parianporslinet blev kan man säga språngbrädan till fabrikens popularitet. Ett uttryck för denna var Karl XV:s besök vid Gustavsberg 1863, som både var en god reklam och tillförde fabriken kungliga beställningar. Godenius ansträngningar att höja produktionen i nivå med de stora utländska fabrikernas belönades vid utställningen i Stockholm 1866 med hedersmedalj, och uppmuntrad därav anmälde han fabriken till deltagande i världsutställningen i Paris följande år. För denna utvaldes de bästa porslinsartiklarna från stockholmsutställningen, kompletterade med nya pjäser i parian. Av denna tillverkning inpackades bland annat byster av kungafamiljen, en grupp kallad Bältesspännarna och en stor fontän — allt reproduktioner efter professor J. P. Molins skulpturer, som på den svenska utställningen skördat mycket beröm. En för denna speciellt tillverkad prakturna, dekorerad efter komposition av målaren J. Höckert och utförd i två varianter, väntades bli ett av pariskollektionens slagkraftigaste nummer.

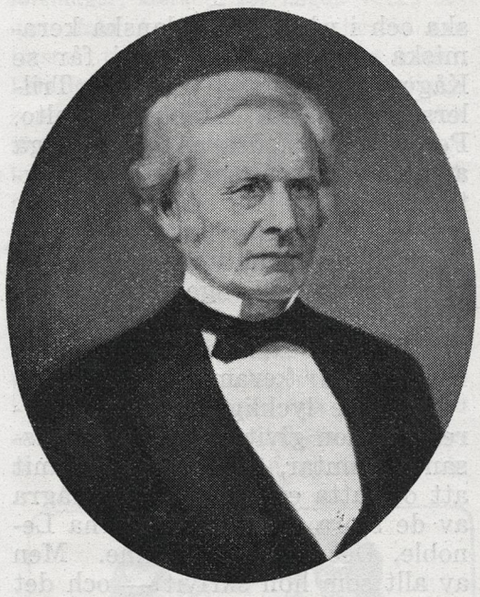

Samuel Godenius
Gustavsbergs ägare 1852—1875.

För att övervaka transporten och ordna utställningen medföljde till Paris fabrikens andre verkmästare Ludvig Hammar, som utbildats under George Barlows ledning och nu fick en chans att vidga sina erfarenheter i den berömda konstmetropolen vid Seine. Genom Hammars rapporter till Godenius — förvarade i bruksarkivet — kan man följa händelserna kring fabrikens debut på den internationella vädjobanan, ett evenemang som naturligtvis hemma följdes med spänning och glad för väntan. I sitt första brev, daterat den 10 mars 1867, beskriver Hammar resan och vad som i övrigt passerat. "I går anlände jag till Paris och skyndar nu att uttrycka min innerliga tacksamhet för herr grosshandlarens godhet att anförtro mig ett uppdrag, som ger mig tillfälle att se så mycket nytt och lärorikt. I Göteborg gick lastningen mycket långsamt därigenom att nya expositionssaker dagligen inkommo, så att Newsky ej kunde avgå förrän den 2:dra dennes". Färden gynnades av ovanligt vackert väder, men vid ankomsten till Le Havre snöade det kraftigt. Generalkonsul Broström var där mycket hjälpsam, dock mötte en besvikelse. "Våra lårar lossades först och jag trodde mig kunna följa dem till Paris, emedan herr Broström tillskrivit kammarherre Fahnehjelm om godsets förande på järnväg, men som där ej plats kunde fås för godset, emedan alla vagnar voro för 14 dagars tid abonnerade av engelska och amerikanska utställare, måste det svenska expositionsgodset föras per båt till Paris, där jag vid kajen skall mottaga våra lårar och tillse att de så varsamt som möjligt köras den långa vägen till utställningen. Dock lär till följe därav att ångbåten måste vänta på flodens stigande m. m. den ej vara att vänta förrän den 16:de omkring".

Vidare berättar Hammar att han vid ankomsten till Paris genast uppsökte den svenske utställningskommissarien, kammarherre Fahnehjelm, av vilken han fick några oväntade och föga välkomna upplysningar. "Det första felet är nämligen att han vill ställa både oss och Rörstrand på samma ställning, endast skilda med några guldlister. Det andra felet är ställningens form, som jag tror blir mindre lämplig för vårt gods. Den är nämligen lik Rörstrands på expositionen i Stockholm, men utan utsprång. Kammarherre Fahnehjelm tror den bliva den bästa med det lilla utrymme vi hava. Sveriges plats är nämligen mycket smal, medan Norge upptager ena långsidan av de båda rikenas gemensamma plats. Men emellertid har han lovat att om bara hans ställning först blir uppsatt, sådana utsprång som jag föreslagit skola få göras om de bliva nödvändiga. Arkitekten Jacobson, som har tillsyn över denna del av utställningen, har lovat mig allt biträde han kan lämna. Expositionsinredningen är långt ifrån färdig i någon avdelning, nästan inga artiklar äro uppställda mer än i maskinavdelningen — högst få ställningar i ordning(ännu har jag ej upptäckt någon för porslin). Frankrike är längst efter, men dock säger man att utställningen skall öppnas den 1:sta april, men de flesta tvivla därpå".

I den följande rapporten av den 18 mars omtalar han att godset ännu ej anlänt, men att det väntades varje dag. Allt var emellertid ordnat för uppackningen.

Porslinet som fotograferades på prins Oscars begäran.

"Ställningen blir gemensam för både oss och Rörstrand, ty i detta avseende har jag omöjligen kunnat få någon ändring, ehuru kammarherre Fahnehjelm tyckes vilja gynna oss i övrigt, så att jag får uppgöra den nya ritningen (tillsammans med arkitekten Jacobson). Alla måtten på ställningen har jag beräknat för våra pjäser, vilka sannolikt ej passa för Rörstrand. Dessutom komma vi att stå med vår sida åt huvudpassagen, då Rörstrand däremot kommer bakom oss. Kammarherre Fahnehjelm har dessutom sagt att vi möjligen skola få större del av ställningen än Rörstrand". Däremot var det ej troligt att publiken skulle få se Molins fontän i funktion, "den måste då hava en bassin som upptager en stor plats".

Efter en lång väntan, inte minst irriterande för Godenius som på avstånd följde händelserna, anlände godset till utställningen den 25 mars, men kunde ej packas upp förrän fem dagar senare. I sitt brev den 13 april rapporterar Hammar att "nästan alltsammans var helt utom några smärre artiklar, som blevo skadade på den långa körningen på vagn från La Vilette till expositionen. De Höckertska vaserna, fontänen, alla serviserna och figurerna oskadade, ävenså de stora parianvaserna. Locken till dessa voro skadade, men vilket ej observeras. Allt var ordnat och uppställt till invigningen, varmed överintendenten Dardel och målaren Wahlberg biträdde mig med råd. Rörstrands porslin är ännu ej ordnat, mycket är sönder, bland annat den ena av deras största vaser. Dagarna efter invigningen har jag använt till smärre lagningar och putsningar på porslinet, för uppsättande av nummerlappar på varje pjäs och daglig väntan på juryn, besvarande av oupphörliga förfrågningar om vårt porslin m. m. Juryn tycktes vara belåten med vår utställning. De flesta parianfigurerna äro redan sålda och dessutom flera rekvirerade."

Hammar började nu ordna för sin hemresa, men hans planer omkullkastades genom att prins Oscar — sedan Oscar II — anlände till Paris. Den 15 april meddelar han Godenius att prinsen ville att han skulle stanna "för att låta fotografera en stor pariankorg och en Paradisvas, vilka jämte en fo-

Den av Hammar beskrivna utställningsmontern. I mitten Molins fontän och Bältesspännarna, flankerade av Höckerts jättestora urnor.

GAMLA ARBETSLAG. XI.

Denna bild härleder sig från år 1888 eller tidigare. Den är tagen vid det då nya packmagasinet med en del av dåvarande personal, vilka nu alla äro borta. Deras minne lever kvar hos många äldre gustavsbergare, bl. a. i öknamn eller skämtnamn om man så vill.

Om vi nu börja från vänster med mannen med helskägget, så hette han O. R. Karlsson "gapande Karlsson", August Olsson "portolle", Erik Johansson "Johansson i äkta", E. W. Hellström (sedermera kassör), Konstantin Flink, Aug. Bonnevier, August Söderman, A. G. Berglind "Gockkock", okänd, Henning Andersson, A. Blom, okänd, Ernst Nordkvist, Knut Holmberg, maskinist C. Johansson, August Blomkvist, C. A. Olsson "stockholmsolle", Maurits Säfström, kyrkvakt. Nilsson "mitt lilla mitt", Robert Fredblad, C. E. Algulin, styrman Jonsson, John Severin, Frans Andersson "Frans luden", Viktor Karlsson, Emil Steen, Frans Johansson, Hamlet Lowndes?, Anton Nordkvist, Alfred Gehlin, Carl Flodmark, Ernfrid Hedblom, okänd, Carl Rolf, Robert Severin, Per Hedblom (far till Ernfr.), August Ström, okänd, Frits Gustavsson "sillen", Carl Ekberg, C. J. Rystedt, Carl Flink, Viktor Söderman och kusken Andersson.

——o——

tografi av fontänen skall intagas i Art Journal, med vars korrespondent han talat i dag och lovat dessa fotografier. Dessutom tillsade han mig att jag skulle uppsöka en viss tidningsskrivare, som han skaffat en svensk orden, och hälsa från honom och anhålla om intagande av omlysningar om vårt porslin. Jag har redan lämnat sådana åt Fahnehjelm för intagande i en annan tidning, men H. K. H. ansåg att även den andre borde anlitas. Angående tidningsskrivaren talade han i största förtroende och anhöll att ingen skulle få veta något därom. H. K. H. visade sig särdeles intresserad för vår utställning och har uppehållit sig där en stor del av dagen och lovat att ovillkorligen skaffa oss pris. Som han tror att vårt porslin bör kunna avsättas här, anser han att vi bör söka få någon handlande som tager av vårt porslin i kommission, ehuru jag anmärkte att vårt porslin i allmänhet skulle bliva dyrare i Paris än det engelska. Även ansåg han att en hop parianfigurer genast borde hitsändas till försäljning". Order angående detta måste telegraferas, "då jag i annat fall hemreser så vida fotografier och tidningsuppgifter då äro färdiga". Fortsättningen är bortriven och som detta brev är det sista från Hammar, vet man ej hur den igångsatta reklamen verkade.

Gustavsberg fick i varje fall ett hederspris vid sin första världsutställning, vilket med hänsyn till den hårda konkurrensen var mycket tillfredsställande. Efter denna lyckade introduktion framträdde fabriken vid många utländska expositioner och erövrade sin första guldmedalj vid utställningen i Moskwa 1872. På dessa triumftåg fick likväl inte Ludvig Hammar vara med. Det framgår av firmans korrespondens att den unge och levnadsglade verkmästaren delvis försummade sina plikter i det lockande Paris och stannade där längre än önskvärt var. Vid hemkomsten blev han ordentligt uppläxad av Godenius, som till och med överlade om han ej borde avskedas, men stormen bedarrade och Hammar slapp åtminstone betala den minnesrika pariserresan med förlusten av sin plats.

Carin Lindskog-Nordström.

BERÖMVÄRD AMATÖRTEATER.

Att det mesta av vad som bjuds på av teateramatörer inte ger skäl till några större lovord är säkert alla amatörteaterkännare med om. För de flesta framstår också all amatörteater som en dilletantiskt verkande föreningsteater vars enda syfte är att "lätta upp" stämningen på ett kanske annars tråkigt möte eller att genom en offentlig tillställning skaffa pengar åt föreningens kassa. Och eftersom man tror att folk alltid vill skratta och att succén skall räknas i antalet "flabb", så framför man sketcher ur Modéns eller Botvids samlingar av "urroliga och vrålskojiga sketcher", eller också ger man "Fräkniga Frasses friarfärd", "Hjärtegrisen på Rävalyckan" eller något liknande "folklustspel".

Med desto större glädje hälsar man därför varje ansats till allvarligt arbetande amatörteater, som verkar för sin egen skull, för konstens spridning till alla och skapandet av en sann folklig scenkonst.

När därför Gustavsbergs Teateramatörer vågar sig på försöket att uppföra Vilhelm Mobergs "De knutna händerna", så är man redan från början välvilligt inställd till företaget, därför att man uppskattar viljan och arbetsinriktningen.

Får man sedan tillfälle att stifta närmare bekantskap med denna grupp av ambitiöst arbetande och den sanna scenkonsten hängivna människor blir man övertygad om att det inte bara är viljan man behöver berömma utan att även utformningen, arbetsresultatet kan få ett ärligt och varmt erkännande.

Gustavsbergs Teateramatörer är en sällsynt god och arbetsduglig scensammanslutning och man får hoppas att allmänheten och de som makten hava i största möjliga utsträckning understödjer o. hjälper gruppen att kunna fortsätta på den konstnärliga väg som den slagit in. Det är ju inte alltid så lätt att vara tvungna att arbeta på t. ex. en scen som har samma värmegrader som utanför, d. v. s. köldgrader, eller att arbeta med otillräcklig scenisk utrustning etc.

En grupp som Gustavsbergs Teateramatörer är dock kapabla att med sin entusiasm, tro och vilja övervinna alla svårigheter och skapa en god folklig scenkonst vilket inte hindrar att vi önskar dem allt stöd de kan få och till slut önskar dem all lycka i deras kulturvårdande och konstbefrämjande arbete.

Pro Scenium.

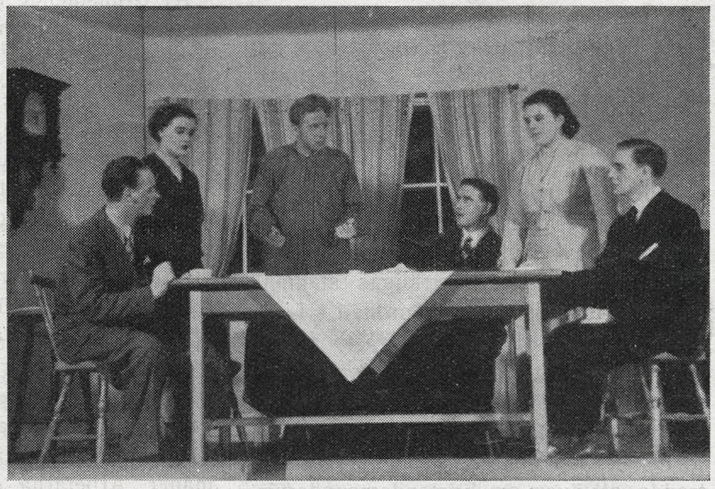

Diskussion i Forum.

Studiecirkeln Forum har varit samlad till diskussion omkring det aktuella ämnet: "Stat och kyrka". Inledare voro Bertil Pettersson och Arne Sundström. Då de synpunkter, som framkom, torde kunna påräkna allmänt intresse, återges de här i sina huvuddrag.

Pastor Sundström framhöll, att stat och kyrka i Sverige voro två i väsentliga delar självständiga storheter. Om man tänkte sig deras tillvaro genom historien i form av linjer, får man tänka sig två linjer, den ena representerande staten och den andra kyrkan. Genom historien har kyrkan sökt hävda sin självständighet i förhållande till staten. Kyrkans intressen företräddes under ståndsriksdagens dagar av prästerståndet och efter representationsreformen av det därvid inrättade kyrkomötet. Kyrkans självständighet kommer till uttryck också i dess omfattande frivilliga verksamhet, barn- och ungdomsverksamhet samt social hjälpverksamhet.

Vidare menade pastor Sundström, att Svenska kyrkans egenart bäst kommer till uttryck icke i ordet statskyrka utan i ordet folkkyrka. Detta hänger samman med kyrkans syn på sig själv som en form för Den Helige Andes verksamhet i vårt folk. Den Helige Ande är ej bunden av någon medlemsmatrikel utan verkar så långt man på något sätt kommer i beröring med ordet om Kristus. Svenska kyrkans egenskap av folkkyrka kommer också till uttryck däri, att församlingarna själva genom kyrkoråd, kyrkofullmäktige och kyrkostämma rådgör och beslutar om kyrkans angelägenheter i varje församling samt däri att valda ombud för församlingarna deltaga i stiftsmöten och allmänna kyrkliga möten.

Pastor Sundström var också av den åsikten att religionsfrihet i betydelsen av frihet för varje medborgare att fritt utöva sin religion förefinns i vårt land. Möjlighet finns också för medlem av svenska kyrkan att övergå till annat kristet trossamfund. En stor del av frikyrkofolket i Sverige har av skilda anledningar icke använt sig av sin rätt att bilda eget samfund utan stå kvar i Svenska kyrkan. I den nuvarande diskussionen tycks ordet

Fackliga spalten.

Vid fackföreningens årsmöte d. 18 mars hade avdelningen att taga ställning till en rad viktiga frågor varav endast en kommer att nämnas i detta sammanhang. Årsmötet hölls i Kommunalhuset och detta visade sig även vara välbetänkt ty när underhandlingsdelegationen något försenade anlände var även lokalen fullsatt från golv till tak.

Dagordningens 24 punkter avverkades i rask följd under Erik Nilssons beprövade ledning. Den raska följden blev något långsammare när man kom fram till sådana viktiga frågor som det nya avtalsförslaget och den av företagsledningen föreslagna hyresregleringen.

Vid företaget styrelseval omvaldes K. V. Svensson och Harry Box. Styrelsen består för närvarande av Axel Öhlund, K. V. Svensson, Karl Nyman, Harry Box och Ando Björk.

Det nya kollektivavtalet antogs med 172 röster mot 90 och innebär i korthet följande:

Manliga timlöner (alla åldersgrupper) höjes med 13 öre + 3 öre i ackordskompensation. Den totala ökningen av samtliga manliga minimitimlöner utgör således 16 öre.

Kvinnliga timlöner (alla åldersgrupper) höjes med 15 öre + 3 öre i ackordskompensation. Den totala ökningen av samtliga kvinnliga minimitimlöner utgör således 18 öre.

Manlig ackordsbas har höjts med 19 öre eller från kr. 1:21 till kr. 1:40.

Kvinnlig ackordsbas har höjts med 22 öre från kr. 0:82 till 1:04.

Av ovanstående framgår således att de kvinnliga lönerna höjts mer än de manliga lönerna vilket får betecknas som ett första trevande steg mot lika-lön-principen.

Sjukförmåner har tidigare endast bestått däri att arbetarna ägt rätt att tillhöra sjukkassa. I och med årets avtalsuppgörelse erhåller varje arbetare som varit anställd i företaget under minst 6 månader halv timlön jämte därpå beräknat dyrtidstillägg under 48 arbetsdagar per år. Villkoret är att vederbörande tillhör erkänd sjukkassa. Den som på grund av ålder eller annan orsak icke får tillhöra sjukkassa erhåller dock samma förmåner. Arbetarna erhåller dessutom full ersättning för läkararvode, dock ej specialistarvode.

Arbetarnas organisation.

Avtalet har vidare tillfört följande protokollsanteckning. "Arbetsgivareparten har vid förhandlingarna givit uttryck för den meningen, att arbetarna böra vara anslutna till sin fackliga organisation.

Vid nyanställning av arbetare skall av Svenska Grov- och Fabriksarbetareförbundet utfärdad inträdesansökningsblankett överlämnas."

Av ovanstående framgår således med önskvärd tydlighet att alla arbetare bör tillhöra platsens fackliga organisation. Alla arbetare har samma rättigheter och åtnjuter samma förmåner, alla bör därför ha samma skyldigheter oavsett kön, ras eller nationalitet.

A. Ö.

---

religionsfrihet på sina håll användas i betydelsen av frihet från allt vad religion heter.

Bertil Pettersson talade som andre inledare om, att det ur kyrkans synpunkt borde vara fördelaktigare, att slippa de band, som statens överhöghet innebär, men att han å andra sidan hade svårt att tänka sig en kyrka utan något förhållande till staten. Han uppehöll sig också vid frågan om religionsfriheten och förklarade, att det på detta område minst av allt borde vara något tvång. Till sist gav han några synpunkter på frågan om kyrkan och arbetarrörelsen. Han ansåg, att kyrkan där gjort misstag, som varit till stor skada för kyrkan själv. Kyrkan och arbetarrörelsen har gemensamma intressen.

I den följande diskussionen, som var mycket livlig, deltog de flesta av Forums närvarande medlemmar. Pastor Lövgren förklarade, att de frikyrkligas ställning ej vore tillfredsställande ordnad. Lindholm menade, att den viktigaste frågan för närvarande gällde kristendomsundervisningen i skolan. Borg ansåg, att kristendomsundervisningen mera än nu borde gälla kristna personligheter. Gezelius trodde, att även om kristendomsundervisningen blir frivillig, kommer föräldrarna hundraprocentigt att låta sina barn deltaga däri. Björkman efterlyste större smidighet i kyrkans arbete, och Vadström undrade, om Jesus skulle ha "velat" kyrkan i dess nuvarande form. Axelsson berörde frågan om kyrkoavgifterna, och Lundgren menade, att förhållandet mellan kyrkan och arbetarrörelsen undergått en betydelsefull omsvängning till det bättre. Sundström hade ordet för ett flertal klargörande repliker samt förklarade till sist, att kyrkan alltid skulle ha hela folkets bästa för ögonen samt att den vore besjälad av en uppriktig vilja att efter måttet av sin förmåga tjäna det svenska folket. Ordföranden Gunnar Andersson avslutade med att tacka för den sakligheten och positiva anda, som genomgående präglade diskussionen.

Konsumspalten

Den 8:e april höll Gustavsbergs Konsumtionsförening sitt årsmöte på Värdshuset under ordförandeskap av hr Axel Björkman.

Styrelsens berättelse, som visade en omsättningsökning med 362.724:24 kr. godkändes och ansvarsfrihet beviljades enhälligt. Årets överskott 115.527:62 kr. beslöt årsmötet fördela enligt nedanstående

Till reservfonden	10.000:—
Insatsränta	6.384:—
4 % återbäring	98.140:—
KF:s utbildningsfond	500:—
Till Gustavsbergs yrkesskolor	503:62
Kronor	115.527:62

Vid nominering av kandidater till styrelse föreslogs omval på de två ledamöter, som voro i tur att avgå, nämligen hrr Oskar Lövgren, Helge Söderström. Hr Lövgren meddelade, att han var förhindrad åtaga sig förnyat omval, då han inom kort kommer att flytta från samhället. Ett hjärtligt tack framförde hr Lövgren till styrelsekamrater, affärsledningen och medlemsråden för ett gott samarbete under de gångna åren. Till ledamöter av styrelsen omvaldes hr Helge Söderström och nyvaldes hr Erik Karlsson. Till revisorer omvaldes hrr Johan Hellqvist och Anton Andersson. Att representera föreningen vid KF:s kongress valdes hrr Helge Söderström, Harry Pettersson, Sven Löfbom och Carl Wiberg.

Styrelsens rapport om byggnadsfrågorna beträffande Villagatan och Hästhagsområdet godkändes av årsmötet. Från medlemsråden i Fruvik föreslogs att styrelsen skulle få i uppdrag att utreda frågan om tillbyggnad av butiken i Fruvik, då lokalerna därstädes måste anses små med hänsyn till omsättningen för denna butik. Förslaget bifölls av årsmötet. En livlig debatt om upplysningsverksamheten kring aktuella frågor för kooperationen uppstod. I samband med denna diskussion beslöt årsmötet att sammanträde mellan styrelsen och medlemsråden skall avhållas varje kvartal för att stärka kontakten mellan dessa organ.

Härefter avslöts mötet med att ordf. för mötet framförde årsmötets tack till affärschefen, personalen, styrelsen och revisorerna samt vände sig särskilt till hr Lövgren och tackade för det uppoffrande arbete han nedlagt till föreningens och medlemmarnas bästa.

Föreningarna och fritiden.

Ett rikt utvecklat föreningsliv har sedan gammalt funnits i Gustavsberg. Nästan varje intresse, smak och åsiktsriktning är företrädd av någon sammanslutning. För en vaken och intresserad person existerar sålunda inte något problem hur fritiden skall tillvaratas på ett positivt och uppbyggande sätt.

För att få en överblick på föreningsverksamheten och samtidigt hjälpa intresserade att komma i kontakt med densamma komma vi att under ovanstående rubrik i en serie lämna en kort redogörelse för respektive föreningars verksamhet. Redogörelsen lämnas utan iakttagande av någon bestämd linje eller ordningsföljd. I själva verket beror idéns fullföljande på det material vi kan få från respektive organisationer. Vi stäiger Kyrkan mitt i byn och börjar med

Kyrkliga arbetskretsen, som är en sammanslutning för de kyrkligt intresserade omkring dess ideella intressen i samhället. En kväll i veckan, f. n. tisdagar, hålles arbetsafton i Grindstudion med skiftande program. På sommaren ordnar kretsen en utfärd för församlingens gamla och varje år även en utflykt för sammanslutningens medlemmar. Varje vår hålles försäljning på under året tillverkade alster och behållningen går till kyrkliga och sociala ändamål. Kretsen har även tagit ansvar för Gustavsbergs kyrkas prydande med textilier o. d. Nya medlemmar kunna anmäla sig till ordf.: v. komminister Arne Sundström, Tvärvägen 18, tel. 264, kassör: fröken Lilly Fredblad, Grindstugatan 1.

Kamratkedjan vill samla samhällets ungdom till gemensam trevnad och fostran under goda och trivsamma former. Nyrekryteringen sker till största delen ur konfirmandgrupperna. Föreningen sysslar under vinterterminen mest med amatörteater, där pjäserna väljas så att de aktualisera kristna och kulturella värden. Så har t. ex. ett Lutherspel uppförts på klubblokalen. Dessutom samlas man till samkväm med olika program. Under våren och sommaren anordnas dels utfärder, dels sommarläger tillsammans med grannförsamlingarnas kyrkliga ungdomsföreningar. Hedersordf.: v. komminister Arne Sundström, Tvärvägen 18. Ordf.: stud. Olle Blomkvist, Höjdhagsvägen 8, tel. 265.

Gustavsbergs Idrottsförening bildades 1906 och har under årens lopp representerats av många framstående idrottsmän. Skogarna kring bruket inspirerar till terräng- och orienteringslöpningar och särskilt skidsektionen har under senare år haft framgångsrika säsonger, bl. a. i de Kooperativa mästerskapen. Brottarna har varit representerade i både distrikts- och Svenska mästerskap. På sjöarna spelas bandy medan skolans gymnastiklokal under vintern användes för gymnastik, brottning och bordstennis. Fotbollen har under sommaren en synnerligen livlig säsong med både A- och B-lag, reservlag och juniorlag i aktion. Allmänna idrotten arbetar trots bristen på fullgod idrottsplats målmedvetet och den kvinnliga idrotten har lämnat goda resultat. Finsk badstu har uppförts och drives av föreningen vid Ösby träsk. Närmare upplysningar om medlemskap och träningsträffar kan erhållas genom Erik Sjöqvist, tel. 367 (kassör), Lennart Johansson, Mariag. 8 (sekr.) och Gunnar Björk, Hemmestavik 231 (ordf.).

Gustavsbergs Skytteförening är en av Sveriges äldsta. Den bildades nämligen på 1860-talet med namnet Gustavsbergs Skarpskyttekår och har alltsedan dess varit verksam till skyttets fromma. Varje svensk medborgare som fyllt 14 år kan erhålla medlemskap i den anrika föreningen genom att anmäla sig vid Skyttepaviljongen någon söndag mellan kl. 10—12. Årsavgiften är 3 kr. och när en en ny medlem har lossat sina första 50 skott erhåller han 50 fria skott. Efter fullgjorda prov utdelas årligen skyttemärken av olika klasser. Föreningen, som f. n. har ett sextiotal medlemmar, förfogar över egen skjutbana och deltar ofta i tävlingar med andra föreningar. Ordf.: Manfred Lindstedt, Kårboda, tel. 244. Sekr. Oscar Bergkvist, Grindstugärdet E. 29, tel. 390.

Gustavsbergs Konstförening startade 1944 med 20 medlemmar men har sedan dess nått en anslutning av 150 medlemmar. Föreningens uppgift är att söka väcka och odla intresset för god konst. Avgiften är 1:— per månad. För de influtna medlemsavgifterna inköpas goda konstverk, som utlottas bland medlemmarna. Dessutom ordnas utställningar i Gustavsberg samt besök på konstutställningar i Stockholm till nedsatta priser eller med resebidrag. Föreningens sammankomster ordnas i allmänhet som bordssamtal med föredrag och diskussioner. Styrelsen består av följande personer: Walter Weimark, Höjdgatan 2, tel. 267 (ordf.), Iris Ekberg, Haga, tel. 128 (sekr.), Elsa Florén, Posthuset (kassör).

G—g.

Gustavsbergsnytt.

Kommunalfullmäktige

hade sammanträde den 28/3 1947. Revisionsberättelsen för 1946 godkändes. Tillgångar och skulder balanserar på 732.044:69. 1946 års överskott utgör 19.300:20. Till ledamöter i valnämnden utsågs hrr J. A. Hellqvist, Gunnar Florén, Gerhard Säfström och Magnus Larsson. Till suppleanter för dem valdes: hrr V. Gezelius, Sigfrid Florén, Sven Edvin Johansson och Nils Jansson. Till kommunens ombud vid Landskommunernas kongress valdes fullmäktiges ordf. Gunnar Andersson. Kommitterades rapport om gods och pakets avsändande från och till Gustavsberg godkändes. En motion om nöjesverksamheten å klubben m. m. överlämnades till medborgarhuskommittén varjämte fullmäktiges ordf. fick i uppdrag att sammankalla organisationerna i samhället för att diskutera frågan. Av nykterhetsnämndens årsrapport framgick att nykterhetstillståndet förbättrats i Gustavsberg.

Fullmäktige beslöt att till stipendienämnden anslå 500:— att tilldelas vissa elever vid Nacka mellanskola. Kungl. Arméförvaltningen hade meddelat kommunen att ett överskott på 2.788:— fanns på de 1940 insamlade medlen för luftvärn i Gustavsberg. Fullmäktige beslöt att överskottet skall användas för något allmännyttigt ändamål.

Kyrkoherdetjänsten i Gustavsberg och Ingarö söks av kyrkoadjunkterna Olle Hallin, Sollentuna, och Göran Roos, Lidingö, v. komminister Arne Sundström, Gustavsberg och kyrkoherde Sterner Madison, Djurö. Församlingarna väljer.

Domkapitlets framställning om emeriterlön åt kyrkoherde J. E. Woxström i Gustavsberg och Ingarö pastorat har bifallits.

Gustavsbergs och Ingarö Rödakorskrets hade årsmöte å Gustavsbergs värdshus onsdagen den 12 febr. 1947. Agronom C. B. Gaunitz höll föredrag över ämnet "Några fjällblommor".

Medlemsantalet utgjorde vid 1946 års slut 501 st. Ur kretsens verksamhetsberättelse kan anföras: Utlåningsdepåerna har varit mycket anlitade. De har ett sammanlagt värde av 3.050 kr. Till internationella barnhjälpen har 2.500 kr. överlämnats. Kretsen understödjer två norska fadderbarn, under 1946 anslogs till denna verksamhet 360 kr. Till skol-

barns vistelse på sommarkoloni har kretsen bidragit med 500 kr. Bastufonden i Ingarö har fått ett anslag av 100 kr. och Gustavsbergs Idrottsförening 400 kr. till sin bastu. Till gamla och sjuka har anslagits 250 kr. Julmässa hölls den 7 dec. och inbringade 2.330 kr. i netto.

Gustavsbergs soc.-dem. arbetarkommun

höll sitt årsmöte den 5 mars 1947. Till styrelse för 1947 valdes Harry Pettersson ordf., Gunnar Florén kassör, Anton Andersson sekr. samt Curt Säfström och Ando Björk. Ombud valdes till distriktskonferensen och Skurusundskretsens årsmöte. I övrigt förekom sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Socialdemokratiska Kvinnoklubben

firade den 27 mars sitt 10-årsjubileum med ett alltigenom lyckat samkväm å klubblokalen. Högtidstalet hölls av fru Agnes Habe, Tureberg. Efter kaffet framförde SDUK:s amatörer ett av de närvarande medlemmarna och partivännerna uppskattat underhållningsprogram. Kvinnoklubben bildades den 4 mars 1937 vid ett möte som arrangerats av soc.-dem. arbetarkommunen, varvid fru Annie Wallentheim i ett föredrag betonade vikten av politiskt intresse bland kvinnorna och ökad kvinnlig representation i kommunala nämnder och styrelser. Sedan dess har vid sidan om den politiska debatten de sociala och kommunala frågorna stått främst på dagordningen. Kvinnoklubben har också under sina första 10 år i ansvar och under arbete gjort en god insats för samhällets bästa.

Alice P.

Avd. 182 Gustavsberg av Sv. Lantarbetareförbundet

höll lördagen den 11 jan. 1947 årsmöte å Värdshuset, Gustavsberg, under god tillslutning av medlemmar med familjer. Mötet inleddes med ett musikstycke av allas vår populära Ivar Carlsson, Carl Jularbos broder, varefter avdelningens ordförande, K. E. Larsson hälsade de närvarande välkomna, varvid han särskilt vände sig till kvällens föredragshållare, förbundssekreterare Ernfrid Persson, Stockholm.

Till att leda dagens förhandlingar utsågs Harry Brander, ordf. och till sekr. Ivar Persson.

Avd. ordf. föredrog styrelsens verksamhetsberättelse för 1946. Medlemsantalet var vid årets början 60 och vid årets slut 55. Minskningen beror dels på flyttningar och dels på övergång till andra förbund. Revisor Oskar Jansson föredrog revisionsberättelsen, som godkändes. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Därefter vidtog val av styrelse, som fick följande sammansättning, Adolf Lindskog, Farsta, ordf., nyvald, Ivar Persson, sekr. omvald, Edvin Nilsson, Farsta, kassör, omvald, Ivar Andersson, Lemshaga, v. ordf. nyvald, Erik Olsson, Fågelvik, v. sekr. nyvald. Revisorer Oskar Jansson, John Andersson, Karl Ekström, samtliga omvalda. Till studieledare omvaldes Ivar Persson.

Bostadskommittén omvaldes och består av följande personer, Oskar Jansson, Gustav Lind, Edvin Nilsson. Även skyddsombuden omvaldes.

Till ombud i A. B. F. valdes Edvin Nilsson och Ivar Persson, nyvald. Den avgående ordf., K. E. Larsson, avtackades vederbörligen för allt det oegennyttiga arbete han nedlagt i avd. tjänst och ett kraftigt besvarat fyrfaldigt leve utbringades för honom.

Efter mötesförhandlingarna följde föredrag av förbundssekr. Ernfrid Persson, Stockholm, som talade om förbundets verksamhet under det gångna året.

Därpå följde supé under den gemytligaste stämning, där historier, solo- och allsång avlöste varandra, varpå följde en stunds dans till tonerna från Ivar Carissons klaver.

—n.

Grann vårpremiär.

Efter ett DM-mästerskap på skidor 3 mil har nu Valfrid Berglund bytt ut skidorna mot spikskorna och när detta skrives under tre söndagar i rad vunnit tre av våra största terränglopp i landet. En grann vårpremiär!

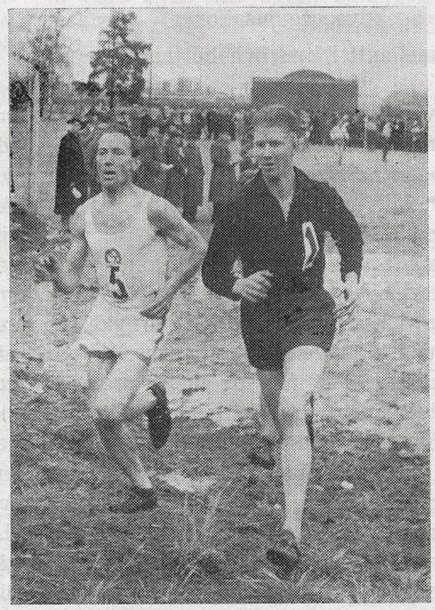

Den 24 mars besegrade han i Eslöv bl. a. Moheda-Johansson, den 31 mars vann han Millbergs terräng vid Malmö och den 7 april Sports terräng i Eskilstuna. (Se bild).

Vi gratulera en bra karl och skötsam idrottsman.

Gustavsbergs folkskolstyrelse

har i enlighet med skolöverstyrelsens anvisningar rörande den lokala organisationen av skolmålstidsverksamheten beslutat tillsätta skolmåltidsnämnd. Till ledamöter i denna nämnd har utsetts skolstyrelsens ordförande, Georg Lundgren, överläraren Vilh. Gezelius, skolläkaren G. Berndtsson, lärarinnan Anna Wæsterberg och fru Alice Pettersson.

Folkskolstyrelsen har vidare beslutat

Våren är kommen!

Vi föra i lager:

Gräs- och blomsterfrö, sättpotatis, spadar, grepar, lövkrattor och gräsklippningsmaskiner samt trädgårdsgödning och kalk.

KONSUM
GUSTAVSBERG

tillsätta en ekonominämnd och en undervisningsnämnd. Erforderliga instruktioner ha utfärdats. Till ledamöter i ekonominämnden har utsetts Georg Lundgren, Vilh. Gezelius, Georg Boox och Harald Andersson samt till ledamöter i undervisningsnämnden Georg Lundgren, Vilh. Gezelius, Erik Nilsson och Kristian Groth.

Idrottsföreningens

årsmöte hölls den 15 mars å Värdshuset. Den nya styrelsen fick följande sammansättning: Ordf. Gunnar Björk, vice ordf. Erik Lööf, sekr. Åke Johansson, vice sekr. Svea Boox, kassör Erik Sjökvist, suppleant Walter Hånell. Enligt stadgarna ingår varje sektionsledare i styrelsen, nämligen för brottning Sven Andersson, fotboll Ivan Berglind, allmän idrott John Pettersson, skidor Manfred Lindstedt, orientering Torsten Rolf.

Efter mötet utdelades det traditionella hederspriset för årets bästa prestation, denna gång till Lasse Eriksson. Vid det efterföljande kaffet voro medlemmarna eniga om att söka göra 1947 till ett gott år för gamla, anrika GIF.

T. R.

Folkskolans skidtävlingar

var anordnad den 8 mars, och starten gick i full snöyra. Den stora allmänheten uteblev, men funktionärer från skolan och idrottsföreningen hjälpte kamrater och anhöriga att heja fram de svettiga flickor och pojkar, som kämpade hårt om klassmästerskapen.

Stor prisutdelning kommer som vanligt i sinom tid, när bidragslistorna hunnit cirkulera.

V. G.

A. B. F. och Hembygdsgillet

hade den 29 mars inbjudit Lorentz Bohn till samkväm i Gymnastiksalen. I ett intressant föredrag belyst av perfekta ljusbilder, varav många i färg, förde den stridbare naturvårdaren det fåtaliga auditoriet ut på en sommarvandring i bygderna, som säkert fångade flera anhängare för en positiv naturvård. Gillets spelmän, allsång och lekar utfyllde programmet.

Godtemplarbussen

gästade Gustavsberg den 2 april och lyckades samla ett hundratal åhörare till ett medryckande kabaréprogram i den trista gymnastiksalen. Sextettens 2000-milafärd går nu över till Gotland.

Paketinlämning

i Pressbyråns kiosk vid Gustavsbergs hållplats har nu öppnats. Paketgods kan sändas till och från Gustavsberg med buss eller lastbil. Även till järnvägen sker gods- och paketförmedling. Järnvägsadressen är Henriksdal för såväl ankommande som avgående frakter. Närmare uppgifter kan erhållas genom Pressbyråns kiosk i Gustavsberg, tel. 178.

GUSTAVSBERGS BÅTKLUBB 25 ÅR.

Båtklubben bildades i mars 1922.

På vintern hade motorbåtsägarna genomgått en kurs i navigation, och då uppstod tanken på en båtklubb, som kunde tillvarata båtägarnas intressen samt vara en sammanhållande länk till nytta och nöje. Navigationskursen leddes av en Gustavsbergspojke, sjökapten Erik Vesterberg, som på ett förtjänstfullt sätt undervisade och gav många goda råd utöver vad som på en dylik kurs är vanligt.

Klubbens medlemsantal har under åren varit mellan 60—70 st. men en märkbar nedgång inföll under krigsåren. När bensinen åter blev fri blev det nytt liv i klubben. Styrelsen beslöt då att starta en ny navigationskurs i samband med A. B. F. och denna leddes av den kände kinafararen sjökapten Sigurd Sternvall. Den blev välbesökt och när den avslutades med en liten festlighet på Värdshuset, kunde ett 25-tal medlemmar, efter tentamen för sjökapten A. Viklund från kommerskollegium hämta var sitt 3:djeklass förarbevis. Tilläggas kan att bland dessa var en kvinnlig deltagare.

Under den gångna vintern har en kurs hållits i motorlära under ledning av Torsten Boox. Så i sommar kommer ett motorstopp att fixas fort och lätt.

Klubben kommer under året att anordna motorbåtstävlingar samt regatta till någon ö i vår vackra skärgård.

Klubbens största önskan är att få sin hamnfråga löst. De bryggor som hittills används är litet skräpiga. En snygg båthamn skulle pryda vår vackra vik.

Samtidigt vill vi uttala vår tacksamhet för upplåtelsen av Tjusviksholmen till klubbholme, samt för virke m. m. som vi fått till bryggan därstädes. Kunde vi så få bygga ett litet klubbhus på holmen så vore vi storbelåtna.

Motorbåtssporten anser vi vara ett av de bästa avkopplings- och rekreationsmedel för en jäktad industriarbetare. Det finns inget som går upp mot en härlig sjöresa. Att när lördagsmiddagen kommer, få sticka ut på böljan blå och slå till i någon vacker vik, sola och bada, och sedan i den vackra sommarkvällen duka upp den medhavda matsäcken, njuta av en vacker natur, och sedan somna under ackompanjemang av vågornas kluckande mot stranden och båten.

Klubben har en plats att fylla
den skall bjuda luft och sol,
den skall dagens slut förgylla
då vi slängt vår arbetsstol
och med båt på böljan gå
med vårt märke "G. B. K."

När på viken kvällsol glittrar,
styr vår flotta muntert ut,
ifrån stranden flickor fnittrar,
som ej fått på badet slut,
när från våg de kikar på,
klubbens märke "G. B. K."

Och vi plöjer emot skären
eller till en solig vik,
sätter motorn sig på tvären,
är man ändå stolt och rik.
Ty på eget däck vi gå,
med vårt märke "G. B. K."
(ur "Motorflugan", 1922 av
modellör Alfred Persson.)

G. S.

Från Kvinnoklubbens 10-årsfest å Klubben

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
Gustavsberg

ANNONS NR 3 I SERIEN

"RÅMATERIALEN TILL VÅRT PORSLIN"

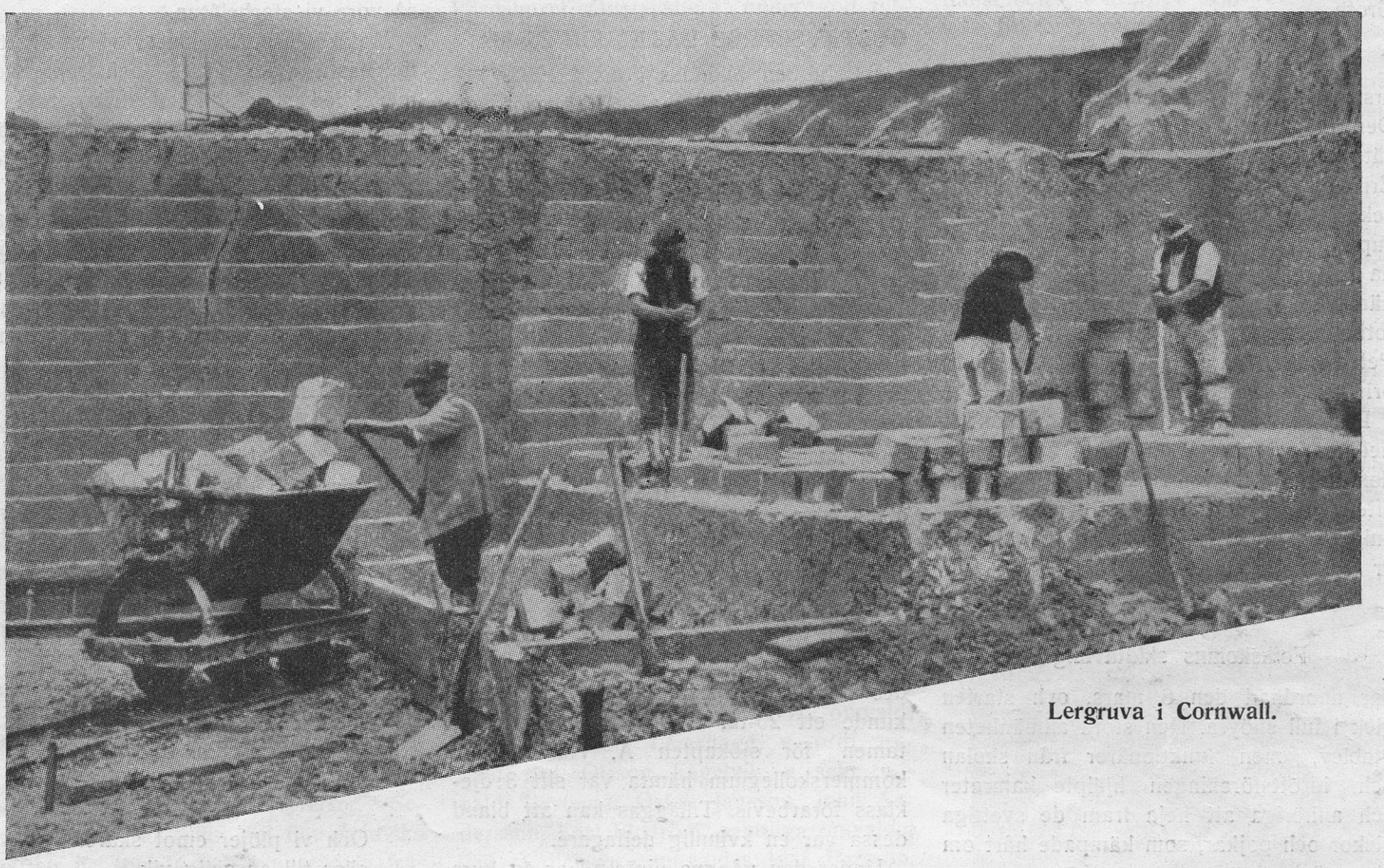

Lergruva i Cornwall.

Varför just engelsk lera..?

I gjutmassan till vårt sintrade sanitetsporslin ingår ca 20—25 % sedimentära leror för att ge massan erforderlig plasticitet. Dessa leror höjer dessutom rågodsets torrhållfasthet, och deras relativt låga sintringstemperatur medverkar till att göra vårt porslin tätsintrat.

Sverige saknar sedimentära leror av den kvalitet som kräves för vår tillverkning, och de importeras därför från England. På grund av sin utomordentliga småkornighet är nämligen engelsk "blue clay" ett av porslinsindustriens viktigaste råmaterial. Den bästa finns i Cornwall och Devonshire, och därifrån hämtar vi våra eldfasta bindeleror.

Engelsk blue clay ger Gustavsbergs sintrade sanitetsporslin dess smidiga form och tätsintrade gods.

GUSTAVSBERG

Detta märke är en garanti för tekniska kvalitetsfordringar enligt svens kstardard

AB GUSTAVSBERGS FABRIKER • GUSTAVSBERG

Pris 35 öre

Umeå 1947 - Larsson & C:os Tryckeri

N:r 3. Årg. 5. 1947.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

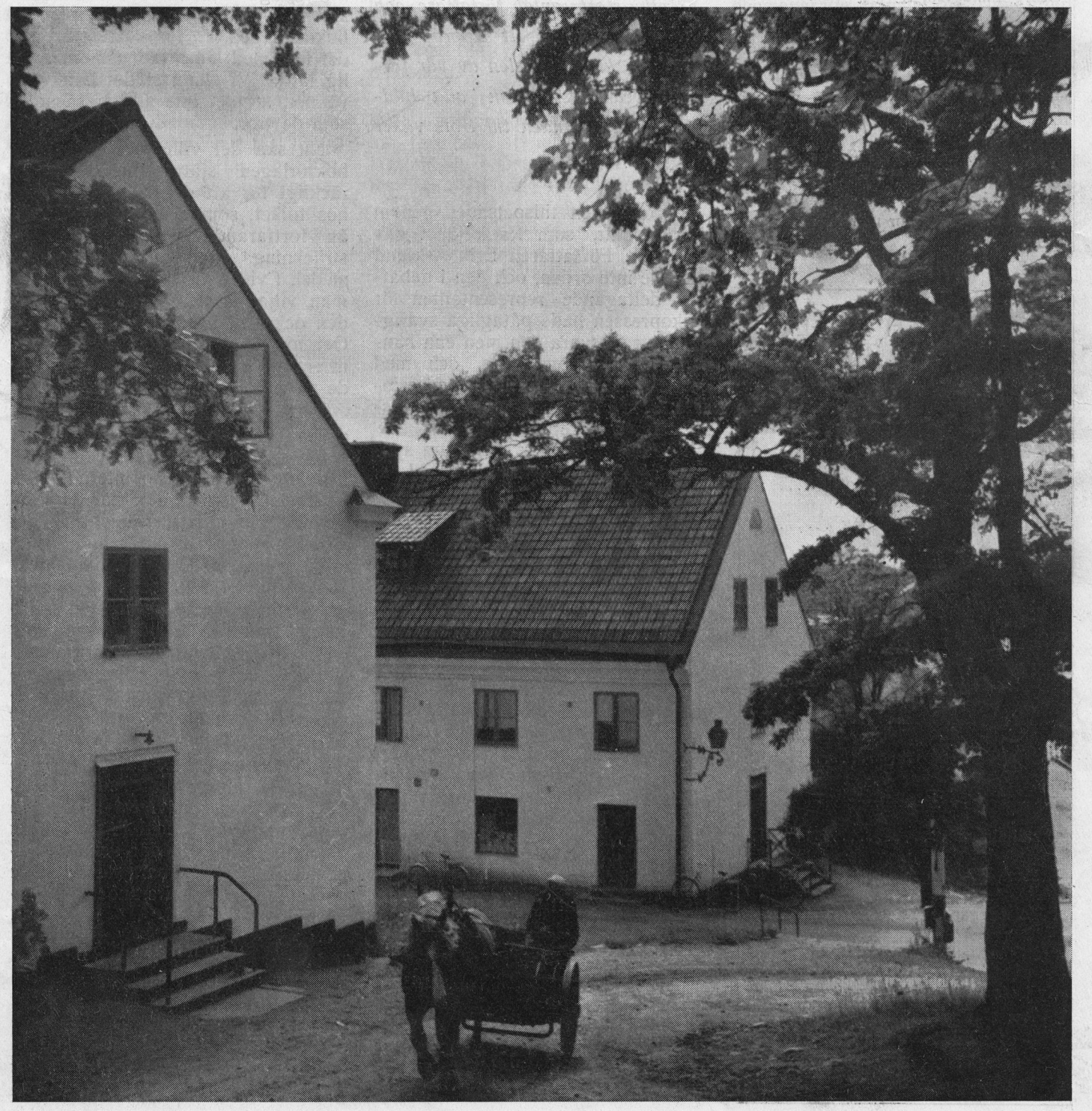

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 5 JUNI 1947 Nr 3

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansv. utg.), Tallåsen 20, tel. 156.
Gösta Dahlberg, Höjdhagsvägen 19, tel. 359.
Harald Lindholm, Skolan, tel. 80.
Georg Lundgren, Höjdhagsvägen 13, tel. 288.
Arne Sundström, Tvärvägen 18, tel. 264.

Expedition:
Grindstug. 11, tel. 308. Postg.: 275173

Prenumerationspris:
Helår 1:75. Lösnummer 35 öre. Sänd till utlandet är priset pr helår 2:35.

Annonspris:
20 öre pr mm.

INNEHÅLL:

Ledare: Veckopress och böcker.. 2
Forum: Skolan mitt i byn 3
Brandskyddet 4
Nya böcker; ABF:s bibliotek 4
Från min dagliga gärning 5
Så ska vi ha't! 6
Saltstänk från Farstaviken 8
Soliga spalten 8
Midsommarkalaset 9
Vandra min väg 12
Midsommarnatt, dikt 12
Smånytt från Porslinsfabriken .. 13
Utställningar 14
Arbetet, jäktet och hälsan 15
Födelsedagar 16
Från pastorsämbetet 16
Kyrkans verksamhet 17
Konsumspalten 17
Gustavsbergsnytt 18

Veckopress och böcker.

Diskussionen om veckopressen — den ständigt utskällda, men ändå i allsköns välmåga levande — har blossat upp igen. Den här gången från en alldeles ny utgångspunkt — den akuta pappersbristen har uppkallat ett stort antal författare och konstnärer till ett upprop mot den kulörta delen av vår förströelsepress, som alla bildningssträvanden till trots växer och frodas.

Diskussionen tillspetsades genom den debatt, som Radiotjänst gav plats för. Författaren Erik Asklund skrädde inte orden, och den i debatten deltagande representanten för veckopressen hade påtagliga svårigheter att försvara den med ena handen kulturuppbyggande och med andra handen kulturnedrivande insats, som presteras av den förlagskoncern, han representerar.

Radiodebatten var ur många synpunkter lärorik. Den visade bl. a. genom hr Asklunds frimodiga framträdande, att våra unga författare sluter upp i den aktiva kulturdebatten, att de verkligen bemödar sig om, att ge sitt bidrag till bättre förströelseläsning, utan att därför ge avkall på förströelsen som sådan.

Veckopressen anklagades bl. a. för förflackning och verklighetsförfalskning och rekommenderades i stället att genom bl. a. friska reportage från arbetsplatser och övriga avsnitt av det sociala skeendet i vårt land ge den veckotidningsläsande allmänheten något av verkligt värde. Vilket inte behöver betyda, att detta skulle serveras på ett tråkigt sätt. Exempel finns på motsatsen. Veckopressförsvararens synpunkt, att det inte skulle gå att publicera kampromaner, visar hur grundligt han gick vid sidan av ämnet.

Vad är nu att göra? Vilka åtgärder bör vi rekommendera?

För det första — låt debatten gå vidare. Låt oss alla — i grupper och alla övriga sammanhang, gärna i samarbete med andra organisationer — göra en aktiv insats!

Vi är verkligen inte utan vapen i denna i sanning viktiga kulturkamp. Sedan årtionden har eliten inom våra folkrörelser med *boken* som värdefullaste argumentkälla gjort erövringar av en storleksordning, som våra pionjärer knappast vågade drömma om.

Bannbullor och manifest i all ära — men för att resultat ska åstadkommas kräves större krafttag. Vi måste övertyga alla våra kamrater och vänner om vilken livsfråga detta är. Många människor vill helt enkelt inte ta i en bok — de tror, att bokläsningen är för svår. Här går det inte med lamentationer om andlig lättja. Vi ska i stället lära våra vänner, att det inte alls är så svårt som de tror.

Nu ska det villigt erkännas, att bokförlagen själva inte gjort tillräckligt för att ge boken den plats hos folket, som den bör ha. Boken är fortfarande i allt för stor utsträckning ett exklusivt bildningsmedel. I vissa förläggarkretsar tycks man vilja ha det så. Dessutom är den också för dyr för menige man. Och man ger heller inte ut en sådan litteratur, som har verklig plats hos de stora folkgrupperna.

KF:s bokförlag har under den tid det verkat gjort en betydande insats, framförallt i fråga om ekonomisk litteratur och böcker i internationella ämnen. På senare år har dess utgivning utvidgats, främst när det gäller pedagogisk litteratur. Det sista inslaget i dess utgivning lovar kanske mest i detta sammanhang — de skönlitterära böckerna med skildringar från folkets hårda kamp för en bättre tillvaro motsvarar stora anspråk på både spänning och förströelse, samtidigt som de ger fördjupad kännedom om livet och dess väsentliga värden.

Att göra en insats här är en kooperativ gärning så god som någon. Låt oss gemensamt flytta boken från dess upphöjda och ibland något dammiga plats dit, där den bör vara — i vår omedelbara närhet, som vår ständiga, inspirerande följeslagare.

Gunnar Höglin.

*

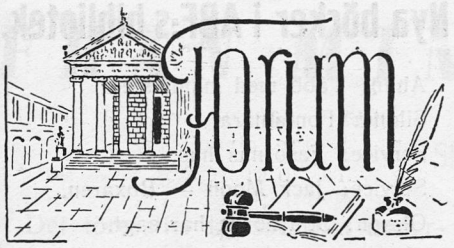

Skolan mitt i byn

Då det under hösten 1946 stod klart, att en ny industri av ansenlig storlek skulle förläggas till Gustavsberg, och att samhällets folkmängd inom kort antagligen skulle komma att fördubblas, blev det angeläget för folkskolestyrelsen att grundligt ompröva sin byggnadsfråga. Det byggnadsförslag skolstyrelsen under en längre tid arbetat med, och som låg hos skolöverstyrelsen för slutlig granskning, var i ett nu föråldrat. Från att gälla ny gymnastikbyggnad och skolkökslokaler hade det mest trängande behovet blivit nya klassrum och specialsalar. Den redan inlämnade statsbidragsansökan återkallades, och skolstyrelsen satte i gång med nya utredningar, varav resultatet presenteras i bild här nedan.

Den nya skolanläggningen, som tänkes förlagd till Kvarnberget, omfattar följande utrymmen: 10 klassrum, naturkunnighetsrum, gymnastiksal, salar för träslöjd, metallslöjd, handarbete och skolkök, expedition, biblioteksrum, lärarrum, materielrum, läkarrum, skolmåltidslokaler, torkrum för barnens ytterkläder, toaletter, pann- och bränslerum med biutrymmen samt vaktmästarbostad.

Skolöverstyrelsen, som funnit ovan angivna lokaler erforderliga, har förutsatt, att nuvarande skolanläggningen i Östra Ekedal bibehålles. Statsbidrag till byggnationen torde komma att erhållas med 35—40 %.

Även lärarbostäder står emellertid på skolstyrelsens byggnadsprogram. Redan till hösten anställes 3 nya folkskollärare, och bostäder saknas för dessa. På egnahemsområdet vid Lugnet är det meningen att snarast möjligt uppföra 2 radhus med bostäder för lärare. Till dessa bostäder utgår dels statsbidrag till uppförandet och dels bidrag med 5 % till underhållet och räntekostnaden.

Önskligt vore ju att kommunen samtidigt kunde ordna så, att lämpliga bostäder funnes att hyra för de pensionerade tjänstemän, som efter en lång tjänstetid ogärna flytta till annan ort.

Under innevarande sommar pågår i skolan arbeten för iordningställandet av toaletter i skyddsrummet, som redan vid byggandet planlades för detta ändamål. Provisoriska klassrum tillskapas för att om möjligt du-

Folkskola på Kvarnberget i Gustavsberg
Förslag enligt Kungl Skolöverstyrelsens skrivelse av den 24 januari 1947

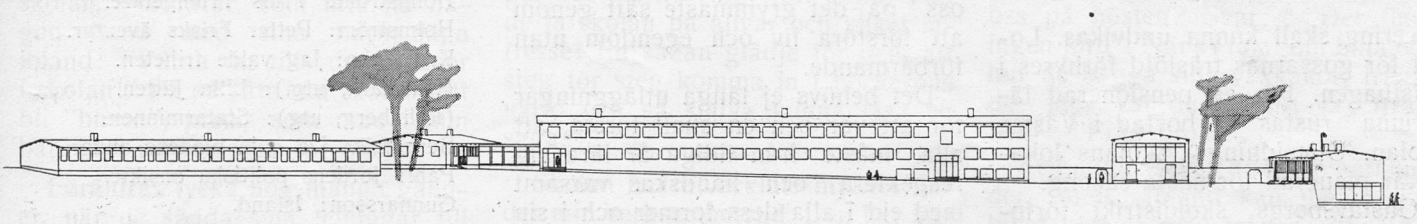

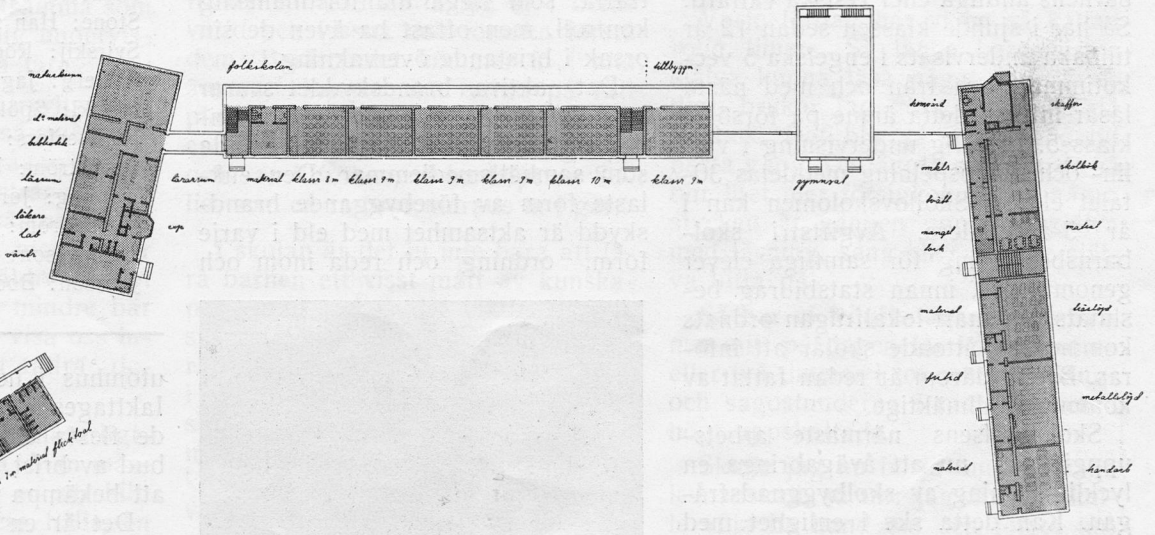

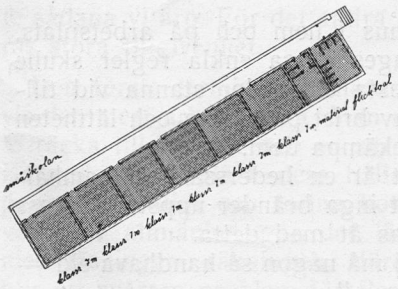

Brandskyddet.

Brandjeepen.

Kommunen har som gåva av en del försäkringsbolag i april månad erhållit en brandjeep jämte tankkärra, motorspruta och en mängd annan värdefull utrustning, särskilt avsedd för skogseldsläckning. Gåvan, som representerar ett värde av 13.000 kronor, har i sin tur av brandkåren med tacksamhet mottagits och införlivats med dess utrustning.

Men — — — brandlagens 12 § lyder så här i all sin enkelhet.

"Ej må någon så handhava eld eller eldfarligt föremål att brand därav lätt kan uppstå."

Det händer nästan dagligen att eldsvådor ödelägga industrier och annan värdefull egendom inom vårt land. Även hos oss har under kort tid inträffat ett par allvarliga eldsvådor inom fabriksområdet. Utom dessa eldsvådor inträffa här med täta mellanrum eldsvådetillbud, vilka dock upptäckas i tid och slås ner innan större skada åstadkommes. Men vad är orsaken till all denna förödelse?

Jo, orsakerna kan vara många, men de bottna nästan alla i bristande vaksamhet och respekt för vår trotjänare elden. Denna har i alla tider tjänat människan, men blir den illa behandlad och lämnad utan tillsyn, så kan den på några minuter ibland t. o. m. på några sekunder, växa sig så stark att den hämnas på oss på det grymmaste sätt genom att förstöra liv och egendom utan förbarmande.

Det behövs ej långa utläggningar för att var och en skall förstå, att alla måste från tidiga år lära sig respektera och handskas varsamt med eld i alla dess former och i sin dagliga verksamhet handla därefter.

Om elden kommer lös är det en direkt anklagelse om bristande vaksamhet. Olyckor kunna givetvis inträffa, som ligga utanför mänsklig kontroll, men oftast ha även de sin orsak i bristande övervakning.

Det aktiva brandskyddet svarar brandkåren för, men det förebyggande brandskyddet åligger oss alla som samhällsmedlemmar. Den enklaste form av förebyggande brandskydd är aktsamhet med eld i varje form, ordning och reda inom och utomhus i hem och på arbetsplats. Iakttages dessa enkla regler skulle de flesta eldsvådor stanna vid tillbud av brist på näring och lättheten att bekämpa dem.

Det är en hederssak för samhället att inga bränder uppstå. Låt oss hjälpas åt med detta.

"Ej må någon så handhava eld — — — —".

Brandchefen.

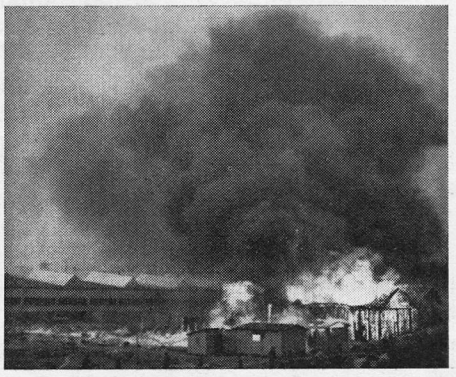

Branden vid badkarsfabriken.

---

plicering skall kunna undvikas. Lokal för gossarnas träslöjd förhyres i Hästhagen. För en pensionerad lärarinna rustas en bostad i Västra skolan. Oljeeldning i skolans lokaler är planerad för nästa säsong.

Gustavsbergs skoldistrikt förfogar inte över förstklassiga lokaler, men i mån av tillgängliga resurser har skolstyrelsen hållit sig väl framme varesig det gällt att tillgodose barnens andliga eller fysiska välfärd. Så har i sjunde klassen sedan 12 år tillbaka undervisats i engelska 5 veckotimmar, och från och med nästa läsår införes detta ämne på försök i klass 5. Frivillig undervisning i violin- och pianospelning meddelas 30-talet elever. Skollovskolonien kan i år 5-årsjubilera. Avgiftsfri skolbarnsbespisning för samtliga elever genomfördes, innan statsbidrag beslutats. Så snart lokalfrågan ordnats kommer ett åttonde skolår att införas. Beslut därom är redan fattat av kommunalfullmäktige.

Skolstyrelsens närmaste arbetsuppgift är nu att åvägabringa en lycklig lösning av skolbyggnadsfrågan. Kan detta ske i enlighet med föreliggande av arkitekt O. Thunström utarbetade skissförslag, så kan det med fog sägas, att gustavsbergarna placerat "skolan mitt i byn."

Vilh. Gezelius.

Nya böcker i ABF:s bibliotek.

Ahlin: Tåbb med manifestet.
Silone: Fontamara.
Service: Fasornas hus.
Service: Jack Moon — Boxaren.
Olsson: Stjärnorna har sagt.
Olsson: Kleber och Frank.
Dicksson: Nio och döden blir tio.
Larsson: Falkens eldprov.
Fridell: Kooperationen och den industriella demokratin.
Runda bordet — Byggnadskostnaderna.
Berglund: Ur mitt liv som arbetare och agitator.
Nürnbergsprocessen II.
Andersson, Dan: Visor och ballader.
Andersson, Dan: Efterskörd.
Botvid: Slå följe.
Hammenhög: Esther och Albert.
Hammenhög: Pettersson och Bendel.
Sternberg: Birre slår sig fram.
Eriksson: Robin Hoods äventyr.
Kjellgren: Nya äventyr i skärgården.
Kjellgren: Spansk odyssé.
Ledin: Karl Petter klarar sig.
Holmström: Truls Trumpetare.
Holmström: Petter Frisks äventyr.
Kravjenko: Jag valde friheten.
(Näsmark, utg.): Lilla Jätten.
(Rehnberg, utg): Statarminnen.
Bernatzik: De gula bladens andar.
Pahl: Jordens politiska ansikte.
Gunnarsson: Island.
Mjöberg: De tusen templens ö.
Vilder: San Luis bro.
Borg: Roliga vandringar.
Kent: Han som följde Magellan.
Nichols: Trädet som kunde niga.
Stone: Han som älskade livet.
Svirskij: Röda vargen.
Gilberg: Jag var läkare på Grönland.
Bianki: Spökbjörnen.
Rimmerfors: Ofta på resor.
Sundström: Ungt folk.
Terning: Jord som mig fostrat.
Wennström: Icke min vilja.
Gustavsson: Kongo vaknar.
Jansson: Boo sockens historia.

FRÅN MIN DAGLIGA GÄRNING.

SKOLLÄRARINNAN OM SITT ARBETE.

Det förefaller kanske litet underligt, att man blir fundersam på, hur man skall kunna skriva något om sin dagliga gärning, när man hållit på med skolarbete bland de små nybörjarna i snart 40 år. Uppgiften synes mig ganska svår i alla fall.

Det är förvisso en mycket stor uppgift, ja, alldeles för stor, tycker man många gånger, så ansvarsfull. När de små första dagen kommer till skolan är de så förväntansfulla. Nyfikna på fröken och kamraterna, litet ängsliga ibland. Det händer någon enstaka gång, att tårarna vill tränga fram, ty det är nog inte så lätt att lämna mor och leken, som förut helt upptagit deras tid och så med ens få reda sig så pass mycket på egen hand, som det nu blir fråga om. Tyvärr ha en del äldre skolbarn, kanske även syskon, skrämt dem för skolan. Föräldrar, som inte ha någon hand med sina barn, säga ibland: "Vänta du tills du kommer i skolan!" På så sätt kan skolan lätt bli "busen", precis som man i min barndom skrämde en för sotarn.

Föräldrar tycka nog många gånger, när de sända sina telningar till skolan, att de äro så duktiga och försigkomna. De komma nog att klara sig bra, mena de. Visst kan det vara så, men att kunna prata och berätta är inte riktigt detsamma som att kunna tillgodogöra sig undervisningen, att uppfatta och lära.

Varför är det nu så trevligt och roligt att arbeta med dessa små? Det första svaret på den frågan skulle jag vilja uttrycka så: Det är det där omedelbara, öppna, så utan den minsta förställning, som man finner hos de små. Med oss äldre är det nog så, att vi mer eller mindre bär en mask för ansiktet. Vi visa oss inte sådana vi äro. För det andra: deras stora tillgivenhet.

Den första terminen är naturligtvis den mest arbetsamma. Man måste räcka till för var och en särskilt. Bara detta, att lära dem hålla en penna ordentligt och forma bokstäverna! I allmänhet går det lättast med läsningen, räkningen däremot blir ett svårare problem för flera. I början synes det ibland så hopplöst, men om man skyndar långsamt, så

Anna Wæsterberg.

går det märkvärdigt fort ändå. Vad de ta skolan på allvar och vilket intresse! En sådan glädje för dem att steg för steg komma in i böckernas värld och så själva kunna läsa en saga.

Skolan har utvecklats mycket under min verksamhetstid. Den har blivit mer lustbetonad. Barnen är också betydligt friare nu än förr, litet för mycket kan man tycka ibland. De ha ju så mycket att berätta, och fröken måste sätta sig in i deras värld och lyssna och försöka förstå dem. Berättandet kommer in i alla ämnen, kanske inte alltid på rätt plats. Som t. ex. när en pojke under en kristendomslektion reste sig upp och sa: "Fröken, vi ha köpt en Solid, som en farbror murade in i går."

I skolan är det ju inte bara att lära barnen ett visst mått av kunskaper utan också det viktigaste och svåraste: att inrikta deras liv på ett rätt sätt. De är ju så lätt påverkade i alla avseenden. Att klara sig bra i skolan är fint, men att bli en bra människa med god anpassning för kommande tider är inte det minst värdefulla.

I fröken blir en sån auktoritet, åtminstone den första tiden. Nästan så att mammorna bli litet avundsjuka på oss småskollärarinnor. Det blir bara fröken. Hon säger så och gör så. Om någon mamma berättar detta för mig, brukar jag säga: "Vänta litet, ha litet tålamod, så får ni dem tillbaka igen". Så blir det också.

Man har trevligt med de små. Ack, så många roliga svar man kan få, isynnerhet det första året. Sedan ett 20-tal år tillbaka har jag en anteckningsbok, och så fort det blir något verkligt roligt, skriver jag in i boken. Det har blivit en hel del, som är trevligt att ha, när jag slutat mitt arbete och får leva på minnen. Några vill jag här berätta.

När jag talat om stjärnan, som blev de vise männens vägvisare till Jesusbarnet, sa en pojke: "Fröken, det var väl en förståndig stjärna." En gång frågade jag, om någon visste, varför svalorna ibland flyga så nära vattenytan. Svar: "De speglа sej". Varför lämna flyttfåglarna oss på hösten? Svar: "Det finns ingen jord". När vi talat om bina och hur de bygga sina vaxkakor, frågade jag, var de får sitt vax ifrån. Svar: "Från örona".

Åtskilliga elever har jag haft under åren. Ibland kan någon litet blygt komma med frågan: "Fröken, var satt min mamma och hur kunde hon?" Det är litet svårt att komma ihåg dem alla, men då jag tar fram skolkorten så upplivas minnet.

Varje lördag har vi en så kallad rolig timme. Så länge barnen inte själva kunna läsa något så när ledigt, brukar jag göra det, helst då en bok. Det blir så spännande till nästa gång. De längta så! När de så blir litet mer försigkomna får några stycken åt gången uppträda själva med läsning, sång eller vad de själva hitta på.

Så har vi friluftsdagarna, då barnen mitt på dagen får komma ut en eller två timmar i sol och luft. Sång- och sagostunderna i radio är också högt uppskattade.

Skulle jag nu börja om och välja levnadskall, så tror jag att jag skulle vilja ha hand om den första undervisningen. Ett arbete med levande material är för visso tjusigt, och så hjälper barnen en att åtminstone till en del hålla sinnet ungt.

Anna Wæsterberg.

SÅ SKA VI HA'T.

Säkert minns många den lilla boutställningen i några av de nya lägenheterna i Grindstugärdet för ett par år sedan. Utställningen utgjorde den glansfulla och uppmärksammade avslutningen på ett par månaders studier i heminredning o. bokunskap.

Gustavsbergscirkeln kan stoltsera med att vara en pionjärgrupp i ett arbete, som sedan har fått en riksomspännande omfattning och väckt ett oerhört stort intresse hos alla sina utövare.

Och i Gustavsberg har cirkel nr 2 satt igång och man förbereder nu en liten sommarutställning.

Vad är det man lär sig i en sådan studiekrets? För unga par, som funderar på att bilda familj kan det förstås kanske vara lockande att ta upp studier som gäller hemmet, men vi äldre, som redan har våra hem klara, vad kan vi lära oss?

Jo — det finns verkligen en hel del av intresse att diskutera för alla parter för att få nya synpunkter och kanske kunna omsätta några själv till glädje för familjen.

Just familjen är det som är den ständiga utgångspunkten i våra resonemang. Familjens behov. Familjens utveckling. Familjens ekonomi. Familjens trivsel.

Vad har det med heminredning att skaffa, undrar Ni kanske. Vi trodde heminredning handlade om hur man sätter upp gardiner och syr kuddar, om rött är bättre till grönt än till brunt och vad vi ska välja för stil på möblerna. Men det är just *den* traditionella uppfattningen som gör hemmets inredning till en lättsinnig fråga om att tycka lite blått här och lite "barock" där, som ger problemet en litet onödigt ytlig anstrykning. De rent estetiska faktorerna får inte vara dominerande, hemmet kan inte vara "vackert" på ytan om det fungerar dåligt i själva planeringen. Vi måste få det praktiskt *och* vackert. Trivsamt för hela familjen.

Det där begreppet trivsamhet är faktiskt inte så lätt att definiera. Det finns flotta och representativa rumsmiljöer med påkostad inredning, som ändå verkar kala och obebodda, det finns eleganta och moderna hem med exklusiva möbler och det allra senaste i gardinväg men utan värmande hemkänsla. Och så finns det rum, som kanske vid ett första påseende inte verkar särskilt märkvärdiga, som är möblerade med ganska enkla medel men som genast man slår sig ned i soffan får en att utbrista: Här känner man sig verkligen som hemma!

Hemligheten ligger faktiskt i detta: Möblera för Er själv helt och hållet! Lär känna Er själv, Er familj och Era behov. Det är ingen idé att "ta efter" någonting som man har sett i en tidning eller kanske på bio — det är just på det viset man kanske förstör chansen att få ett personligt och för ens egna förhållanden planerat hem. Gå inte ut på jakt efter modebetonade detaljer, som kanske har tappat sitt intresse redan i morgon, försök i stället verkligen i grunden ta reda på vad som är speciellt och karaktäristiskt just för Er och Er lilla familj. Ska nu det vara särskilt svårt? Sig själv måtte man väl känna till utan och innan.

Men det är faktiskt inte så säkert. När man börjar skaffa möbler till sitt hem är det ju för en lång tid framåt. Familjens liv rymmer ju flera perioder, den kommer att förändras, växa och krympa igen. Det är inte det allra lättaste att finna möbler som i sin stomme ska vara lämpade för de olika krav och skilda behov som livet för med sig. Felet med de flesta hem är att de har planerats på alldeles för kort sikt, för den där korta första perioden då man vill slå på stort och bjuda hem hela släkten, som beundrande ska stå i dörröppningen och titta in i rummet. Man är otålig och vill att allting ska vara fixt och färdigt, man vill inte att rummet ska se tomt och halvdant ut. Man har bråttom att få upp gardiner och lampor, man köper en matta som kanske inte precis är som man tänkte sig, men som i alla fall går i färg med soffan åtminstone i eldsljus . . .

Som möbleringens allra första regel gäller: Köp inte genast om ni vill få hemmet färdigt! Med varje sak, som man skaffar oöverlagt minskar hemtrevnaden. Familjen är ju inte färdig från början, då är det ju orimligt att möbleringen skall vara det.

Bostaden är en ytterligare synnerligen viktig faktor att räkna med. Skaffa gärna en plan på Er lägenhet i skala 1:50 och känn Er för på papperet med möbleringen. Börja med att undersöka hur lägenheten är disponerad, hur rummen kan utnyttjas, hurdana kommunikationerna emellan dem är. Vad finns det för fasta förvaringsutrymmen, hur är garderober och skåp planerade? Får sängen plats där vi har tänkt oss den, finns det möjlighet att ordna ordentligt belysta arbetsplatser? Undersök gärna hur mycket av väggen, som går bort när man slår upp en dörr, tänk på att passagen mellan olika dörrar i rummet ska kunna ske obehindrat. Våra moderna bostäder är många gånger väl små, men man ska inte glömma bort vilka stora

Bocirkeln i Gustavsberg i arbete.

Interiör med möbler från KF:s nyförvärvade möbelfabrik i Lamhult.

Katalog å KF:s möbler kan beställas från Kooperativa förbundet, Möbelavdelningen, Stockholm 15, eller genom kooperativa butiker landet runt.

praktiska fördelar den moderna tekniska utrustningen fört med sig. Men när ni sitter med planen framför er och flyttar omkring möblerna så glöm inte bort er själv. Vi måste få rum *både* med möblerna — och oss själva.

När vi har dragit upp huvudlinjerna för möbleringen, familjen och bostaden, gäller det att få tag på de möbeltyger, som bäst motsvarar våra kritiska fordringar.

Det finns så mycket att välja på, möbler i olika stilar och utförande. Vår tids stil saknar kanske yttre pompösa detaljer, dess värde och kännetecken ligger istället i en vacker proportionering, god materialbehandling, hög klass på den tekniska kvaliteten i olika sammansättningsdetaljer samt — att möbeln har det där inre sammanhanget med familjen och dess vanor, verkligen fyller en uppgift i hemmet. Funktionalism kan översättas med ändamålsenlighet och praktisk trivsamhet åt alla familjens medlemmar. Det ska inte vara förbjudet för barnen att komma in i rummet, det måste rymma möbler som i första hand passar vardagsvanorna — med plats för husmors sömnad och tillklippning av kläder, husfaderns behov av avkoppling och vila när han kommer hem från en ansträngande arbetsdag, en stor bordsskiva att samlas kring med både sällskapsspel och kaffebricka. Visst kan man ha stor glädje av att titta på de föremål, som tidigare generationer ofta med beundransvärd hantverksskicklighet åstadkommit men det är inte alltid ett renässansmöblemang gör sig i en modern liten våning. Det finns väl förresten inte en människa som skulle vilja *bo* i överensstämmelse med ett renässansmöblemang, i primitiv avsaknad av värme, rinnande vatten och elektriskt ljus!

Väljer man däremot möblerna var och en för sig med tanke på vad just den möbeln ska tjäna för ändamål i bostaden märker man hur mycket större möjligheter det finns att variera rummets möblering. Och låter man familjens utveckling bestämma möbelköpen så kan man också vara säker på att inte tröttna så lätt på möbleringen, som nog förekommer om man har gjort oöverlagda köp.

Man kommer också att liksom känna sig mera bekant med varje sak man skaffar, känna stimulansen i att bygga vidare, att förnya möbleringen med någonting, som just har blivit aktuellt för familjens behov.

Lena Larsson.

Hälsobröd i särklass

Saxonlimpa, reformlimpa, stenålderslimpa. Grahamsskorpor, Julianaskorpor, Kölingsholmsbröd. Kaffebröd, Småbröd.

VÄRMDÖ BAGERI

Tel. Hemmestavik 61.

Samma bröd säljes i Stockholm av Reformbageriet, Västmannagatan 11, tel. 20 73 59. Olivia Fager, Östermalmstorg, tel. 60 72 68.

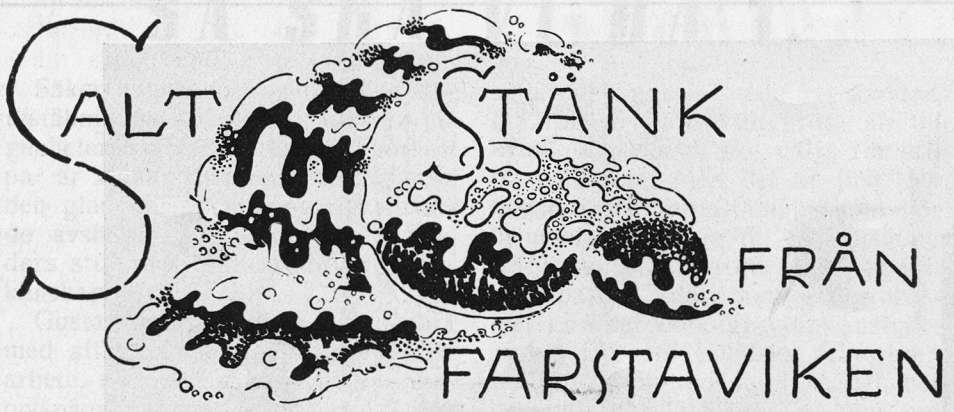

En och annan

är ej riktigt belåten med att födelsedagarna publiceras i Gustavsbergaren. Det måste väl ändå vara litet för blygsamt. Nu har jag emellertid fått en idé till ett annat arrangemang. Mitt förslag innebär att vi tillämpar ett system, som länge lär ha praktiserats i en stor kollega. Man lämnar in en annons till Gustavsbergaren à 20 öre mm. av följande lydelse: "Med anledning av min 60-årsdag den 31 juni ber jag vänligt men bestämt att få frånsäga mig all uppvaktning." I nästa nummer har man sedan bara att i en ny annons à 20 öre mm. framföra sitt hjärtevarma tack för hågkomsten.

Dåliga klockor

tycks man ha på sina håll. Ty i diskussionen om lokaler i samhället kommer man rätt ofta fram med krav på affärer för hantverkare och nu senast ivrade man åter för urmakare. För skomakare har önskemålet lett till ordnandet av en verkstad, som bara väntar på att bli ockuperad av pligg och stift. Men jag tvivlar på att en skomakare i allmänhet kan bärga sig med så flott lokal. Ja, möjligen om han fick den hyresfritt. Och en urmakare — han skall väl vara svältkonstnär om han skall klara sig på den här marknaden. Som svältkonstnär har han inte så värst stor nytta av att man erbjuder fritt vivre. Förresten tar en riktig urmakare inte befattning med Malmö- och Norrköpingsur.

Det glada 90-talet

var på tapeten häromsistens, då man diskuterade nöjeslivet i Gustavsberg. Någon menade att forna dagars samvaro var mera familjär och underhållande än vår tids hetsiga nöjen. Han blev snart påmind om att vi levde i en annan tid. En tid som också gjort ungdomen mera fri och målmedveten. Och därom var nog alla överens. Men då en ung representant för tidens ansikte förklarade att han måste cykla en mil för att undgå den "gamla" dansen, som Gillet brukar sticka emellan med på Klubben, kom jag att tänka på ett par ungdomar, som under förra vintern i ur och skur cyklade två mil för att få vara med om en kurs i folkdans. Jag kan inte hjälpa att jag tycker att de voro käckare mönster för *modern* ungdom.

Vår generation

har väl haft känning av de värsta stormar, som gått över världen. Och ändå har ovädren inte lyckats blåsa ut glädjens låga. Det är just ungdomen, från alla läger och väderstreck, som skyddat den och alltjämt med hjärta och lust kommer att hålla den eld vid liv, som lyser och skapar samband. Att söka en nöjeskultur med innehållsrika och goda glädjemöjligheter är ett bra skydd för lågan, som vågar trotsa alla osunda fläktar i utvecklingen.

Flera eldar

brann vid Valborgsmässa. Jag skymtade åtminstone ett par till utöver den i Klubbparken. Hur skulle det vara om vi till nästa år verkligen skulle fira vårens ankomst i gemenskap? Med vår stiliga blåsorkester, våra goda sångare, lyssnande till vårtalet, samlade kring en enande, värmande brasa. Sedan kan ju de olika deltagarna gå till sin supé, sin dans, sitt bönemöte eller sitt hemliv. Ett par gånger om året behöver vi träffas allesammans i gustavsbergsfamiljen.

Det dummaste

under solen är en drucken svensk, sa Verner von Heidenstam vid detta sekels början. Den satsen besannar sig alltjämt, fast vi hunnit halvvägs till ett nytt sekel. Så här vid midsommartid brukar den där dumheten florera. Också bland ungdomar. Det finns dock anledning att hoppas på stramare livsföring hos de flesta ungdomar, ja kanske på alla om vi bl. a. hjälptes åt att uppamma känslan för det värdefulla i en tradition. Och om flickorna över lag visade sitt förakt för all busmentalitet. Saltstänken når inte fram.

Midsommartiden är inne,

det väller fram ljus och färger. En kör av hänryckta fåglaröster stiger mot sommarhimlen. Det är fest! Fiolerna sjunger i svenska björkhagar, dansen och lekarna går kring lövad midsommarstång och glädjen har en av sina högtidsstunder. I midsommarnatten lägger sig Farstaviken till ro, vinden viskar i trädens löv. Stränderna speglar sig i det klara vattnet. Skogens fåglar talar med sordin på stämmorna. Allt andas ut i en märkvärdig frid och fröjd. I den andan kanske vi kan träffas kring midsommarstången.

Trevlig midsommar!

Lekaren.

Soliga spalten.

LEKTION:

Fröken Jansson hade lektion i folkskolans andra klass.

Lille Nils var kvarsittare, men fick sin chans en vacker dag.

Fröken hade ritat ett syrénblad på svarta tavlan.

Fröken: "Kan någon av er säga vad detta är?"

Nils, som aldrig tidigare svarat på en fråga, är den ende av klassen som räcker upp handen.

Fröken: "Nu ska ni få höra barn att Nils talar om vad det är, nu får ni skämmas allesammans!"

Nils utbrister läspande: "Spader ess!"

HÖJDEN.

Det är avslutning i söndagsskolan. Ledaren talar till barnen och prövar dem till slut med frågan:

"Vem bor i höjden?"

En liten flicka vinkar ivrigt och svarar trosvisst: "Tant Lindbom!"

Midsommarkalaset.

Patron bjuder folket välkommen.

För omkring 100 år sedan hade ledningen vid porslinsbruket i Gustavsberg samma bekymmer, som man har i dessa dagar, nämligen frågan hur man skall skapa trivsel för de anställda. Skarpskytterörelsen, som tillkom vid samma tid, var nog en företeelse anammad från huvudstaden och andra delar av vårt land. Men midsommarkalaset, det var speciellt "Gustavsbergskt". Någon gång på 1850-talet infördes midsommarkalaset av dåvarande chefen, grosshandlare Godenius. Man klagade på trivseln i Gustavsberg då liksom nu. Ungdomen slutade och tog anställning vid andra industrier, trots att ledningen satte spärr för detta genom att ingå förbund med andra industriledningar inom samma bransch. Man framförde till och med klagomål om, att maten var både sämre och dyrare i Gustavsberg än i Stockholm. Det gällde då för fabriksledningen att hitta på något nytt, något som kunde uppmuntra de anställda. Och så ställde man till med ett dundrande kalas, midsommarkalaset. Att man blev bjuden på god mat en gång om året blev tradition men att detta skulle kompensera dålig avlöning den övriga delen av året, tänkte man icke på. När fackföreningsrörelsen gjorde sitt intåg i Gustavsberg 1919, upphörde traditionen. Många äldre tyckte nog, att det var tråkigt att en så vacker tradition skulle upphöra. De yngre däremot hade redan då börjat se sig om efter andra tillflyktsorter för sitt midsommarfirande.

Emellertid står detta midsommarkalas kvar i minnet på gott och ont hos oss äldre. I synnerhet från den tiden då man var barn. Allt från den dagen då portarna till den gamla "Röstulogen"öppnades, var det fest. I denna gamla loge förvarades nämligen luckorna, varav man byggde dansbanan, och som lades upp på planen framför den ännu kvarstående gamla skyttepaviljongen. Syllarna låg kvar år från år, så att det var bara att lägga på luckorna, och så kunde "spelet" börja. Naturligtvis hängde vi ungar med. Från det den första luckan blev upplagd, kom dansen i gång. Ett enradigt handklaver var nog. Ibland utgjorde "kapellet" även av några fiolister sådana som Stålkrantz och Larsson kallad "rakkniven". Men då var det tjohej. Så fortgick förspelet till den stora festen. Ett par veckor dansades varje kväll. Något tillstånd att dansa, blev det aldrig tal om. Länsman Törnkvist och fabriksledningen höll ihop. Dag efter dag gick, och dansbanan närmade sig sin fullbordan. Den stora egentliga dagen närmade sig även den. Vi ungar höll till där dagarna i ända. Mammorna behövde inte ett ögonblick fundera på, var vi höll till. Vi uppehöll oss nästan lika mycket under dessa luckor som ovanpå. Staketet med de givna ingångarna var uppsatt. Musikläktaren, uppsatt mellan några tallar, var snickarnas jobb dagen före den stora dagen. Man gladde sig åt allt men särskilt åt musikläktaren. I synnerhet vi pojkar.

Och så kom den stora dagen. Majstången var framburen och skulle smyckas. I "Röstuloge" fanns alla grejorna, guld och silverpapper. Där fanns även en del buteljer innehållande "gott dricka", som snickaregubbarna uttryckte sig. Alltsammans var i förväg inköpt av bolagsledningen. Tidigt på förmiddagen hade farbröderna Oskar Severin och Josef Ekberg anlänt. De skulle stå för smyckningen av majstången. Vi ungar fick plocka löv och midsommarblomster. Klockan 5 restes stången. Det var en högtidlig stund, då majstången stod där fin och ståtlig med en svensk flagga i toppen och under denna en vimpel. Det var samma majstång, som hade glatt många 100-tals ungar under många, många år. Severin och Ekberg var mästare i att smycka en majstång. De hade säkerligen från tidiga pojkåren haft detta uppdrag och före dem deras föräldrar. Själv hade jag och Oskar Wadström den äran att vara assistenter åt Ekberg och Severin, ja, till och med att själva sköta detta ansvarsfulla uppdrag något av de sista åren.

Musikläktaren hade bemannats av den s. k. skarpskyttemusikkåren. På backarna och omkring dansbanan var det fullt med folk och naturligtvis var alla "finklädda". På den tiden behövdes ingen agitation för nativiteten, för barn fanns det gott om ändå. Ni skulle ha sett vad ungar. Ni senare tiders barn skulle även ha sett, hur vi barn var klädda på den tiden. Stackars mammor, som skulle rusta ut så många barn och med så oerhört små resurser. Vi pojkar fick nöja oss med byxor, som var lika fram och bak och med sprund vid sidorna. En kolt eller blus av tjockt tyg och mössa, som användes såväl sommar som vinter. Skor saknades i regel, varför man ständigt gick med såriga tår. Nåja, det gick på den tiden också, och vi ungar blev stora och fick både kläder och skor.

Emellertid var det tid för musiken att spela. Först något pampigt, något konsertstycke och sedan några låtar för ungarna, som skulle dansa runt stången. Några av de yngre av värdfolket från Farsta hade anlänt.

Man hälsade artigt och sirligt åt alla håll. Det blev liksom litet allvarligt av det hela. Endast glammet från oss ungar störde det högtidliga. Vi hade inte hunnit lära oss att vara underdåniga. I varje fall inte vi ungar från Gröneborg.

Annars var man underdånig på den tiden. Man höll styvt på sin ställning inom fabriken. En förman samtalade inte gärna med en arbetare före kalaset. Efter detta däremot smälte man liksom samman, beroende på "starkölet". Före kalaset bildade man grupper. Familjerna från söder (Gröneborg, Mariagatan, Kullen) höll i regel ihop. Från Östermalm (Grindstugatan m. fl. fastigheter) kom de i smågrupper. Man kunde till och med se skillnad på klädseln befolkningsgrupperna emellan. Man viskade sinsemellan, att den fröken var den och den osv.

Vi ungar hade för länge sedan äntrat musikläktaren och hängde på staketet kring denna. Man beundrade musikkåren, som bar halmhattar. Hj. Wallius med mycket hög krage hade redan högtidligen höjt högra handen som signal till musik. Frodiga Herman, som blåste esskornett, så att kinderna var som ballonger, hade redan avfyrat någon kvickhet, och Kalle Enberg med sin väldiga bastuba klämde i med någon annan rolighet. Manfred Örtengren, som liknade en rektor och hade rött uppstruket hår, var mera allvarlig. Den man beundrade mest, var Kalle Severin. Flera av musikanterna hade i regel tjuvstartat med firandet av midsommarkalaset, varför det inte behövdes mycken påspädning, förrän stämningen blev hög. Kalle kunde nog räknas till dessa. Men vad han trummade. Han trummade på kanten av trumman, vilket skulle motsvara något dämpad trumning. Vidare slog han på en triangel, smällde till bastrumman då och då, så att det dundrade värre och skramlade till på något, som han kallade för "bäckarna". Kalle var höjdpunkten för alla pojkars beundran.

Klockan hade blivit 6 och det var tid för avmarsch. Något i stil med en militärtrupp blev det inte. Fruntimmer med barnvagnar, gamla och unga och framför allt ungar. Framför musiken sprungo pojkarna. Man stötte till här och var utmed vägarna. Musiken spelade, och Kalle trummade. Lukten av fru Petterssons köttbullar hade man känt i flera dagar, och hungrig var man.

Man hade hunnit fram till fabriksportarna. Herrskapet hade icke hunnit samlas ännu, varför fabriksportarna voro stängda. Musiken spelade och folk trängde på. Det var liv och rörelse, ja, det var en oerhörd spänning. Så i ett nu öppnades portarna, och man tågade in till de på fabriksgården dukade borden. Musiken tog plats till höger innanför borden för att konsertera under tiden kalaset pågick. Vi övriga tog av till vänster, således mellan borden och gamla verkstaden, fontänen och gamla tryckeriet. Det första man hade att göra, var att skaffa en mugg. Sedan fick man avvakta, tills värden bjöd. Detta skedde först sedan denne och hans inbjudna avsmakat den härliga maten. Man stod på helspänn i startgroparna, och när vederbörande vinkade med handen, vilket var detsamma som var så god, då må ni tro, att det blev fart. Förmän och en del anställda kvinnor höllo litet diskret emot borden, så att de inte skulle åka omkull.

Men vad man åt. Det var icke fråga om att skilja på inlagd sill och köttbullar, utan allt detta med smör och skinka blandades ihop. Tänk, sådan mat! Vad det smakade sedan. Man åt och drack, och allt efter som man fyllt sin mugg med färsköl, och männen fått sig ett par stora supar, så steg stämningen. Damerna fick till och med ett glas punsch. Flertalet hade inte fått sådan god mat sedan föregående års midsommarkalas. Man glömde bort, att man var fattig, att man hade trångt den övriga delen av året, att man var osams med sina grannar, att man svurit nykterhetseden eller att man var religiös. Den goda maten och det goda färskölet var allt. Man stoppade både i sig själv och i fickorna, ja barnvagnarna kom till användning för att få litet med sig hem. Vi ungar hade i första omgången skuffats undan, men hur det var, så kilade vi emellan gummorna och barnvagnarna. Man åt och åter åt samt drack. Man pratade om arbetet i fabriken, man dunkade varandra i ryggen och allt var fröjd och gamman.

Under tiden hade musiken spelat. Värden med värdinna samt den övriga familjen med inbjudna myste litet grann, ja till och med log, då gästerna blev något högljudda. Det kunde till och med hända, att någon av de äldre gubbarna, sedan han fått någon mugg med färsköl för mycket, helt resolut stegade fram och skakade hand med det höga värdfolket. Men ack, vad de vakthavande förmännen sågo förskräckta ut. I regel avlöpte det lyckligt för den djärve gubben, och någon straffåtgärd kom heller inte i fråga.

Så småningom vad det dags att tåga tillbaka till dansbanan. Alla var mätta och belåtna, och många gick på mycket osäkrare ben ut än in i fabriken. Många gummor hade ett fasligt besvär med sina gubbar, som av en eller annan orsak ilsknat till och ville ordna upp någon affär med sin antagonist.

En och annan s. k. "landsförvist"

Långdansen går.

hade trots sträng vakthållning smugit sig med in i mängden och tagit för sig av den goda maten. Han hade kanske arbetat i många år i fabriken, kanske det var en son, som hade sina gamla föräldrar kvar därstädes, men som han inte fick hälsa på för fabriksledningen. Han kanske var född på platsen och hade som barn deltagit i midsommarkalaset. Han hade tagit risken, trots att det inte var tillåtet och far och mor kunde få sitta emellan. Tiden var sådan. På vägen mot dansbanan och i synnerhet i Algatan utspelades många gånger roliga scener. Man pucklade på varandra här och där, men något större slag blev det egentligen inte. Alltid var det någon, som ryckte den mest aggressive i rocken. Om inte annat så var gumman hans framme och gick emellan. Vi pojkar hade hjärtans roligt. Kunde vi bussa ihop några gubbar, så var det ännu roligare. Många gubbar hjälpte vi hem. Ordningsmakten, länsman Törnkvist och fjärdingsman Frans Lundin, respekterade man. Men de av bolaget utsedda extra ordningsmännen var man inte så värst rädd för. De var i regel inflyttade män, vilka många gånger saknade förutsättningar för att inge respekt och upprätthålla ordning. De blev också i regel först berusade ty även de ville vara med och ha roligt på midsommarkalaset.

Äntligen hade man hunnit fram till dansbanan. Vilken stämning, vilken stämning! Alla var glada. Herrskapet hade infunnit sig. Fru Gundersen hade slagit upp sitt bord i backen intill dansbanan, där hon sålde saft och vatten samt pepparkakor. Nu skulle första valsen trådas. Man var mycket djärvare nu än före kalaset. Målaremästaren Palmström och f. d. styrmannen Anders Sundberg, båda från Gröneborg, stegade helt resolut fram till herrskapet och bjöd upp var sin dam. Kan ni tänka er sådana gubbar! Bjuda upp löjtnantens dotter, eller professor K-s fru (Ånej). Palmström var infödd stockholmare, och gubben Sundberg hade "gått på sjön" mellan Kalmar och Öland. Så det så. Och gammal vals och polkett kunde de dansa, Sundberg till och med med pipan i mun. Dansen blev allmän, banan blev full av dansande. Natten hade begynt, och morgonsolen var i antågande. Man hade dragit sig hemåt. Hem till gumman, som blivit ensam med alla ungarna.

Många hamnade i någon grannes berså, där "kalaset" fortsatte till långt fram på dagen. Musiken hade gjort paus för länge sedan och firat denna hemma hos någon, kanske hos Kalle, där även musikanterna fick del av midsommarkalaset.

Den stora matfesten var slut. Nej inte riktigt slut, för på midsommardagen bar man ut mat till gamla och sjuka, som inte kunde vara med på kalaset. Den store och godmodige Emanuel Pettersson, stod för kringbärningen av mat, och Emanuels mor skötte om och stod för rustningen av all maten. Frågan är väl den, om det finnes någon husmor, som kan göra så goda köttbullar, som fru Pettersson en gång i tiden gjorde.

Midsommarkalaset var en folkfest och den lever kvar i minnet hos många gamla gustavsbergsbor. Visserligen tänkte man som barn ibland på, varför det inte kunde räcka till litet mat de övriga dagarna av året också. Man förstod inte annat. Men många av dåtidens ungar blev äldre, många har gått bort, värdfolk såväl som gäster. Midsommarkalasets saga är slut.

O. Söderberg.

GUNNAR ENBERGS

EXPRESS & ÅKERI

Linjetrafik till och från Ingarö var lördag.

Tel. Gustavsberg 425.

För en avgift som alla ha råd till....

1. Sjukpenning varje dag under två år.
2. Läkarvårdsersättning.
3. Sjukhusvårdsersättning och ersättning för intagningskostnader.
4. Moderskapshjälp.
5. Barnförsäkring utan särskild avgift.

GUSTAVSBERGS OCH INGARÖ ERKÄNDA SJUKKASSA

Tallåsen 20, *Gustavsberg.* Tel. 156
Postgiro *138630*

Exp.-tid vardagar utom lördagar 9,00—13,00. Månd., onsd. o. fred. dessutom 16,30—18,30

DEN SOM ÄLSKAR KAFFE

DYRKAR GEVALIA

GEVALIA KAFFE
försäljes i Gustavsberg av
Mjölkförsäljningsföreningen

Möbel- och gardinarbeten.

Spec. Moderna soffgrupper, fåtöljer, duschateller.
Bäddsoffor och madrasser.

Tapetserare Erik Wiman

Ekvägen 15 *Klinten* Tel. 15 04 60
ankn. verkstaden.

Beställ Edert bröd till
bemärkelsedagen
från

Gustavsbergs Bageri

Tårtor, Bakelser, Småbröd.
Rekommenderas.

KLAS LARSSON
Tel. 25

VANDRA MIN VÄG.

Allting ser ganska grått ut, ty snön har inte kommit än, det är endast tränjonen som lyser röda i vitmossan. Tränjon eller tranbär, som dom också kallas, mognar under vintern och kan användas i hushållet som lingon. Några hundra liter går årligen till en utländsk legation i Stockholm, som bl. a. enligt sitt lands sed använder dem till medicin.

Ja, om vi nu fick se en älg också, så tänker man ju alltid, när man går i skogen, men när det är barmark, behöver dom ju inte söka efter maten på vintern, då snön täcker marken och skaren är hård. Då återstår endast barken och dom späda kvistarna på träden som föda, och då blir det långa promenader innan magen blir full. Då hjälper ej den tjocka raggen, när snön färgas blodig av de slitna bakskankerna, upp och ned i den hårda skaren från buske till buske, från träd till träd.

Som t. ex. på vårvintern 1939 då älgarna gick omkring bland kåkarna i Tallåsen och med hornen rev ned klädstrecken och tog skotten på fruktträden, lämnande sina visitkort i jordgubbslanden. Eller året därefter, då dom under den elektriska ledningen på Kvarnberget upptäckte det spirande björkbeståndet, som räckte en hel förmiddag. När jag kom från jobbet den lördagen, såg jag dom, när dom sprang över Mariagatan vid den gamla brunnen mellan 4:an och 6:an.

Men vi har ingen tur den här gången, inte ens en harpalt kommer i vår väg. Vi fortsätter söderut och passerar den gamla vägen mellan Mölnvik och Andersdal. Solen skymtar genom molnen, och vi går nu genom den kilometerdjupa barrskogsplatån tills vi ser Grisslingen framför oss och Boviks hage snett nedanför oss. Vi ska nu besöka den gamla fornborgen från folkvandringstiden. Den ligger på en udde i sjön 200 m. öster om Fårholmen. Men först passerar vi Murardalen, som en del säger, men stället kallades förr Murar-Daniels, ty här byggde en gång en murare med nämnda namn sin stuga. Det var på den tiden, då det inte fordrades byggnadstillstånd ej ens av markägaren. Nu återstår endast litet rödtegel, ett syrenbestånd, förvildade fruktträd och jordgubbsland.

Så går vi vidare och klättrar upp till fornborgen, som ligger på 15—20 meters höjd över vattnet. Klippan stupar lodrätt på sina ställen, och på landsidan finnes lämningar efter en stenmur. Här uppe finns även en del stora stenar, möjligen grundstenar till någon bebyggelse eller kanske rent av en domarring. Fornborgen har troligen givit namn åt Bovikshage, som ligger i en vik mellan fornborgen och Fårholmen. Borgviks hage låter ju inte så illa och ordet Bo betydde i gammal svensk rätt borg eller befäst gård.

Efter dessa spekulationer lämnar vi fornborgen och de idylliska stugorna i viken och går vägen mot Lemshaga.

Enligt en sägen skall en underjordisk gång leda från Lemshaga slott till Grisslingen. Troligast är det dock, att ingen sådan finnes. Möjligen har det funnits en gång från slottet till den ena flygeln. Men slottet är ju bara 300 år gammalt och har nog aldrig tjänat försvarssyften, så någon längre gång har väl knappast tjänat något praktiskt syfte.

Ungefär mitt emellan Boviks hage och Ingarövägen finnes till vänster om oss en stensatt fördjupning av ansenlig storlek. Liknande gropar finns även vid Skevik. Vad har de tjänat för syften?

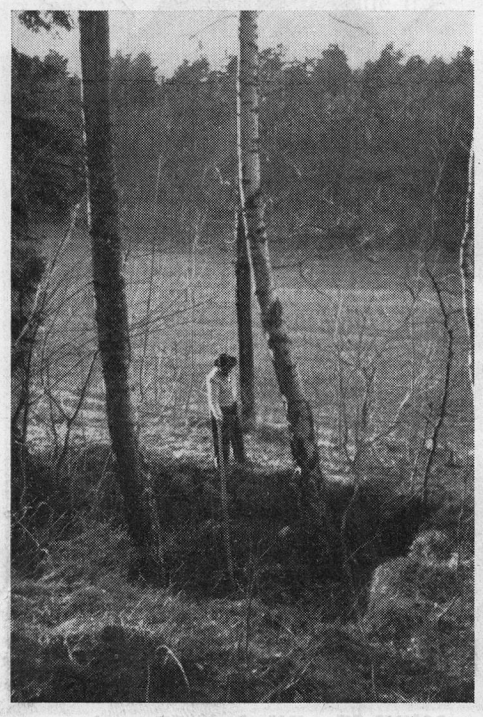

Varggrop eller vad?

Kanske någon av läsekretsen kan lämna svar på frågan?

När vi nu kommer fram till hållplatsen vid Lemshaga, så kommer det en buss från Ingarö, och vi stiger naturligtvis på bussen, där människor och djur trängas om varandra. Det är verkligen sant, som man brukar säja ibland, att i buss åker man billigare, men i bil åker man bussigare.

På tal om bussar — vet Du varför, det alltid går endast gula bussar till Ingarö? —

Jo, därför att Skurubolaget har inga rö bussar!

Blir man så där kvick, när man åker buss, undrar kanske någon.

Ja, man blir ungefär 15 minuter kvickare, om man tar bussen till kyrkan, än om man går. Och nu till sist: Tack för sällskapet! So long!

Axel Björkman.

Midsommarnatt.

Så står åter stången lövad
för en skir Johanninatt.
Så blir åter banan prövad
under sång och dans och skratt.

Lugnt och stilla vikens vatten.
Ej en krusning ytan stör.
Måsen somnat in för natten,
tyst är fågelskarans kör.

Inget slammer från fabriken,
allt är stilla, fridfull helg.
Blott i fjärran hörs musiken
tona ur en dragspelsbälg.

Högt på Kvarnbergsträden blänker
ännu solens sista ljus,
och en stilla skymning sänker
sig kring gator, träd och hus.

Så försvinner sommarnatten.
Sankt Johannis natt förbi.
Över vikens dunkla vatten
"sista valsens" melodi.

Wala.

Smånytt från Porslinsfabriken

500 besökare hade vi under en vecka i maj. Intresset för fabriken och samhället som studieobjekt ökar alltmer och man kan räkna med att studiebesöken kommer att kulminera under sommaren. Ur besökandeströmmen i april—maj notera vi 20 finska byggnadstekniker, 37 finska

Mr Stanley Awbery & Co.

socialarbetare, ett sällskap engelsmän och amerikanare med MP Stanley Awbery i spetsen, en stor grupp engelska kooperatörer, ledda av den välkände mr Moore, 60 elever från flickläroverk, 30 skolköksseminarister, 25 tullmän, 30 bagare från Konsum-Stockholm, 130 Eskilstunakooperatörer, 250 teknologfruar, 30 rörläggare, 25 socialkonsulenter från Stockholm och grupper av elever från skolor av olika slag. Av besök, som kommer blir CIOS, den stora internationella kongressen, den 9 juli av särskilt intresse.

En färgfilm om kooperationen, avsedd för Amerika, kommer att upptagas av SF. Gustavsbergs konsum, porslinsfabriken och människorna kring dem kommer därvid att figurera på ett avsevärt antal filmmeter.

En ny bocirkel har startat i Gustavsberg under ledning av fröken Ralf från Slöjdföreningen. Studierna kommer att utmynna i en utställning i punkthusen vid Hästhagen i början av juli.

45 italienska arbetare kommer till Gustavsberg i slutet av juli. Förstärkningen kommer att placeras i några av lamellhusen i Hästhagen.

Tennisbana är under anläggning vid Höjdhagen och skall väl i sinom tid följas av flera. Den har resulterat i bildandet av den 51:a föreningen i samhället, nämligen Gustavsbergs Tennisklubb. Ordförande är Waldemar Wahlgren.

Skyddskommittén har varit på studiebesök vid Uppsala—Ekeby och har gjort värdefulla iakttagelser och jämförelser.

Folkhögskolestipendier på 150:— kan även i år sökas hos KF för anställd som önskar genomgå vinterkurs. Upplysningar och rekommendationer erhålles genom personalkonsulenten.

Kooperativa Nordiska Spelen hålles i år i Köpenhamn under augusti. I samband därmed ordnas en s. k. vänskapsresa, varvid deltagarna får bekanta sig med danska kolleger och titta lite närmare på dansk kooperation.

*

Från korpidrotten klippes följande ur en Stockholmstidning om korpterrängen den 27 april: "Gustavsbergarna visade förresten att Valfrid Berglunds framgångar sporrat ungdomarna därute till efterföljd, ty man lade också beslag på lagsegern och det med så förnämliga placeringar som 1:a, 3:a och 5:a". Det var Rolf Karlson, Alf Rosén och Malte Lövgren som gjorde't.

G. Dbg.

*

Morgontur till Stockholm med Gustavsbergsbåten har gjorts under var sin lördag av Sanitetsavdelningen och Flintporslinsavdelningen. Där besågs dels Konsums bageri och Charkuterifabriken, dels Tobaksmonopolet. Efter lunch förde abonnerad buss de intresserade deltagarna till Tekniska museet på Djurgården.

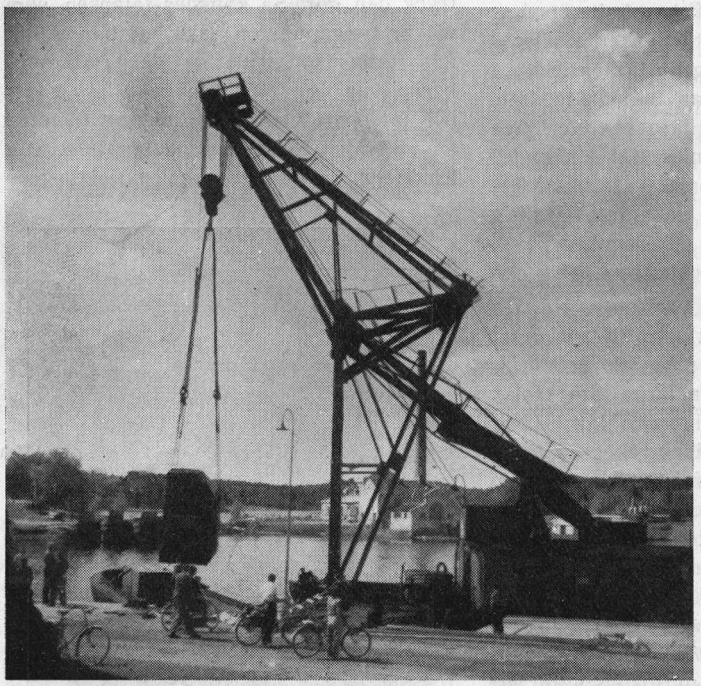

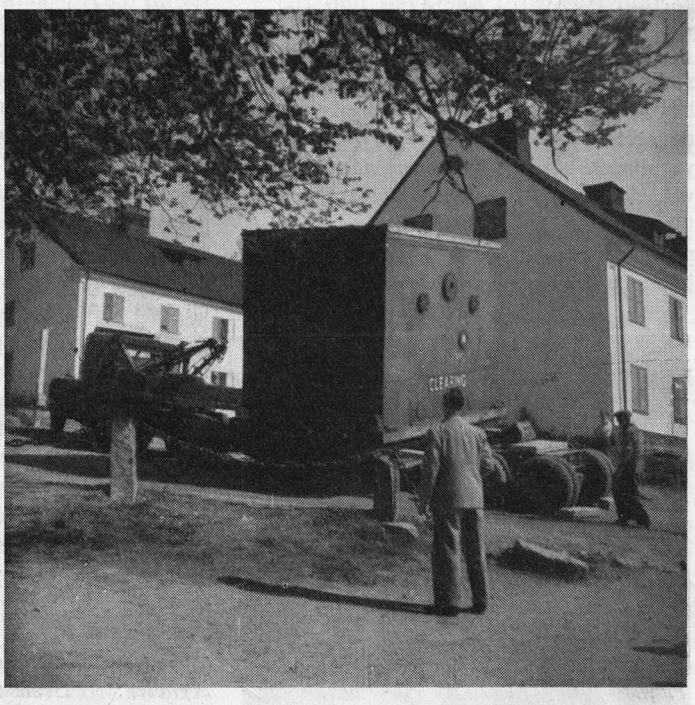

Under pingsten anlände och lossades i Gustavsbergs hamn icke mindre än 12 pråmar med pressar och verktyg från Amerika. Stockholms största kran, lyftande 60 ton, måste anlitas. Här några bilder från evenemanget. Till höger passeras den svåraste kurvan av kronan till den mekaniska pressen, en bit på 42 ton.

UTSTÄLLNINGAR.

Gustavsbergs konstnärer har i vår deltagit i Trienalen i Milano och den Nordiska Utställningen i Aarhus i Danmark, men den som kanske tilldragit sig största intresset, är Stig Lindbergs utställning av tryckta tyger och fajans från Gustavsbergs Studio på NK. Här några klipp ur Stockholmspressen i samband med vernissagen.

Gotthard Johansson i Svenska Dagbladet skriver bl. a.: "Där inne var det nästan ännu mera vår än ute. Det blommade av färg och spratt av leklust. Den unge Gustavsbergskonstnären är en man med fantasi och denna gång har han släppt humöret riktigt löst både i de utställda föremålen och i arrangemangen. Men i all sin sprallighet bevarar han en säker artistisk balans, en fin, ungdomlig charm, som besegrar även den suraste."

Nils Palmgren i Aftonbladet skriver i Aftonbladets konstkrönika: "Stig Lindberg, som är den yngste av Gustavsbergs nu verksamma keramiska konstnärer, har redan åtskilliga gånger visat gry och talang. Som konsthantverkare har han under de få år vi kunnat följa honom varit aktiv, uppslagsrik och tekniskt mångkunnig. Som mönster- och föremålstecknare är han elegant och kapriciös, ja, har sin egen ganska tillspetsade stil.

När Nordiska Kompaniet för sin våruställning, som attraktion låter Stig Lindberg härja hur det honom lyster i ett av de största och vackraste utrymmena på varuhuset, har det inte gjort något dåligt val. Lindberg får själv stå för alla de lätta och litet spjuveraktiga arrangemangen, han har ritat och draperat dockor och monterbord, tecknat och färgsatt mönsterna för de textila stofferna och är både formgivare och målare för årets glada fajans från Gustavsberg. Vad stofferna beträffar varierar de mellan litet tyngre linnevävnader, med brokiga och ganska kompakta mönster, lättare och mera glest ornerade bomullsstoffer samt skirt halvgenomskinligt nylon, det nyaste och djärvaste materialet att drapera våra damer i.

Bruksgods i fajans.

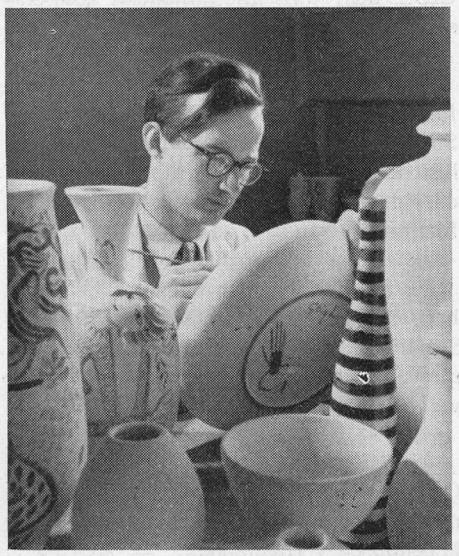

Stig Lindberg i farten.

Otvivelaktigt är det något av lätt berusning och litet doft av fransk parfym över det hela, alldeles speciellt då över tygerna, t. ex. det stoff han kallar poéme d'amour med vita konturfigurer, arabeskartat strödda på mattgrön botten. Både i färger och linjer är han fullt up to date, harmonisk, ja, ljuv i färgerna så länge det roar honom, i linjespelet sirlig, till dess han självmant bryter ett blomstermotiv med en, kanske en aning dåraktig och kuriös sagoeffekt. I keramiken pendlar han mellan rent dekorativa idéer och en viss realism.

Man får visserligen inte ta allt detta med för tungt allvar, men inte heller får man bara rycka på axlarna och tycka, att det är för tillfälligt och lätt. När hundra år har gått är mycket av detta borta, men en del av fajanserna skall väl fortfarande finnas och påminna om en rikt begåvad svensk konsthantverkares skaparglädje och ymniga fantasi under unga år".

Eva von Zweigbergk skriver i *Dagens Nyheter:* "Svenska nyttokonstnärer är alltför sällan utrustade med lekens gåva, med den flödande glada improvisationens konst. Man är stram och sober, odlar flitigt sin linje, ofta till fulländning, och när man framträder i grupp, så blir resultatet klart nationellt — god svensk stil, redbar, gedigen och på så vis beundransvärd. Våra hem är på väg att få en lika fin konfektion för vardagsbruk som vi själva, och det rimmar utmärkt med våra sociala intentioner. Men just därför blir man glatt överraskad när en munter skojare utstyrd som harlekin klättrar upp på en packlår och blåser en bakvänd melodi på sin blommiga lergök mitt i allt det präktiga och nyttiga vi kan få för bosättningslånet.

Gustavsberg står som symbolen för god masstillverkning av bruksvara, men i den stora nödvändiga moderna fabriken finns en liten avbalkning, där blommorna får växa fritt, där inga infall tuktas. Den skapades av Wilhelm Kåge och Stig Lindberg ,och för några år sedan startade man med en liten utställning, "Fajans målad i vår", där allt var så grant och blommigt som ett gammalt kistebrev. Så folkligt som Frankrikes eller Medelhavsländernas bondkeramik var den väl inte, detta gods, men det var en välkommen färgklick i vår vardagsvara.

Nu har Stig Lindberg ensam fullföljt traditionen med en stor separatutställning i N. K.-Bo där han återigen visar vilken glädjande tillgång han är för svensk nyttokonst. Själv står han för utställningsramen och alla dessa kuriösa och slående detaljer, hela det luftiga intryck den gör. Så kommer fajansen, som väl är tyngdpunkten. Här har han funnit nya former för skålar — de gamla bunkarna var nog mer praktiska! — vaser och fat och utvecklar en oändlig rikedom i bildspråket för godsets dekoration. Stig Lindberg är den svenska nyttokonstens

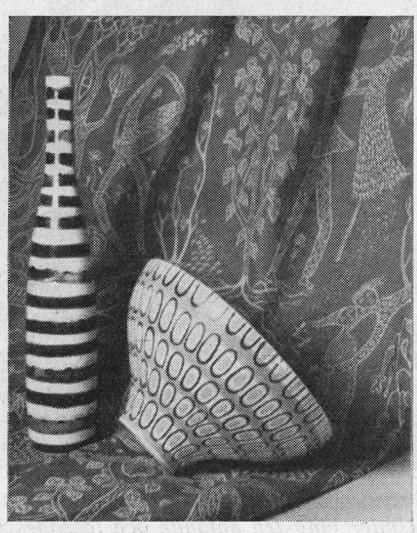

"Poéme d' Amour" — tygtryck i mullvadsbrunt och fajanser i gult och grönt.

ARBETET, JÄKTET OCH HÄLSAN.

Arbete befordrar hälsa och välstånd och hindrar många tillfällen till synd. Men är det nödvändigt, att man skall jäkta ihjäl sig för att få leva? Denna paradox har tyvärr för många blivit den rätta formen för livsföringen. Det fanns en tid, då människorna kunde förskriva sin själ till djävulen för att vinna ära, rikedom och makt eller, såsom Faust i sitt kontrakt med Mefistofeles, återvinna sin ungdom. Att upprätta sådana kontrakt med namnunderskrift i blod förekommer inte numera. Vår tid fordrar materiella säkerheter bakom varje affärsförbindelse. Man har varken tid eller lust att offra någon tanke för själen, den har intet värde, som kan omsättas i världens måttstock: penningar.

Jakten efter penningen utfyller varje sekund, och brådskan dallrar genom ådror och nerver även under de s. k. vilostunderna. Arbetet under jagande konkurrens suger i varje ögonblick åt sig alla disponibla krafter. Vartill tjänar då denna jagande brådska, alla erövringar av tiden och rummet? Jo, det gäller att komma först i kapplöpningen och behålla denna plats där målet heter makt och medlet ej sällan utgöres av en hänsynslös företagaranda, till vilken de producerande samhällsmedborgarna säljer sin arbetskraft i jäktets och tidsstudiernas regi.

Alla har bråttom och ytterst få har tid att stanna ett ögonblick och tänka efter. När jag nu själv gör detta, så kommer osökt följande fråga fram: "Är det nyttigt och är det nödvändigt att jaga fram genom livet på detta sätt?"

Mitt svar på frågorna grundar sig icke på vetenskapliga mätningar av förslitna koefficienter eller på några nationalekonomiska utredningar utan grundar sig på erfarenheter som vi alla gjort och känner igen. Låt oss då börja med de premisser, som jag anser vara tämligen klara och allmängiltiga.

Intet arbete kan utföras utan energiförbrukning i någon form. I allmänhet vill vi med minsta energiförbrukning nå det största arbetsresultatet. Ju mer fulländade maskinerna är i fråga om produktionshastighet och kvalitetstillverkning desto större blir arbetsresultatet med förhållandevis liten mänsklig energiförbrukning. Ju mera det manuella arbetet kan ersättas med maskiner, desto färre människor behöver utföra automatiserat arbete, som av de flesta normalbegåvade individer anses för tråkigt och skapar arbetsleda. Efter en viss bestämd arbetsprestation inträder hos människan trötthet, olika snabbt hos olika människor beroende på olika faktorer. En del av dessa ligger i öppen dag. Vanan har en stor betydelse. Färdigheten kan uppövas mer eller mindre beroende på yrkesaspirantens läraktighet och de förhållanden under vilka arbetet utföres. Lämpligheten för arbetet spelar också en stor roll, liksom också de andliga och kroppsliga resurser som människan förfogar över.

De flesta människor värderar lugn och arbetsro. Psykisk press under arbetet utgör ett irritationsmoment som skapar vantrivsel på arbetsplatsen. En dylik psykisk press utövar *tidsstudiemannen*. Det var väl ursprungligen meningen att man skulle höja produktionen genom en förbättrad organisation och lämpligare arbetsmetoder, och sådana strävanden är enbart lovvärda. Men när tidsstudiemannen enbart tar sikte på att medels sin kronometer pressa fram en högre produktionshastighet utan att taga hänsyn till de mänskliga reaktionerna, då är man inne på fel väg. Tidsstudiemannen har i regel ingen förståelse för människan, men detta är väl knappast att förvåna sig över, då han saknar kunskaper för att kunna studera människans reaktioner i medicinskt hänseende. Det är därför viktigt att läkarna får intresse för hithörande problem, då dessa har långt större betydelse för människans lycka, hälsa och livslängd än vi anar.

Det är viktigt att inte endast studera själva hastigheten och arbetssättet utan också att taga hänsyn till arbetarnas ålder, arbetsglädjens och vilopausernas betydelse, vilket hittills föga beaktats. En minutiös kontroll av arbetet kan emellertid vara berättigad och nödvändig i vissa fall t. ex. under lärotiden, då kontrollanterna, som givetvis bör vara specialister på området, hjälper lärlingarna tillrätta och trimmar dem att få in den rätta tekniken. Vidare då arbetet är så riskfyllt, att en felaktig rörelse hos arbetaren skulle kunna medföra en olycka eller en felmätning eller felvägning skulle kunna äventyra varans kvalité. Men under sådana förhållanden är en minutiös kontroll enbart till arbetarens nytta och skänker en ökad trygghetskänsla.

Att den psykiska pressen i många fall haft menliga psykiska verkningar bevisas av de många fall av nevroser och nervösa sammanbrott, som kan härledas från arbetshetsen. När en arbetstakt är uppdriven över det optimala för individen i fråga, föreligger det fara att något arbetsmoment utföres slarvigt eller rent av glömmes, och kommer därtill individens trötthetskänsla, så är risken för en olycka mycket stor med kanske invaliditet eller död som följd.

Det är utmärkt om vi lyckas få

---

surrealist, hans fantasi har inga hämningar, utom den goda smakens. Det går en lustig linje mellan den stora traditionen — Mariebergs naturalistiskt fulländade fajans — och Lindbergs keramik. Hans nymfer är ibland en smula rococo, och han har också drivits av sitt goda lynne att göra helt onyttiga ting i franskklassisk anda. En frukt, som bara är ett prydnadsföremål, vars lock man inte kan lyfta upp för att hälla i marmelad är ett exempel, vaser som inte är några vaser är ett annat. Han har också fått fram utsökta smultna färger i sin nya målade fajans av högre klass, och de sepiationer på vitt varmed han velat härma den gamla tekniken bianco sopra bianco inleder troligen en ny, fin gren av hans konst.

Stig Lindberg har nu också funnit sig själv som textilkonstnär. Tidigare har man inte helt kunnat godkänna hans försök till tygtryck — de har varit litet för okomplicerade, för söta. Men de kretonger på bomull och linne som här visas — det må vara den förnämt enkla "Simson", den sirliga "Poéme d'Amour", den mustiga "Melodi" eller tyget med mönster av äpplen — vittnar gott om att Stig Lindberg är på väg att här nå en roll av samma typ som Axel Salto har i Danmark, keramikern-textilkonstnären. Salto har mer kraft, men Stig Lindberg har sin charm, som snabbt avväpnar kritik för överdriven sötma med ett tokroligt infall. Ett gammalt barnrim som "Den bakvända visan" kunde vara Stig Lindbergs signaturmelodi".

*

fram allt fullkomligare maskiner och perfekta säkerhetsanordningar, och det är utmärkt att de dyrbara maskinerna vårdas väl och inställas för en optimal produktionshastighet. Men varför anses det inte lika viktigt att studera människans reaktioner och taga hänsyn till hennes optimala prestationsförmåga och glädje och trivsel i arbetet? Människan är väl ändå den viktigaste faktorn i fabriken och det dyrbaraste kapitalet i samhället. En lantbrukare är rädd om sina djur ,och skulle han vanvårda dem får han straff för djurplågeri. Har människan samma privilegier?

I vad mån en hastigare förslitning av den mänskliga organismen sker vid ett hetsat arbetstempo med strävan mot maximal prestation kan kanske inte f. n. bevisas med siffror, enär observationstiden måste sträcka sig över decennier, men erfarenheten talar sitt tydliga språk. Och om inte människan skiljer sig från de allmängiltiga fysiologiska lagarna måste en kraftig förslitning ske. Engelsmännen har ett uttryck som lyder "too old at twentysix", för gammal vid 26-årsåldern. Det måste vara fel att handskas så med det mänskliga materialet. Men även om vi inte skulle kunna bevisa det hetsiga arbetstempots skadliga inverkan på människan, om vi överhuvud inte kan bevisa något alls, så kvarstår dock det faktum, att människan känner vantrivsel i arbetet i stället för glädje under rådande förhållanden med ett ensidigt tidsstudium.

Det ligger i allas intresse att arbetsmetoderna förbättras och maskinerna fullkomnas, och när det gäller arbetstakten är det riktigt att ett ömsesidigt förtroende skapas. Som tidsstudierna nu bedrives har de ofta karaktären av slavpiska. Den producerande medborgaren har rätt att känna trivsel på den plats där han skall göra sin insats i samhällets tjänst under ett 50-tal år. Är det för mycket begärt?

Är det vidare för mycket begärt, att medborgaren skall ha rätt till säkerhet för sig och sin familj i händelse av olycksfall, invaliditet och sjukdom. Det är sant, att vissa sociala frågor står inför en partiell lösning, pensionsfrågan exempelvis, men den tar ju hänsyn endast till åldringar. Rationellt skulle det väl annars vara att ställa den som är försliten mot väggen och skjuta honom, men lyckligtvis är inte humaniteten avskaffad hos oss utan tvärtom på frammarsch. Vi får väl hoppas att trivsel i arbetet och en 100-procentig säkerhet är mål, som vi ska nå inom en ej alltför avlägsen framtid. Ordet fattighjälp borde inte få finnas på något språk. Om en medborgare råkar ut för en invalidiserande olycka eller sjukdom är sak samma. Han har rättighet att få ersättning, och den får ej kallas fattighjälp. Hjälp får man endast för sådant, som man ej gjort skäl för. En försäkring, som innefattar olycksfall, invaliditet, sjukdom, pension och arbetslöshet med premier i form av skatt och efter samma principer som för skatten, vore väl den lyckligaste lösningen av säkerhetssynpunkten.

Fritidens rätta användning är slutligen en viktig faktor för hälsans bevarande. Att alkoholen varit och fortfarande är den stora fienden som måste bekämpas erkännes av alla som gör anspråk på objektivitet. Det sociala elände som alkoholen för med sig är alltför väl känt för att någon vettig människa skulle vilja på allvar försvara den. Dess skadeverkningar på den mänskliga organismen är också sådana, att de står över varje tvivel.

Även på andra områden äger vi förmåga att kunna påverka hälsotillståndet: lämplig föda, tillräcklig sömn och avstående från övriga skadliga njutningsmedel. En höjd levnadsstandard innefattar ej ett finrum, som står obebott, ej att leva av lyxmat, ej att man har råd att taga ut sina tre litrar; nej, det är att odla sin själ, ha sunda levnadsvanor, få tillfälle att ha tid att vara i sitt hem och hos sin familj och få tillfälle till vila och avkoppling.

Hjalmar Wide.

Födelsedagar.

70 år.

Den 9/8 f. d. porsl.-brännaren J. A. Löfdahl, Ingarögatan 3.

Den 16/8 fru Anna Holmström, f. Eriksson, Stenhuset.

60 år.

Den 23/7 handl. Albert L. Carlsson, Mariagatan 12.

Den 5/8 fru Hulda Olsson f. Gustavsson, Stenhuset.

Den 10/8 fru Elin Lönnberg f. Österberg, Lagnö.

50 år.

Den 18/7 sortererskan Edit S. Johansson, Stenhuset.

Vigda:

den 17 maj brännaren Oskar Körgemets, Grindstugatan 9, och porsl.-arb. Dorothy Colley, Skeviksg. 8,

den 24 maj grov.-arb. Emil Gunnar Blom och hembitr. Brita Viktoria Enlund, båda från Mörtnäs,

den 24 maj grov.-arb. Karl Ivar Walter Hånell, Mariagatan 13, och sortererskan Svea Cecilia Nordström, Ingarögatan 4,

den 24 maj porsl.-arb. Roj Torsten Vahlström, Mariagatan 13, och porsl.-arb. Margareta Olivia Nordgren, Grindstugatan 9.

Födda:

den 7 april Marianne Elisabeth, d. t. formaren Gustav Lennart Svensson, Tvärvägen 2, o. h. h. Tyra Lydia f. Törnblom,

den 5 april Jan-Erik, s. t. förman Karl Erik Norberg, Hästhagen 1, o. h. h. Rut Maria f. Andersson,

den 17 april Lars, s. t. fabr.-arb. Per Gustav Adolf Larsson, Höjdgatan 11, o. h. h. Agda Elvira f. Svedin,

den 14 april Inger Elisabeth, d. t. tel.-arb. Nils Helmer Jansson, Mörtnäs, o. h. h. Karin Matilda f. Alm,

den 17 april Fred Åke, s. t. svetsaren Fred Åke Ingemar Andersson, Mariaplan 2, o. h. h. Elise Ingegerd f. Isaksson,

den 27 april Anders Börje, s. t. byggn.-arb. Nils Anders Nilsson, Nacka förs., o. h. h. Eva Viktoria f. Bogaeus,

den 29 april Karin Viola Marianne, d. t. fabr.-arb. Erik Axel Jonsson, Mariaplan 2, o. h. h. Karin Elisabet f. Engholm,

den 11 maj Eva Maj-Britt, d. t. brunnsborr. Lars Erik Stoor, Mörtnäs, o. h. h. Iris Maj-Britt f. Enstedt.

Döda:

den 6 april änkefru Johanna Sofia Sverin f. Ekholm, f. 26/9 1871, änka efter körkarlen Anders Johan Sverin, Mariagatan 3, (75 år),

den 1 maj fru Ingeborg Margareta Gustafsson f. Sundberg, f. 6/5 1910, h. t. kont. Erik Teodor Gustafsson, Villagatan 5, (36 år),

den 12 maj f. d. glacerare Gustav Adolf Svensson, f. 8/9 1888, Höjdgatan 9, (58 år),

den 27 maj Inger Birgitta Axelsson, d. t. san.-gjut. Knut Einar Axelsson, o. h. h. Vivan Eugenia f. Hamberg, Mariagatan 2, (1 år).

Flyttande till och från samt inom församlingen erinras om sin skyldighet att inom 14 dagar göra anmälan därom till pastorsämbetet.

Kyrkans verksamhet.

Fredsdagen firades den 8 maj med en högtid i kyrkan. Krigsfångesekreterare Carl-Magnus Magnusson talade om arbetet bland krigsfångarna. Dessutom förekom uppläsning av fröken Dagmar Bennich. Blåsorkestern spelade, och Lottorna, Röda Korset och Idrottsföreningen paraderade med sina fanor i spetsen. Kollekt upptogs till adoptivorten i Finland.

Kristi Himmelsfärdsdag hade elever från musikaliska akademien en musikandakt i kyrkan med omväxlande körsång, solosång, violin och orgel.

Söndagen den 18 maj hade kyrkokören, manskören och hembygdsgillet inbjudit till en sångafton i kyrkan. Programmet som hade kallats "Den blomstertid nu kommer", omfattade ett urval vårligt betonade allsånger. Violinisten Nils Bolander medverkade med musik. Personalkonsulent Gösta Dahlberg ledde allsången med kantor G. Borg vid pianot. Kyrkokören och manskören sjöng under kantor Borgs ledning. Aftonen avslutades av pastor A. Sundström.

Konfirmation förrättades på pingstafton. På pingstdagen gick de nykonfirmerade fram till sin första nattvardsgång. Båda dagarna deltog en talrik och högtidsstämd menighet i högtiden.

De nykonfirmerade äro:

Ingrid Marianne Göransson, Gamla vägen 8, Ingrid Margareta Lindström, Tallåsen 2, Gunnel Agda Elisabet Steen, Kvarntorpet 1, Maj Eivor Ström, Mörtnäs, Karin Birgitta Viola Jansson, Mörtnäs, Sonja Elise Söderman, Grindstugärde H 48, Rolf Gunnar Fransson, Stenkullen 3, Sten Elis Samuelsson, Höjden, Bo Göte Palmér, Grindstugärde A 6, Sture Sören Johansson, Höjdgatan 11, Bengt

AMATÖRTÄVLAN.

Gustavsbergs Teatercirkel planerar under den kommande hösten en tävlan för samhällets ungdom. Det gäller att sjunga, spela eller deklamera, trolla, sketcha eller gymnastisera, enskilt eller i grupp, dock högst 4 st. tillsammman.

Tävlingen avses gå i två avsnitt, en kvalificeringstävlan och en final. Lokal för tävlingarna blir Klubben. Rättvis bedömning kommer att ordnas av sakkunnigt folk och röstning bland publiken är inte utesluten. Sätt alltså igång förberedelserna för vår första amatörtävling! Sök att under sommaren hitta på något originellt och trevligt nummer att framföra för publiken! Ett gott innehåll bör heller inte saknas. Vi återkommer senare med upplysningar om anmälningar o. d. Väl mött i höst på de tiljor som föreställa världen!

Gustavsbergs Teatercirkel.

Meddelande från

KONSUM

GUSTAVSBERG

LÖRDAGEN den 21 juni hålles butikerna öppna till kl. 6 e. m.

MIDSOMMMARAFTON, måndagen den 23 juni hålles stängt, med undantag för mjölkbutikerna, som äro öppna 8.30—11 f. m.

Styrelsen.

Gustavsbergsnytt.

Gemensam trevnad.

Vi ha i vårt samhälle rika möjligheter att skapa trevnad och glädje för varandra. Vi måste bara hjälpas åt och ta vara på tillfällena. Vi bör uppehålla gamla traditioner och skapa nya värdefulla sådana. Alla uppbyggande krafter i samhället måste hjälpa till.

Ett exempel på, vad man kan åstadkomma med en smula initiativförmåga och god vilja från olika håll, är den högtid för våra gamla, som genom samverkan av olika krafter i samhället ägde rum i kyrkan och på värdshuset söndagen den 11 maj.

Naturen hade klätt sig i sin skiraste vårskrud, solen slösade frikostigt med sina värmande och livgivande strålar och fåglarna kvittrade sina allra muntraste vårsånger, medan de gamla samlades från alla delar av socknen. Högtidsstämda och förväntansfulla kom de, gående, med buss eller med bilar, som fabriken och bilstation ställt till förfogande. Där kom pigga och spänstiga sjuttio- och åttioåringar. Där kom gamla par stödjande och hjälpande varandra, som de gjort det i ett helt långt liv. Där kom gamla fäder och mödrar, stödda av sina söner och döttrar, som så gärna ville hjälpa till att bereda sina gamla föräldrar glädje. För undertecknad och församlingens kyrkvärdar var det en glädje att slå upp kyrkdörrarna på vid gavel och hälsa gästerna välkomna.

Det var bönsöndag, och undertecknad talade till de gamla om bönen. Vi tillhör ett kristet land. Vi vill leva efter kristna principer. Ofta misslyckas vi. Kanske är det därför att vi beder för litet. Vi lärde oss som barn att bedja. Sedan vi blev vuxna, började vi lita mera på egen och mänsklig makt. Vi behövde inte Gud. Men livet lärde oss snart, att vi människor i grund och botten är ganska små. Många av de stora arbetsmänniskorna ha insett bönens betydelse. Luther brukade säga: Ju mera arbete jag har, dess mer måste jag bedja. Vår främsta bön skall vara, att Guds kärleksvilja allt mer måtte förverkligas i världen.

Uppe i värdshusets festvåning hade den nye restaurantchefen Stig Zackrisson och hans maka låtit duka kaffebord för 150 personer. Gästerna lät sig väl smaka av de välförsedda borden. Fru Stina Sundström spelade vårmelodier på piano. Landstingsman Gunnar Andersson talade till de gamla om svunna tider och lockade fram soliga och igenkännande leenden i allas ansikten. Han talade också om våren i naturens och sinnenas värld och om vikten av att vi få komma samman under så på samma gång gemytliga och högtidliga former. Vidare talade han om det materiella framåtskridandet. Men det räcker inte med det. Vi måste också bli bättre människor. Tack framfördes till värdshuset och fabriken av undertecknad för deras visade gästfrihet. Herr Samuel Svensson tackade å gästernas vägnar arrangörerna. Därefter skildes vi åt, glada och nöjda över att ha fått råkas vid denna högtid och med den fasta förvissningen att träffas igen på samma sätt.

Arne Sundström.

Sjukkassans årsmöte.

Den erkända sjukkassan höll årsmöte på Gustavsbergs Värdshus måndagen den 28 april varvid Harald Lindholm ledde förhandlingarna. Den avgående styrelseledamoten Oscar Andersson omvaldes och efter avgångne Harry Brogren nyvaldes Bertil Andersson. Övriga ledamöter äro Erik Andersson och Oscar Fredriksson. Gunnar Andersson är föreståndare för kassan. De avgående revisorerna Anton Andersson och Harald Lindholm omvaldes.

Kassans omslutning under 1946 balanserar å kr. 113.658:80. Den största omslutningen hittills under kassans verksamhet. Från lokalsjukkassan hade under året som ersättning för sjukpenning, läkarvård, sjukhusvård och transport till sjukhus utbetalats kronor 53.302:40. Enbart kristillägg utgjorde kr. 2.639:—. För Centralsjukkassans del hade i Gustavsberg utbetalats kr. 31.588:95. Det är väldiga summor som utbetalas genom sjukkassan. Trots stor nyanslutning av medlemmar har kassans medlemsantal icke ökat beroende på den stora avflyttning från orten som ägt rum under året.

Årsmötet behandlade frågan ang. läkarbetyg och sjukkontroll efter en inledning som hölls av kassans föreståndare. Årsmötet beslöt att regeln ang. läkarintygs avlämnande skall vara den att medlemmen efter 10 dagars sjukdom måste styrka sjukdomen med läkarintyg. Styrelsen äger dock att enl. stadgarna fordra läkarintyg från första dagen i varje särskilt fall. I den överenskommelse ang. sjuklön och läkarvård, som träffats mel-

---

Anders Grane Pettersson, Mörtnäs, Stig Olsson. Böle Mosse.

Kyrkans söndagsskola har avslutat terminen med en utfärd till ungdomsgården Graninge under ledning av pastor och fru Sundström. Deltagarna bjöds på saft och bröd, ring- och tävlingslekar samt sång och uppläsning. Ett 45-tal barn samt ett antal mammor deltog i utfärden.

Kamratkedjan har haft ett lyckat samkväm å Aspviks fritidsgård. Först ägnade man sig åt den myckenhet av spel, som nu finns å gården. Därefter vidtog samkvämet, varvid stämningen var god och sången klingade friskt. Dessutom förekom uppläsning samt ett kort tal av pastor. Sedan lektes det friskt folklekar ute på altanen. Ungdomarna trivdes.

Kamratkedjan deltager i Graningelägret den 9—13 juli. Ett stort antal är redan anmälda. Ytterligare anmälningar kan mottagas. Möjlighet till stipendier finns. Kamratkedjan förbereder också en utfärd i skärgården.

Byråchef Jerneman talar vid 1:a majdemonstrationen i Klubbparken.

lan Gustavsbergs Fabriker och vederbörande fackförening, erfordras ävenså läkarintyg efter 10 dagars sjukdom. För dem, som äro anställda på fabriken och medlemmar av sjukkassan, styrkes sjukdomen genom att vederbörande tjänsteman på kassans expedition attesterar kvitto för sjuklön eller läkarvård.

Folknykterhetens dag

firades i Gustavsberg Kristi himmelsfärdsdag med ett möte i Klubbparken.

Mötet inleddes med två sånger, utförda av Allianskören under Gösta Gustavssons ledning, varefter pastor Johan Movinger talade. Han började sitt tal med att beröra den stora fara som alkoholbruket utgör för vårt folk. När man i sin dagliga gärning kommer i beröring med alkoholens skadeverkningar inser man snart, att man måste ta avstånd, inte endast från missbruket, utan även från ett måttligt bruk av alkohol. Det finns ingen gyllene medelväg i umgänget med alkohol. "När jag började min prästerliga gärning" sade pastorn "drack jag ett glas vin med brudparet på bröllopsmiddagen, men det har jag slutat med sedan jag sett hur många skillsmässon och andra sociala skadeverkningar alkoholen orsakar. Man får därför inte ens räcka lillfingret åt detta bruk". Talaren hoppades att forskning, uppfostran och upplysning skall tränga tillbaka alkoholbruket.

Efter talet, som mottogs med starka applåder, läste Sven Andersson två dikter.

Även om rätt mycket folk kommit till mötet, hoppas arrangörerna på bättre anslutning kommande år.

E. S.

Från kyrkofullmäktige.

Vid kyrkofullmäktiges sammanträde den 3 juni fattades en hel rad för församlingen viktiga beslut rörande församlingens kyrkogård.

Sålunda beslöts, att en extra kyrkogårdsvaktmästare med det snaraste skall anställas. Lönen för honom kommer att bli densamma som för den ordinarie. De som reflektera på platsen, ombedes att med det snaraste meddela sig med pastorsämbetet.

Vidare fattades beslut om inläggning av kalkstensplattor å det nyplanerade området å kyrkogården, varigenom detta område kommer att bli färdigt under sommarens lopp. Samtliga gravar å detta område kommer att omramas med kalksten. Därigenom bortfaller alla kostnader för friser och häckar för gravägarna. I stället har priset å gravplatserna höjts något.

Beslut fattades också om vidtagande av åtgärder för utvidgning av kyrkogården åt söder, där markägaren, A.-B. Gustavsbergs fabriker, ställt i utsikt att förvärva mark för detta ändamål.

Anslag beviljades till sångstipendier i skolan samt till inköp av en skrivmaskin till pastorsexpeditionen. En klosettanordning skall inrättas å kyrkogården. Krattor och spadar, som skola vara tillgängliga för allmänheten, skola anskaffas. Gravar, som församlingen sköter, skola utmärkas med trästickor. Gamla gravstenar skola tillvaratagas och på lämpligt sätt ställas upp invid kyrkogårdsmuren.

Frågan om uppförande av ny prästgård är under utredning. Den gamla prästgården är av boställsnämnden utdömd som tjänstebostad. En motion har inkommit om omändring av den gamla prästgården till församlingshus.

A. S.

Kommunalfullmäktige.

hade sammanträde den 2 juni. Fattigvårdsstyrelsen beviljades medel till modernisering av tvättstugan, stängsel kring tomten och omändring av huvudingången på ålderdomshemmet. Hälsovårdsnämnden beviljades 500:— till skärmbildsundersökningen i höst. Kommunalden erhöll bemyndigande att inköpa ved till kommande vinter för 50.000:—. Folkskolestyrelsens hemställan om medel till installation av oljeeldningsaggregat i skolhusen beviljades. Folkskolestyrelsens förslag om utredning av byggandet av lärarbostäder bifölls. Till ledamot i familjebidragsnämnden efter fröken M. Bjerström, som avflyttar den 1 juli, valdes Gösta Dahlberg. Tandvårdsinspektör Gröndahl informerade fullmäktige om folktandvården. På grund av bristen på tandläkare kan ej Stockholms läns landsting anställa efter den plan, som uppgjorts. Vid Gustavsberg är det avsett att finnas två tandläkare. Fullmäktige valde en kommitté för underhandling med landstinget om att få ytterligare en tandläkare eller att få en privatpraktiserande till Gustavsberg. En kommitté utsågs att utreda frågan om lekplatser inom kommun. Sven Löfdahls avsägelse av ledamotskapet i fullmäktige på grund av avflyttning från Gustavsberg godkändes.

Från kommittén som underhandlat med vägförvaltningen om vägförhållandet i samhället förelåg en begäran om att fullmäktige skulle göra en ytterligare hemställan om vägförhållandet. Kommitténs begäran bifölls.

Fredagen den 30 maj hade Gustavsbergs folkskola sin traditionella vårfest på idrottsplan. Som vanligt var programmet förstklassigt eller vad sägs om följande: Gymnos kvinnliga elit, Olle Tandberg, Berra Lundin, Skuru, fotboll och stafettlöpning. Det var som vanligt Ejnar Olsson, lite bredare i ansiktet och rundare om magen men samme gamle hederliga "Påpan", som hade ordnat programmet.

Det blev givetvis publikrekord, 1.025 betalande. Vinsten blev 985 kr. — en vacker summa.

Det började med fotboll mellan samhället och fabriken. Samhället kom bäst igång. John Pelle och Georg Boox sågade sig fram i det ena granna anfallet efter det andra. Så småningom gled initiativet över till fabriken men samhällets försvar slog till en början bra ifrån sig, särskilt backarna Lorang och John Svensson, men sedan den förstnämnde blivit justerad kunde fabrikens kedja med Dahlberg och Möller som primusar härja efter behag. 2—1 blev slutresultatet. Pipan skötte 80-årige snickare Eriksson med den äran.

Så var det Seo Holmstedts tur att visa sitt stall och det var inte småpotatis precis. Det var tre st. som turade om att bulta den väldige Olle Tandberg, men de förmådde ej ens kröka ett hår på hans huvud. Det blir inte roligt för Baksi den 29 juni.

Så var det då gymnastflickornas tur. De gjorde en strålande uppvisning med ett mjukt omväxlande program, där man främst lade märke till tre saker — smidighet, spänst och elegans.

De och deras ledarinna, gymnastikmästarinnan Britt Jansson äro hjärtligt välkomna tillbaka.

Gustavsbergs blåsorkester under ledning av herr Oskar Ullberg konserterade före och under festen.

Senare samlades de medverkande på Värdshuset. Där sjöngs allsång och utdelades minnessaker skänkta av fabriken till våra gäster. Särskilt hjärtliga applåder höjdes då 80-åringen Eriksson stegade fram, rak i ryggen som om han svalt ett järnspett. Så skildes vi åt nöjda och belåtna med resultatet av våra ansträngningar till skolbarnens fromma.

Rolf.

Klubbparksdansen

skötes även i år av Idrottsföreningen och Hembygdsgillet, som växla med modern och gammal dans. Föreningarna tycks arbeta målmedvetet för att bereda nöjestillfällen och stärka kassan, även om det kan synas otacksamt att kosta på några arrangemang för gustavsbergarna.

Midsommarfesten ordna de båda klubbarna gemensamt. För att få Midsommarafton till en folkfest har kommunen och fabriken lämnat stöd mot villkor av fri entré o. d.

I augusti kommer Gillet med sin hembygdsfest. Idrottsföreningen anordnar den 12—17 augusti en stor idrottsmässa med festligheter samt fotbolls- och idrottstävlingar.

ANNONS NR 4 I SERIEN

"RÅMATERIALEN TILL VÅRT PORSLIN"

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
Gustavsberg

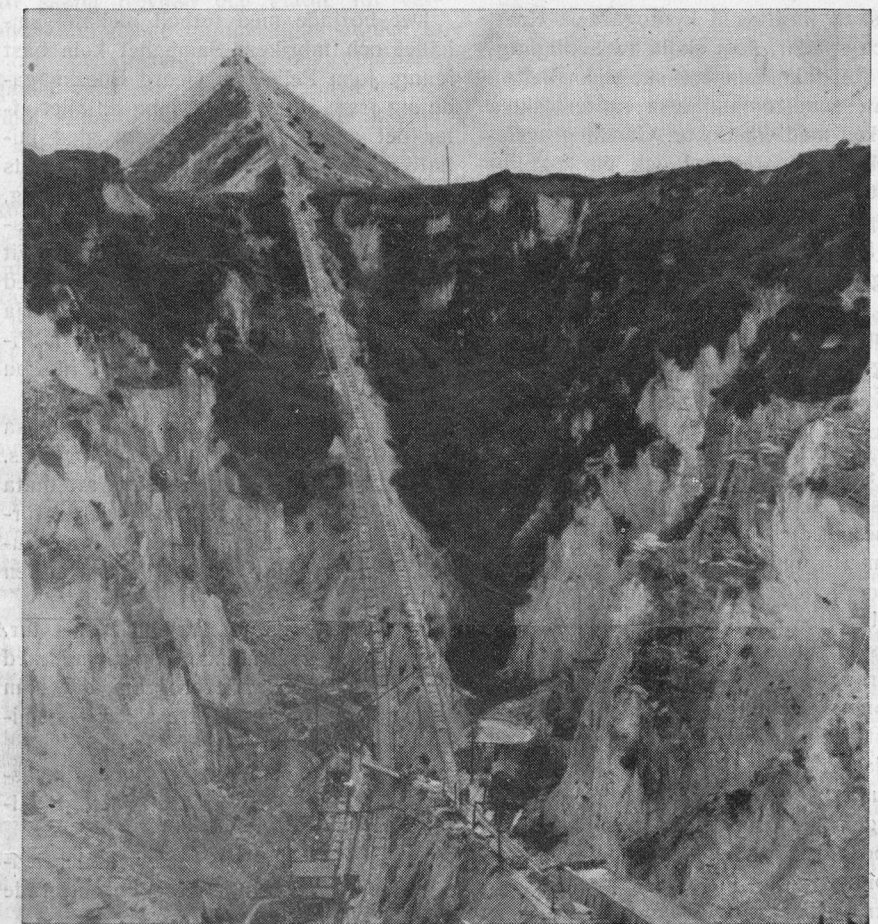

Kaolingruva i Cornwall.

$Al_2O_3 \cdot 2SiO_2 \cdot 2H_2O$*

Detta är den kemiska formeln för **kaolin**, ett av de viktigaste råmaterialen för vårt sintrade sanitetsporslin. Det är en vitbrännande lera som uppstått genom förvittring av fältspathaltiga bergarter och förekommer endast på ett fåtal platser på jorden. Kaolinen ger stadga åt godset och håller genom sin eldfasthet pjäserna raka under bränningens påfrestningar. Genom den höga kaolinhalten, 25—30 % av massan, erhåller vårt porslin sin renvita färg.

Vi hämtar vårt kaolin från gruvor i Cornwall — världsberömda för sina rena leror. Genom det engelska utvinningssättet ökas ytterligare materialets goda egenskaper.

Från världens renaste kaolin får vårt sintrade sanitetsporslin sin renvita färg.

Eller med andra ord 39,7 % aluminiumoxid, 46,4 % kiselsyra och 13,9 % vatten.

GUSTAVSBERG

Detta märke är en garanti för tekniska kvalitetsfordringar enligt svensk standard

AB GUSTAVSBERGS FABRIKER • GUSTAVSBERG

Pris 35 öre.

Umeå 1947 - Larsson & C:os Tryckeri

Nr 4. Årg. 5. 1947.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

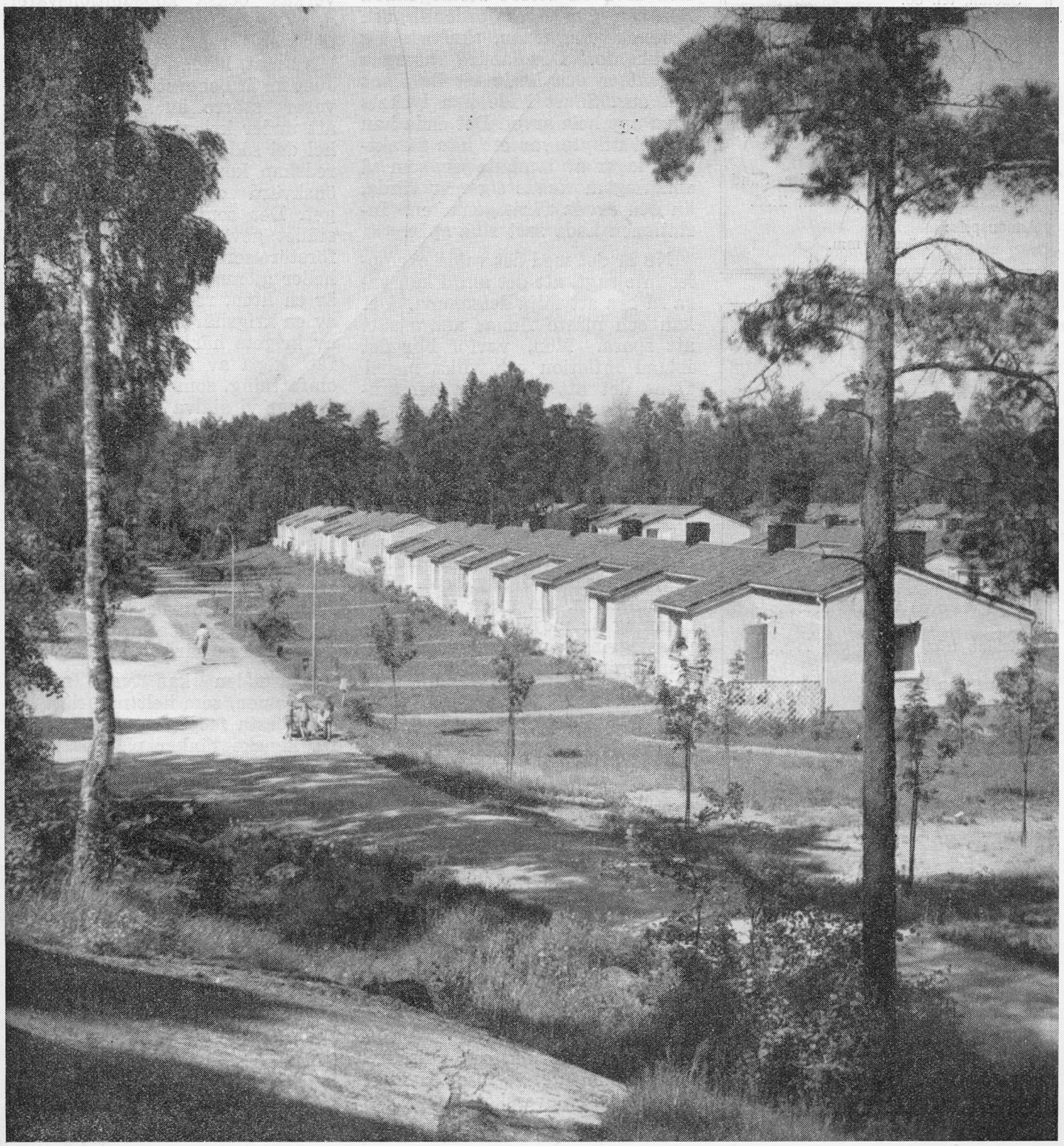

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 5 SEPTEMBER 1947 N:r 4

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansv. utg.), Tallåsen 20, tel. 156.
Gösta Dahlberg, Höjdhagsvägen 19, tel. 359.
Harald Lindholm, Skolan, tel. 80.
Georg Lundgren, Höjdhagsvägen 13, tel. 288.
Arne Sundström, Tvärvägen 18, tel. 264.

Expedition:
Grindstug. 11, tel. 308. Postg.: 275173

Prenumerationspris:
Helår 1:75. Lösnummer 35 öre. Sänd till utlandet är priset pr helår 2:35.

Annonspris:
20 öre pr mm.

INNEHÅLL:

Ledare: Spara eller slösa 2
Forum: Under regnbågsflaggan .. 3
Kooperativ entusiasm 4
Gamla original 5
Nya böcker i ABF:s bibliotek 5
Varg i veum på Värmdö 6
Saltstänk från Farstaviken 8
Smånytt från Porslinsfabriken 9
USA-glimt 10
Carl Milles som gäst 10
Med gamla och unga på Graninge 11
Födelsedagar 12
Från pastorsämbetet 12
Ny kyrkoherde 13
J. A. Löfdahl 70 år 13
Föreningarna och fritiden 14
Fritt Forum 14
Gustavsbergsnytt 15

Spara eller slösa?

Spara något, så har du något, lär en förnuftig människa ha sagt vid ett tillfälle. Påståendet kan ibland vara en sanning med modifikation. Ett gott exempel på detta är historien om de båda bröderna, som efter förra världskriget fick ärva en större förmögenhet. Den ene, som var en ordentlig och skötsam ung man, skaffade sig bankkonto. Den andre var raka motsatsen och levde ett liv i sus och dus. Snart hade han lyckats supa upp hela arvet. Det enda han hade i utbyte var ett inte föraktfullt lager av tombuteljer, som så småningom visade sig mer värda, än den ärvda förmögenheten. Inflationen hade satt sina spår.

Nu är det med det valda exemplet inte sagt, att det alltid kan vara så bra att följa detsamma. Det kan och måste finnas andra sätt att spara. Men, varför blir det ibland inflation och vilka medel finns det att förhindra densamma? I dagens läge föreligger redan flera inflationstecken, som har funnits ända sedan det andra världskriget bröt ut. Fast till en början i mindre omfattning och med mindre spridningsrisker. Det är måhända inte heller alldeles riktigt att kalla de sjukdomstecken, som fanns i aug.-sept. 1939 för inflation. En mera riktig benämning är möjligen "knapphetsprisstegring" eller "hamstringsprishöjning", men det är många gånger svårt att avgöra vad som är vilket.

Nu är det faktiskt så, att det råder brist på en hel del saker, som man skulle vilja köpa. Tillgången räcker inte till för att tillfredsställa efterfrågan. D. v. s. det finns mer pengar, än det egentligen behövs för att köpa de varor, som finns. Detta är förvisso ett relativt påstående, ty för många och kanske de flesta, ser det ut som om det vore tvärtom. För pengarna räcker ju aldrig till... Enligt vissa beräkningar finns det emellertid ett köpkraftsöverskott, som med 10 procent överstiger varutillgången. Det måste betyda, att om konsumenterna inte frivilligt håller inne på överskottet — t. ex. genom att spara — så är en prishöjning, som motsvarar köpkraftsöverskottet ofrånkomlig. I denna inräknas då även utgifter i form av skatter och dyl.

Men varför har vi då ett överskott på köpkraft? Orsakerna härtill är många. För närvarande råder det full sysselsättning, vilket betyder att alla har inkomster. Den fulla sysselsättningen inriktas dels på att skapa nya eller ersätta gamla förslitna eller förstörda produktionsvaror. Men det tillverkas också konsumtionsvaror, d. v. s. varor, som gemene man behöver för att existera. Det behövs mat, kläder, bostäder o. s. v. Just nu är behovet av produktionsvaror större än normalt, därför att under krigsåren förstördes en hel del sådana. Nya maskiner och redskap kunde inte framställas i önskvärd omfattning under kriget. Det som tillverkades blev i stället gevär, kanoner och andra förstörelseredskap. Vi bör inte heller glömma, att vårt land bara är en liten, relativt förskonad del av en krigshärjad värld. På grund av krigets härjningar har vi inte fått köpa av andra länder i den omfattning, som vi har velat. Delvis har vi själva fått göra dyrare och kanske sämre ersättningar.

Detta är alltså en del av de orsaker, som bidrar till att vårt näringsliv ännu inte fungerar normalt. Det bör gå fortare mot en jämvikt, om alla bidrar genom att just nu hålla igen på efterfrågan! I stället bör man köpa längre fram, när varorna blir billigare. På samma gång blir ju de sparade slantarna värda mera!

Sparmålen kan vara många. Ungdomen, som helt naturligt har de största möjligheterna att spara, kanske tänker på bosättning eller ett eget hem. En annan vill studera för att på så sätt skapa bättre framtidsutsikter. Då kan det ju vara bra att inte behöva låna pengar. Ja, det finns många alternativ att välja på. Säkert är, att inget är så dåligt, att det inte är värt att pröva på.

Torild Olsson.

Av flera skäl har tidningen ej kunnat komma ut under augusti månad — vilket vi beklaga.

Red.

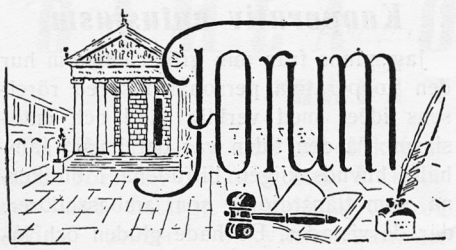

Under regnbågsflaggan.

"Fasten seat belt!" Motorerna rusar och brummar och så lyfter "Sunnan" över Bromma. När vi är uppe på 2.500 m. lutar jag mig bekvämt tillbaka i fåtöljen. Därnere ligger vårt vackra land med skogar och inrutade fält i gult, grönt och grått. Som knappnålshuvuden i räta rader står hövolmarna. Allt verkar ordning och klok samverkan. Nu bjuder flygvärdinnan på en kopp kaffe. Jag tänder en cigarrett och tar en funderare över vad jag väntar att få uppleva. Jag har nämligen fått ett KF-stipendium till en kooperativ ungdomsledarevecka i Collington Rise i Bexhill-on-Sea, en slags träningskurs för ledare inom de kooperativa ungdomsklubbarna i England. Vi har ju där hemma så många slags klubbar. Kan det vara någon idé att starta en ny ungdomsklubb i kooperativ anda? Jag känner mig litet skeptisk. Borde inte i stället den kooperativa andan och idéen ingå som ett ledmotiv i allt klubbarbete?

Efter ett svep över Göteborgs skärgård mellanlandar vi på Torslanda och så går färden vidare utöver Kattegatt och Danmark. Över Nordsjön susar planet fram som på ett salsgolv och jag tar mig en tupplur, tills den söta flygvärdinnan serverar en bricka med lunchen. Nu svävar vi in över England och farten saktar något. Jag lägger märke till en mängd flygplatser. De flesta märkta av bombhål och med ruiner av raserade byggnader. Här har kriget gått fram — och här vill man bygga upp och fostra ungdomen till samarbete. Lugnt landar vi på en flygplats utanför London, dit en snabb buss för oss in mitt i centrum. Vilket myller av folk! Där går en grupp negrer. En indiska sneddar över gatan i sin fotsida dräkt, en skotte i kilt trampar fram och tillbaks vid trottoiren, blåsande i sin säckpipa. Tvåvåningsbussarna äro överfyllda och de små taxibilarna irrar omkring förda av cigarrettrökande och viftande "driver". På Victoria station ålar jag mig fram och äntrar tåget söderut mot Bexhill. Att få en sittplats är otänkbart. På måndag är det "bank holiday" och nu skyndar alla, som så kan, ned till kanalkusten för tre dagars sol och bad. Tack vare några svenska chokladkakor kommer jag i samspråk med ett par engelska töser, som berättar litet om sina jobb och hjälper mig att komma av vid rätt station. Där tar jag en taxi och snart gör jag min entré på den engelska ungdomsborgen. Det är kväll och avslutningssamkväm för en ungdomsgrupp. Ett 40-tal engelska pojkar och flickor mellan 16 och 25 år dansar sällskapsdanser och det fröjdar mig, då en ledare talar om att de gamla danserna äro mycket populära i England. Man tycker att de främjar "fellowship". Snart är jag med i ringen och plötsligt svänger jag om med en tös som talar tyska. Grupper av tyska ungdomar från de kooperativa och fackliga klubbarna bjudas nu in till England. Jag erfar ett prima kamratskap vid detta internationella ungdomsmöte och förstår betydelsen av ett ungdomsklubbsarbete i kooperativ anda. Det är inte denna diffusa och högtravade "aldrig-mera-krig"-känsla som sätter sin prägel på umgänget, det är snarare en reell anda av tillförsikt, en tro på en framtid, byggd på praktiska uppgifter och ungdomlig livsglädje. En typisk engelsk grabb är värd för kvällen och han leder lekar och skämt så det är en fröjd att se. Vid midnatt bildar alla en kedja och samkvämet avslutas med en delvis vemodig, delvis uppsluppen ringdans — en blixtbild av engelsk mentalitet av idag.

På kvällen nästa dag öppnas klubbledarnas träningskurs med ett anförande av kursledaren, Miss E. Borman, som bl. a. framhåller att den tid vi leva i kräver kooperativ anda och vilja. Härefter följer presentation. De olika deltagarna berättar litet om sina arbetsuppgifter och vilka svårigheter de ha att kämpa med. De flesta äro ledare för klubbar med ungdomar över 15 år men där är också ledarinnor för Regnbågsklubbar, d. v. s. barnklubbar och Stigfinnarklubbar samt Kvinnogillen. Man träffas i regel en gång i veckan i sin egen lilla klubblokal och man strävar till att få varje medlem i aktivitet. Man har leksaksslöjd, övar sång och små teaterstycken. Till dessa får ungdomarna själva komponera sina kostymer och dekorationer. De större klubbarna indelas i grupper med bland ungdomarna valda ledare. De som äro livade för skådespel, diskussioner, hantverk o. d. forma sålunda sina egna grupper, men regeln är att klubben öppnar sina sammanträffanden som en enhet och att man har sina idrottslekar och samkväm i gemenskap. Där så är möjligt söker man på allt sätt uppmuntra sysselsättningar som kräver ett gemensamt arbete — kooperation. Amatörteatern anser man vara det bästa medlet för att lära kooperation indirekt. De flesta ungdomar tycker om att sjunga och jag var i tillfälle att se och höra en ungdomsgrupp i grannskapet, som gjorde ett "drama" och som sjöng i stämmor direkt från pianot. Den ungdom, som fostras med sådana vanor, blir säkert av god standard. Den kooperativa gruppen i ungdomsklubben består givetvis av ungdomar, som äro livligt intresserade av den kooperativa rörelsen. De studera dess historia och principer, organisationen och det internationella arbetet. Andra klubbmedlemmar kanske fråga sig varför de just anslöto sig till en kooperativ ungdomsklubb — de kan få svaret inom sina egna led och bli säkerligen också intresserade att bli helhjärtade klubbmedlemmar. Ty detta är en av den kooperativa ungdomsrörelsens uppgifter: att lära och sprida kännedomen om de kooperativa idéerna och deras sociala betydelse. Ändamålet är vidare att samla ungdomen till kulturell och vederkvickande aktivitet, att utveckla personligheten och karaktären genom sunda intressen och självdisciplin. Det är uppgifter, medel och mål, som passar alla ungdomsklubbar, där man vill ådagalägga vänskap, själslig och kroppslig duglighet, kärlek till naturen och tro på broderskap mellan folken.

Den följande veckan blev en verklig träningskurs, med behagliga avbrott för "breakfast", "luncheon" och "Tea". När man vänjer sig med det engelska mjölkteet, så är det ju riktigt uppiggande! Och grönsaker är nog nyttiga! Men byxorna blev litet vida. Och det var ju bara bra, för det fanns hull att ta på! Nåväl — vid 9-tiden satte vi igång med våra studiegrupper. Det var planläggning, språk- och diskussionsövningar. Under två dagars övningar fick vi dessutom agera ungdomsgrupp och uppleva hur tvenne ledare från huvudorganisationen byggde upp en diskussion om ungdomens fritidsintressen. Något så fenomenalt har jag aldrig förr upplevat. En av ledarna började med att rita en "gubbe" på tavlan och bredvid denna en kvinnsperson. Det var John och Mary. Och nu fick vi tänka ut vilka huvudintressen som dessa båda ungdomar kunde ha. Från dessa intressen koncentrerades diskussionen med hjälp av åskådningsmateriel, planscher, rolig statistik etc. till hemmet, sporten, ekonomin, politiken, filmen och arbetsmarknaden. De båda föreläsarna växlade oavbrutet och höll hela tiden auditoriet i spänning — och vi blev nästan besvikna när klockan ringde för lunch. Här fick vi på ett strålande sätt lära hur man väljer diskussionsämne, hur det skall presenteras för gruppen, hur poängerna illu-

streras och hur intresset hålles vid liv genom samverkan.

I smärre grupper hade vi sedan att inleda en diskussion och att fungera som ordförande. Det gällde att göra det så att det blev ett ordnat samtal mellan deltagarna. Härefter kritiserade vi vår diskussionsövning och undersökte om vi hade hållit oss till ämnet, om intresset varit gott, om ordföranden lett diskussionen utan att sätta sig över gruppen och om vår diskussion kommit till något resultat. På så sätt lärde vi oss förstå något av diskussionens anatomi, hur intresse, aktivt deltagande och samverkan leder till något positivt.

En dag ägnades helt åt fysisk rekreation. En sportledare arrangerade en hel del enklare idrottsprov, där de olika grupperna tävlade mot varandra och alla kunde deltaga. Åter ett praktiskt prov på samverkan, där envar kände att han var en aktiv del i det hela. På eftermiddagen ordnades slutligen "swimming gala" i skolans förnämliga simbassäng.

Varje kväll avslutades med "canteen" (choklad och smörgås) och "jam" eller samkväm, med sällskapslekar, sånglekar och dans. Jag fick tillfälle att lära ut några svenska folkdanser och lära några engelska. I mitt öra tonar "Hockey Cockey", "Boston promenad", "Her go! den hair" m. fl.

Att världen inte är så stor konstaterade jag i London, där jag helt oförhappandes stötte samman med en engelsk lotta, som jag 14 dagar tidigare visat omkring i Gustavsberg. Och vid flygpaviljongen mötte jag fröken Rockberg, som hälsade hem till alla sina vänner i Gustavsberg.

Före min hemresa hade jag nöjet att göra en visit hos Miss Polley, generalsekreterare i den internationella kooperativa alliansen. Hon är också varmt intresserad för den kooperativa ungdomsrörelsen. Miss P. besökte Gustavsberg under våren och hade mycket goda intryck. Med värme tänkte hon på den välorganiserade svenska kooperationen och en solskensglimt ägnade hon eldsjälen Albin Johansson.

Den kooperativa ungdomsrörelsen i England är nu så pass omfattande att den har representantskap i den statligt understödda British Service of Youth, som planlägger rikets ungdomsverksamhet för att skapa goda medborgare och samarbetsmänniskor. Den kooperativa rörelsen fattas här icke som en affärsorganisation utan som en folkrörelse, som hävdar sin ideella vilja och sin sociala uppgift genom initiativ för ungdomens, samhällets och mänsklighetens utveckling. Då man erfar att den internationella kooperativa alliansen har kontakt med nära 400 miljoner människor på jordklotet, förstår man också att här finns en möjlighet att realisera tanken på samförstånd folken emellan.

Jag var skeptisk när jag flög dit, men vid hemfärden var jag övertygad om att en kooperativ ungdomsrörelse är den rätta vägen. Det är samverkan, det är kooperation i dess fulla utveckling vi måste sträva till. Mycket har gjorts. England har visat vägen. Men mycket återstår att göra. Låt oss för vår del redan nu börja med att planera en kooperativ ungdomsvecka nästa sommar vid Aspvik! Uppfostran till samarbete är medlet. Regnbågsflaggan, med alla nationers färger är samlingssymbolen.

Gösta Dahlberg.

Volmar Fagergren död.

Den 11 augusti avled kommunalkamrer Volmar Fagergren efter endast några dagars sjukdom.

Fagergren, som var född 1891 och värmlänning till börden, tillträdde 1928 den då nyinrättade kommunalkamrerarebefattningen i Gustavsberg. Med denna tjänst följde en omorganisation av den kommunala förvaltningen, och det visade sig att F. var väl skickad för denna uppgift.

Vad Fagergren uträttat i Gustavsberg har vittnat om stort intresse för kommunala angelägenheter. Omtanke för behövande, plikttrohet och ansvarskänsla var utmärkande drag för den bortgångne. Gustavsbergs kommun och samhälle har genom kommunalkamrer Volmar Fagergrens frånfälle lidit en stor förlust.

Kooperativ entusiasm.

Jag minns från min gröna ungdom hur den kooperativa personalen spred rörelsens idéer med verklig glöd och entusiasm. På den tiden var det i vårt samhälle huvudsakligen biträdena i butikerna, som tjänstgjorde som ambassadörer, där de vistades. De hade glöden och lågan i sig och de verkade med stor framgång för rörelsen. Det var en tillgång för kooperationen att dessa, som praktiskt hade sin gärning där, med liv och anda gick in för densamma. De anställda kände med sig att de hade fördelar genom sitt arbete inom kooperationen och därför gick det så mycket lättare att propagera för densamma. Men det var inte bara för att de själva hade gott av kooperationen, som de var entusiastiska för den. De visste också vilken stor uppgift den fyllde i samhället.

På den tiden var kooperationen mindre och svagare än nu. Den hade stora och mäktiga fiender, som på många sätt sökte komma den till livs. Men den hade också bundsförvanter. Det var de små i samhället, det var folket. Folket kände med sig att här fanns en organisation, som kunde och ville hjälpa det ur den ekonomiska misär, som ofta var rådande. Och det var folkets män, det var de starka och klarsynta. och kanske också de offervilligaste, som trädde fram. Det var de, som buro upp rörelsen, det var de, som formade den till en slagkraftig ekonomisk organisation. Även i dag behövs det att folket, medlemmarna, intresserar sig för och stöder den kooperativa rörelsen. Kooperationen får inte bli ett instrument för ett ledande skikt inom densamma. Den måste fortfarande bäras upp, skötas och kontrolleras av medlemmarna. Men även vi anställda inom rörelsen har vårt intresse utav den. Vi måste sätta oss in i de problem, som är aktuella för dagen, men vi måste också ha klart för oss de högre målsättningar, som kooperationen omfattar. Vi må gärna vara kritiska, intet är så bra att det inte kan bli bättre. Men vi måste vara uppbyggande, vi får inte bli kverulanter. Sådana finns det gott om ändå. Inåt må vi gärna vara kritiskt konstruktiva, om jag får använda ett sådant ord, men vi bör vara starka kooperatörer utåt.

Den anda, som behärskade biträdena i butikerna, som gjorde att de vid sidan om sitt ordinarie arbete också spred upplysning om kooperationen och gjorde reklam för densamma, borde vara alla anställdas strävan. Men det borde också ligga i de kooperativa chefernas intresse, att sådana förhållanden skapas inom rörelsen att de anställda utan samvetsförebråelser kan följa denna linje.

Erik Wadström.

GAMLA ORIGINAL

"DÖVA JOHANNA"

På Gustavsberg och däromkring fanns förr en del original. I regel var det fattiga människor, som levde under bekymmersamma omständigheter. För det mesta fick de ett öknamn, påminnande om deras lyte eller annat. Så t. ex. en "Trasis", för han var så trasig, "Döva Johanna", "Bissmark", "Tokiga Ulla", "Pjäsen" m. fl.

Om läsaren tar en promenad till Skevik någon gång, så titta så där en 30—40 meter från mörkdalskällan. I backslänten där syns en murliknande stentrave samt bitar av tegelsten. Det är rester av vad som en gång var en människobo-ning, Döva Johannas koja. Kojan var till hälften ingrävd i backen. På baksidan låg taket så gott som på marken. På framsidan fanns ett fönster samt dörren, som var ganska låg. Vid ena gaveln växte ett lärkträd och utanför fönstret sådana blommor som alltid fanns utanför fattiggummans koja förr i tiden: salvia, åbrodd, lupinen m. m. samt några krusbärs-, jasmin- och syrenbuskar, av vilka det ännu finns skott kvar.

I denna koja bodde Döva Johanna i många år. Var hon kommit ifrån, har jag ej lyckats utröna. Men jag kom i beröring med henne i min tidigaste barndom, genom att hon tvättade åt oss. Hon försörjde sig genom att tvätta kläder. Jag minns, hur hon kom bärande på den tunga tvättsäcken och lämnade den vid dörren. Först blev hon bjuden på kaffe, så skulle hon ha betalt. Då sköt mamma alltid undan halsduken från örat på Johanna och skrek: "Hur mycket kostar tvätten". Vi barn tyckte det där var så roligt, att när vi lekte, fick en av mina systrar ta på sig en halsduk och föreställa Johanna, varvid vi skrek i örat på henne, så örhinnan höll på att spricka.

På somrarna fick vi barn gå med mamma och hälsa på Johanna. Jag tyckte det var underligt i den lilla kojan. I ena hörnet var en öppen spis, något som jag ej sett förut. Så luktade det så konstigt i kojan av oset från spisen. Ibland låg en stor snok inne och drack mjölk ur ett fat. Det var Johannas husdjur. Den bodde visst i kojväggen. Gumman var varmt religiös och satt alltid och läste bibeln eller någon sångbok, när hon hade en ledig stund. Hon var medlem av baptistförsamlingen och många år förlade församlingen sin gudstjänst på Kristi himmelsfärdsdags morgon till berget ovanför Johannas koja. Då vankades gott kaffe samt goda bullar för Johanna, som också fick en del av det som blev över. Flera årsklasser läsbarn hade även sina avskedsfester hos Johanna, för dels var det lagom långt bort och dels var det en vacker och bra lekplan framför kojan.

Annars var det nog ganska trist för Johanna att bo så där ensamt. Visserligen var det ett par små stugor strax intill, men vägen var ej så bra som nu. Det var bara en smal gångstig utmed åkern och Gustavsberg slutade vid apoteket. Vi kan nog föreställa oss, hur det var för den gamla gumman, när det var kallt och mycket snö, att släpa hem bränsle, som hon nog fick ta där hon kom åt i skogen. och såga och hugga själv. Och hur kallt skulle det inte vara i den lilla kojan. Förr var ju vintrarna både kalla och snörika. Men Johanna tycktes alltid nöjd och belåten.

I kyrkböckerna står "Döva Johanna" som pigan Johanna Grönlund. Hon var född den 20 nov. 1821 och dog den 22 sept. 1904 efter ett som vi kan förstå strävsamt och fattigt liv.

Gerhard Säfström.

Nya böcker i ABF:s bibliotek.

Terning: Jord som mig fostrat.
Wennström: Icke min vilja.
Rimmerfors: Ofta på resor.
Sundström: Ungt folk.
Gustavsson: Kongo vaknar.
Hostovsky: Sju gånger i huvudrollen.
Dahlström: Tidens formulärbok.
Lundkvist: De trettio silverpängarna.
Næss: Rolf som skattsökare.
Wahlstedt: En flicka att lita på.
Scheutz: Flyg söderut Kid.
Scheutz: Åke Flygaren.
Holmberg: Skuggornas hus.
Eidmark: Lennart Löparen.
Lindgren: Mästerdetektiven Blomkvist.
Göransson-Ljungman: Fjällhetens hemlighet.
Krok: Sem kommer till varuhuset.
Rydsjö: Barbro i katedern.
Næss: Rolf i djungeln.
Hammenhög: Olle Brottaren.
Almquist: Florry tar ansvaret.
Rootzén: Jenny Lind.
Norberg: Vingar över vildmarken.
Leeche-Lövgren: Kristina Nilsson.
Edlund-Hansson: Välkommen igen Ki.
Hedberg: Träning inom företagen.
Soloveytchik: Storbrittanien efter kriget.
Vinde: Det nya Frankrike.
Lundström, m. fl.: Kriget 1939—1945, del IV.

Besök i hemlandet.

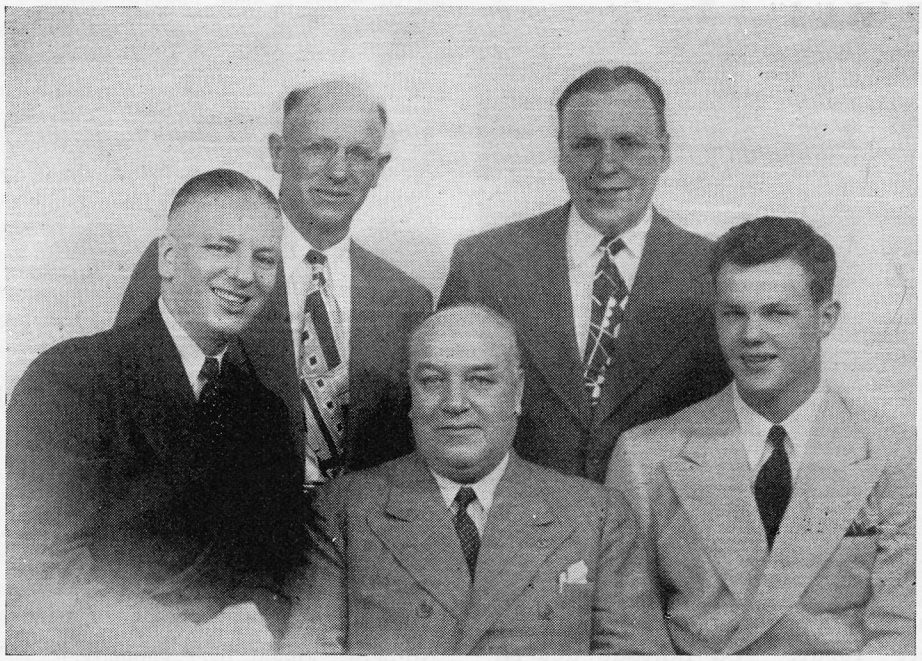

Bröderna Karl, John, Sigfrid, Knut Jonsson och Johns son.

Under sommaren är det flera svenskamerikaner, som besökt sin födelseort Gustavsberg. Vi kan inte räkna dem alla med risk för att glömma några. När red. för Gustavsbergaren sporde att änkefru Emeli Jonsson i Södra Kullen fått hem två av sina söner, Sigfrid Jonson från Buenos Aires, och Karl Jonson från Bridgeport i Connecticut, måste vi göra en liten intervju.

Fru Jonsson har fyra söner i Nord-Amerika och en i Syd-Amerika. Fyra av bröderna sammanträffade i mars i år i Bridgeport efter en skilsmässa på 40 år. Sigfrid Jonson har nu varit borta i ett sträck i 41 år och kom just i sommar så nära hem som till England, varför han tog flyget till Sverige. Sigfrid är 1:ste maskinist och går till sjöss sedan många år. Han läste till maskinist i Buenos Aires. Har varit i alla världsdelar och plöjt världshaven i olika riktningar. Sedan 1908 är Sigfrid argentinsk medborgare. Han har också arbetat i land i många år bl. a. som maskinist vid järnvägen. "Första gången jag var i Buenos Aires", berättar Sigfrid, "var med en Jonssonbåt, Kronprinsessan Victoria. Jag gillade stan men vågade inte rymma. Senare gjorde jag mig sjuk i Baltimore så jag fick mönstra av där. Jag fick sedan hyra på en tysk båt som var destinerad till Buenos Aires och då rymde jag. Detta var 1908. Då var man ung och livet lekte." Vi fråga: "Varför skrev Du inte hem på 20 år?" Svar: "Jag har varit med om två världskrig och levat avstängd från yttervärlden. När jag gick i land och bland annat arbetade vid järnvägen, fortsatte jag till Paraguay. Där var det revolutioner varje år och ingen ordning. Ingen post och telegraf. Jag träffade inte någon svensk på 20 år. Först när jag kom tillbaks till civilisationen och det sista kriget var slut kunde jag höra av mig". Sigfrid Jonsson var endast hemma i Sverige och Gustavsberg en vecka. Han var bunden av sin tjänst och måste iväg för att hämta en båt i England för den Argentinska statens räkning. Nästa år är det meningen att han skall hämta en båt i Sverige, som just nu håller på att byggas för Argentina. "Vad säger Du om Gustavsberg? Känner Du igen dig?" frågar vi i fortsättningen av vårt samtal. "Nog känner jag igen mig, men vilken skillnad mot när jag tolv år gammal började jobba vid fabriken. Den fattigdom, som fanns vid denna tid, kan senare tiders människor inte förstå. Det har skett ett oerhört uppsving i Sverige och här hemma i Gustavsberg". Vi går och hälsar på gamle byggmästare Danielsson, Sigfrids förman en gång i tiden. Det var ett glatt återseende: "Det var pappa och jag som hjälpte byggmästarn att arbeta i trädgården på berget", sa Sigfrid. "Jaså var det Du det", sa byggarn, "det är snart femtio år se'n." Sigfrid Jonson talar en god svenska trots den långa bortovaron. "Modersmålet glömmer man aldrig", säger Sigfrid, "Man tänker på svenska, talar för sig själv på svenska, det är bara nya ord man inte hunnit med, och en del ord man måste söka. När jag fick klart för mig att jag skulle hem till Sverige så föreslog jag en svensk vän i Buenos Aires att vi skulle öva svenska. Vi satte igång. Men han talade skånska. Jag måste omedelbart föreslå honom: "Vi talar spanska igen för det är inte svenska som Du talar!" Vi får en autograf och hälsning på spanska: "Recuerdos de viegos I nuevos amigos de Gustavsberg." I översättning: Hälsningar till gamla och nya vänner i Gustavsberg, den 4/9 1947, Sigfrid V. Jonson.

Vi skiljas från Sigfrid och Karl Jonson och ber dem hälsa vännerna ute i förskingringen.

Gunnar.

"Varg i Veum" på Värmdö.

Människans kamp mot rovdjuren är ett intressant kapitel, framför allt fejderna mot varg och björn. Under det att jakten på björn sedan lång tid tillbaka varit i viss mån sportsligt betonad, torde vargen eller ulven alltid ha varit fredlös. Då man ville ha ett uttryck för, hur den arme usling hade det, som i gången tid av någon anledning måste leva den fredlöses liv, gömd i vilda skogen, präglades uttrycket: "Han är som varg i veum."

Hur vargarna bekämpades på Värmdö för några mansåldrar sedan berättas utförligt i sockenstämmoprotokollen, och det framgår med all tydlighet av ordalagen, att tillvaron för dåtida värmdöbor var både spännande och händelserik. Skildringen härnedan omfattar åren 1789—1835.

I maj 1789 är vargarna allmänna samtalsämnet, då menigheten samlas på kyrkbacken vid Värmdö ålderstigna tempel. Särskilt på kyrklandet och Ingarön ha djuren varit svåra. En särskild sockenstämma utlyses, och man beslutar att begära landshövdingens tillstånd att så snart som möjligt få anordna skallgång på vanligt sätt. Kyrkoherden skall skriva, och länsmannen ombesörja brevets fortskaffande på skyndsammaste sätt.

Landshövdingen behjärtar framställningen och strax efter midsommar kommer kronojägaren Gavelholm tidigt en morgon och begär sockenbornas sammankallande för att ordna skallgången. Han har tillräcklig jägeribetjäning med sig, men bönderna ha nu åtrat sig. De ha mångahanda ursäkter: deras åkergärden stå nu i sin bästa och frodigaste växt och kunde trampas ned, dels ha de

så mycket arbete med jordbruket just nu, var stund är dem oumbärlig. Uppskov begäres till hösten, och sen Gavelholm sett var skallet skulle kunna äga rum, far han hem igen. — Men i augusti kommer landshövdingen med fordran på betalning för jägeribetjäningens resa, och allmogen börjar bli tveksam om den vill vara med om någon skallgång. 3 veckor skulle det taga och kräva 60 man. Wendelius på Anneberg ställer sig tveksam, huruvida jägeribetjäningen, jämte den lön som bestås dem av kronan, även skulle ha ersättning för en resa, som de gjort efter order och utan att vara försedda med skallredskap. Vargarna fortsätta emellertid sin skadegörelse och framemot jul beslutas, att varje mantal skall erlägga 3 kopparmynt till den som dödar någon varg.

Nästa år vid samma tid har man åter stor debatt om odjurens utdödande. Den senaste tiden ha lantmännen tillskyndats de kännbaraste förluster och bestarnas antal ha ökats år från år. Kaptenen och riddaren Wetterling kommer då med ett skriftligt förslag, vari han först ironiserar över de traditionella skallgångarna, "som efter mycket larm och skriande vanligast slutar så, att några harar, ja, kanhända någon räv stupar på stället, men större rovdjur komma gemenligen på fri fot." Ja, han vågar sig med visshet påstå, "att skallgång aldrig avhjälper detta onda på Värmdö, då landet är så ganska kuperat av stora bergsträckor, skogar moras och sjövikar." — — —

Han rekommenderar förgiftade luder (självdöda kreatur). I hans födelseort, Kronobergs län, har man ej på 28 år sett varg. Nu får man här på Värmdö ej låta bero vid en tom klagan utan skyndsamt vidtaga goda och väl handhavda anstalter. Vid Nora och Dragede finnas lämpliga platser. Hos landshövdingen bör man begära att få inköpa arsenik och för varje luderplats bör tillsättas en tillsynsman, som i ersättning bör få de räv- eller vargskinn, som komma från den platsen. I anseende till att tillsyn över anstalterna från någon ståndspersons sida vore nödvändigt, förklarade sig Wetterling villig att åtaga sig den saken, bara han slapp taga någon befattning med insamlade medel.

Kapten Wetterlings förslag rönte stor uppmärksamhet, och lämpligast och minst kostbara ansågos följande anstalter: Från vart och ett mantal, som ägde kreatur, skulle betalas 4 skilling. Sjömannen Friman i Fagerdala åtog sig att raspa rävkakorna och lägga förgiftet. Luderplatser skulle anläggas vid Nora, Dragede, Edslösa, Ingarön, Fagerdala och vid Backeböle i Bo. 2 kronor skulle betalas för varje luder. Hundar och svin borde hållas instängda och inga kreatur utsläppas på bete nästkommande vår förrän kungörelse utfärdats.

Vintern blev ovanligt blid det året, rävkakorna voro mindre dugliga, och nödig försiktighet hade inte iakttagits med boskapen, utan odjuren hade förskaffat sig färska födoämnen. Det blev fiasko, men kaptenen gav sig inte. Instundande vinter ämnar han på egen bekostnad fortfara med sin metod. Församlingsborna undra dock om inte det vore mera effektivt med ett ordentligt skall på kyrklandet men inte nu utan till våren.

Våren 1794 måste man på allvar taga itu med vargarna, "vilka till en förfärande mängd nu synas tillväxa här i orten hur man måtte kunna om de icke alldeles härifrån utdödas dock till någon del förminskas". Nu väljer man deputerade från varje fjärding, "som tillika med herrar posessionater ståndspersoner skola om förevarande angelägenhet omständligt samrådas."

Resultatet blir, att man vänder sig till landshövdingen ännu en gång. Med nästa söndagspost skall begäran avgå, att hela skeppslaget, den yttre skärgående inbegripen, åläggas att deltaga i skallgång. Man behöver också bistånd av jägeribetjäning, försedda med jakttyg och minst 30—40 trummor från arsenalen, som vid sådana tillfällen äro oumbärliga. För ett ordentligt genomförande av skallet anser överstelöjtnanten von Scheven, att det erfordras en pålitlig karl från varje matlag.

(forts.)

V. Gezelius.

Konsumentupplysning

en kooperativ åtgärd till konsumenternas gagn

Vet Ni vad Ni får för Edra pengar? Naturligtvis vet Ni det. Men är Ni säker på att Ni alltid väljer den vara, som ger Er mest valuta för pengarna?

— Det räcker inte att bara jämföra priserna. Ni måste också tänka på kvaliteten och vad Ni ska använda varan till. För att kunna välja det mest ekonomiska måste Ni ha tillförlitliga upplysningar om varornas egenskaper.

Som ett naturligt led i kooperationens strävanden att göra konsumenternas pengar dryga har Kooperativa förbundet upprättat en avdelning för kvalitetsupplysning. Sedan någon tid håller denna på med att förse viktigare varor med vägledande etiketter under mottot "Väg pris mot kvalitet".

Bilden här ovan visar ett exempel på en förpackning med en dylik etikett — upplysningarna gör det lättare för Er att bedöma varan och hjälper Er att köpa ekonomiskt.

★

Ännu är bara början gjord. Men undan för undan kommer allt flera varor att förses med vägledande etiketter.

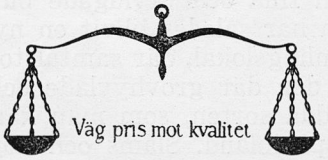

konsum/kooperativa

Nu har det kommit,
modet från kungl. huvudstaden. Jag trodde först att det var någon exotisk gäst, som studerade samhället, men vid närmare påseende befanns personen vara en inföding från Gustavsberg. Tänkte just påpeka för honom att skjortan hängde utanför, då min äkta hälft erinrade mig om att det var "modern style". Ärade läsare! Bli inte förskräckt om du en vacker dag möter någon med skjortan knäppt över huvudet. Det betyder nog bara nästa steg i utvecklingen. Det är det som är det fina, att det verkar huvudlöst!

Den som är törstig
skall inte besöka Gustavsberg. Ett turistpar vandrade intresserat vid 7-tiden häromkvällen på våra vägar och blev törstande efter öl eller kaffe. Artigt bugande frågade man sig för, var man kunde intäga en kopp kaffe jämte bulle. Bleknande erfor man att samhällets serveringsställe stängs i god tid före solens nedgång. Vid en vattenpost sökte man pumpa fram något drickbart, men förgäves. En vänlig gustavsbergare inbjöd då paret att förtära var sitt glas kokt Kvarnsjövatten. Varefter turisterna avdunstade. Uppmaning till kvällsbesökare: Medtag dricksflaska, fält-, med fodral, innehållande erforderlig läskedryck eller kaffeblandning av märket Gröna cirkeln!

Någon fridens boning
är inte trakten kring kyrkan, om man får tro en arg röst i telefon. Den fina och utvidgade busskiosken har således blivit en ny slags samlingslokal, där samtalstonen är av den där grovhyvlade och högljudda sorten, som man kan träffa på ibland. Slams och nojs försiggår sent på nätterna. En och annan motorcykel sprakar gärna omkring i grannskapet med öppet spjäll. Och så dammar det mycket då bussarna susar förbi. Jag uppmanade rösten att stänga fönstret. Och att förlita sig på framtiden. Då de hemlösa ungdomarna får sitt kafé med klubblokal, där de kan träffas och lära sig hyfsade umgängesformer. Då alla busar och motorfordon hänvisas till Mörksens dal, förlåt, Mörkdalen var det.

En rationaliseringskongress
har hållits i Stockholm med folk från alla världens hörn. En stor grupp besökte också Gustavsberg, där man till lunch bjöd på strömming (och intet annat) i 15 olika former. Så där fick dom för rationalisering! Min vän, ingenjörn, visade mig förresten häromdan med viss stolthet hur man genom rationalisering av en arbetsmetod lyckats spara hela 15 minuter. Jag råkade skvallra om saken för en kvinnlig bekant. Hon undrade vad man skulle använda den där kvarten till, som man sparat, och föreslog en förlängd middagsrast. Så man hinner smälta strömmingen ordentligt.

En ny tidning
har under försommaren åstadkommits i Ingarö, med en upplaga på nära 600 ex. Man har tydligen gjort ett gott dagsverke och kollegan har vi läst med stort intresse. Bladet verkar trevligt och bekant. Men så har det också samma ansikte som Gustavsbergaren. Samma uppställning, samma format, samma papper, samma tryckeri. Det är som en landsortsupplaga av vårt organ. Men med andra medarbetare. Nu ska ju Gustavsbergs och Ingarö kommuner slås samman om några år. Då kanske de båda bladen också kan förenas till en lokaltidning med ännu större läsekrets och möjligheter.

Din semester var skön,
hoppas jag. Du har väl prövat på fridagarnas privilegium och utövat den ädla konsten att slå dank? Legat i gräset och sett de vita molnen segla fram på den blå sommarhimlen. Lunkat utmed vägen, satt dig ned vid dikeskanten och plockat munnen full med smultron. Har du slappnat av i en vilstol, frigjort dig från klockan, grammofonen och radion och tagit var dag, som den kommit? Strövat i skog och mark utan mål. Lekt som barn med barnen. Om du inte jäktat kring på ditt vanliga robotmanér — ja, då har du varit naturlig och haft en bra semester!

"En enastående utveckling"
sa' en kommunalman från Västkusten, som gästade Gustavsberg i juli. Han var nämligen här för 15 år sedan och hade från den tiden ganska beklämmande intryck. En annan gäst, en gustavsbergare som i många år varit i Amerika, var med oss vid familjefesten i Klubbparken på midsommarn. Hon levererade spontant en ström av lovord över vad som åstadkommits och görs i nutidens Gustavsberg. Utifrån lägger man märke till framåtskridandet. Vi, som är mitt uppe i det, kanske inte får det rätta perspektivet? Broschyrerna och tidningsartiklarna ser vi mera som ensidig hurra-vad-vi-är-bra-reklam. Men tänk om vi i gemen i alla fall skulle kosta på oss litet erkännande en gång och känna oss delaktiga i det som sker och som pekar framåt. Och så gå vidare!

Med kooperativ hälsning!
Lekaren.

Soliga spalten.

Vördnad.

När gamle brukspatron Odelberg gick genom fabriken hälsades han vördnadsfullt av alla, och "gubben" svarade alltid genom ett lätt lyft på plommonstopet. En gång iakttog jag en mycket underdånig manlig arbetare i en svår situation. Han kom gående och bar ett tungt föremål på huvudet. Då han möter brukspatron vill han till varje pris visa sin underdånighet och vördnad och hälsa, men hur? Jo, saken klarades så, att han saktade in sina steg och avstannande så — neg han. -q-

Smånytt från Porslinsfabriken

Grov- och Fabriks gäster från glas- och porslinsindustrierna i Danmark besökte Gustavsberg den 4 juli. Veckan därpå hade vi visit av 60 norska kooperatörer, 40 damer från Katrineholms kvinnogille, arbetslägret i Farsta, Konsummedlemmar från Överum, som gjort färden i förhyrd buss från Småland, 100 ungdomar från Graningelägret, 35 studerande från internationella folkhögskolan i Geneve samt 60 utländska deltagare i CIOS eller den stora rationaliseringskongressen. De senare voro särskilt intresserade av den demonstration som vår bocirkel hade ordnat å Tretton. 15 amerikanska kooperatörer hade i mitten av juli kostat på sig flyg Amerika tur och retur, bl. a. för att få se Gustavsberg. Vid samma tid notera vi kommunalmän från Västkusten, lottor från England, Vår Gårds-grupper, skolbarn m. fl. Under augusti gästades fabriken av den egyptiske prinsen Solimorn Daoud med sessa samt av herr fru Andersson från Nykvarn. 65 hushållsskoleelever från Norrbotten beundrade vårt rara porslin medan manliga kooperatörer från Katrineholm och England var mera intresserade av nybyggnaderna och badkarsfabriken. Under senare delen av månaden kom engelska yrkesinspektriser, norskt fackföreningsfolk, en engelsk ungdomsklubb, fransk järnvägsgeneral med stab samt en del enstaka utländska besökare. Samtliga voro både intresserade och intressanta och värda bilder och intervjuer. Vi måste emellertid inskränka oss till ett foto av prinsparet på visit hos Kåge.

En stab av ciceroner skulle behövas i Gustavsberg. Planer föreligga nu på att bland hemmafruarna rekrytera ett antal ciceroner, som kan stå till förfogande för visning av samhället och fabriken. För att utbilda de intresserade skall en instruktionskurs startas under hösten. Man hoppas därigenom till nästa säsong kunna avlasta en del av fabrikens personal från det tidsödande visningsjobbet för 10.000 årliga besökare.

Oljeeldning införes nu i fabriken och de större fastigheterna. För driften av ugnarna och ångpannorna har 2 tankar om 500 kbm. inköpts. Det är den minskade tillgången av fossilt bränsle och ved, som framtvingat denna åtgärd. Vid ett ändrat läge utgör gasgeneratorn en bra reserv.

Lustresa till Vaxholm anordnades av personalavdelningen och ABF den 9 aug. med omkring 370 deltagare från Gustavsberg. Blåsorkestern musicerade ombord. Den 24 augusti hade fotbollsektionen ordnat en ny båtutflykt till Saltsjöbaden i samband med seriematch mot Enskede.

Vykort över Mariagatan 13 och Grindstugärdet har utdelats till hyresgästerna och tillhandahålles nu å intressekontoret och i Busskiosken.

Vår Gård har inbjudit till en studieledarekurs. Kursen har även diskuterat tanken på de företagsnämnder, som enligt avtal mellan LO, TCO och KF skall inrättas vid de kooperativa företagen. Från porslinsfabriken deltogo Axel Öhlund och Artur Teglund.

En glad utfärd kallar Tre Kronors verkstadsklubb sitt besök vid Aspvik under sommaren. Man tackar för utmärkt ciceronskap, hyllar Aspvik med naturlyrik och konstaterar att vi har trevligt värdfolk. Man roade sig med lekar och dans på den lövade logen.

150 liter Farstamjölk konsumeras dagligen på fabriken. I de båda lunchrummen tillhandahålles nämligen både mjölk och läskedrycker under rasterna. Å värdshuset går det åt ytterligare 200 liter mjölk och i samhället i övrigt c:a 450 liter. Våra kor har tydligen mycket att göra. På ett år levererar de nära 375.000 liter.

Blåsorkestern hedrades den 25 juli med en inbjudan att konsertera på Skansen. Vi återge en bild härifrån, med träblåsarna i aktion.

Skytteföreningens vandringspris i propagandatävlingen vid fabriken vanns den 17 aug. för andra gången av sanitetsgodsgjuteriet. 16 lag om 5 man ställde upp. I klass 1 tog Einar Sjögren 94 poäng, I. Holmertz 93, Rudi Olsson 91, E. Spångberg 88 och Gunnel Lövgren 86 poäng. I klass 2 nådde G. Lindroth 90 poäng.

I korpfotbollen har fabrikens representationslag överlägset vunnit sin division med 14 poäng på 7 matcher och målkvoten 17—1. Den sista matchen spelades 27 aug. mot B. P. och vanns med 4—0. Även reservlaget ligger i toppen i sin serie.

Kooperativt anställda har haft vänskapsmöte å Samvirkeskolen i Norge. Kvinnor och män, kontorister, tjänstemän och industriarbetare möttes här i broderlig och vänskaplig sämja.

Kooperativa RM i orientering går i Stockholmstrakten i början av september. Från porslinsfabriken har 11 man anmälts. Måndagen den 8 sept. gör samtliga idrottsmän ett besök i Gustavsberg.

De kooperativa nordiska spelen i Köpenhamn den 23—24 aug. resulterade i att Finland vann över Sverige med poängen 131—121. Ur resultatlistan notera vi att Gunnar Johansson vann 100 m. på 10,9 och de båda svenska flickorna höjdhoppet på 1.50 var. Fotbollen vann Danmark med Sverige på andra plats före Norge och Finland. G. Dbg.

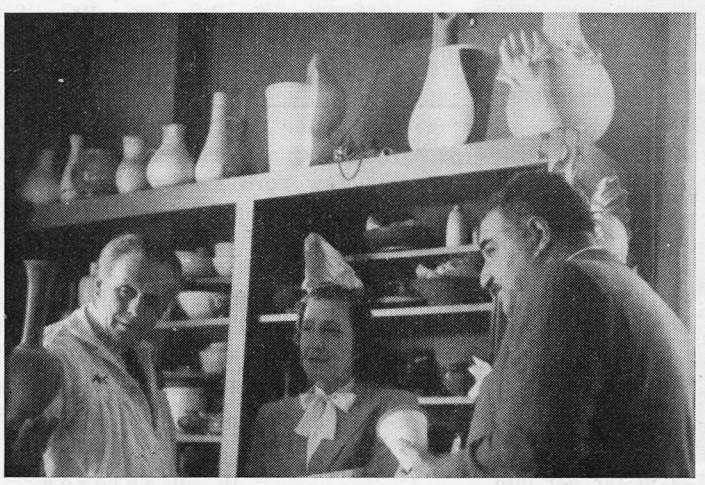

USA-glimt.

"Squarehead".

Detta ord betyder fyrkanthuvud och användes på sina håll i U. S. A. som skällsord på skandinaver och har då betydelsen dumhuvud eller liknande.

Jag hörde ordet i annat och för oss trevligare sammanhang och det skall jag tala om i den här glimten.

Det var vår, och min vän i Philadelphia, svenskamerikan, föreslog att vi skulle använda helgen till att besöka hans sommarbostad. Denna låg visserligen i en annan stat, New Jersey, men avståndet var inte avskräckande.

Vägarna bruka vara bra i U. S. A. och med en stor Buick går det undan. Det gick till och med litet fortare än den tillåtna hastigheten i N. J., som var 50 miles i tim. = 80 km. och som var tydligt anslagen utmed vägen. När vi minst anade det dök en polis på motorcykel upp och passerade oss i rasande fart och gjorde stopptecken.

I U. S. A. bråkar man aldrig med polisen. Det betalar sig inte, heter det. Även där folk tror eller menar sig ha rätt så lyder de förvånansvärt villigt. Och så gjorde min vän också. Bromsade in och frågade med ett småleende vad som hade hänt.

"Vi ha speed-limit (hastighetsbegränsning) här i New Jersey. Får jag se körkortet".

Johny, min vän, suckade hörbart och lämnade kortet men frågade var kommissarien höll till. Då det var utmed samma väg bad han få åka dit och klara upp saken med en gång. "Så får du se ett poliskontor från insidan", sade han till mig. "Det kan inte skada dig".

Vi stegade in till kommissarien, som såg barsk men trevlig ut. Johny bjöd på cigarretter över lag och saken tycktes gå fort även utan några ceremonier. Fortkörning c:a 60 miles (100 km./tim.) 8 dollar i böter. Jag tror inte ens de frågade Johny om han erkände.

När så kommissarien tittade i körkortet blev han med ens intresserad. "Ni är svensk", sade han. "Nej", sade Johny, "amerikan". "Förlåt, jag menade född i Sverige". "Det är riktigt", sade Johny.

"Saken är den", började kommissarien, "att jag är mycket intresserad av Sverige och svenskarna. Antingen har ni en kollosal tur eller också är ni väldigt smarta. Jag tror det senaste. Ni är ju ett litet folk och ändå klarar ni er alltid. Vi har ju haft 2 världskrig nu på kort tid och ni klarade er undan båda gångerna. Jäkligt duktigt gjort. Och aldrig ser jag att ni ber om hjälp. Här kommer tiggarlistor och insamlingar mest varje vecka. Det är till judar och greker, engelsmän och fransmän, italienare och polacker. Men aldrig ser jag en insamling för Sverige. Det var kallt i England i vintras. Genast skulle vi sända kol och säd och filtar och jag vet inte vad. Ni hade väl ännu kallare däruppe i Sverige, hade ni inte? Jo, se där. Men inte behövde ni be om hjälp. Ni måtte vara väldigt smarta. Hur bär ni er åt? Är ni så enastående snälla och fredliga av er?"

"Nej tvärtom", svarade Johny. "Vi ha nog varit ett av världens mest krigiska folk. I ett par tusen år var vi med i alla krig vi hade en möjlighet att få vara med i. Från Ryssland i öster till England i väster och från längst i norr ned till Medelhavet i söder. Och trots det är väl Sverige det enda land i Europa, som inte varit helt besatt någon gång. Men genom alla dessa krig kom vi underfund med att det inte betalar sig och därför slutade vi upp och nu har vi inte haft krig på över 100 år. Och beträffande kylan i vintras så ha de det så kallt varje vinter i Sverige så de ha väl vant sig vid det. Och inte blir det varmare av att de gnäller".

"Nej", återtog kommissarien, "ni är helt enkelt smarta. Och jag förstår inte att ni kallas Squareheads ibland".

"Det kan jag förklara", sade Johny. "Det är en hedersbenämning fast många här i landet tycks tro motsatsen. När svenskarna först landstego här och grundade en koloni så köpte de jord av indianerna och betalade hederligt både för den och de varor de behövde. Sedan kommo holländare och engelsmän och drevo bort svenskarna och de bemötte indianerna mindre renhårigt, särskilt då det gällde affärer. För indianerna voro de alla vita med de hade sedan gammalt gott förstånd då det gällde skalper och de upptäckte, att svenskarna voro mera fyrkantiga i huvudet och holländare och engelsmän mera runda. De döpte därför svenskarna till Squareheads. Det betydde bland indianerna ett vitt folk, som man kunde lita på. Och jag för min del är mycket stolt över namnet. Ha vi inte förresten ett engelskt ord som heter squareness (= renhårighet)?"

"Det är alldeles riktigt", sade kommissarien, "det var som tusan, vad ni kan. Vart skall ni ta vägen nu då, gentlemen?" "Vi äro på väg till min sommarstuga i New Jersey".

"Vad? Har ni bostad i New Jersey? Det skulle ni sagt till konstapeln så hade ni sluppit böter".

"Jaså", sade Johny", finns det ingen hastighetsbegränsning för New Jerseybor?"

"Jo, naturligtvis, men det är ju deras stad och deras vägar så vi tar det inte så hårt då. Och så tycker vi inte om att folk från New York och Philadelphia far så fort fram på våra vägar. Och litet pengar blir det av böterna också. Men jag är glad att konstapeln tog er hit för det var roligt att träffa ett par Square heads. Och kommer det en insamling för Sverige så skall jag utan tvekan satsa de 8 dollars ni åkte fast för.

Bye-bye Gentlemen. Hoppas vi träffas igen."

W. Wahlgren.

CARL MILLES

gästar Gustavsberg.

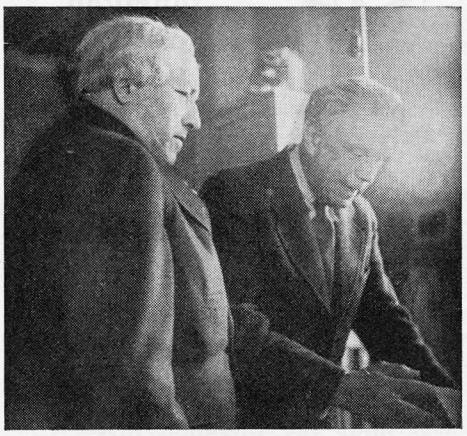

Konstavdelningens gästbok borde vara en raritet för en autografsamlare. Där finns många "värdefulla" namn och nu senast har Carl Milles' kommit, under ett obegripligt meddelande från en egyptisk prins, som besökte fabriken några dagar tidigare.

Den av professor Milles till staten skänkta Millesgården på Lidingö ämnar han berika med verk av samtida konstnärer. Från Gustavsberg medförde han en vacker Farsta-vas av Wilhelm Kåge och en skulptur och ett fajansfat av Stig Lindberg. Det var intressant att konstatera den nu 73-årige skulptörens ungdomliga och entusiastiska inställning till de arbeten han fick se och den vänlighet och sympati han visade mot allt och alla.

Med gamla och unga på Graninge.

I innersta delen av Baggensfjärden ligger Graninge. Varje Gustavsbergare av den gamla stammen känner igen det från båtfärder på Baggen. Det var förr privatbostad och kallades "miljonpalatset". Nu äges det av Stockholms stift och drives som stifts- och ungdomsgård.

Graninge gästades den 31 juli av våra gamla vid kyrkliga arbetskretsens sedvanliga utfärd. Under några flyende timmar tick de gå omkring och njuta av gårdens behag. Först samlades man till en kort gudstjänst i Boo kyrka, vid vilken kontraktsprosten Lars Hedblom talade. På Graninge bjöds sedan de gamla på kaffe och underhållning. Prosten Hedblom berättade minnen från skärgården, Sven Pettersson och Kantor Borg musicerade. Samvaron avslutades med en kort andaktsstund av pastor Sundström. De gamlas tack till kyrkliga arbetskretsen framfördes av Gustav Nilsson och Isidor Olsson. Färden företogs med buss. 139 personer deltog.

Till Graninge var också kontraktets ungdomsläger den 9 till 13 juli förlagt. Jag träffade häromdagen en av pojkarna som var med. På min fråga vad han tyckte om lägret svarade han "bra" med sådan övertygelse, att det inte fanns något tvivel om, att han menade allvar. Om han då tänkte på den goda maten från lottornas aldrig sinande förråd, på de kalla baden i Baggensfjärden, på aftonbönerna i friluftskyrkan med furukorset avtecknande sig mot den mörknande kvällshimlen, på utfärden till Gustavsberg med "Femman" med rundvandring i fabriken och god mat på värdshuset eller stillheten vid föredrag och samtal, är svårt att avgöra. Troligen menade han att alltsammans var bra, vilket visar att han trivdes med den på samma gång glada och allvarliga andan vid lägret. Ett tjugutal ungdomar från Gustavsberg deltog i lägret jämte ungdom från Boo, Värmdö och Nämdö. Kamratkedjan har för övrigt även i år tillbringat en hel dag ute i skärgården, närmare bestämt på Nämdö, under kamratlig samvaro med bad och lekar, sång och tal.

A. S.

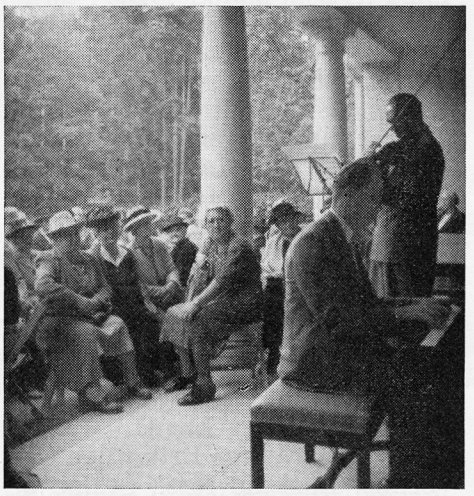

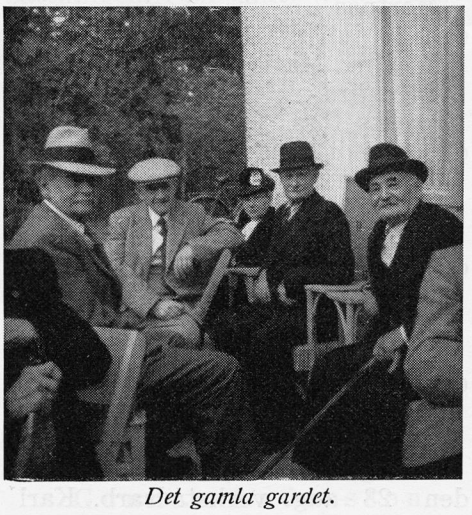

Det gamla gardet.

Gunnar Falls
Herr- och Damfrisering
Mariaplan 2
Rekommenderas
Tel. 140

RUNE BOOX
EL. INSTALLATIONSBYRÅ och RADIOFIRMA
GUSTAVSBERG
Grindstug. 2 Telefon 325
Utför:
Elektriska installationer och reparationer för belysning och kraft samt svagströmsanläggningar.
Försäljer:
Radio, elspisar, värmeapparater, kokkärl, kylskåp, belysningsarmatur, hydroforanläggningar m. m.
Kostnadsförslag lämnas på begäran.

Beställ Edert bröd till
bemärkelsedagen
från
Gustavsbergs Bageri
Tårtor, Bakelser, Småbröd.
Rekommenderas.
KLAS LARSSON
Tel. 25

Har Ni ordnat
LIVFÖRSÄKRING?
Om inte, vänd er till
E. Sjökvist
Tel. 367 Tel. 367
Ombud för Folksam

Födelsedagar.

90 år.

Den 23/9 f. d. byggmästaren C. V. Danielsson, G:la kontoret.

75 år.

Den 27/10 fru Hilda Charlotta Lind, f. Nordström, Tallåsen 15.

70 år.

Den 27/9 fru Anna Sofia Holm, f. Eklund, Skeviksgatan 5.

60 år.

Den 18/10 ugnsarb. Fritz V. Nordström, Kullen 4.

Den 21/10 chaufför Erik Hj. Johansson, Kommunalvägen 1.

50 år.

Den 13/9 byggnadsarb. Ture Birger Blom, Mörtnäs.

Den 18/9 isolatorsvarvare Frans Oscar Ullberg, Hästhagen 2.

Den 28/9 modellör Johan Oscar Fredrik Andersson, Grindstug. 8.

Den 25/9 fru Signe Margareta Hansson f. Lindberg, Långsunda.

Den 14/10 slamhusarb. Gunnar Albert Oscar Forsberg, Ingarötvärgata.

Den 18/10 fru Gerda Elisabet Johansson, Mörtnäs.

Den 19/10 byggnadsarb. Karl Gunnar Andersson, Gamla vägen 1.

Den 22/10 lagerarb. Ebba Elvira Möller, Kullen 4.

Den 24/10 butiksföreståndare Alfred Emanuel Olsson, Grindstugatan 2.

För en avgift som alla ha råd till....

1. Sjukpenning varje dag under två år.
2. Läkarvårdsersättning.
3. Sjukhusvårdsersättning och ersättning för intagningskostnader.
4. Moderskapshjälp.
5. Barnförsäkring utan särskild avgift.

GUSTAVSBERGS OCH INGARÖ ERKÄNDA SJUKKASSA

Tallåsen 20, *Gustavsberg.* Tel. 156
Postgiro *138630*

Exp.-tid vardagar utom lördagar 9,00—13,00. Månd., onsd. o. fred. dessutom 16,30—18,30

PASTORSÄMBETET I GUSTAVSBERG

Vigda.

Den 23 maj kontoristen Erik Yngve Nyström, Villag. 12, och kont. Grete Raloff, Köpenhamn,

den 7 juni lagerbitr. Rune Valdemar Thun, Bergsgatan 3 B, och kontorist Gun Ingegerd Lidell, Värmdö förs.,

den 14 juni porsl.-arb. Knut Olov Henriksson, Kullen 6, och verkstadsarb. Ruth Gunhild Maria Karlsson, Matteus förs., Sthlm,

den 14 juni direktör Sten Hakon Torstensson Siöwall, Västerås, och sjuksköterskan Marie-Louise Smidt, Norra Lagnö,

den 15 juni kamrer Erik Rune Orbelius, Enskede förs., Sthlm, o. kont. Margit Elisabet Pettersson, Konsumhuset,

den 21 juni svarvaren Sven Rune Johansson, Bergsgatan 1 A, och kont. Eva Teresia Nyström, Villagatan 12,

den 21 juni litografen Karl Arne Holmgren, Hammarby förs. och sjukvårdsbitr. Hild Cecilia Bjuhr, Grindstugärde F 35,

den 23 juni civiling. Anders Eger Kander, Grindstugärde B 12, och kont. Ellen Anna-Brita Persson, Posthuset,

den 12 juli div.-arb. Göte Petrus Alexis Hällström, Mörtnäs, och barbitr. Anna Viola Andersson, Mörtnäs,

den 26 juli aff.-bitr. Sune Birger Westin, Mariaplan 1, och Lilly Ingegärd Hedenstedt, Engelbrekts förs., Sthlm,

den 12 juli handelsbitr. John Arne Larsson, Mariaplan 1, och laboratoriebitr. Gunvor Helena Sander, Tallåsen 14,

den 16 aug. trädg.-arb. Adolf Lennart Svensson, Farsta, och Karin Margareta Nilsson, Lossa förs., Sth. län,

den 23 aug. bilrep. Edd Douglas Emanuel Karlsson, Höjdhagsv. 5, och hembitr. Naimy Eugenia Isberg, Mörtnäs,

den 23 aug. verkstadsarb. Karl Arne Johansson, Mariagatan 5, och aff.-bitr. Maud Elsa Margareta Andersson, Grindstug. G 43.

Födda:

den 19 maj Eva Gunilla, d. t. ing. Tore Alexander Forsman, Grindstugärde E 32 o. h. h. Elin Ingrid Eriksdotter, f. Segerdahl,

den 12 juni Jan Olof, s. t. maskinmjölkaren Erik Birger Enlund, Farsta, o. h. h. Ebba Dagmar Margareta f. Nilsson,

den 23 juni Gun-Britt Maria, d. t. arb.-studieman Bertil August Pettersson, Stenkullen 2, o. h. h. Frida Astrid Maria f. Karlsson,

den 29 juni Gösta Benny s. t. div.-arb. Birger Georg Gösta Zetterman, Mörtnäs, o. h. h. Alice Vilhelmina f. Löfgren,

den 3 juli Leif Rune, s. t. kyrkogårdsvaktm. Ernst Gustav Östeberg, Mariaplan 2, o. h. h. Ingrid Margareta Charlotta f. Bergman,

den 11 juli Lars Kenneth, s. t. porsl.-arb. Nils Rudolf Löf, Bergsg. 1 A, o. h. h. Rut Sofia f. Andersson,

den 17 juli Oskar Ola, s. t. eldaren Oskar Elis Valentin Sander, Mariagatan 2 o. h. h. Anna Linnea f. Andersson.

Döda:

den 23 juni änkefru Ida Charlotta Lundin f. Edsberg, f. 1/3 1864, änka efter fjärdingsman Frans Lundin, Ålderdomshemmet, (83 år),

den 16 juli resemontören Erik Valdemar Stoor, f. 10/12 1895, Grindstugärde G 40, (51 år),

den 23 juli f. d. jordbruksarb. Per Gustav Berglund, f. 5/12 1875, Aspvik, (71 år),

den 1 aug. snickeriarb. Axel Reinhold Nilsson, f. 16/7 1878, Norra Lagnö, (69 år),

den 10 aug. lagerarb. Otto Isidor Lundin, Mariag. 2, f. 14/12 1893, (53 år),

den 11 aug. kommunalkamrer Sven Volmar Fagergren, Kommunalvägen 4, f. 9/11 1891, (55 år),

den 13 aug. Leif Bengt Säll, s. t. plåtslagaren Bengt Karl Axel Säll, Bergsg. 3 B, o. h. h. Anna Karin Valborg f. Haglund, (2 år),

den 14 aug. änkefru Hildur Elisabet Möller, f. Stern, f. 1/3 1884, änka efter Karl Edvard Möller, Kullen 1, (63 år).

Arne Sundström.

Ny kyrkoherde.

Karl Olof Hallin

Karl Olof Hallin är född den 15/8 1903 i Örebro. Student 1924 vid Karolinska läroverket i Örebro. Filosofie kandidatexamen 1929 vid Stockholms högskola. Teologie kandidatexamen 1933 vid Uppsala universitet. Praktisk-teologiska prov 1934. Prästvigd 1934 för Uppsala ärkestift. Efter förordnanden såsom vice pastor bl. a. i Frötuna, Häverö, Västland, vice pastor i Svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors 1936. År 1937 kyrkoadjunkt i Sollentuna—Ed. Vid olika tillfällen vice pastor därstädes. Ordförande i Turebergs kyrkliga ungdomskrets och i "Turebergspojkarna" (gymnastik, idrott). Styrelsemedlem i Sollentuna ungdomsråd. Ordförande i Turebergs kyrkliga syförening. Sekreterare i pastoratstämma, pastoratskyrkoråd, kyrkoråd och kyrkofullmäktige. Sekreterare i "Föreningen S:t Eriks kyrka" genom vilkens arbete S:t Eriks kyrka i Tureberg uppförts. Militärpastor vid Infanteriskjutskolan, Rosersberg och styrelseledamot av skjutskolans bildningsråd. Suppleant för kontraktsombudet i Roslags västra kontrakt beträffande Stockholms stifts studiecirklar. Timlärare i kristendom vid Sollentuna kommunala mellanskola. Initiativtagare till och förste tenor i kvartetten "Fyra präster", som dels uppträtt vid många kyrkliga tillfällen bl. a. vid Stockholms stifts första prästmöte, dels i radio. Kvartetten har till hösten 1947 inbjudits till Finland för konsert- och evangelisationsresor.

Tidningen Gustavsbergaren hälsar den nye kyrkoherden välkommen.

J. A. LÖFDAL

70 år den 9 augusti.

Johan Alfred Löfdal är Gustavsbergs egen diktare och skald. Det är hundratals dikter som flutit ur hans hand. Redan som vallpojke och dräng började han att skriva rim och smådikter. Även under tre hårda år som torpare glömde han inte bort dikten. "Trots att jag fick börja arbeta kl. fem på mornarna", säger Löfdal med en glimt i ögat. L. är född i Skerike socken i Västmanlands län och han flyttade till Gustavsberg 1903, närmast från Balingsta i Uppland. I Gustavsberg började han nästan omedelbart att arbeta i glattugnen och arbetade där tills han vid sextio år blev sjuk och måste sluta sitt förvärvsarbete. Men det var ändå skojigt i gamla glattugnen. Jobbet var hårt men det gjorde ingenting, när man var ung och stark. Löfdal var sättare och brännare i glattugnen och det är 1.531 ugnar som han satt och bränt. Det är alltså 1.531 nätter som Löfdal tillbringat i fabriken. Löfdal var under sin krafts dagar med i föreningslivet och då framförallt i missionsföreningen och söndagsskolan, där han nedlade ett synnerligen livligt intresse. Även i det kommunala livet deltog L. både som ledamot i kommunalfullmäktige och kyrko- och skolråd.

Tidningen Gustavsbergaren uppvaktade jubilaren på högtidsdagen och frambar tidningens och våra läsares hälsning till vännen och medarbetaren J. A. Löfdal. Trots att L. är bruten fysiskt så har han ändock humorns gåva kvar och han vill vara med i fortsättningen. I sin dikt "Vandringsfröjd", som publiceras i detta nummer av vår tidning säger han: "jag vandra vill och se om livet bjuder något mer av våren". L. har aldrig samlat sina dikter och vet inte hur många han skrivit under årens lopp. "Jag är en enkel arbetare", säger Löfdal, "och har aldrig fått tillfälle att studera". "Men", tillägger han, "jag har haft lust att skriva även om språkets grammatik varit svår". Vi hoppas att Löfdal ännu länge ska kunna dikta och medarbeta i vår tidning.

Gunnar Andersson.

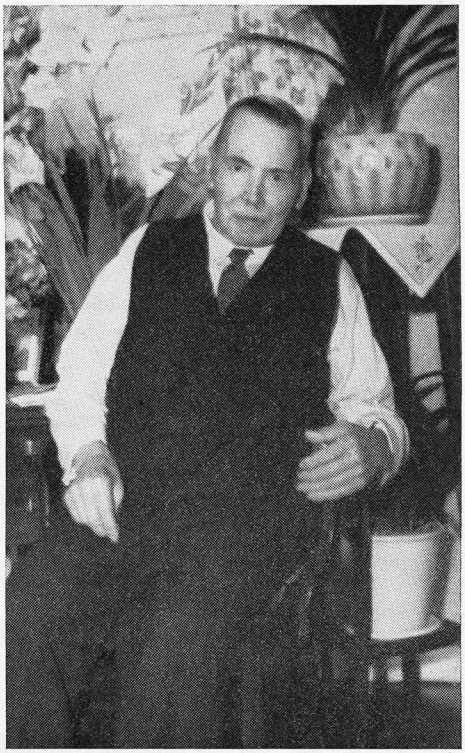

Vandringsfröjd.

Av vandringsfröjd, långt bort från skuggors ve,
jag fyllt min ränsel under gångna åren.
Som vandringsman jag vandra vill och se
om livet bjuder något mer av våren.

Med ringa rester under himmel blå
är nog för den, som lossar tältets pluggar.
En gyllne solrest vill mitt öga nå
förr'n stormen vidgar molnens trånga gluggar.

Jag sträcker ut, en välkänd röst mig når
just när jag ser en molnvägg soligt rämna.
Jag känner rösten, vid min sida går
den sångmö, som mig aldrig här skall lämna.

Vi sträcker ut, hon ler av vandringsfröjd.
Mitt hjärta klappar utav vårens drömmar.
Än lever våren i min barm fördröjd
när dolda krafter i naturen strömmar.

Från skogen nu jag trastens toner hör
Hur de i våren ropa på varandra
och hjärtats spröda strängar det berör
när sida med varann vi nu här vandra.

Du son av mull, du mödans filosof!
Vad vore lagerkrans och jordisk vinning
om icke våren sjöng sin heta strof
om icke sångmön fläktar vandrarns tinning!

J. A. Löfdal.

Föreningarna och fritiden.

Vi fortsätta här den överblick på föreningarna i Gustavsberg, som påbörjades i aprilnumret. Där redogjordes för

Kyrkliga arbetskretsen
Kamratkedjan
Idrottsföreningen
Skytteföreningen och
Konstföreningen.

Gustavsbergs Hembygdsgille bildades 1943. Folkdanser och lekar sätter sin prägel på Gillets övningar och samkväm, men verksamheten inbegriper dessutom sång, folkmusik, hemslöjd, friluftsliv och en viss studieverksamhet. Vandringar har ordnats till sevärdheter i Gustavsbergs omgivningar för att lära känna bygden och dess kultur. Under höst- och vintermånaderna hålles övningar i folkdans och gammal dans. Med jämna mellanrum ordnas s. k. Lekstugor med soaréprogram, allsång, musik och lekar. På sommaren utövar Gillet värdskapet för den gamla dansen och lekarna i Klubbparken. Gillet driver också Vävstugan i Åkerlyckan, där intresserade kan lära vävning och knyppling. För att bli medlem fordras i regel deltagande i Gillets övningar å onsdagarna. Övriga upplysningar lämnas av G. Dahlberg, Höjdhagsvägen 19, tel. G. 359, Carl Wiberg, Grindstugärdet tel. 63.

Arbetarnas Bildningsförbunds lokalavdelning som bildades år 1922, anordnar varje säsong ett stort antal studiecirklar i olika ämnen såsom föreningskunskap, kommunalkunskap, språk, musik, sång m. m. Detaljerade upplysningar om studieverksamheten lämnas av ordföranden herr Harald Lindholm, Kristidsnämnden, Grindstugatan 11 A. B. F:s bibliotek, under adress Kommunalvägen 3, står till allmänhetens förfogande för hemlån. Biblioteket är öppet alla helgfria måndagar och torsdagar kl. 18—19.

IOGT-logen i Gustavsberg arbetar för skapande av ett rikare kulturliv och sundare levnadsvanor på helnykter grund. Den vill genom bl. a. kamratlig samvaro, värdefulla mötesprogram och studiekurser ge sina medlemmar nöje, omväxling och kunskaper. Nuvarande styrelse: LD Bertil Petersson, Stenkullen 2, ordf. Gerhard Oscarsson, Strandvik, kassör Sven Enermo, Grindstugärde D 23, sekr. Agda Enermo samt Rudolf Sundström.

Nationaltemplarorden representeras i Gustavsberg av templet 137 Sirius. Templets program — nykterhet, fred och folkuppfostran — förverkligas genom diskussionsaftnar, samkväm, studiecirklar och offentliga upplysningsmöten. Utflykter och mindre idrottstävlingar ordnas också under sommaren. Templet håller möte varje tisdag kl. 20 på fackföreningens expedition, Kommunalvägen 1. Upplysningar om föreningens verksamhet lämnas av Elis Sander, Mariagatan 2.

Gustavsbergs Blåsorkester är en sammanslutning av fritidsutövande musiker bosatta inom samhället. Kåren är en av Gustavsbergs äldsta föreningar och bildades år 1865. Den är ansluten till A. B. F. Musikkåren bidrager till samhällstrevnaden genom att årligen ge ett antal uppskattade konserter. Man förfogar över egen lokal vid Ingarögatan, där gemensamma repetitioner hållas måndagar och fredagar. Kåren bistår kostnadsfritt den, som är intresserad, med undervisning samt med utlåning av instrument i mån av tillgång.

Intresserade kunna hänvända sig till kårens sekreterare Sven Wallius, Värmdögatan 3.

Fackföreningens främsta uppgift är att tillvarataga arbetarnas ekonomiska intressen å arbetsplatsen. Detta sker dels genom s. k. centrala förhandlingar, då kollektivavtal upprättas, dels genom lokala förhandlingar, då uppgörelse träffas angående enskilda personer och grupper. För dessa uppgörelser finns särskild förhandlingsordning upprättad mellan arbetsmarknadens parter.

Även om lönefrågan är fackföreningens viktigaste uppgift, får den också syssla med sådana för arbetarna viktiga spörsmål som arbetarskyddet, yrkessjukdomar, arbetstidslagen, bildningsfrågor m. m.

Avdelning 205, som är en lokalavdelning inom Svenska Grov- och Fabriksarbetarförbundet, har för närvarande cirka 700 medlemmar. Alla nyanställda böra söka inträde i avdelningen. Närmare upplysningar lämnas av styrelsen för avdelningen tel. 100 eller 152. Intressekontoret och arbetskamraterna på respektive avdelningar kunna även lämna upplysningar, vart den nyanställde skall vända sig för att vinna inträde i fackföreningen.

Gynna våra annonsörer
— de gynna oss!

Fritt Forum

En bättre ordning

på våra paket-försändelser fick vi i Gustavsberg, när paketinlämningen i kiosken vid kyrkan öppnades. Men den glädjen blev ej långvarig. Som de flesta väl sett, har hållplatsen blivit flyttad en bit nedanför Bleket, en nödvändig förändring ur trafiksynpunkt. Konsums fula trätrappa behövde även få avlastning. Men efter förändringen har det blivit så, att paket, som kommer med buss, blir liggande nere vid den nya hållplatsen. Det är för långt, upplyses det, för konduktörerna att gå till inlämningen med paketen. I den stekande solen i vägdammet står tårtor och korvpaket blandade med radioapparater och tidningsbuntar. Den kommitté, som ordnade paketinlämningen, bör tydligen träda i funktion igen för att ordna upp saken på ett tillfredsställande sätt.

En med paket.

När det gäller

Möbler

i kvalitet och stil

till billiga priser —

besök

Nacka Möbelaffär

Duvnäsvägen 4

Tel. 16 21 99

Gustavsbergsnytt.

Kyrkliga arbetskretsen.

Gustavsbergarna ha rest mycket utomlands under sin semester i år. Men många ha också rest i vårt eget vackra land. Till dem hör kyrkliga arbetskretsens medlemmar och deras män. En söndag på försommaren gjorde de en rundresa med buss i det fagra Södermanland. Många vackra platser fick vi se. Många minnen skänkte oss denna utfärd. Jag kommer särskilt ihåg skansarna vid Mörköfjärd, vandringen i parken vid Tullgarn, där man när som helst kunde tänkas stöta ihop med Hans Maj:t Konungen, kyrkan i Grödinge, som var smyckad till konfirmation och så givetvis de båda huvudmålen för resan: Trosa och Gripsholm.

A. S.

ABF:s teatercirkel

kommer att under hösten ytterligare en gång framföra Vilhelm Mobergs pjäs "De knutna händerna". Preliminärt är dagen fastställd till den 29/10. En ny pjäs har upptagits på repertoaren, nämligen Henning Olssons "Livets gyckelspel". Som regissör har cirkeln lyckats få Eugén Sarrazin från Stockholm. Den uppskattning, som visats teatercirkeln av samhället och fabriken, är glädjande, och verksamheten sörjer vid sidan om musikcirklarna och manskören för god, kulturellt givande underhållning i samhället.

hl.

Hembygdsfesten på Aspvik.

Aspviks fritidsgård är den idealiska festplatsen. Den saken torde stå klar efter Kamratkedjans, Hembygdsgillets och Aspviksföreningens hembygdsfest den 17 augusti. Gustavsbergarna tycks också trivas på Aspvik. Därom vittnar den goda tillslutningen.

Festen gick som sig bör i hembygdens och traditionens tecken. Blåsorkestern gav festen en ståtlig upptakt genom en timmes konserterande uppe vid den rymliga festplatsen. Därefter erinrade pastor Sundström i ett kortare inledningsanförande om vår känsla för hembygden och att det är mycket i denna hembygdskänsla, som är värdefullt, samt uttryckte en förhoppning, att dessa fäderneärvda andliga och kulturella värden skulle komma att omhuldas vid Aspviks fritidsgård. Dagens högtidstal hölls av konsulenten Sven A. Rydberg, Lidingö, som är mycket känd och verksam inom hembygdsrörelsen, och som också visat stort intresse för Aspviks fritidsgård. I sitt tal, som handlade om "Traditionen och vår tid", diskuterade han olika åsikter om traditionens betydelse samt uttryckte som sin mening, att vår tid trots eller kanske snarare tack vare sin rotlöshet behöver traditioner. Våra förfäder hade större känsla för traditioner än vi. Vi bör uppehålla och söka skapa traditioner i våra hem och vår bygd.

Vid allsången klingade hembygdens sånger friskt mot den mörka furuskogen och de uråldriga gråstenhällarna. Stämningen förhöjdes ytterligare genom uppvisning av ett folkdanslag samt bygdemusik. Tombola, fiskdamm och pilkastning hade stor publik. Ungdomen fick sitt lystmäte vid de följande folklekarna och folkdanserna. I skämttävlingarna fick olika framstående förmågor tillfälle att visa sig på styva linan. Kamratkedjans och Hembygdsgillets ungdomar svarade för serveringen under överinseende av herr och fru Lorang.

Den gamla dansen tråddes till slut med fart och kläm på den nyuppförda dansbanan efter Gillekvartettens trivsamma musik.

Till nya bostaden:

LAMPOR

och

ARMATUR

i god sortering.

Sängar "Morfeus",

dubbla och enkla.

Täcken, filtar, kuddar m. m.

KONSUM
GUSTAVSBERG

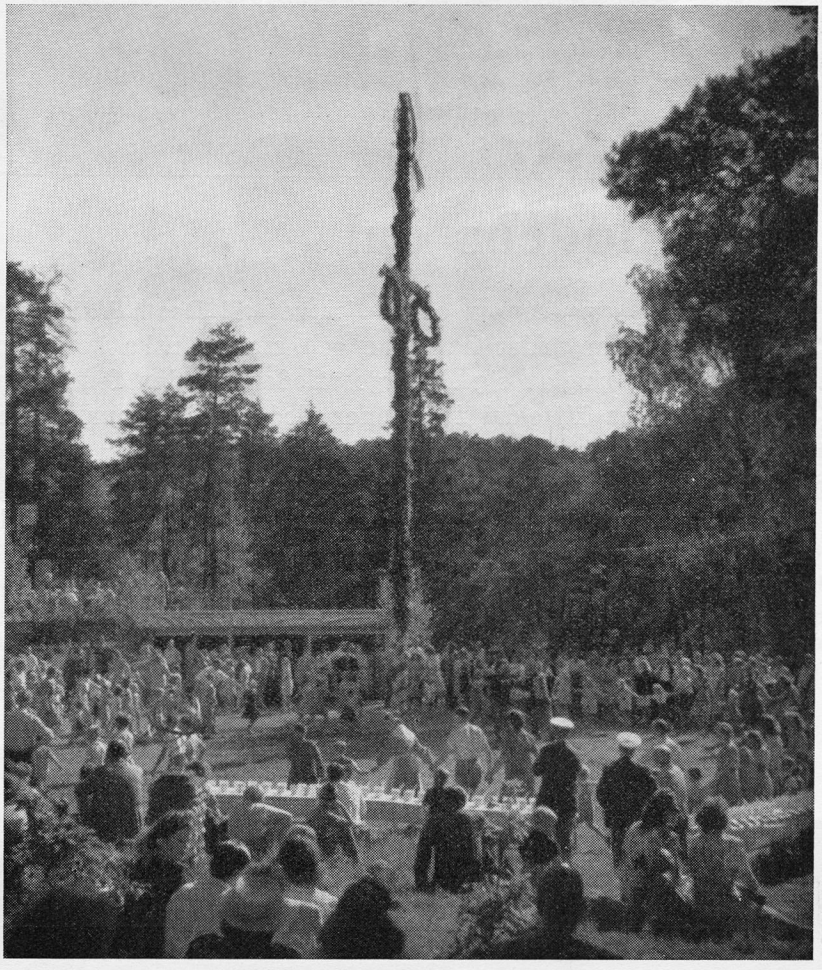

Midsommarafton i klubbparken.

ANNONS NR 5 I SERIEN

"RÅMATERIALEN TILL VÅRT PORSLIN"

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
Gustavsberg

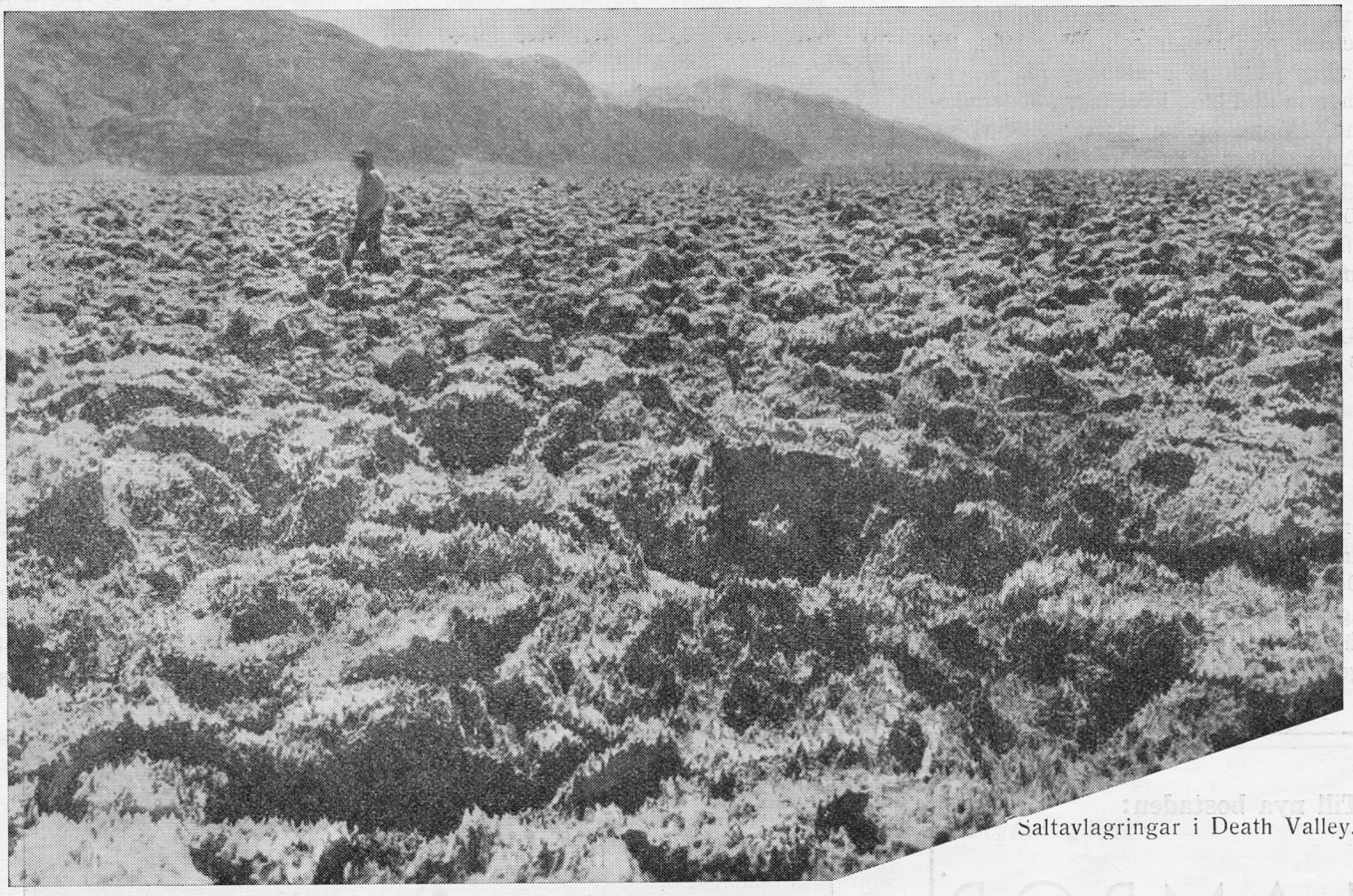

Saltavlagringar i Death Valley.

Från dödens dal . . .

Genom en trång canyon som leder ner till Death Valley i Californien, 80 meter under havsytan och amerikanska kontinentens lägsta punkt, ringlar sig Amargosafloden. I den femtiogradiga hettan i denna kitteldal försvinner floden och lämnar efter sig djupa saltavlagringar, bl. a. av råborax.

Från dessa saltsjöar i Death Valley hämtar Gustavsberg sin borax, som utgör en viktig beståndsdel i glasyren. Genom tillsättning av borsyra förhindras nämligen glasyrsprickor och blåsor. Glasyren blir hård och spricker inte när den utsättes för vatten.

Borax från Dödens dal blir på Gustavsberg livsfrämjande, ty

en blank, sprickfri glasyr håller sanitetsporslinet rent och bakteriefritt.

GUSTAVSBERG

Detta märke är en garanti för tekniska kvalitetsfordringar enl. svensk standard.

AB GUSTAVSBERGS FABRIKER • GUSTAVSBERG

Pris 35 öre.

Umeå 1947 - Larsson & C:os Tryckeri

N:r 5. Årg. 5. 1947.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

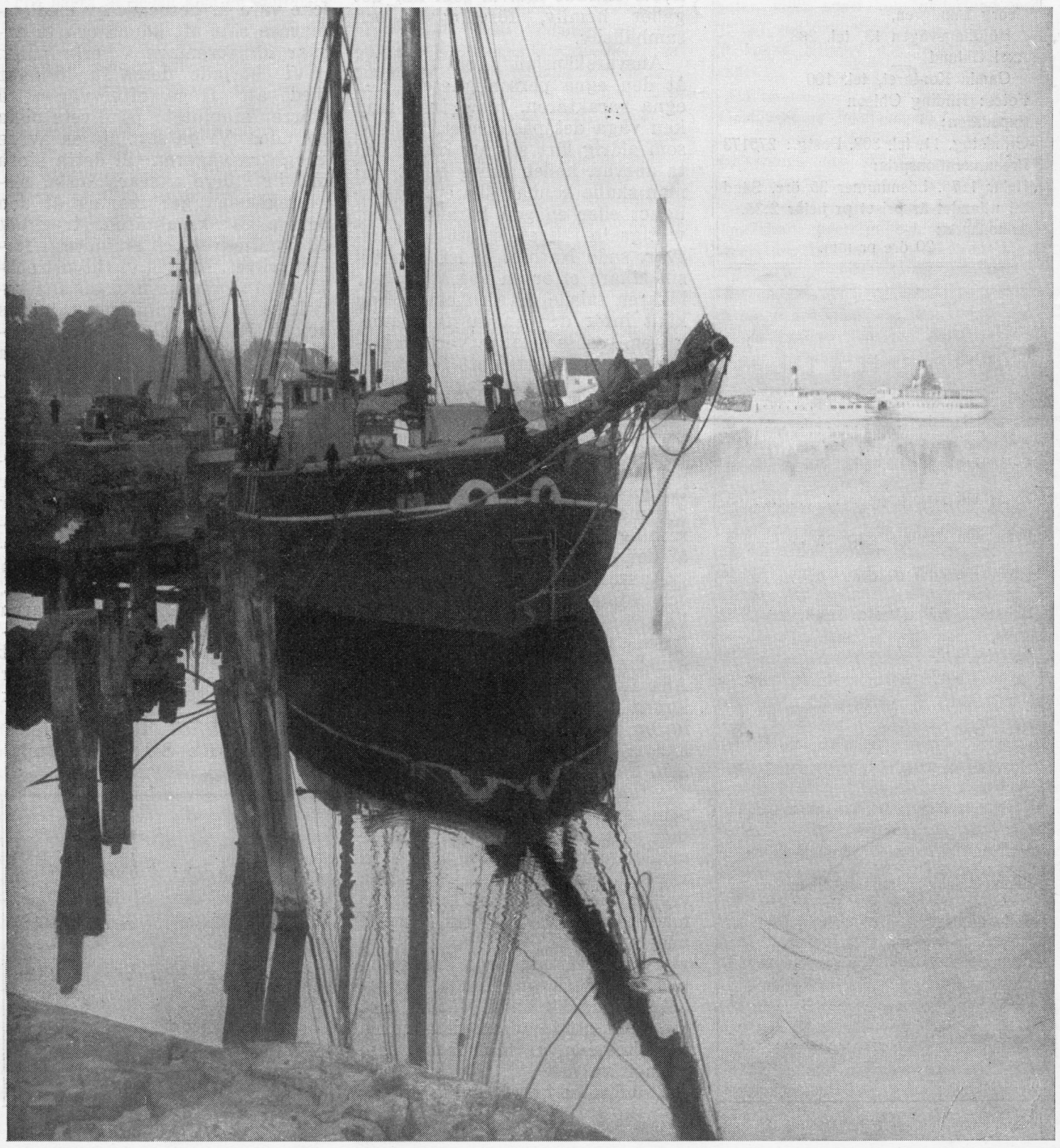

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 5 NOVEMBER 1947 N:r 5

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansv. utg.), Tallåsen 20, tel. 156.
Gösta Dahlberg, Höjdhagsvägen 19, tel. 359.
Harald Lindholm, Skolan, tel. 80.
Georg Lundgren, Höjdhagsvägen 13, tel. 288.
Axel Öhlund Gamla Kontoret, tel. 100
Fotos: Hilding Ohlson
Expedition:
Grindstug. 11, tel. 308. Postg.: 275173
Prenumerationspris:
Helår 1:75. Lösnummer 35 öre. Sänd till utlandet är priset pr helår 2:35.
Annonspris:
20 öre pr mm.

INNEHÅLL:

Ansvarskänsla 2
Forum: Att aldrig känna sig färdig 3
25 år vid läslampan 3
Från min dagliga gärning 5
Höstens vindar de draga 7
Saltstänk från Farstaviken 8
Sjung, bölja! Dikt 9
Kåge ställer ut 9
Brev från Bergslagen 10
Kommunalt 10
Soliga spalten 11
Gamla arbetslag 11
Smånytt från Porslinsfabriken 12
Sommarens idrott 13
Från Pastorsämbetet 14
Födelsedagar 14
Gustavsbergsnytt 15

ANSVARSKÄNSLA.

Vår tid är en kristid inte bara på det ekonomiska livets område utan även när det gäller hemmet, samhällslivet och den allmänna moralen. Vi ser fram emot den tid, då grundvalarna på nytt ska stabiliseras, och vi gör oss den frågan, hur detta skall ske. Här skall några ord sägas om ansvarskänslans betydelse för tryggheten och stabiliteten på det personliga livets område likaväl som när det gäller hemliv, föreningsliv och samhällsliv.

Ansvarskänslan ger stabilitet åt den egna personligheten, den egna karaktären. Jag tror, man kan våga det påståendet, att den som aldrig lärt sig att känna och ta ansvar, heller aldrig blivit vad man skulle kunna kalla en personlighet eller en god karaktär. Det viktigaste i livet är att taga ansvar, sade Nathan Söderblom till sin läkare efter en operation, när läkaren talade om den bävan han känt inför den ansvarsfulla uppgiften. I vissa delar av världen lägger man märke till att folket ser särskilt resliga och raka ut. Det lär bero på, att dessa människor inte som vi bär sina bördor i händerna utan på huvudet, varigenom denna resliga och raka hållning tvingas fram. På samma sätt är det med ansvarskänslan. Det ger resning åt karaktären och hållning åt det personliga livet.

Ansvarskänslan ger trygghet och stabilitet också åt hemlivet. Få saker torde vara av så stor betydelse för ett lyckligt hemliv som känslan av trygghet och stabilitet. Alla familjens medlemmar måste kunna få känna, att de i hemmet ha en lugn och säker vrå, där de kan vila ut kroppsligen och andligen. Denna trygghet och stabilitet är familjemedlemmarna gemensamt ansvariga för. Ett hem, där mor och far och övriga familjemedlemmar inte känner ansvar på var sitt område, kan aldrig bli ett tryggt och stabilt hem. Ibland kan man komma in i ett hem, där allt andas trygghet och harmoni. De yttre förutsättningarna kanske inte alltid är så värst goda. Tryggheten finns där ändå. Vi kan vara vissa om, att familjemedlemmarna i de hemmen är människor, som känner ansvar.

Stabiliteten i en förening är också i mycket stor utsträckning beroende av, att föreningens medlemmar känner ansvar för föreningen i dess helhet, för dess sammankomster, för dess program och dess idéer. Det kan vara skäl att ha detta i minne just nu, när föreningslivet på något sätt tycks vara i stöpsleven. Det är inte, som många tycks tro, endast styrelsen i en förening som är ansvarig för föreningens arbete. Styrelsens uppgift är stor, men hur viktig den än är, tror jag ändå man kan säga, att en förenings vara eller icke vara är beroende av medlemmarnas sätt att känna och ta ansvar för föreningens verksamhet.

Vi började dessa funderingar med att fråga efter vägen till större stabilitet på livets olika områden. Vi ha sett att en av de gångbara vägarna till detta stora mål är större ansvarskänsla. Ansvarskänslan ger resning åt den personliga karaktären, trygghet åt familjelivet och stabilitet i föreningslivet. Nu vill vi till sist också erinra om ansvarskänslans betydelse för samhällslivet i dess helhet. På samhällslivets alla områden behövs det människor som är villiga att ta ansvar. Stabiliteten också i samhällslivet är beroende av tillgången på ansvarskännande samhällsmedlemmar. Vi kan här till sist också peka på den stora uppgift, som är gemensam för vår egen vilja till självtukt, för hemmet och föreningarna, nämligen uppgiften att fostra fram ansvarskänsla hos oss själva och andra, ansvarskänsla för hemmet, familjen, arbetet, föreningarna och därmed också för samhällslivet i dess helhet. Här gäller helt visst det ordet: "Den som är trogen i det minsta, han är ock trogen i vad mer är".

Arne Sundström.

Manuskript å bidrag och annonser till Gustavsbergarens julnummer måste vara inlämnade senast den 1 december. Red.

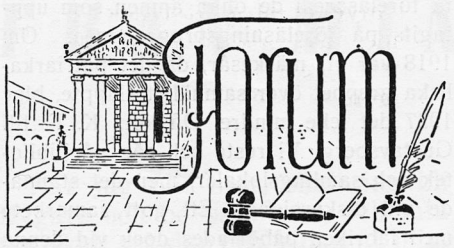

Att aldrig känna sig färdig.

För några år sedan kom en sjuttioårs man och anmälde sig som elev i en av Birkagårdens studiecirklar i filosofi. Han hade varit präst på Öland och folkskollärare i Härjedalen. Nu var han pensionerad. Då han som så många svenska teologer framförallt var botanist, hade han flyttat till Stockholm för att vara nära Riksmuséet. Han arbetade där varje dag utan någon ersättning.

För många av oss var den gamle med det stora Tolstoyskägget en ständig eggelse. Här var en man som trots sina år och trots sina ej ringa kunskaper i olika ämnen hade ett behov att ungdomligt möta de nya tankar, som ett studerande alltid skänker. Han kände sig ej för gammal att vandra nya kunskapsvägar. Han var den evige studenten. Vid sjuttio års ålder fortsatte han alltjämt att undersöka, forska för att möjligen upptäcka någon ny sida av livets oändliga rikedom. På hans gravsten skulle man kunna sätta: Han kände sig aldrig färdig.

I ett så avfattat omdöme kan synas ligga en dom. Vid sjuttio år bör en människa ha beställt om sitt hus. Den icke färdige är den misslyckade. Så döma vi i allmänhet. Men döma vi riktigt? Ha vi ej en viss benägenhet att binda samman studier med examen och betyg? Barndomsåren avslutas med avgångsbetyg och ungdomstiden med betyg från arbetet eller studentexamen. Böcker äro framförallt för barn och ungdom. Studiernas mål är att skaffa ett ordentligt levebröd. Så tänker man i allmänhet. Men det är en fara att examenssynpunkter stänga oss ute från all vidare bildning. Målaren, direktören, läkaren gå upp i sitt speciella arbete, men de orka ingenting utanför sina områden. De kunna sitt, de behöva ej mera. Böcker läste man i sin ungdom. Nu har man ej tid. En viss färdighetssynpunkt gör sig sålunda här gällande. Den bygger murar mot allt nytt. Den ger åt livet en bestämd, avslutad form. Den gör människor gamla i förtid.

Mot denna färdighetssynpunkt står det fria, folkliga bildningsarbetet. Till synes innebär detta ej någon större nyhet. Man samlas några stycken i en studiecirkel en kväll i veckan kring en bok. Ingenting annat. Men i detta ligger en ganska stor upptäckt. Studietiden sammanfaller ej endast med barndoms- och ungdomstiden. Den hör ihop med alla växlande åldrar. Vi äro egentligen aldrig färdiga.

Denna upptäckt är visserligen ny, men den delar de flesta upptäckters öde att vara gammal. Var det ej detsamma som Sokrates en gång lärde den athenska ungdomen? Att veta är att icke veta. Det vill säga, för att veta något, för att skaffa sig kunskaper är det nödvändigt att ständigt känna sin brist, att aldrig känna sig färdig.

Det fria folkliga bildningsarbetet är i högre grad än annat bildningsarbete fritt från färdighetssynpunkter. Detta är naturligt, då det fria bildningsarbetet företrädesvis vänder sig till de äldre. Men också här finnas vissa faror. Det är en fara att vara alltför praktisk. Det är också en fara att endast se bildningsfrågan från klasskampssynpunkt. I båda fallen komma gränser för ens kunskapssökande att uppdragas. Regerar den praktiska synpunkten, är behovet jämförelsevis snart tillfredsställt. Man vill lära sig den räkning, som behövs för yrket. Eller man vill lära sig ett främmande språk för att kunna betjäna storstadens växlande kundkrets. Båda dessa strävanden äro i hög grad respektabla, men färdighetssynpunkten är oroväckande nära.

Detsamma gäller även klasskampsbildningen. Vad skall du lära dig? Det som är nyttigt för klasskampens befordrande. Vad skall du ej läsa? Det som förminskar min klasskampskänsla. Det kan naturligtvis ligga en viss styrka däri, att man samlar sin lust till nya kunskaper omkring det ämne, som mest intresserar. Från detta ämne skall man dock sedan gå vidare. Men protektionistiska murar få i så fall ej finnas. Bildningsarbetet kan ej tolerera ett skyddssystem, som gynnar vissa tankar och utestänger andra. "Tankar äro tullfria, skrev redan Olaus Petri. Men på många håll har man i våra dagar glömt den saken. Och i klasskampsbildningens protektionism ha vi färdighetssynpunkten innesluten. Målet är givet, gränserna äro uppdragna.

Filosofen Benjamin Höijer talar någon gång om "den filosofiska sinnesförfattningen". "Den består i en viss oro, ett visst missnöje med sig själv och världen, med sina kunskaper — — —." Inför ett nytt studieår kan man ej önska annat, än att folkbildningsarbetet måtte behärskas av en sådan filosofisk sinnesförfattning. Missnöje och oro brukar man ej önska vare sig enskilda eller organisationer. Men för folkbildningsrörelsen äro de livsvillkor.

Gillis Hammar.

25 år vid läslampan.

Förste och nuvarande ordf. uttala sig vid ABF:s jubileum i Gustavsberg.

År 1919 bildades de fackliga och politiska organisationerna på Gustavsberg, d. v. s. arbetarna började att ordna för sina ekonomiska och politiska intressen.

Organisationerna växte sig starka, och så småningom fick medlemmarna inflytande i den kommunala förvaltningen. De kommunala uppdragen ställde allt större fordringar på arbetarnas representanter, vilka snart kom underfund med att det var någonting, som fattades för att kunna fullgöra uppdragen till belåtenhet.

Då tändes gnistan till bildningshärden "Gustavsbergs lokalavd. av ABF." som skulle komma att bedriva ett kraftigt upplysnings- och skolningsarbete bland arbetarorganisationernas medlemmar och i synnerhet bland ungdomen, som en gång skulle övertaga och förvalta samhällets angelägenheter. Var vi nu klara med att bilda Gustavsbergs lokalavd. av ABF? Å, nej! Vi hade ännu lång väg att gå innan det målet var nått.

Vem var det som tog initiativet? Jo, det var Gustavsbergs SDUK. Under klubbens första arbetsår 1920—21, valdes ett studieråd. Jag valdes till ordf., Anna Trygg blev sekr. och dessutom invaldes Gottfrid Engström i styrelsen. Tre cirklar bildades: i sång, räkning och skrivning. Lärare i räkning var undertecknad, i skrivning Karl Olsson, (Oskar Totos svåger). Vilken lokal Olsson hade för sin cirkel minns jag inte, men jag var då ungkarl och bodde på Kullen 4 och där var skolan för räknecirkeln. Två järnsängar fanns i rummet samt två dörrar. En säng bars ut mitt på golvet, en dörr lyftes av och lades på sängkarmarna, tjänstgjorde som bord, en hemgjord svart tavla på väggen och arbetet kunde börja. Söndagen den 30 april 1922 hade klubben anordnat ett samkväm, som avslutning på vinterns studiearbete, varvid lärarna Lindholm och Olsson avtackades för det goda och energiska arbete de nedlagt under det gångna arbetsåret. Så började det första studiearbetet inom organisationerna på Gustavsberg.

Vi var nu några ungdomar inom klubben, som diskuterade studiefrågan mera ingående och vi kom till det resultatet att studieverksamheten inom samhället borde ha en mycket större omfattning. Förutsättningen för ett sådant resultat var kontakt med de övriga organisationerna och gemensam diskussion om nödvändigheten av en större studieverksamhet. Vi började tala med de äldre partivännerna

om saken. De flesta hade samma inställning som vi, men det fanns även sådana som endast förmådde sprida löjets skimmer över de lärjungar, som deltog i studiecirkelverksamheten. När jag talade med pionjären och hedersgubben Karl Möller, (ordf. i avd. 205 till 1923), om vår tanke att försöka bilda en lokalavd. av ABF svarade han: "Ni ska inte börja med några sådana nymodigheter".

Men vi genomdrev vårt beslut. Den 28 juli 1922 hade representanter för avd. 205, arbetarkommunen, Konsum, SDUK, kvinnoklubben och lantarbetarfackförbundet en konferens där man diskuterade en centralisering av bildningsverksamheten för arbetarna. Lokalavd. skulle till en början lägga tyngdpunkten av sitt arbete på organiserandet av studiecirklar, cirkelbibliotek och föreläsningsverksamhet, för att på det öppna fältet breda ut bildningens håvor. Alltså, beslutet gick i rätt riktning och Gustavsbergs lokalavd. av ABF konstituerades. Medlemsantalet blev ungefär 700 st. och avgiften som de anslutna organisationerna skulle erlägga för sina medlemmar bestämdes till 10 öre pr medlem och år.

Till styrelse valdes John Lindholm, O. Söderberg, K. V. Svensson, fru Scholtze, Arvid Limell och O. Fransson.

För att ekonomisera den kommande verksamheten fick VU i uppdrag att hos kommunalnämnden anhålla om ett kommunalt anslag. Uppdraget verkställdes, och vad kassör Hellström då fick för tanke, det förstår vi alla, men anslag fick vi, tack vare våra representanter, som först fick försöka bevisa att den nya rörelsen var opolitisk. Likaså gjorde vi en överenskommelse med skolrådet, så att de ställde skolans lokaler till förfogande för cirkelverksamheten. Efter en mycket noggrann undersökning vad vi skulle bedriva för slag av studier, fick vi, tack vare Oskar Fall och Lars Vilh. Johansson, tillträde till en av skolans lokaler. Ämnen, som skulle studeras var stats- och kommunalkunskap, svenska språket, bokföring, historia, nationalekonomi och organisationskunskap. I anslutning till cirkelverksamheten anordnades föreläsningskurser. Bland de första föreläsarna må nämnas Johan och Rickard Sandler, Bernhard Eriksson, Fabian Månsson, Källman, Vanngård m. fl.

På lokalavdelningens första årsmöte i maj månad 1923 kunde VU rapportera ett mycket gott resultat. 6 organisationer med över 700 medlemmar var anslutna, 5 cirklar med över 70 deltagare hade varit i arbete, samt hållit 6 föreläsningar. Inkomster och utgifter hade balanserats på en summa av 900 kr. och medlen var anslagna från kommun, konsum och 205:an.

Till sist några ord om lokalavdelningens bibliotek. När ungdomsklubben 1920—21 startade sina första cirklar, erhöll klubben dels 30 kr. i anslag för varje cirkel från landstinget dels statsanslag på gjorda bokköp och på så vis fick klubbens cirklar så småningom ett litet bibliotek. När lokalavd. hade bildats överlämnade klubben biblioteket till denna som började sin utlåning i Kapellet. Bibliotekets två första böcker "Från Siljans Sagoland", och "Jägarliv" av Vallman erhölls som gåva (givarnas namn har jag glömt).

När klubben fick sitt första landstingsanslag i form av en bokrekvisition på 90 kr. våren 1921, fick Gottfrid Engström och undertecknad i uppdrag att rekvirera böcker för denna summa. Det var ett stort och tungt ansvar vi då hade åtagit oss. Varje kväll tills långt fram på natten arbetade vi under en veckas tid innan vi blev färdiga. Rekvisitionen upptog då bl. a. följande böcker: Martin Eden, Järnhälen, Hanna i Jockmock, Rättfärdiggörelsen genom tron, och Vapensmeden.

Detta var början till biblioteket, som jag förmodar att varje Gustavsbergare nu känner till.

Detta är alltså minnen från den tiden då Gustavsbergs lokalavd. bildades.

Till sist tillönskar jag 25-åringen framgång och lycka i fortsättningen.

John Lindholm.

*

När man ser tillbaka på den tid som gått sedan ABF:s lokalavdelning bildades 1922, kan man fastslå, att den var en nödvändighet för vårt samhälle. Demokratin hade kommit till Gustavsberg. Fackliga och politiska organisationer hade bildats, och den kommunala författningen gjorde, att arbetarna hade medbestämmanderätt. De som stod i ledningen för den socialdemokratiska ungdomsklubben insåg, att kunskaper var nödvändiga för den fortsatta verksamheten. Med klokhet och omdöme handlade den första styrelsen, då grunden lades. Verksamheten omfattades med förståelse av kommunen och organisationerna i samhället. Verksamhetsberättelser och protokoll visar, att lokalavdelningen stadigt gått framåt. De 5 cirklarna har vuxit till 25 st. 1946. Vid sidan av studiecirklarna har föreläsningsverksamheten varit omfattande. Det är närmare bestämt 240 föreläsningar av olika slag som hållits under dessa 25 år, från reseskildringar till kommunala och fackliga frågor Tack vare att Gustavsberg ligger så nära Stockholm, har vi möjligheter att få hit de bästa föreläsare i de olika ämnen som upptagits på föreläsningsprogrammen. Om 1918 var ett märkesår, då det patriarkaliska greppet över samhället släppte, blev 1937 det icke mindre. Då kom K. F. till Gustavsberg. Vi reste och såg på bibliotek och samlingslokaler, men det stannade vid diskussioner. Ett gott samarbete med fabriken påbörjades dock vid denna tid och har sedan fortgått. Flera föreläsningar har ordnats med ekonomiskt stöd från fabriken, och även till våra cirklar har vi fått bidrag. I Grindstudion har vi fått en lokal. I dagens läge har vi ej möjlighet att få byggnadstillstånd för de fritidslokaler vi så väl behöver i samhället, inte bara för ABF utan även för övriga organisationer. En ljusning är dock i dag att vi har fått förstklassiga biblioteks-lokaler genom tillmötesgående från fabriken. Biblioteket vid Mariaplan är en välkommen 25-årsgåva. I nästa nr av Gustavsbergaren kommer det att närmare presenteras. Från styrelsens sida vill vi framföra ett tack till de till ABF anslutna organisationerna för deras ekonomiska stöd och goda samarbete.

Kommunen har alltid varit förstående för våra framställningar om anslag, i år har vi fått 3.000:—. Konsums styrelse har under alla åren stått stödjande genom anslag och givit biblioteket all den litteratur, som utkommit på K. F:s förlag.

Den överrörlighet som kännetecknar befolkningen av i dag försvårar många gånger studiearbetet liksom allt övrigt föreningsliv. De som vi framför allt skulle önska se i studiearbetet och på föreläsningarna är de unga. Det är ju klart att fritiden kan nyttjas på många olika sätt, det sämsta sättet är dock, om ungdomen fördriver den utan mål. Och lättsinnigt slarvar bort den tid i livet, då det är lättats att lära. En fördjupad demokrati kräver insatser av alla i samhället. Studier kan bedrivas på många sätt, men säkerligen är studiecirkeln i kamratlig samvaro en av de bästa formerna.

ABF:s lokalavdelning firar i år 25-årsjubileum. Vi lever ej på vad som gjorts utan se framåt på vad som kommer att uträttas till gagn för oss själva och vårt samhälle. 1947 är ett märkesår för det frivilliga bildningsarbetet i vårt land. Staten lämnar i år för första gången direkta bidrag till studiecirklar under vissa förutsättningar. Det står ingen strålglans kring deltagandet i en studiecirkel, men den som är med där är en person, som vill veta mera, och den är också mera värd. Vi bör begagna oss härav, och låta deltagandet i studiearbetet bli allt mera omfattande.

Harald Lindholm.

FRÅN MIN DAGLIGA GÄRNING.

PILOTEN BERÄTTAR.

När jag blir stor, skall jag bli flygare och bo på Ulvön, och min fru skall stå där och vinka åt mig, när jag flyger över."

Så skrev jag en gång, då jag gick i småskolans andra klass i Smedjebacken. Det var egentligen inte så konstigt, för det var ju klart, att jag skulle bli flygare. Det skulle alla grabbarna bli i min klass. Åtminstone den hösten, då vi skrev uppsats om "Vad jag skall bli, när jag blir stor".

Kurt Björkvall hade nämligen varit där och flugit med unga och gamla, och de som inte hade flugit med av grabbarna hade i alla fall stått i propellerdraget, och om de haft riktig tur även fått hjälpa till att rulla fram bensinfat.

Egentligen måste erkännas, att flygare var det enda, som återstod, när jag blev tillräckligt gammal att förstå det omöjliga i att kunna bli någon framstående indianjägare i Klippiga Bergen.

Alltnog befann jag mig en vacker vinterförmiddag sittande i baksits på en av flygvapnets skolmaskiner. En stor fårskinnsoverall och stora fårskinnsskor utestänger all kyla, och jag känner bara hur det sticker i ansiktet, när de andra flygplanen virvlar upp snö i starten.

Under denna första flygning skulle jag bara lära känna trakten runt Eslöv, där flygskolan var belägen, och flygläraren pekade ut för mig sjöar och samhällen, som var bra orienteringspunkter. I fortsättningen blev dock flygskolan inte någon semester, utan vi flygelever fick sannerligen göra rätt för oss, och det var ganska trötta, som vi gick till sängs om kvällarna.

Vi kom snart underfund med, att den flygning, som vi fick lära känna, inte var riktigt densamma, som visades i amerikanska filmer. Halva dagen hade vi flygning och halva dagen teorilektioner och den i flygvapnet oundvikliga exercisen. Då och då kom en ordonnans in i lektionssalen och kallade in några till kaptenen, som var chef, och sedan var det i regel bara att åka hem för de pojkarna. Hur det nu var, så lyckades de inte få iväg

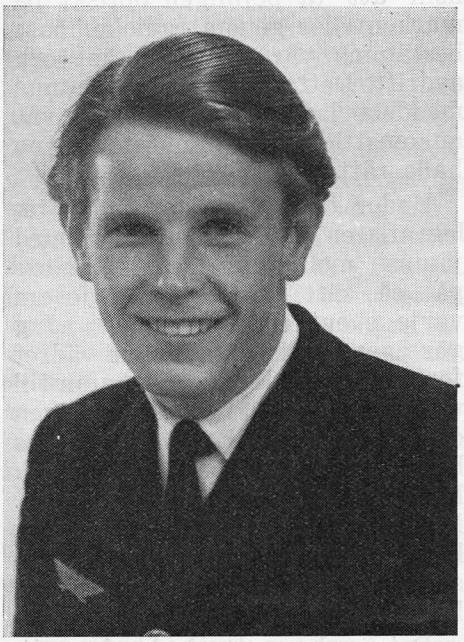

Matz Gezelius

alla, utan vi var 35 stycken, som i början av oktober stod uppställda för att få våra "vingar" ur general Nordenskjölds hand. "Vingarna", som skulle fästas på bröstet, var tecken på, att vi nu hade blivit flygförare. Jag behöver väl inte säga, att den kvällen var det ingen, som hade på sig kavaj över märket.

Den skola vi då avslutat, var den grundläggande flygutbildningen, och vi blev nu uppdelade i grupper om 5 st. och fördelade på olika flottiljer. Det var nu den verkliga flygningen skulle börja. En del skulle bli bombflygare, en del torped- och minflygare etc. Jag kom tillsammans med några andra till Kungl. Bråvalla flygflottilj i Norrköping för att bli jaktflygare.

Första dagen fick vi på egen hand studera jaktflygplanen, och jag minns än hur det kändes att titta in i dessa, som vi tyckte, vidunder. Där fanns avtryckare till både kulsprutor och kanoner, pansarstol och mycket annat, som vi inte var vana vid från flygskolan. Det var J 22, alltså det svenskbyggda jaktflygplanet, vi skulle få flyga. Alla jaktflygplan här i Sverige är ensitsiga, och det är därför omöjligt att ha någon lärare med, utan nu började en grundlig kurs för oss om hur dessa plan skulle flygas. Vi fick köra på marken och göra startövningar. Alltså dra på gas och rulla över fältet, så att stjärten lyftes och så dra av igen samt hela tiden träna på att hålla rak kurs.

Men det går ju inte att lära sig flyga på marken, och när vi kände oss mogna att "gå upp i det blå", som kaptenen sa', så bar det iväg. Det gick bra för oss allihop, och sedan började en jobbig men rolig tid. Det var utbildning i kurvstrid och dykningar, skjutning mot både mark- och luftmål. På våren blev vi förflyttade till Skåne, och det var just, när det skrevs i tidningarna om de nya Mustangerna, som skulle komma till flygvapnet. Jag minns, hur vi läste om dessa amerikanska "dunderåk" och talade om att söka över till den flottilj, som skulle få dem. Men det var ju ingen, som trodde, att vi skulle ha någon chans att få flyga dem.

Aldrig har jag känt mig så glad tror jag, som den dagen, då jag och fyra till blev inkallade till chefen, och han talade om för oss, att vi skulle överflyttas till F 16 i Uppsala för att flyga Mustangerna, som skulle komma om en vecka.

I Uppsala stannade jag, tills min kontraktstid i flygvapnet gick ut. Det var 1945 på våren, som jag kom till Uppsala, och vi hade ganska bråttom med att lära känna Mustangerna riktigt, för ingen kunde ju veta om vi skulle få användning för dem mot tyskarna i Norge. Men så kom fredsslutet, och då fick vi i stället ge oss av på långflygning med extratankar för att pröva ut aktionstid och mycket annat. Jag minns särskilt en flygning, som vi hade ända upp till Treriksröset och tillbaka till Uppsala igen utan att behöva mellanlanda för tankning.

På hösten 1945 kom jag till Ljungbyhed för tjänstgöring som flyglärare. Under min ettåriga tjänstgöring där, kom jag ideligen att påminnas om den tid, då jag som elev gått och ängslats vid tanken på att inte få fullfölja utbildningen.

Från januari 1947 är jag anställd som flygstyrman i ABA, och

därmed är jag framme vid den dagliga gärningen. Först måste då sägas, att arbetstiden och arbetsdagen är högst obestämd. Resorna är så pass olika, att var och en får sin speciella prägel. Därför skall jag berätta om en och tar då nattpostlinjen på Amsterdam.

Den går från Stockholm kl. 21,15 på kvällen, och det är då min skyldighet att vara ute på Bromma kl. 20. Det första jag då gör är att hämta mitt pass på klarerarkontoret och samtidigt får jag en pärm, där alla möjliga saker, som är av värde under resan, är samlade. Dessa pärmar är alla speciella för varje route. Där finns t. ex. färdlinjens olika distanser mellan rapportpunkter, olika färdvinklar och skisser över flygplatser, som beröras av flygningen, samt mycket annat. På klarerarkontoret får jag även en s. k. sträckväska, där alla kartor förvaras, och där även en navigeringsskiva och andra hjälpmedel för flygningens planläggning och utförande finnes. Nästa etapp blir meteorologiska avdelningen. Dit går jag för att få reda på hurudant vädret är naturligtvis. Men inte riktigt så där i största allmänhet. Jag vill veta hur hög molnhöjden är på landningsflygplatsen; både baser och topparna. Vidare hur stor molnmängden är samt om det är risk för försämring eller från vilket håll försämring eller förbättring är på väg.Jag vill även veta på vilken höjd nollisotermen ligger för att veta, var risk för isbildning föreligger, eller om det är risk för att molntäcket löses upp, och det blir markdimma frampå natten. Det är som synes en hel del om vädret, men det är ändå inte allt. Naturligtvis måste jag även ha reda på vinden för att kunna beräkna kursen och tiden till olika platser.

Då jag vet allt som behövs om vädret, tar jag reda på hur mycket bränsle befälhavaren på flygplanet vill ha med hänsyn till väderlek och alternativflygplatsen. Sedan kan jag sätta igång med att fylla i en färdplan, som sedan skall godkännas av trafikledaren på flygplatsen.

Så är då allt så småningom undanstökat, och jag kan gå ut till flygplanet för att kontrollera, att det är klart, att vi få den mängd bränsle vi begärt, och att alla reglage stå, som de ska och mycket mera. När det är klart, så är också klockan något över 21, och det drar ihop sig till start.

Efter starten gäller det att så snabbt som möjligt, antingen genom att ta pejlingen optiskt på marken eller genom radiokompass bestämma vår färdhastighet och avdrift. Detta för att exakt kunna meddela landningsflygplatsen vår ankomsttid samt för att kunna hålla rätt kurs.

Under flygningen tar sedan telegrafisten vädermeddelanden med jämna mellanrum och håller oss på så sätt väl underrättade om varje eventuell förändring. Jag gör även ett tvärsnitt över vädret för att lämna det i Köpenhamn till väderstationen. Det är nämligen där vi först ska landa. Där göres bara uppehåll för lossning och lastning, och så bär det av igen. Nu ha vi gjort undan det mesta av beräkningarna för resten av resan, som går över Lübeck, Hamburg, Bremen och Amsterdam.

Det är dags att plocka fram litet att äta, och det smakar bra med sjömansbiff över Nord-Tyskland. Vid tretiden på natten se vi ljusen från Amsterdam dyka upp vid kusten. Vi ha snart landat, och när hamnkranarna börjar rassla utanför fönstren på hotell Viktoria sover vi redan. Vi störs inte av tjuten från ångbåtar och pråmar, som på Afgesloten Ij forsla morgonpigga människor till deras arbeten.

Det finns mycket att se i Amsterdam, och vi behöver inte gå sysslolösa på eftermiddagen, när vi sovit ut. I regel måste vi dock lägga oss ganska tidigt, för kl. 4 på morgonen går vi mot Stockholm igen.

Några timmar senare ser vi Stockholms vackra skärgård och Mälaren under oss. Trafikledaren meddelar i radio, att vi är nr 1 för landning. Med ett litet tjut ta hjulen mark, och vi rullar in till hangaren efter fullbordad flygning. Innan jag tar bussen hem, tittar jag i programmet och ser att om tre dar skall jag med passagerarflygplan till Nizza. Jag har ju all anledning att då känna mig glad. Det är visserligen en lång och arbetsam resa, men att komma från höstrusket här hemma till en leende medelhavsstrand är en härlig upplevelse.

Matz Gezelius.

Pastor Sundström lämnar Gustavsberg.

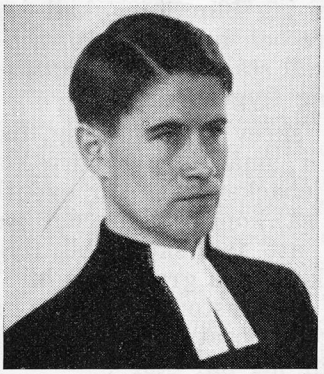

Pastor Arne Sundström har flyttat från Gustavsberg och blivit pastorsadjunkt i Åkersberga, som ligger två mil norr om Stockholm. Från Enskede kom pastor Sundström hit till Gustavsberg den 1 januari 1946. Under den korta tid, som han varit här, har han dock hunnit göra sig omtyckt bland samhällsborna. Han har ju livligt deltagit i förenings- och övrigt samhällsarbete. Pastor Sundström växte upp som bondpojke. Samtidigt som han arbetade hårt i jorden, studerade han på korrespondens. Efter en kurs vid hemortens folkhögskola fortsatte han sina studier, han tog studenten och läste sedan till präst i Uppsala. Liksom många andra bond- och arbetarpojkar, som börjat sina studier som vuxna, har pastor Sundström haft en strävsam tid, innan den sista examen var avklarad. När han nu börjar sitt nya arbete önskar Gustavsbergaren honom lycka och framgång för kommande dagar.

Tack.

För all den myckna vänlighet och gästfrihet, som kommit oss till del under vår vistelse i Gustavsberg, samt för storslagna avskedsgåvor i samband med vår avflyttning därifrån, vill vi härmed betyga vår innerliga och vördsamma tacksamhet.

Stina och Arne Sundström.

Vid behov av radio och radioreparationer, vänd Er med förtroende till

HILDING OHLSON

Grindstugärdet B 14

Höstens vindar de draga.

Nu drar kung Bores musikanter sina mäktiga stråkdrag på höstens violiner som ett förspel till hans vita rike. Då bleknar sommarens grönska och träden fäller sin lövskrud och breder den skyddande över markens örter. Grävlingen lapar i sig de nedfallna ekollonen, så den blir vid gott hull och förbereder sedan vinterns långa svältkur i sitt gryt. Talgoxarnas granna färger framträder nu mer än annars, och deras frimodiga uppträdande på fönsterblecket kring den hägrande talgklumpen kommer de vanliga gråsparvarna att skaka på huvudet av oförståelse. En världsbild i liten skala.

Det börjar regna så sakta, men det är bara skönt. Vi har inte varit bortskämda med sådant i sommar. De gamla förtorkade enbuskarna börjar att grönska på nytt av den sista vätan. De har inte fått något regn, sen den välkända pingstskuren kom.

Jag har inget mål i dag. Jag bara går och tittar på höstens försvinnande färgprakt och reflekterar litet över livets förgänglighet. Det är inte bra att vandra utan en målsättning, det blir inget system över det hela. Man bara kliver och kliver. Det blir mera ett balanseringsproblem än en vederkvickelse för kropp och själ.

Så bryter solen fram genom molnen, och det vardagsgråa viker, och det blir helg i naturen och söndagsfrid. Kyrkklockorna från Ingaröstapeln hörs i fjärran, det är gudstjänst i naturen, och granskogen består med orgelbrus och lovsång. Jag går upp på berget och ser över fjärden, som glittrar i solskenet som tusende mässhakar lagda sida vid sida, och en segelbåt i sin vita skrud rör sej sakta framåt mot sitt mål.

Jag erfar en befriande känsla inför denna tavla. Detta är bergspredikan. Saliga äro de saktmodiga, ty de skola besitta jorden.

En flygmaskin passerar några hundra meter över mej. Den har också ett mål, den hastar fram. Den motsvarar den moderna tidens rytm, den surrar och för ett väldigt oväsen. Finns det möjligen någon salighet, som passar in på en modern flygmaskin?

Nu ser jag på det röda korset att det är en flygambulans. Saliga äro de barmhärtiga, ty dem skall vederfaras barmhärtighet. Planet försvinner mot Stockholms horisont. Det har ett bestämt mål, därpå kan man inte misstaga sej.

Jag sätter mej ned i en klyfta i lä för vinden. Här ligger det silverpapper och bananskal, äggskal och ett läppstift. På den lodräta bergväggen bakom mej fanns ett inknackat hjärta omkring fyra bokstäver. Hade dessa ungdomar en målsättning eller drev dom omkring vinddrivna på Erotikens ocean? —

Ungdom är livets härliga vårtid,
ungdom förpliktar mot kommande år,
Vi alla unga i kampen vi sjunga,
hänförda, starka mot vårt öde vi går.

Jag sitter och begrundar diktarens ord. Flygmaskinen är nu borta, allt är tyst och stilla, det är åter söndagsfrid.

Jag har en anteckningsbok i min ficka, och jag bläddrar förstrött i den. Här har jag en anteckning om den gamla gravstenen på vår gamla kyrkogård. Jag ser ut över fjärden, som för snart hundra år sedan bar det skepp, på vilket en ung engelsman, vid namn John Leigh kom till Gustavsberg, troligen med lera, och som på ett tragiskt sätt fick sätta livet till, och som kom att jordas på vår gamla kyrkogård. Så lyder den gamla stenens text på originalspråket:

"Sacred to the Memory of John Leigh, who was born on the 25" of August 1822 in the Island of Jersey and was drowned at Gustavsberg on the 10" of June 1849."

Texten lyder: "Helgad till minnet av John Leigh, född den 25 aug. 1822 på Jersey-ön, drunknad i Gustavsberg den 10 juni 1849".

Därpå följer en liten dikt, som lyder:

"Here rests his head upon the lap of earth,
a youth to Fortune and to Fame unknown,
Fair Science frownd not his humble birth,
and Melancholy marked him for his own."

I fri översättning kan det låta som följer:

"Här vilar hans stoft i främmande jord,
en yngling mot okända öden,
hans ringhet tarvar ej stora ord,
och sorgbunden gick han i döden."

Sedan detta hände har många skepp letat sej över haven och sedan genom skärgården till Gustavsberg. Livet går alltjämt vidare, om det är beseglat med en gyllene boja eller endast som här bredvid mej ristat i en bergvägg i form av ett hjärta och några initialer.

Historien är det band, som knyter samman generationerna och som speglar ett samhälles liv och utveckling. Vi ha lärt av gångna generationer, och vi ha byggt vidare på säker grund. En minnessten över en gången generation restes 1911 på den gamla kyrkogården, och därom berättade en gång gubben Ask. Det var några år innan han dog. Jag såg, hur han stod utanför kyrkogårdsmuren och strök med handen över stenarna. Han hade ju vid en sprängningsolycka förlorat ena ögat och halva huvudet, och en välkänd läkare i Stockholm hade reparerat upp honom, så han kunde leva vidare. Jag gick fram och hälsade och frågade vad han visste om stenen.

"Jo, ser du, sa han. En dag kom brukspatron Odelberg till mej å Sven-Anders å sa, att vi skulle leta på en ordentlig sten åt honom, som han skulle låta resa på den gamla körgårn. Vi gick ut å leta, å efter några dagar hittade vi en vid Tjustvik. Den här tror jag Gubben gillar, sa Sven-Anders, så den tar vi. Först jämna vi till' en lite, å så hämta vi två par oxar från Farsta å körde hem den. Vi stannade på vägen utanför kontoret. Sven-Anders höll i oxarna, för båten skulle just till att blåsa, å jag gick in på kontoret å sa åt brukspatron, att nu ä vi här med stenen. Vicken sten? sa han å stirrade på mej. — Sten till gamla körgårn, sa ja. Jaså den, sa han. Kör in den på kontorsgården, så får jag se pån. — Jag gick ut till Sven-Anders, som stog där å vrenskades me oxarna. Vi ska köra in'en på gårn, sa jag, så han får se pån. — Ja, så släpa vi in den stora drögen på gårn, å Gubben kom ut å peta på sten med käppen. Var har Ni fått tag i den här, sa han. Ve Tjusvik, sa Sven-Anders. -- De ä bra, sa Gubben, kör opp den till gamla körgårn. — Å vi kränglade oss ut från gården å körde opp stenen till körgårn." — Så slutade gubben Ask sin berättelse, trevade efter käppen, som han ställt ifrån sej, och lommade iväg till Baracken, där han bodde. Jag stod kvar framför stenen och läste: Till minne av släkten som varit. —

Bäst som jag satt och funderade, fick jag höra skallet från en hund. Den kom närmare och närmare, den följde ett spår, den hade ett mål. Så kom en hare fram ur snåren i god fart, vände och försvann men kom igen än en gång. Den irrade till synes planlöst, den hade inget mål, mänskligt att döma. Så kom hunden fram. Det var en stövare. Den gick spikrakt, den hade ett mål. Kanske hade den glömt sin Herre och var ute och jagade på egen hand? Kanske var den hungrig, och hungriga hundar jagar ju bättre än andra. Nu hände emellertid så, att harens till synes planlösa hoppande gäckade hundens målmedvetna spårande. Sånt händer.

Jag reste mej opp och gick ned för berget, ned i den höstgula skogen. Höstens violiner tonade i mäktiga crescendon, än i vinande diskant, än i brusande bas. Så kom regnet, först i stora droppar, sedan mera jämnt. Det var det första på flera månader. Det var välbehövligt.

Så få vi hoppas att höstens regn även i år kan omvandlas till ljus åt oss i de kommande mörka vinternätterna.

Axel Björkman.

Den vår de svage kalla höst

har gjort sitt intåg efter en lång och solig sommar. Lövträden börjar drapera sig i aftondräkt av guld och purpur. Havsvinden blåser in sin friskluft bland stugor och trän och virvlar om bland förtorkat lingonris och sommarens sista astrar. De gulnande bladen dala genom luften och mönstra sitt lapptäcke över de frusna markerna. Genom den kristallklara skyn drar fågelsträcken mot södern. Då grips vi stugsittare också av vandringslust och strövar ut på skogsstigar och vägar innan de bli för sanka av regnet, som är att vänta. Och runt omkring oss njuta vi av en rätt fredad och säregen natur.

Den infödde gustavsbergaren

känner stigarna och kan visa dig många naturliga helgedomar. Jättegrytor, flyttblock, ståtliga tusenåriga ekar, älgar, rådjur, övervintrande fåglar och ljuvliga skogsidyller, som ge ett återsken av sommarens fägring. Man förstår hans olustkänslor, då kråkor, gråsparvar eller råttor, tistlar, maskrosor och skräp dyker upp i synfältet. De hör liksom inte till omgivningen. Och tippar är ett otyg. Men de kommer visst med på köpet, då kulturen breder ut sig och samhället bygges ut. Med rätta blir han också arg, då vi kommer fram till den märkliga grottan vid Klosterberget. Ty de heliga korna ha gödslat, så grottan blivit otillgänglig och vuxit igen av asp och snår.

Vi vandrar hemåt

över skogsmarkerna, där egnahemsområdet är planerat och slår oss så ned på en bergknalle. Medan våra blickar sveper över dalen och höstkruden, kommer min vandrarbroder plötsligt att citera vad en riksdagsman sa för 30 år sedan. "Grundvalen för alla sociala reformer är en förbättring av bostadsförhållandena. Denna fråga kan icke anses löst förrän varje arbetare har hus och trädgård för egen räkning". Och här sitter vi just på den plats där tanken kan realiseras i vårt samhälle. Vi fantiserar om en liten kooperativ trädgårdsstad. Det är så klart att den skall byggas upp i samverkan. Man får vara tacksam för att inte vem som helst får rita eller bygga hur som helst. Men ett ömsesidigt utbyte av önskemål och synpunkter mellan den intresserade familjefadern, som vill ett eget hem, och sakkunskapen, som skall konstruera det, är ju nödvändigt för att från början grundmura trevnaden. Vem tar initiativet till den studiecirkeln?

Jag har bott vid en gata

en del av mitt liv och skulle inte gärna vilja flytta in i en storstadskasern igen. Där skrällde högtalarnas ideliga oljud genom trossbottnarna. Från otäta WC brusade det dygnet runt. Farstudörrar slogs igen med hänsynslös ovana. Oset från kålsoppa steg upp från lägenheten inunder. Spårvagnen skramlade och virvlade upp damm på gatan utanför till sent på natten och sedan kom bullrande sopgubbar. Grannen till vänster hade nattliga fester, den till höger spelade skalor, ovanför tränade en steppdansör och underifrån kom barnskriken. — Hemma i Höjdhagshuset sitter jag därför nu och jättetrivs. Jag gläds förstås åt våra möjligheter att faktiskt kunna skapa trevnahem. Och att vi inte är tvungna att bygga höghus med "moderna bekvämligheter".

Nu drar flyttlassen

upp mot Hästhagen. Jag kan se att fikusen blivit omodern och att den ömtåliga cissusen söker hennes plats i konkurrens med andra klängväxter. För övrigt är det bäddsoffor, barbord och stora åbäken till fåtöljer, som dominera på bilarna. Det tycks vara nya möbler — med kanter, krusiduller och inlägg — så man konstaterar tyvärr att nyanskaffningen ännu ej rönt någon vidare påverkan av de studier i bokunskap, som Gustavsbergscirkeln på sin tid tog initiativet till här i landet. Nej, här blir det ingen ordning på torpet förrän kloka möbleringsförslag presenteras före inflyttning. Eller sedan Konsum banat vägen för en smakförbättring genom en permanent möbelutställningslokal. Och bostadskunskap blivit ett allmänt studieämne.

Inte var det meningen

att bosättningslånen skulle användas till paradsoffor, barbord eller radiogrammofoner. Alla nyförlovade borde gå i en bosättningskurs och först ett diplom från en dylik skulle berättiga dem till att köpa möbler — kontant eller på bosättningslånet. Nu sätter man sig ofta i skuld för ett 3.000 kr:s möblemang, med bäddsoffa i plyschsammet, som inte används, stort biblioteksbord med dammsamlande ornamentik, buffé och linneskåp med tunna fanérer och stolar med inlägg och lejonfötter. Efter 10 år är allt hopplöst omodernt, obetalt och skamfilat av oskyldiga barnahänder. Det blir dyra lärpengar! Jag har gjort egna erfarenheter i den vägen — så jag vill gärna ge några saltstänk åt den envisa svenska finrumsidén.

Ett sjungande folk

har gjort entré i Gustavsberg. Glada och arbetsvilliga har de 59 italienarna på några veckor gjort sig hemmastadda och försöker att trivas i sina enkelrum i Hästhagen. De saknar förstås bad och framför allt en lokal att råkas i, för att sin vana trogen sjunga och musicera. Väl sedda är de av arbetskamraterna och välvilja röner de också från gustavsbergarna i gemen. Det råkade visserligen bli några fläckar på tapeten i en lägenhet, som beboddes av 7 unga män de första veckorna. Att fjäd-

rarna sedan blev feta höns, sedan budkavlen gått sin vanliga rond, är väl ett utslag av stark fantasi och ingen antipati. Herrskapet skulle förresten ha sett hur det såg ut på Tretton i somras efter en tids gästspel av några svenska kavaljerer!

Att spara är dagens lösen, ty nu ska vi spara pengar, ström, vatten och papper. Inflationshotet ska bekämpas med mindre julklappsköp. Aldrig förr har julhandeln börjat så tidigt som i år, ty Hamsterlund & C:o har omedelbart trätt i aktion. Ska ni också köpa något så köp industrilånebevis eller spargrisar. (Oj då! Nu råkade jag visst göra propaganda för KF igen!) Om vi stänger av radion ibland kanske vi rent av kan spara litet ström. Tack vare Långträsket, som magrat en meter till förmån för Kvarnsjön har vi fått lagom med vatten. Men om det nu fryser till så får vi kanske lov att ransonera vattnet också. Vi få klara oss med baksidor av pappersarken för vår skrivklåda och använda kuverten flera gånger. Jag hajade faktiskt till, när jag läste att man i statsrådsprotokollet anser att pappersleveranserna ska inskränkas för sådana publikationer, som icke fylla något angeläget syfte vare sig som opinionsbildande eller nyhetsförmedlande organ eller såsom kulturellt forum. God natt, Gustavsbergaren!

Sjung, bölja!

I en havsvik låg några rester
av en skonares dödsdömda skrov
som ett vrak ifrån stormiga fester,
där havets gudinnor höll hov,
till hälften begravt i en gördel av tång,
som en spillra på dynernas sand.
Sjung, bölja, för östervågsviking din sång,
sedan havssältan isat din hand!

Jag anar din kamp. Du är trogen,
fastän dukarna slitas isär.
När det ristas blodörn i bogen
och mot skären var vågkam dig bär,
står du bleknande lugn vid din bågnande ratt,
du hör stormfågelns, siarens skri
och vid bränningens dån viges viking en natt
till vila, då allt är förbi.

När min själ går i kampdag och fara
är jag pressad i skonlös cyklon,
tyngd av gåtor, jag ej kan förklara,
och som aldrig jag kommer ifrån,
som en skeppsbruten under stormmolnets tak
ser jag kvällssolen flammande röd.
Det är som om jag stod på ett stormdrivet vrak
med en diktares hjärta i nöd.

Och då tidvattnets vräkande floder
spolar skonarens upprivna däck,
vill jag stå som en man vid mitt roder,
om än allt under mig springer läck.
Då skall barndomens ängel, jag kände en gång,
lotsa hem mig ur stormarnas land
Sjung, bölja, för östervågsviking din sång,
sedan havssältan isat din hand!

J. A. Löfdal.

Större problem

ställs man inför ibland. Vad skall jag nu svara min lilla dotter, som i läggningsögonblicket och pressdito gör följande allvarliga fråga: "Pappa, vem skötte om Adam och Eva, när dom var små?"

Sov gott!

Lekaren.

*

P. S. Jag vaknar vid att grabben entusiastiskt ropar från fönstret: "Pappa! De ä vinter på den här sidan!" Gomorron! Då är det dags att börja med julnumret!

D. S.

Wilhelm Kåge ställer ut.

När dagspressen i mitten av juli månad i år med hedrande omdömen skildrade Wilhelm Kåges 30-åriga verksamhet som keramiker vid Gustavsberg och i samband därmed gav offentlighet åt hans avsikt att under hösten anordna en konstutställning i Stockholm kom detta ej som någon egentlig överraskning för dem, som på nära håll följt hans arbete.

Ehuru hans konstnärliga skaparkraft huvudsakligen ägnats keramiken och på detta område förskaffat honom internationell ryktbarhet har han under dessa år ej helt lagt bort målarpensel och staffli. Men det är först under de senare tre åren, som han — följande Gates och Halds exempel — mera allvarligt skaffat sig behövlig avkoppling i måleriet.

Vernissagen den 11 okt. i Galerie Moderne blev en klart framgång för konstnären. Sålunda skrev en känd konstkritiker: "Kåge visar med denna sin debututställning, att han är en ovanligt kultiverad och mogen målare."

Kåge har inom svensk målarkonst skapat sin egen särpräglade stilart, som främst ligger i valet av motiv. Med driven färgkänsla har han lyckats fånga såväl rörelse som ljuseffekter i de scener från teater och baeltt, som så helt äro förknippade med hans intressesfär.

Söndagen den 19 okt. hade Konstföreningen tillfälle att bese utställningen, som på ett förtjänstfullt sätt demonstrerades av förste intendenten vid Nationalmuseum Ragnar Hoppe. För deltagarna blev utställningen en synnerligen angenäm bekantskap och man fick onekligen intrycket av en allmän önskan att få förnya den bekantskapen.

— *k.*

Brev från Bergslagen.

När tidningens utsände flydde från Gustavsberg i slutet på oktober, slösade höstsolen sina strålar över Farstaviken, som förföriskt glittrade i solskenet. — Vi kan ju inte semestra alla på en gång och hösten duger den också. Men sommaren, så härlig! säger någon. Hösten vid denna tid bjuder en så underbar färgprakt, så det så...

Vart skulle jag ställa färden? Jo, Bergslagen var målet för resan. För något år sedan stiftade jag bekantskap med Bergslagen i Västmanland, Rälln, det härliga och höga... Denna gång tar jag södra Dalarna, Smedjebacken, eller kanske rättare sagt Norrbärke socken i Kopparbergs län, 6 km. från Smedjebacken. Under några alltför korta dagar tog jag in på Vanbo gästhem — ett tyst och härligt ställe med utmärkt värdskap och god kost. Härifrån gjorde jag utflykter till fots, med buss och mest och bäst med det verkliga kommunikationsmedlet — cykeln. Landskapets höjder och dalar tjusar och så den underbara luften. Och här i trakten ligger Gustavsbergsbarnens skollovskoloni Bommarsbo! Vi sticker dit? Tänkt och gjort! Vilka backar! Flera kilometer, nej flera mil, tyckte jag. En gubbe kommer vandrande. "Är detta vägen till Bommarsbo?" "Jojomen!" "Är det långt?" "Inte da, nån mil eller en och en halv. Dä ä väl int." Jag fortsätter uppför backarna, — man kom aldrig fram till Bommarsbo! Jag vände vid Åsmansbo, överlärare Gezelius födelseby. "Huset med den nya skorstenen" sa' en farbror, "är Gezeliushuset". Jag återvänder till sjön Barken. Det blir kväll och månsken över sjön innan jag hinner hem till gästhemmet.

Norrbärke är storslaget! Men Söderbärke tar hem rekordet ifråga om skönhet. Det verkar så trångt hemma i Gustavsberg, när man kommer från Bergslagen eller det övriga Dalarna. Farstaviken verkar trång och Tallåsen ännu trängre. Men den förfärliga torkan är likadan överallt! Åkrar och tegar ligger som cement. När man samtalade med folk så började man med torkan. I år är den ett verkligt problem runt om i landet, ja, hela Europa lider under torkan. Vatten att dricka och vatten till elverk — annars blir det sämre levnadsstandard i flera avseenden. Med vad lever folk av? Det fick vi läsa om i skolan. Bergslagen, järnbärarland. Hytter, bruk, valsverk, smedjor. Järnmalmen i bergen och timmer i de stora skogarna. Sågverken. De större sågverken finns ju i Norrland efter älvarna, men också Bergslagen och Dalarna har väldiga skogar och — idogt arbetande människor. I Smedjebacken har vi ett par sågverk men framförallt är det valsverket, som sätter sin prägel på köpingen. Jag träffar samman med kommunalkamrer Hellström, en prima karl som har gjort och just nu utför ett väldigt nydaningsarbete tillsammans med sina mannar Gustavsson och Andersson och allt vad de heta. "Smedjebacken har rätt att leva sitt fria liv här mellan giganterna Ludvika och Fagersta", säger Hellström. Skatten i Smedjebacken är 8:60 mot i Gustavsberg 7 kr. Men Smedjebackens kommun har tagit krafttag med nydaningsarbetet, vägar, vatten och avlopp. Tomtmark har förvärvats av valsverket och samarbetet är det bästa mellan kommunen och verket. Fyra pensionärshem är uppförda med bidrag både från staten och valsverket. Något eget ålderdomshem finnes dock inte, men platser finnes på hemmet i Norrbärke socken. Bebyggelsen är blandad med dels egna hem, dels hyreshus med insatser eller hyreshus i valsverkets regi. Det äldre bostadsbeståndet föreföll att vara ganska dåligt, men ett nytt samhälle växer fram och köpingen har fått 90 lägenheter i nästa års byggnadskvot. Det vore mycket att tillägga men jag ska inte trötta med detaljer i mitt resebrev.

När jag fortsatte gatan fram stötte jag samman med en bekant, bussföraren och hemvärnsfänriken Bertil Mannerhagen kommer cyklande. "Hälsa Gustavsbergarna, som känner mig och vill ha en hälsning, att nu har jag folkat till mej. Jag är bonde och har traktor, 1 häst, 4 kor och 20 svin". Mannerhagen visar mig kring i köpingen. Där borta är Axel Gjöres född, han är Smedjebackspojk. Och fritidssysselsättningen, hur är den ordnad? Här har vi Folkets Hus med 400 sittplatser, där hålles biograf och naturligtvis har avd. 113 av Järn och Metall sina stora möten därstädes. Och valsverket har gjort en verkligt strong sak: Västansjögården. Jag går dit och i porten läser jag följande: *Välkomna man och fru och grabb och mö, till eder gård i Västansjö.* I detta hus finnes inrymt förnäma samlingslokaler för olika fritidssysselsättningar, bordstennis, väv- och systuga, föreläsningssal, studiecirkelrum och läsrum med bibliotek. Det var starka saker, som jag avundades. Där var också lekskola i två avdelningar med omkring 25 barn i varje avdelning. I detta fall ligger vi i Gustavsberg före med vårt daghem men också denna fråga kommer helt säkert att få sin lösning i Smedjebacken. Jag tar farväl av Mannerhagen och går mot nya uppgifter...

Jag tar den sista kvällspromenaden. Det är fullmåne. En flock vildgäss flyger ovan Barken hän över Söderbärke ../.

Hälsningar! Gunnar.

KOMMUNALT.

Ett anslag med rubriken: "Dagordning vid kommunalfullmäktiges i Gustavsberg sammanträde å Gustavsbergs värdshus onsdagen den 29 oktober 1947 kl. 19.00", meddelar på anslagstavlorna, att kommunens "fäder" skola avhandla en del viktiga frågor, varibland främst märkes budgeten för nästa år. Man skulle alltså kunna vänta sig starkt intresse från allmänhetens sida och livliga diskussioner vid sammanträdet — det är ju dock våra surt förvärvade slantars vara eller icke vara det gäller.

Nå — allmänhetens intresse visar sig inte vara så stort, antagligen beroende på det stora förtroende, som "fäderna" åtnjuter, och diskussionen håller sig hela tiden på ett lugnt plan.

Alla voro vid detta tillfälle ense om

att fattigvårdsstyrelsen skulle ha ett belopp av 6.000:— kr. tillgängliga för kommunala pensionstillskott i den händelse de nya folkpensionerna inte skulle räcka till för kommunens folkpensionärer,

att en tjänst som deltidsanställd hemvårdarinna skulle inrättas vid hemhjälpsnämnden,

att civilförsvarsnämndens stat borde skäras ned,

att folkskolestyrelsen skulle ha c:a 45.000 kr. för reparationsarbeten.

Utan nämnvärt motstånd beviljades bidrag åt diverse allmännyttiga föreningar enligt ett förslag av kommunalnämnden.

Härpå bestämdes, att hundägare liksom hittills skulle betala 20:— kr. under år 1948 för sitt lilla nöje.

Trots att vissa utgiftsposter på grund av tidsläget måst höjas ganska väsentligt kunde dock utdebiteringen eller skatten till den borgerliga kommunen bibehållas vid samma siffra som föregående år eller kr. 6:08 pr skattekrona. Tillsammans med kyrkan blir utdebiteringen 7 kr.

Härmed skulle den betydelsefullaste delen av sammanträdet vara avverkad. För den idrottande delen av samhället förekom dock därefter en mycket viktig diskussion, varvid bl. a. lämnades en redogörelse över förhandlingar mellan G. I. F. och fabriken angående färdigställandet av idrottsplatsen i Gustavsberg. Förslag i form av ritningar och kostnadsberäkningar (vilka gingo löst på c:a 45.000:— kr.) voro klara. Genom frågans karaktär kunde emellertid vid dagens sammanträde inga beslut fattas, men fullmäktige lät genom protokollet uttala sin stora tillfredsställelse över frukterna av samarbetet mellan idrottsföreningen och fabriken och förklarade

GAMLA ARBETSLAG. XII.

Gamla glattsorteringen som nu är borta, var belägen mellan gamla glattugnen och packmagasinen, där nu en plantering kommit till. På ovanstående bild från år 1906 igenkännes i övre raden fr. v. Karin Eriksson, f. Hedberg, A. V. Nilsson, tidigare handtryckare, men verksam här en kort tid, Lina Johansson, och Anna Karlsson, f. Hedberg.

I andra raden: Hilda Palmström, Signe Henriksson, Anna Andersson, Anna Olsson, Ottilia Olsson, Hilma Jansson, Teres Olsson, Frida Vidén, Maja Dalkvist och Anna Vidén.

Främre raden: i bräckagehögen Elin Larsson, Augusta Andersson, Lina Olsson, Signe Öhrn, Amanda Augustsson, Hulda Andersson, Selma Jansson och knästående, Hilda Olsson f. Pettersson.

För att markera sin sysselsättning ha några medtagit redskap och produkter.

---

sig positivt inställda till förslaget. — Eftersom kommunen så småningom skulle få bidraga till en del av kostnaderna kallades en kommitté, vilken skulle se till att kommunen också fick ett ord med i laget. — Förståelsen för idrottsplatsens betydelse står fullt klar då man framhåller de ungdomliga drag, som över lag prägla Gustavsbergs "fäder".

Efter diskussioner ang. egnahemsbebyggelsen, bebyggelsen överhuvud taget, tennisbanors lämplighet för skridskoåkning, val av ombud för val av vägnämnd etc. hamnade man slutligen i en diskussion betr. de kommunala anslagstavlorna.

Någon hade satt i fråga om anslagstavlorna inom samhället hade erhållit sådan placering, som kunde anses lämplig ur praktisk och estetisk synpunkt. Det markområde kommunen f. n. äger för ändamålet är emellertid icke betydande. Den enda lösningen skulle alltså vara, att markägarna (fabriken) ville anvisa lämpliga platser för anslagstavlornas placering. Med hänsyn härtill beslöts att genom skrivelse till fabriken söka utverka dispositionsrätt över lämpliga platser. — Vi kan alltså se fram emot en tid, då anslagstavlorna bli placerade på ett tilltalande sätt — vi få hoppas så tilltalande, att ingen underlåter läsa kungörelser och anslag.

Då inga ytterligare ärenden funnos, avslutades sammanträdet, varvid ordföranden tackade för intresset.

Go.

Soliga spalten.

Vittnesbörd anno 05.

Det är bönemöte, lokalen är väl besatt, som vanligt med en del ungdomar på de sista bänkarna, kanske mest för värmens och vittnesbördens skull. Även broder Tunström känner sig manad att avge ett vittnesbörd, inväntar lämpligt ögonblick, reser sig i sin bänk, ser sig omkring och utbrister med vibrerande röst: "Vem sägen i mig vara, — — —", längre kom han inte förrän det från de sista bänkarnas publik kom ett kraftigt "Tunström!" T. sjönk ned i bänken igen, och sparade sig till en annan gång.

q.

Smånytt från Porslinsfabriken

Den italienska kolonin i Gustavsberg har nu förstärkts med 59 medborgare från Norditalien. Den 5—9 oktober anlände de från Malmö efter en lång och besvärlig resa genom Mellaneuropa. Över hälften äro gifta och med familj, beredda att stanna, resten äro ungkarlar, som tänka pröva sig fram under ett år. Alla voro belåtna med sina bostäder i Hästhagen och överraskade av vårt milda klimat. De allra flesta ha nu satts in i hushållsporslinstillverkningen och funnit sig väl tillrätta. Vid en kaffefest på Värdshuset hälsades nykomlingarna välkomna till fabriken och samhället. Sedan gästerna sin vana trogen lättat upp humöret med samfälld stark sång, smittades de svenska värdarna av stämningen och ett trivsamt samkväm improviserades med dansuppvisning, lekar, fox och rumba. Den 2 november visades Stockholm under en busstur.

Förslagsverksamheten har nu varit i verksamhet som institution under 1½ år. Den har visat sig väl fylla sin uppgift som neutralt forum för mottagning, bedömning och belöning av förbättringsförslag. Det är 21 förslag, som ha behandlats, de flesta avseende förbättrade arbetsmetoder. De positiva insatserna från arbetarhåll ha givit anledning till ett flertal premier, i ett fall med goda 400 kr.

För olycksfall utom arbete har företaget en försäkring i Samarbete för sina anställda. Den har utnyttjats mest av skadade fotbollsspelare, men står givetvis öppen för alla. För olycksfall i arbete ha vi också en kompletteringsförsäkring, som i vissa fall kan bereda möjlighet till ersättning utöver AÖO:s lagstadgade 9 kr. per dag. Det fordras läkarbetyg och anmälan till personalkonsulenten på särskilt formulär. Samtidigt kan nämnas att fackföreningen också har en kollektiv försäkring för olycksfall utom arbete.

Kooperativa förbundet inbjuder härmed till teckning av lånebevis i

1947 ÅRS INDUSTRILÅN

av den 1 oktober 1947

3½%

För lånet utfärdas bevis å 100:—, 500:—, 1000:— och 10.000:—, kronor daterade den 1 okt. 1947 och löpande under 10 år

★

Räntan är 3½ % och betalas ut årsvis i efterskott mot kuponger som medföljer bevisen.

★

Stämpeln betalas av Kooperativa förbundet

★

Teckning kan ske hos Kooperativa förbundets kontor samt hos till KF anslutna föreningar.

Teckningen är bindande.

KOOPERATIVA FÖRBUNDET

Badkarsfabrikens färdigställande har försenats på grund av materialsvårigheter. Pressrummet nalkas sin fullbordan och för närvarande är arbetet koncentrerat till emaljverket. Monteringsarbetena ledas delvis av Mr Thopson och Mr Steele från respektive England och USA. Den senare har också sin familj här. Vår bild visar pressrummet i nästan färdigt skick med de fem pressarna i linje, och traversen, som lyfter 15 ton. Proportionerna framgå vid jämförelse med lastbilen till vänster på bilden.

De större fabriksavdelningarna ha som bekant gjort studiebesök under sommaren i Stockholm. Sanitetsgodsgjuteriet, flintgodsavdelningen, tekniskt porslin, benporslinsavdelningen, glasyr och sorteringsavdelningarna m. fl. ha sålunda besökt en del större industrier såsom Konsums bageri, Charkuterifabriken, Tobaksmonopolet, Collijns Konfektionsfabrik etc. Några avdelningar ha också gjort visit vid Tekniska museet. Företaget har bekostat bussresorna och bjudit på lunch.

Fackföreningen har gjort en stark start i höstens studiearbete. Redan har man i verksamhet cirklar i Arbetsstudier, Fackföreningskunskap, Industriell demokrati och Föreningskunskap med sammanlagt ett 60-tal deltagare. Som cirkelledare fungerar 4 av fackföreningens medlemmar.

Orienteringsriksmästerskapet — långt men trevligt ord — för kooperativt anställda gick på Ingarö den 7 september. Det var ju närapå mammas gata, men våra stigfinnare fick ändå lov att gå kompass. Under varmt och torrt väder deltog 350 ungdomar från hela landet. I äldre oldboysklassen hemförde säkre Anton Andersson en överlägsen seger och fick en ståtlig vandringspokal från Skofabriken i Örebro. Bland juniorerna vann vår nybörjare Bengt Johansson en klar seger. För övrigt kom våra båda lag på femte plats i klass I och II.

G. Dbg.

Italienare i lunchrummet

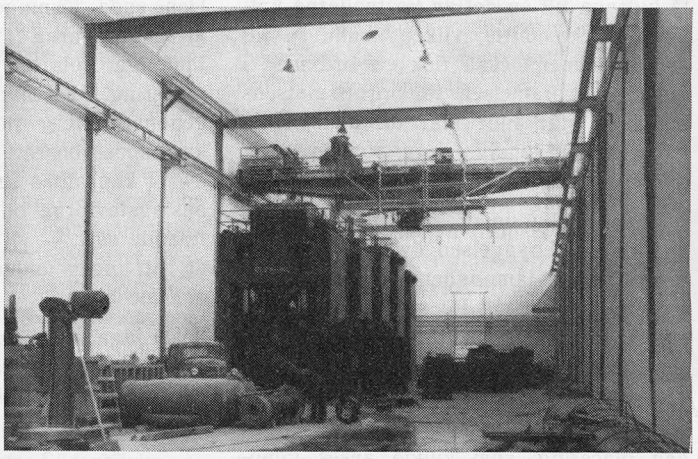

Pressrummet i badkarsfabriken

Sommarens idrott.

Spikskor och bollskor läggas vid det här laget på hyllan och de verkliga idrottsmännen gå över till inomhusgymnastik, och träningspromenader. "Och badstu förstås", säger *Axel Eriksson,* då vi be honom redogöra litet för den *fria idrottens* sommarsäsong. "Det är ju inte så många som deltagit i år — men det kommer vi inte över förrän vi får en idrottsplats! Vi kan ju inte ordna en enda riktig tävling på hemmaplan, så man får ju vara glad åt de grabbar som håller i och kämpar för klubbens färger." "Nå, har gänget deltagit i några klubbmatcher i år?" "Jo, vi är ju anslutna till Arrangörsringen, en sammanslutning för klubbmatcher mellan småklubbarna i Stockholm med omnejd. Grenarna är 100, 400 och 1500 m., kast och hopp. Den 29 maj tävlade vi mot Elit och vann med poängen 50 mot 42. Den 5 juni fick vi däremot ett nederlag på halsen mot klassvinnarna, KFUM". "Betyder det att ni blev nedflyttade till lägre klass?" "Nej, då. Senare under sommaren vann vi över Iris och Västerhaninge i A-ringsmatcher. Så vi håller oss nog kvar och ligger tvåa i klass III." "Har ni deltagit i några andra tävlingar i år?" "Vi var med i Solnas jubileumstävlingar i juni, i A-ringsmästerskapen och Nynässpelen i augusti samt i Saltsjöbadsspelen och Södertörnsmästerskapet i september". "Några bra resultat?" "Ja, Stig Persson vann 5000 m. i Nynässpelen och kom tvåa i Saltsjöbaden. Rolf Karlsson vann i Nynäs ungdomens 800-meterslopp på 2,07 och belade andra plats i Salsjöbadens femkamp. Där vann Lasse Eriksson både höjd och tresteg med nya rekord för Saltsjöbadsspelen". "Vad gjorde han för resultat?" "177 i höjd och 13,68 i tresteg. Det är förresten också nya klubbrekord. "Så kan jag nämna att Bernt Johnsson vann stav i Södertörn på 3,45." "Har Valfrid Berglund varit något i farten i år?" "Han var med i Turebergsstafetten i början på säsongen, där vårt lag tog en hedrande andra plats. Laget bestod av Berglund, Åberg, Rolf Karlsson, Bernt Johnsson, Berglind, Sven Eriksson och Arvidsson. Sedan har Berglund tagit det lugnt tills oktober, då han hemförde vandringspriset i Ösbysjön runt för alltid". "Men det där var väl ingen dålig säsong! Vilka är de flitigaste deltagarna i föreningens fria idrott?" "Jag kanske glömmer några men jag skulle vilja ge ett hedersomnämnande till sådana grabbar som Stig Persson, Håkan Arvidsson, Sven Eriksson, Bernt Johnsson, Rolf Karlsson, Lasse Eriksson, Essving och Enfors". "Och hur är det med ekonomin. Får grabbarna själva betala sina resor?" "Nej, det

A-laget i fotboll 1947

skulle nog bli litet betungande i längden. Idrottsföreningen har ju bistått med en del och så har fabriken lämnat bidrag till bussresor till Arrangörsringens tävlingar och det är vi väldigt tacksamma för". "Hör du, vi gjorde en "gallupundersökning" för ett år sedan och kom till att c:a 100 man var intresserade att delta i allmän idrott. Vad tror du om det?" "Det är inte omöjligt. Fick vi löparbanor och möjlighet att bjuda på friidrottstävlingar härute, så ska vi nog locka fram dem." "Det lär finnas några idrottsmän bland italienarna också. Jag hörde en grabb, som gjort under 2 min. på 800!" "Den ska vi ta hand om" säger Axel Eriksson och sticker iväg till idrottsföreningens badstu. Så vänder han sig om och ropar: "Om du skriver något, så tacka grabbarna för deras medverkan i år och hälsa dem välkomna till nya tag för nästa säsong. Olympiår brukar ge entusiasm!"

Nästa intervjuoffer är *Ivan Berglind,* som får representera fotbollsspelarna. *Fotbollen* är ju en sport som ligger väl till för att ge kondition åt inomhusjobbare. Här håller man sig med särskild tränare, som lagt upp träningsprogram redan under vintersäsongen. "Det bästa medlet för kondition", säger Ivan Banan, "kanske är det kamratskap som erfares i ett fotbollsgäng." "Hur många är det som idkar den gamla egyptiska sporten i Gustavsberg?", frågar vi. "Jo, vi har ju A-lag, B-lag och juniorlag, så med reserver kan man räkna med att 40 grabbar tränar fotboll rationellt. Och det är full fart varje söndag och vardagskväll också för den delen under sommaren". "Vilka serier deltar ni i?" "A-laget spelar i Stockholmsserien klass 2, södra, B-laget i reservlagsserien klass 4 och juniorerna i juniorserien". "Hur ser tabellen ut nu efter höstomgången?" "A-laget är suveränt och leder med 20 poäng och en målkvot på 42—12, 2 poäng före Vendelsö. Det är så pass så en tidning tyckte dom spelade av de andra lagen allt vad de hade". "Rena pokerspelet, alltså!" "Hm!" "Apropå det, hur sköter grabbarna sig i allmänhet?" "Bra. Det håller inte i längden att missköta sig. Och en grabb som vill vara med bland eliten får nog lära sig inskränka på tobak och sprit och att äta förnuftigt. Så jag tror att fotbollen kan sätta stil på en del!" "Ja, man får väl hoppas det, men säg mig, varför får vi inga seriematcher härute?" "Det är planfrågan. Vår plan godkännes inte för seriematcher. Det blir nog ingen annan råd än att göra om den till sandplan. Då kan vi hinna få den klar till våromgången, och då går det nog vägen. Nu måste vi hyra bussar och spela på Saltsjöbaden. Men det är ju inget knussel på understöd från fabriken, så det har ju gått bra". "Kostar det så mycket då och får ni inte in något på matcherna?" "Ja ibland kan man få in entréavgifter, så det fäster. Men vi måste ju betala egna resor och så motståndarlagets plus domaravgift, så det blir ju litet avbränningar. Och så sliter vi tappert på tröjor, byxor, strumpor och bollskor." "Blir det inte litet för mycket av det goda med både serie- och korpmatcher?" "Jo, nästa år får vi nog nöja oss med ett korplag. Den serien är ganska trevlig". "Å där får förstås bara anställda vid fabriken vara med, så att ännu flera spelare kan visa framfötterna?" "Ja, det är allt meningen det!"

Tennisen har fått ny luft under vingarna sedan den nya tennisbanan i Höjdhagen tagits i bruk. Här träffar vi "Slampen" Gustavsson och ingenjör *Wahlgren* efter en utkämpad singlematch. "Det här är rätta melodin för alla åldrar", säger ing. Wahlgren. "Särskilt för den som kommit från de hårdare idrotterna, men vill behålla litet spänst", infaller Gustavsson och masserar sina spjutkastarmuskler. Ing. Wahlgren berättar att klubben redan har ett 60-tal medlemmar. Inköpsavdelningen på fabriken har i år anskaffat nära 50 rackets till hyggliga priser. "Har ni haft klubbmästerskap i år?" "Javisst. I damserien vann fru Juhlin med fröken Wallin som tvåa. A-serien för herrar vanns som vanligt av Sven Johansson. Jag fick 2:a plats efter lottning och Möller blev trea. Bland nybörjarna vann Hellengren med Beccau som tvåa". "Vad tycker ni om den nya banan?" "Det torde vara en av Sveriges bästa. Byggmästar Göransson och hans gubbar har all heder av sitt arbete med den." "Och nu finns det chans att få lära sig spela tennis?" "Ja, men då får man vara morgontidig, ty spelmöjligheterna har faktiskt blivit mindre tack vare det stora intresset för klubben. Men om medlemmarna vill ta ett tag, så har vi chansen att kunna skapa ännu en bana."

Varefter referenten gick och tecknade sig för en racket. Gubben.

Födda:

den 28 juli Anita Maria, d. t. Stefania Maria Müller,

den 11 aug. Rune Ronald, s. t. porslinsarb. Rune Julius Löf och h. h. Irene f. Katz,

Gynna våra annonsörer

— de gynna oss!

Gunnar Falls
HERR- och DAMFRISERING

Mariaplan 2
Tel. 140

Rekommenderas!

Hälsobröd i särklass

Saxonlimpa, reformlimpa, stenålderslimpa. Grahamsskorpor, Julianaskorpor, Kölingsholmsbröd. Kaffebröd, Småbröd.

VÄRMDÖ BAGERI

Tel. Hemmestavik 61.

Samma bröd säljes i Stockholm av Reformbageriet, Västmannagatan 11, tel. 20 73 59. Olivia Fager, Östermalmstorg, tel. 60 72 68.

Soc.dem. Kvinnoklubben

inbjuder alla kvinnor i Gustavsberg, som aktivt vill medverka till att förbättra samhället efter de socialdemokratiska idéerna, till medlemskap. Möten hållas 1:a onsdagen i varje månad i Grindstudion.

den 24 aug. Lennart Harry, s. t. svetsaren Harry Emanuel Lindström och h. h. Karin Gudheim f. Vågberg,

den 12 sept. Kent Owe, s. t. Sven Albert Johansson och h. h. Elsa Karolina f. Eriksson,

den 19 sept. Alf Yngve s. t. Erik Yngve Nyström och h. h. Greta f. Raloff,

den 13 sept. Anders Ingvar, s. t. Gösta Valdemar Andersson och h. h. Gunhild Maria Elisabet f. Ahlgren,

den 19 sept. Lars Ruben, s. t. Ruben Natanael Edkvist och h. h. Maj-Britt Ingegerd f. Hall,

den 25 sept. Ulf Christer, s. t. Karl Oscar Johansson och h. h. Anna Maj f. Svedberg,

den 13 okt. Eva Katarina, d. t. Axel Hjalmar Fritiof Örvind och h. h. Linnea Kristina f. Bergvall,

den 16 okt. Kjell Åke, s. t. Karl Harry Yngve Dahlgren och h. h. Ally Elisabet f. Strömberg,

den 17 okt. Karl Esbjörn, s. t. Karl Arne Johansson och h. h. Maud Elsa Margareta f. Andersson.

Vigda:

den 18 okt. Arne Ingemar Eliasson och Maud Norma Jansson,

den 1 nov. Bruno Lennart Persson och Märta Ingegärd Svedin.

Döda:

den 25 aug. fru Annie Margareta Florén f. Magnusson h. t. Johan Gunnar Florén, 51 år,

den 2 sept. Karl Reinhold Valdemar Karlsson, 48 år,

den 10 sept. änkefru Sofia Charlotta Kock f. Lundberg, 86 år,

den 19 sept. fröken Hilma Charlotta Söderberg, 74 år,

den 6 okt. änkefru Hilma Viktoria Ullberg f. Karlsson, 75 år,

den 25 okt. änkefru Lydia Svensson f. Säfström, 60 år,

den 29 okt. fru Anna Amalia Holmström, f. Eriksson, hustru till Karl Hjalmar Holmström, 70 år,

den 7 nov. fröken Anna Emilia Nilsson, 73 år.

Födelsedagar.

80 år.

Den 15/11 fru Maria Johansson, f. Olsson, Villagatan 10.

70 år.

Den 5/11 f. Körkarl, Frans Fredrik Wiberg, Tallåsen 4.

Den 6/11 fru Edla Viktoria Pettersson, f. Jansson, Mörtnäs.

Den 15/11 byggnadsarb. Karl Arvid Gustafsson, Sjötorp.

60 år.

Den 5/11 smed Markus Gustaf Lind, Charlottendal.

Den 15/11 fru Johanna Sofia Andersson, f. Olsson, Räknäs.

Den 6/12 affärschef Joel Pettersson, Konsum.

Den 28/12 fröken Amanda Karolina Persson, Betsede.

50 år.

Den 3/11 glaserare Johan Birger Lindberg, Villagatan 12.

Den 18/12 förman Karl Oscar Bergkvist, Grindstugärde 29.

Den 23/12 glaserare Sven Edvin Johansson, Bergsgatan 1.

Den 31/12 fru Signe Elenora Jonsson, f. Häggroth, Skeviksg. 7.

Har Ni anmält Er till någon av studiegrupperna, som diskuterar de nu så högaktuella ämnena som t. ex. Kronans värde och det ekonomiska läget? Gör det annars till Medlemsråden eller i Butikerna!

KONSUM
GUSTAVSBERG

Gustavsbergsnytt.

Söndagsskolhögtid.

Åtskilliga barn i Gustavsberg går i söndagsskola. Det märktes söndagen den 14 september på det långa tåg av barn, som med Brännkyrkapojkarnas musikkår i spetsen tågade genom samhället till kyrkan, där en kort högtid ägde rum. Pastor Ingmar Ström, Stockholm, talade till barnen och deras föräldrar om den stora skaran av söndagsskolbarn jorden runt, som varje söndag samlas omkring Ordet. Han talade också om, hur betydelsefullt det är för återuppbyggandet i världen att allt flera barn sluter upp i söndagsskolbarnens stora skara. Utom pastor Ströms föredrag hölls ett kort inledningsanförande av pastor Sundström. Dessutom förekom sång av barnkören under ledning av kantor Borg samt ytterligare musik av Brännkyrkapojkarna. I högtiden deltog samtliga söndagsskolor i Gustavsberg.

Kyrkliga arbetskretsen.

Arbetskretsens utfärd till Aspvik den 21 september hade lockat ett stort antal deltagare. Så många som fick plats åkte buss. Många föredrog att åka cykel i det vackra sensommarvädret. Oförglömligt var pastor Karl-Erik Kejnes föredrag, där han gav glimtar från sin verksamhet vid Stadsmissionen i Stockholm. Tal förekom också av pastor Arne Sundström och pastor Gösta Malmberg. För trakteringen svarade herr och fru Lorang.

ABF:s 25-årsjubileum

firades söndagen den 26 okt. å Klubblokalen, till vilken 150 deltagare infunnit sig. De förnämliga studiecirklarna under ABF, nämligen Stråkorkestern och Manskören, omramade det värdiga programmet med musik och sång. En bra kortfilm om bildningsarbetet, Boken och Ordet, visades. Alice Pettersson läste några väl valda dikter och ordf. Harald Lindholm gav en kort historik över ABF:s lokalavdelning i Gustavsberg. Vid kaffet framfördes välgångsönskningar från de gamla kämparna genom K. V. Svensson, samt gratulationer från Kvinnoklubben, Porslinsfabriken, Fackföreningen och ABF:s länsdistrikt. Högtidstalet hölls av Gunnar Hirdman, som erinrade om ABF:s tillblivelse i en ödesmättad tid, efter storstrejken 1909 och före katastrofåret 1914, som ännu efter 30 år håller världen i jäsning. Han underströk vidare att vi ha förmånen att leva i ett lyckligt land, vilket vi borde gälda med ett större intresse för att bygga upp en kulturell demokrati, som den siste medborgaren skall ha samma möjligheter att tillgodogöra sig som den förste. För 25 år sedan gällde det att bereda vägen för undervisning och utbildning för arbetarna för att kunna fullgöra plikterna i det framkämpade demokratiska samhället. I dag gäller det också att slå vakt om fritiden! Ty nu tränger sig så mycket fram, som vill konkurrera om vederkvickelsens timmar. Vi måste acceptera och lovorda mycket, t. ex. idrotten. Men icke hängandet, tippandet och pratet om idrott. I sitt impulsiva anförande kom Hirdman också in på några intryck från sin nyss avslutade resa genom Europa. Han passade på att ge ett gott ord för det italienska folket och lyckönskade Gustavsberg som fått ett inslag söderifrån.

Biblioteket i nya lokaler.

Den länge planerade flyttningen av A. B. F:s bibliotek till ny lokal vid Mariaplan har i dagarna verkställts. Biblioteks-lokalen, som även inrymmer läsrum, är tillsvidare öppen måndagar och torsdagar mellan kl. 18 och 19. Allmänheten uppmanas att besöka biblioteket.

Klädesinsamlingen

till Europahjälpen inom Värmdö, Gustavsberg, Ingarö och Boo hörsammades med samma offervillighet som vid tidigare insamlingar. Efter de 14 dagarna hade till centralen i Gustavsberg inströmmat 300 babyplagg, 163 barnkläder, 226 dam- och herrunderkläder, 388 goss-, dam- och herrkostymer, 93 par strumpor, 230 par skodon, 113 st. lakan och handdukar, 16 filtar och 80 st. mössor, halsdukar m. m. Gustavsbergs Lottakår har packat gåvorna och avsänt dem till Europahjälpen f. v. b. nödlidande medmänniskor. Distriktskommittén ber oss att tacka alla givare för det goda insamlingsresultatet.

SIF:s avd. 74 i Gustavsberg

firade sitt 10-årsjubieum med slupé å Strandvik den 4 okt. Bland de inbjudna märktes fabriksledningen, fackföreningens representanter, SAF:s ordf. och Industritjänstemannaförbundets ombudsman. Hedersmedlemmen och gamle gustavsbergaren J. Stjerna gav ett roligt kåseri om Gustavsberg för ett kvartssekel sedan. Allsång, musik, uppläsning och dans satte färg och stämning på jubileet, som hälsades med stimulerande ord bl. a. av chefen, Hj. Olson och arbetaren och filosofen K. V. Svensson.

Schackklubben

har vid sitt årsmöte i oktober valt följande styrelse: ordf. W. Weimark, kassör A. Kvist, sekr. G. Andersson, klubbmästare K. Lövgren och v. ordf. E. Andersson.

Nya böcker i ABF:s bibliotek.

Hirdman: Josef Stalin.

Örne: Det intern. varuutbytet.

Hagström-Ringquist: Mödragymnastik.

Elmquist, m. fl.: Ny litteratur.

Falk, m. fl.: Vårt arbetssätt.

De Geer: Ett första maj-tal.

Anderberg: Nisse Bortom.

Eriksson: Vägen vi byggde.

Wägner: Åsa-Hanna.

Englund: Minnet sliter i spindelväv.

Hedenvind-Eriksson: På friköpt jord.

Bergman: Chefen fru Ingeborg.

Nilsson-Piraten: Bombi Bitt och Nick Carter.

Westerlund: Kanchunjunga.

Rud: Vi ska ha ett barn.

Scott: Midlothians hjärta.

Attorp: Ungdomsskeppen.

Johansson: Det rika sterbhuset.

Hasse: Steppvargen.

Linklater: Soldat Angelo.

Gogol: Toras Bulba.

Gorkij: Provokatören.

Sandell: Kranes konditori.

Poe: Hemlighetsfulla historier.

Dahl: Äventyrens män.

Fridell: Död mans hand.

Oljelund, m. fl.: Min mor.

Aschberg: En vandrande jude från Glasbruksgatan.

Furuskog: Lucias vandring.

Teztner: Mirjam i Amerika.

Spellokal är som vanligt på "Tretton" varje fredag kl. 19,30.

Från att ha varit ett typiskt manligt spel har, glädjande nog, även damerna börjat visa intresse och också ådagalagt ett utmärkt spel. Det finns säkert flera schackintresserade damer i samhället och då nu isen är bruten hoppas man att flera skall besöka spelkvällarna, och kanske förgylla upp laget mot de övriga KF-företagen. Gustavsbergarna vann alla matcher föregående säsong och man siktar ditåt även i år.

Röda Kors-kretsen

meddelar att dess Julmässa i år hålles på Luciadagen den 13 dec. kl. 17 i Missionshuset.

ANNONS NR 6 I SERIEN

"RÅMATERIALEN TILL VÅRT PORSLIN"

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
Gustavsberg

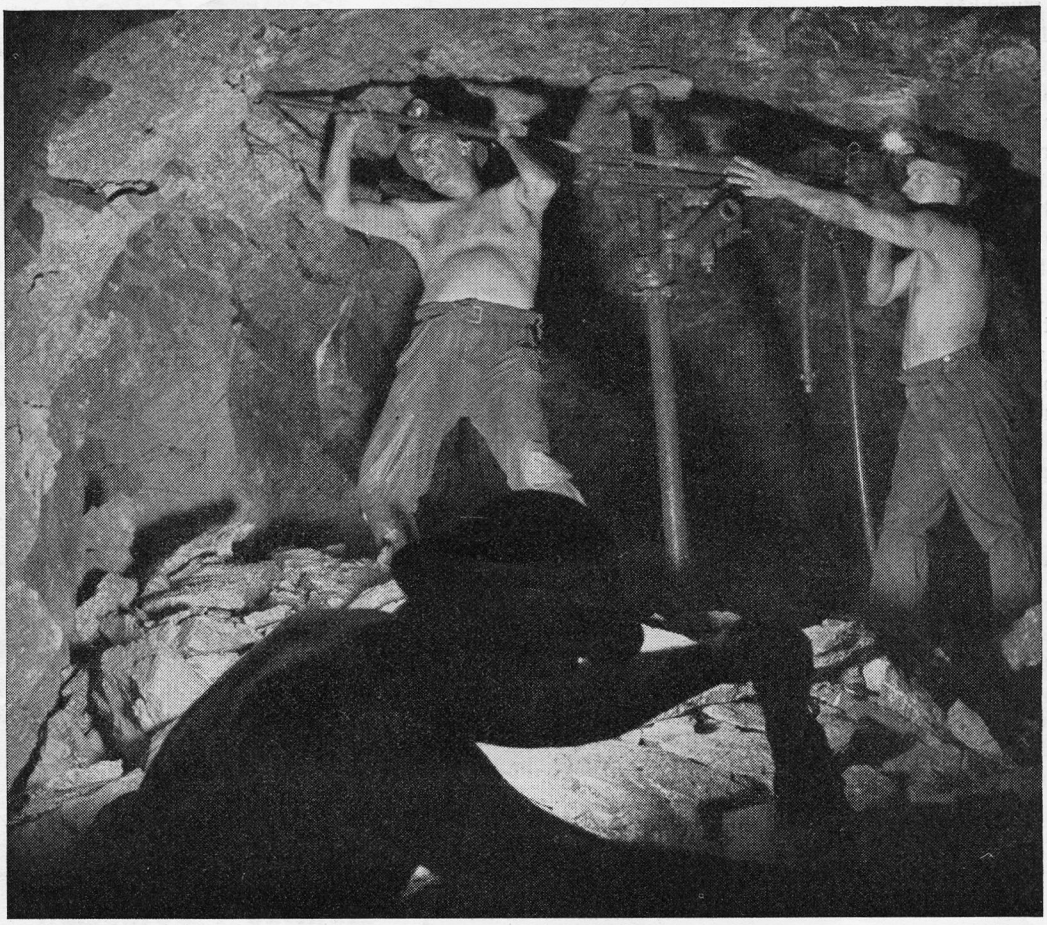

Modern brytning i en gammal tenngruva i Cornwall.

Nu sker brytningen på 600 m under jorden i gruvor som för 3000 år sedan drevs av fenicierna.

Ur urgamla gruvor . . .

I glasyren till Gustavsbergs sintrade sanitetsporslin ingår bl. a. borsyra, bly och tennoxid. Genom tillsats av tennoxid blir glasyren täckande och ogenomskinlig — och även färgen regleras med tennet.

Före kriget brukade tennet hämtas från Östasien — ur de rika fyndigheterna på Malacka Krigshändelserna tvingade emellertid till en intensifiering av brytningen i Cornwalls gamla gruvor. Därifrån hämtade redan fenicierna det tenn Egyptens och Mesopotamiens keramiska pionjärer så oundgängligen behövde för sina glasyrer.

Tennoxiden bidrar till att ge Gustavsbergs sintrade sanitetsporslin sin renvita, täckande glasyr.

GUSTAVSBERG

Detta märke är en garanti för tekniska kvalitetsfordringar enl. svensk standard.

AB GUSTAVSBERGS FABRIKER • GUSTAVSBERG

Pris 35 öre.

Umeå 1947 - Larsson & C:os Tryckeri

N:r 6 Årg. 5. 1947.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

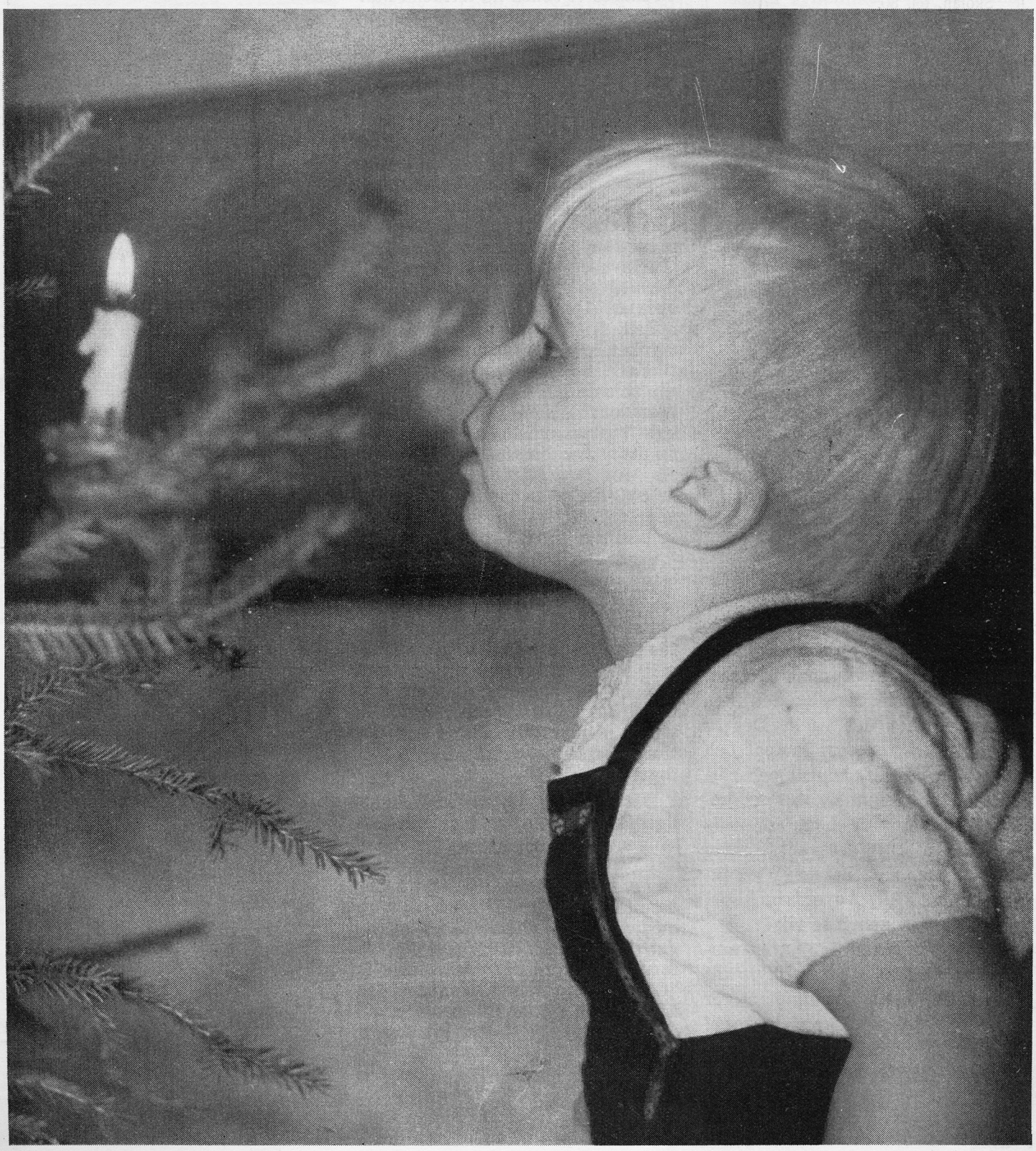

GUSTAVSBERGAREN

ÅRG. 5 DECEMBER 1947 N:r 6

Utgivningsort och adress:
Gustavsberg

Redaktionskommitté:
Gunnar Andersson (ansv. utg.), Tallåsen 20, tel. 156.
Gösta Dahlberg, Höjdhagsvägen 19, tel. 359.
Harald Lindholm, Skolan, tel. 80.
Georg Lundgren, Höjdhagsvägen 13, tel. 288.
Axel Öhlund, Gamla Kontoret, tel. 100
Fotos: Hilding Ohlson
Expedition:
Grindstug. 11, tel. 308. Postg.: 275173
Prenumerationspris:
Helår 1:75. Lösnummer 35 öre. Sänd till utlandet är priset pr helår 2:35.
Annonspris:
20 öre pr mm.

Fem årgångar.

Med detta nummer av Gustavsbergaren har vår tidning utkommit i fem årgångar. När vi för över fem år sedan talade om att utge en tidning så trodde vi knappast själva att vi skulle lyckas. Det var väl ändock ett önsketänkande, detta att utge en tidning. Hittills har vi kunnat få fram den någorlunda regelbundet men arbetsamt har det varit. Det är frivilliga krafter som knåpat och skrivit, redigerat, ändrat och rättat, skaffat prenumeranter och annonser m. m. Vi hade inte alls klart för oss att det var så mycket arbete med att vara redaktionskommitté. Av erfarenheten blir man vis, men inte rik ...

Gustavsbergaren har haft framgång på så sätt att den blivit allt mer efterfrågad; upplagan stiger sakta men säkert. Har vi lyckats? — Eller misslyckats! Vi har i vår tidning försökt att få fram ett program. Arbetet med tidningen skall vara frivilligt. Bakom tidningen står en studiecirkel kallad "Forum" och denna studiecirkels styrelse utgör redaktionskommitté för "Gustavsbergaren". Tidningen skall vara fri och obunden och redigeras under ansvar. Vi vill ha ett värdigt innehåll och ändå hålla en lätt och populär stil. Vi har haft åtskilliga uppsatser införda i tidningen som skildrat Gustavsberg under svunna dagar och vi vill nog fortsätta på den vägen. I tidningen måste vi också ha aktuella händelser, som speglar samhället av i dag. Samtidigt som den är samhällets lokalorgan skall den också vara personaltidning för de i produktionen anställda. Gärna önskar vi också ställa prognoser för framtiden. Då är vi inne på önsketänkandet! Det ligger nära tillhands. Men vi åstundar en konstruktiv plan att arbeta efter. Hur de olika fabrikerna, ty vi har numera inte uteslutande porslinstillverkning på Gustavsberg, skall utbyggas och därmed samhället i sin helhet utvecklas. De socialpolitiska spörsmålen, fritidssysselsättningen och mycket, mycket mera, måste ventileras. I Gustavsbergaren har gjorts små försök att diskutera de "problem", som vi här snuddat vid. Vi kan omedelbart konstatera att utvecklingen inte gått precis som vi tänkt, önskat eller drömt. En mera medveten inställning att se "samhället sådant det är", är alltid värt att sträva till.

Under det senaste året har vi lämnat större utrymme för bilder och önskar göra det i ännu större utsträckning. I den mån krafterna räcker, vill vi också söka nya vägar, men vi måste vara flera, som hjälper till. Vi måste ha mera material att välja av och några frivilliga medarbetare, som "redaktionssekreteraren" kan få till förfogande.

Det är på sin plats att offentligt tacka dem, som stått i ledningen för tidningen under dessa år. Vi skall inte namnge några, då vår läsekrets säkert känner namnen och signaturerna på våra medarbetare under åren. Ett varmt tack till alla nuvarande och förutvarande medarbetare och alla "Gustavsbergarens" vänner och läsare. Och så en hjärtlig önskan om **God Jul och Gott Nytt År.**

Gunnar Andersson.

PROVNUMMER
JAN. 1943

GUSTAVSBERGAREN

Utgiven av Diskussionscirkeln Forum i Gustavsberg

ANMÄLAN.

Idén och personligheten.

En utvärkt hand.

GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV DISKUSSIONSCIRKELN FORUM I GUSTAVSBERG

Nordens flaggor DEN 7 MAJ 1945.

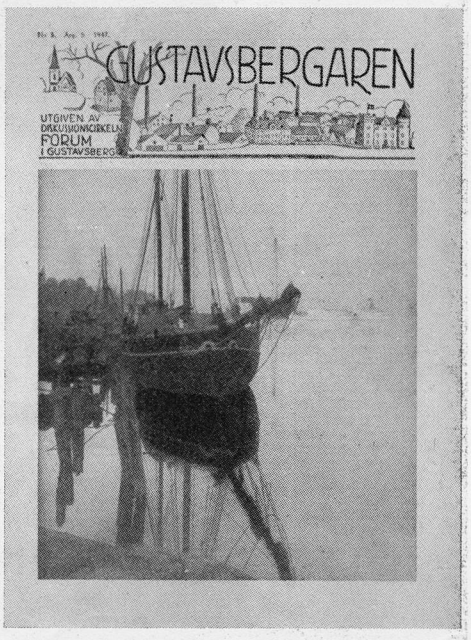
GUSTAVSBERGAREN

UTGIVEN AV DISKUSSIONSCIRKELN FORUM I GUSTAVSBERG

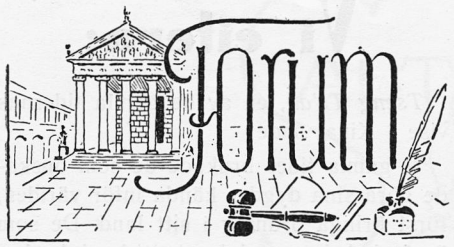

Gustavsberg och sammanhangen.

Det blir snart jul. Åtminstone kommer vi i Sverigeoasen att känna det så både i våra hem och i vårt samhälle. Tyvärr kan man inte säga detsamma om världen för övrigt. Hur där ser ut har tidningarna och radion meddelat oss, åtminstone ytligt. Resenärerna från diverse länder har själva upplevt den tillbakagång i standarden på alla möjliga områden, som bara var att vänta efter ett förödande världskrig. Så det blir inte så värst väl beställt med den gamla omskrivna julfriden där ute.

Nu kan man sätta sig till rätta i sin länsstol och fortsätta att lacka sina julklappar, under det man skänker det hela en medlidandets tanke och tröstar sig med den slant, som någon insamling lyckats få ut av en. Och till slut förankra sig i det till synes hopplösa: vad kan jag göra åt den saken. Det är bara att vänta på att det skall bli bättre tider!

Den som tänker så har emellertid lyckats undgå all kunskap och alla funderingar om sammanhangen här i världen. Han eller hon kanske inte ens anar att Gustavsberg står i ett sammanhang med det hela och att Sverige också är en av trådarna i härvan. Det är underligt att folk inte vaknar till förståelse av *alla* människors sammanhang, när de observerar på nära håll vad t. ex. importstoppet betyder för oss just nu. Om vi inte får fram tillräckligt med råvaror och andra produkter, som vi behöver för att bygga hus, hålla varmt, åka bil, klä oss med kvalitetstyg, äta vad vi vill, så måste det ju ändå bero på, att vi kommit in i ett mycket fast knutet sammanhang, som vi inte kan göra oss lösa ifrån. Det förstår vi nog eller kommer att se ännu bättre under det närmaste året, men sedan fortsätter inte tankarna fram till den oundvikliga frågeställningen: vad kan vi göra åt det här.

Jag tror, att vi stannar i våra maktlösa funderingar, därför att vi väntar på tecken och under från någon slags himmel. Om det inte precis är någon försyn, vi väntar ändring genom numera, så har vi skapat oss andra himlar, "de fyra (fem) stora" till exempel. Det är de som skall ordna allt, när de mötas i London, Newyork, Paris o. s. v. Det är därifrån det skall utgå, de skulle alltså vara de verkliga jultomtarna. Men de bara grälar med varandra, säger tidningarna. Och då blir det väl ingen världsjul tills vidare. Så de! —.

Men hur är det: växer träden nerifrån eller uppifrån? Visst behöver träden luft och sol, men det avgörande sker ändå underifrån. Roten är den känsligaste delen, trädets centrum. Människorna är inte mycket olika växterna i detta avseende. Deras rötter är hemmet, miljön, barndomstiden. Om det fuskas med dessa faktorer, blir det oreda med hela levernet. Och därför strävar vi ju alla att hålla vår miljö vår arbets- och fritid sådan, att vi skall känna oss tillfreds med tillvaron. Men så fort vi kommer utanför detta självklara centrum, börjar vi ropa på "himlar", som skall ordna allt annat åt oss. Så är det hela raden utefter: föreningsmedlemmarna sitter och väntar att "föreningsledningen skall komma med ett förslag", invånarna i en kommun väntar på uppslag från fullmäktige, föreningsledningarna väntar på att Stockholm skall säga det förlösande ordet — och så vidare!

Det är just här som felet i utvecklingen till så hög grad ligger. Vi väntar på under, vi släpar efter — även om det här och var finns lovande undantag. Och har vi lärt oss att bara vänta i de små miljöerna, så kan vi konsten när det gäller de stora. Men ändå borde vi förstå att allt måste komma från den enskilda individen, det är hans och hennes tankar, förslag, garningar och livaktighet som tränger vidare ut i större cirklar. Individen kan stimuleras uppifrån — de storas och "ledningens" sol kan lysa nådigt på honom — men han kommer ingenstans, hans förening, hans kommun, hans land och hans värld kommer heller ingenstans, om inte rötterna är friska och växtkraftiga, om inte individen fungerar riktigt.

Nu är det inte sagt, att individen fungerar riktigt bara av sig själv. Han och hon behöver få klart för sig en hel del om sammanhanget. Man kan inte ordna Gustavsbergs samhälle perfekt med samma metoder, som man ordnar sitt hem. Det är flera människor, intressen, ekonomiska och sociala synpunkter att ta hänsyn till i de större sammanhangen. Detsamma gäller våra föreningar, vårt land och hela världen. Den vanliga medborgaren måste således ha kunskaper om, hur dessa sammanhang skall ordnas ut ur hans egen tillvaro, på vad sätt de fortsätter hans linjer från den lilla miljön och på vad sätt de tar sig andra vägar.

"De stora" är och kan aldrig bli något annat än vad miljöerna bakom dem är. De är bara exponenter för sina folk och sin tid. Kan vi alla förbättra vår miljö, våra kunskaper om sammanhangen och vårt sätt att umgås med varandra, så tränger detta vidare. Därigenom kräver vi detsamma av våra ledningar, de måste fungera efter de underliggande, gemensamma förutsättningarna.

Men nu är det så, att sinnet för de stora sammanhangen ännu är för litet utvecklat överallt och att nöden efter kriget knappast förbättrar detta sinne. Om vi överallt kan göra allting bättre, så måste det hela bli bättre. Gör vi våra varor bättre, d. v. s. också billigare, så tränger de ut mera och lockar också bättre varor till vårt land och vår butik. Gör vi samvaron bättre och kunskaperna gedignare, så tränger exemplen därpå vidare. Det tar tid att förändra världen på denna från den enskilde individen (och således från folket) ledande väg. Två ohyggliga världskrig mitt ibland "civiliserade" och "upplysta" nutidsmänniskor bör väl ändock ha visat, att det är vägen vi måste gå. Då blir det fasthet i våra organisationer, både de lokala och de världsomspännande, och då blir samarbetet och inte maktkravet ledstjärnan. Och samarbete från botten och uppåt är ingen dålig julstjärna.

Harald Elldin.

DEN HELIGA NATTEN

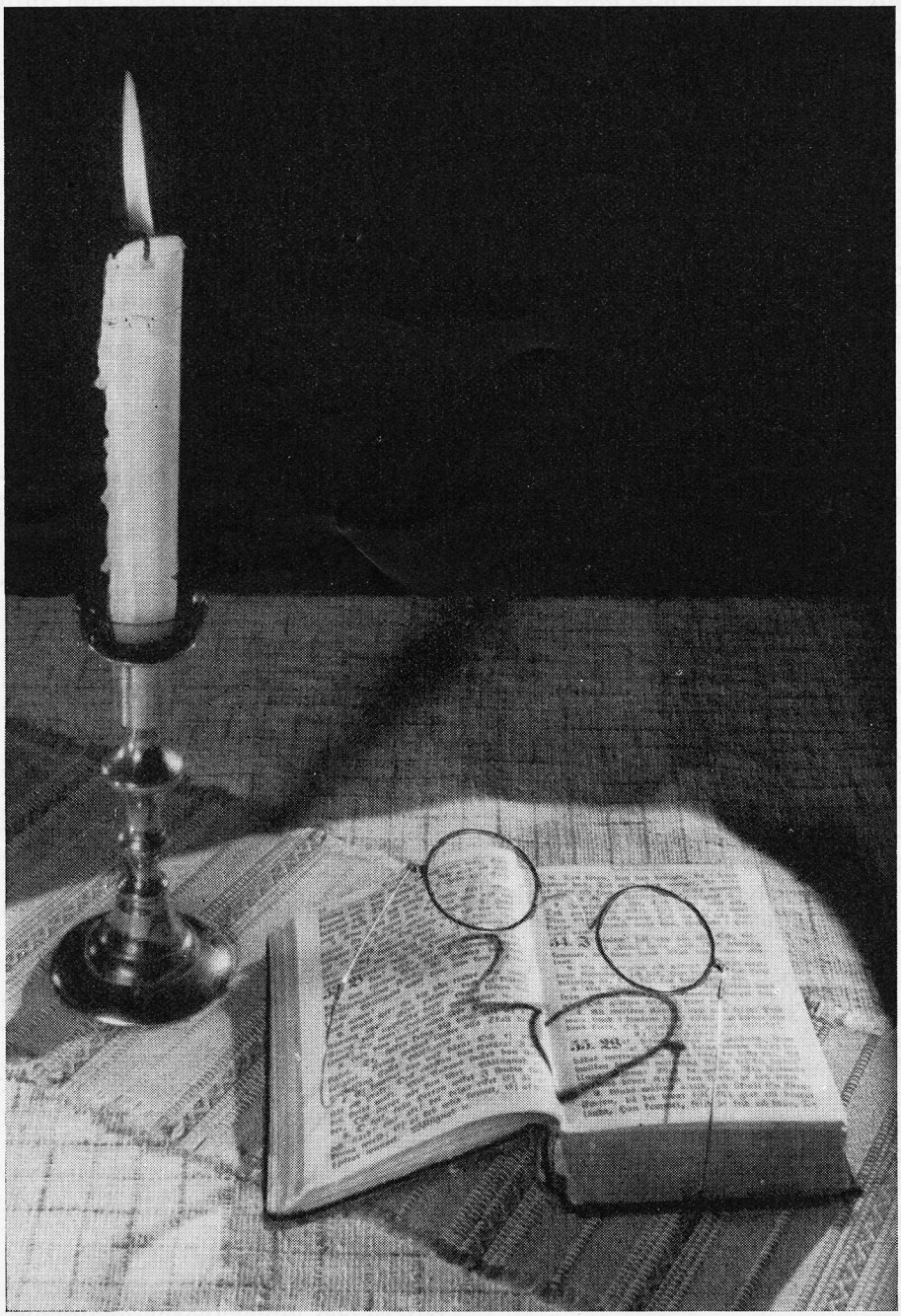

Och i densamma ängden woro några herdar, de där wakade, och höllo wård om natten öfwer sin hjord.

Och si, HERrans engel stod när dem, och HERrans klarhet kringsken dem; och de wordo storligen förfärade.

Och sade engelen till dem: Warer icke förfärade; si, jag bådar Eder stor glädje, hwilken allt folket wederfaras skall;

Ty i dag är Eder född Frälsaren, som är Christus, HERren, i Davids stad.

Och detta skall wara Eder för tecken: I skolen finna barnet swept i lindakläder, nederlagt i en krubba.

Och straxt wardt med engelen ett stort tal af den himmelska härskaran, de der lofwade Gud, och sade:

Ära vare Gud i höjden;
och frid på jorden,
och menniskorna en god wilje.

S. Luce Evangelium, Cap. 2: 8—14.

Vi citera:

Tseng Ts'an, en av de gamla tidernas vise i Kina, sade:

"I gamla tider brukade de som önskade göra sina dygder kända inför världen, först bringa ordning i sitt land. De som önskade bringa ordning i sitt land, brukade först skapa goda förhållanden inom sin familj. De som önskade skapa goda förhållanden inom sin familj, brukade först förbättra sitt eget jag. De som önskade förbättra sitt eget jag, brukade först rätta felen i sitt eget hjärta. De som önskade rätta felen i sitt eget hjärta, brukade först göra sin vilja sann och uppriktig. De som önskade göra sin vilja sann och uppriktig. brukade först förvärva sig kunskaper och de förvärvade sig kunskaper genom att studera materien.

När materien studerats, då förvärvas kunskaper. När kunskaper har förvärvats, då blir viljan uppriktig. När viljan blir uppriktig, då rättas felen i hjärtat. När felen i hjärtat rättats, då förbättras jaget. När jaget förbättras, då existerar den rätta gemenskapen inom familjen. När den rätta gemenskapen existerar inom familjen, då är landet i god ordning. När länderna är i god ordning då är det fred i världen".

Ur "Vårt dolda själsliv" av Graham Hove.

Hur många individer, hur många samhällen, hur många institutioner har icke mänskligheten sett födas och dö! Lagar, sedvänjor, ekonomiska och sociala villkor har den sett genomgå djupa förändringar; men huvudlinjerna för dess öden ha förblivit desamma. Under den oupphörliga vågrörelsen ligga lugna djup; ett orubbligt framåtskridande fortgår trots alla omkastningar. Ramen för tillvaron, världens yttre utseende synes åldras och förgå, liksom den skiftande dräkt naturen ikläder sig med vinterns frost och vårens blommor. Men grunden är kvar och dess lagar skola aldrig förgås och aldrig överskridas.

Vid randen av seklernas rinnande flod vill jag tänka på det man aldrig kan vara utan. Det är icke filosofi, icke religion och icke heller moral, det är endast den innersta sanning som finnes i bottnen av all sann filosofi, all levande tro, all sund sedelära. Det är det evigt mänskliga, genomsyrat av det gudomliga, som gråter i alla tårar, som sjunger i all sång, som sorlar i källorna, blommar på kullarna, tindrar i stjärnorna, slumrar i gravarna och vaknar till liv i vaggorna.

Ur "Vad man aldrig kan vara utan" av Ch. Wagner.

Glansen från ljusen
granen vid kyrkan
Orgeln som brusar
ottesång
December i snö
drivor kring husen
Julen är kommen
julklappsfång
Ungarna jubla
upplyst är stugan
Lacket det doftar
lutfisk står på
Omtyckt är gröten
ordnad av frugan
Cigarrer till pappa
choklad åt de små
Högtid och stämning
helg är därinne
Gamla och unga
glädjas åt fest
Oemotståndligt
och glatt är vart sinne
Trevnaden bjuds
till var välkommen gäst
Tankarna vandra
tillbaka i åren
Nyår i sol eller
nederbördsglopp
Yrsnö som virvlat
ynglingavåren
Trotsande tiden
tonar så opp
Tro på ett mål —
tvekan om vägen —
Åter till julens
åsikt och sägen
Röster som bjuder från
rymden ett hopp

Tänd är nu granen
taktfast man dansar
Igenkänd av ingen
inträder kar'n
Lastad med klappar
lösskägg av fransar
Lykta i handen
längtad av barn
Ödmjukt besvara
överallt snälla
Nigande, bugande
nyfikna små
Samvetsfrågan
som tomten skall ställa
Klappar från säcken
kanske de få
Alla Ni läsare
avlägsna, nära
Saltstänket önskar er
solsken och allt
Avbön här göres
ansträngt är bära
Ve över stänkens
vinddrivna spalt
Lyckosam jul
ljusen må blinka
Endräkt i stugan
ej något trist
Kaffe och julöl
kaka och skinka
Angenäm helg!
anteckna till sist:
Redan på nyår
rysligt att tänka
Ebbar min ånger
envis att stänka
Nödgas jag åter
nagla var brist.

VAD ÄR VAD?

Gustavsbergaren inbjuder härmed sina läsare till en orienteringstävlan. Tala om för oss var de mer eller mindre bekanta vyerna finns i Gustavsberg och vad de föreställa. Först funna rätta lösning får Gustavsbergaren gratis fem år framåt!

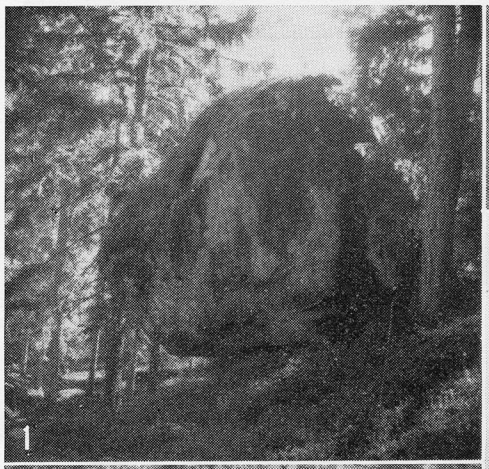
1

2

3

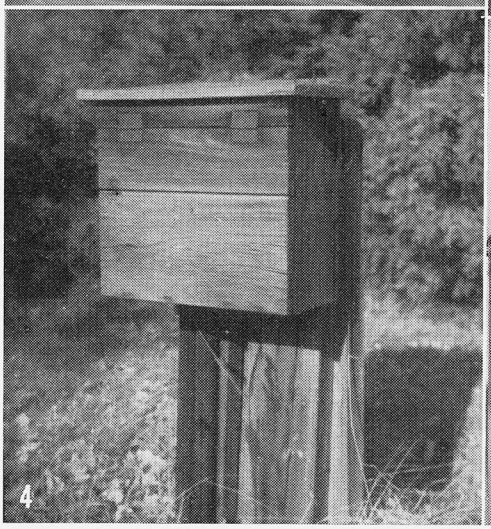
4

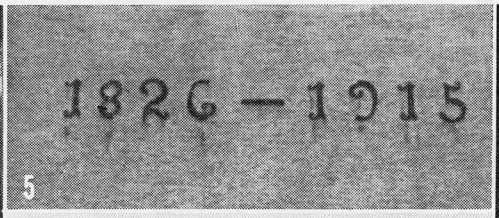

5

6

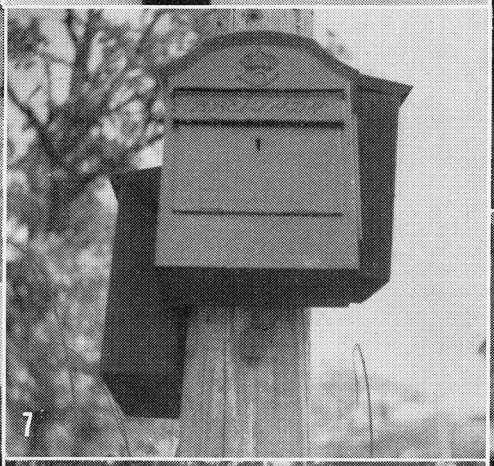
7

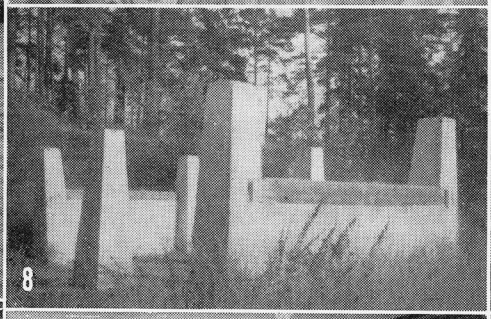
8

9

10

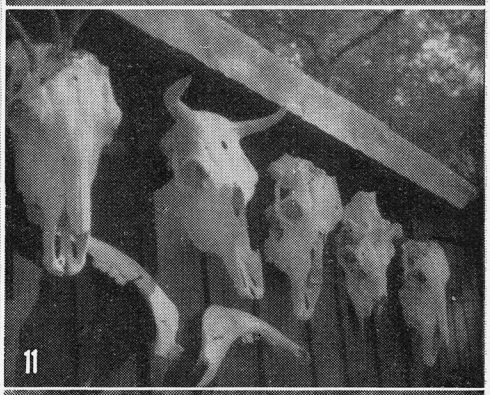
11

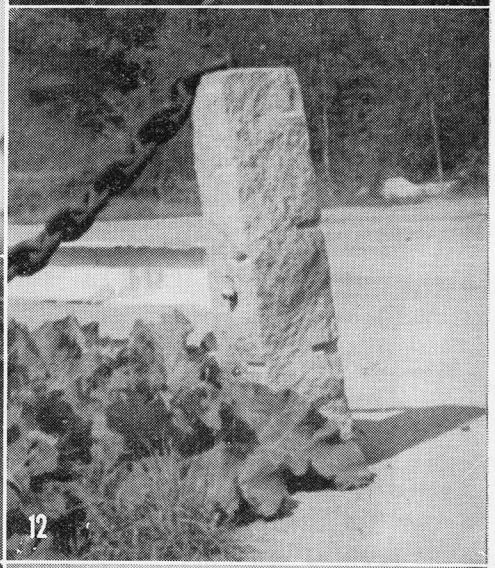
12

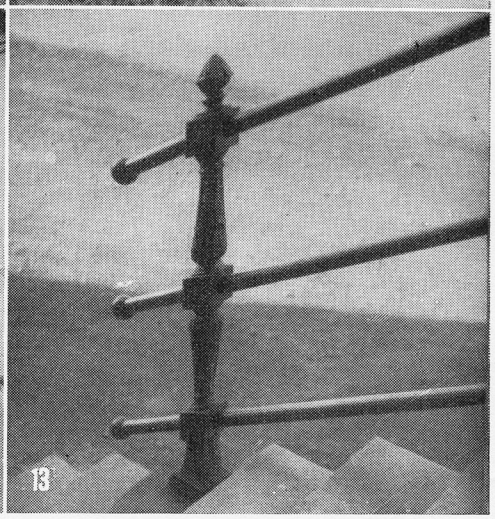
13

"Varg i Veum" på Värmdö.

II.

Till främjande av god ordning vid skallet träffades överenskommelse om vissa viten: 1) Den som skjuter på älg pliktar 10 riksdaler. 2) Den som befinnes av starka drycker överlastad erlägger 1 riksdaler. 3) För ohörsamhet mot styres- och uppsyningsmän 2 riksdaler. 4) För uteblivande från skallet utan laga skäl 3 riksdaler för varje dag. 5) Den som vid något pass eller annorstädes ställer sig att skjuta plikte 10 riksdaler, emedan — — — odjuren kunde göra vändning på skallet till hinder och skada för hela inrättningen. 6) Om någon förorsakar ohägn å gärdsgårdar och trampar ned sädesbrodden, böte 2 riksd. Alla viten gå till församlingens fattiga. Vid skallet bör nyttjas kulor eller varghagel.

Landshövdingen gör sig ingen brådska denna gång, utan man får skicka en deputation och påminna. I juni har dock skallet ägt rum, men ingenting förmäles om resultatet. Det befinnes emellertid lämpligt att nedsätta bötesbeloppen, som utdömts enligt den antagna stadgan. Något lysande resultat torde skallgången icke kunnat uppvisa, ty 2 år senare talas om dessa vargar, som år efter år ökas, och i nov. 1799 samlas man "för att samråda om tjänliga medel och anstalter, varigenom vargarna, som allt mer i orten förökas och nästan dagligen åstadkomma de kännbaraste förödelser och nederlag å lantmännens boskap måtte kunna förminskas om icke från orten alldeles utdödas. Assessor Kumblin, ägare av Bo säteri, föreslår då, att premium måtte utdelas till dem som skjuta varg eller lo. Många andra förslag gjordes även.

Hösten 1801 är man färdig för en dust igen. En man vid namn Anders Ekebom, korpral vid Göta garde, hade för några dagar sedan besökt pastor och "försäkrat sig såsom inövad jägare med erforderliga samt igenom utrikes resor och långt erfarenhet förvärvade kunskaper om bästa sättet till nämnda skadedjurs utdödande samt erbjöd att härutinnan, om så åstundades, gå ortens invånare till handa." — — —

"Ekebom, som nu var tillstädes, uppgav ytterligare och vidlyftigt sina tankar om förslaget. Sockneborna instämde i den begäran, att Ekebom till nästa söndag måtte skriftligt författa sitt projekt samt därjämte uppgiva ungefärliga kostnaden, som kunde erfordras till försökets anställande samt vad han önskade såsom arvode för sin möda, men vid samma tillfälle borde han ock i förväg innan man med honom ingick i vidare överläggning, tillräckligt dokumentera igenom godkända betyg sin skicklighet och även anskaffa antaglig säker borgen — — —".

Nästa söndag inlämnar korpralen ett skriftligt förslag. 400 riksdaler vill han ha för kostnaderna och sin möda och dessutom 2 riksdaler för varje varg eller vargskinn, som han uppvisar. Men varken betyg eller borgen kan han prestera och därför så — — —. Nej, istället beslutar man, på förslag av kamreraren Iuringius, att inrätta en kassa, varur man betalar 10 riksdaler för varje skjuten varg.

Under åren 1802—1804 tycks man på allvar gå in för att utrota djuren. Myndigheterna ställa jakttyg och personal till förfogande, och avgifter uttagas till premier och luderinköp. Lantjägare Hammarsson kommer ena året med 2 skogvaktare och uppför varggårdar vid Hemmesta och Brevik. Året därpå kommer överjägmästare Bure skickad av landshövdingen själv. Nu bygges en varggård även vid Vik. Hammarsson uppför också denna men resultaten låta vänta på sig. Det blir att begära jakttygen och ordna med skallgång återigen. Senare konstateras att varggårdarna äro felbyggda, fastän de utförts enligt en medhavd skrift. Efter 1804 tycks värmdöborna få annat att debattera på sina stämmor. Antagligt är väl ock, att de höga premierna orsaka minskning av vargstammen. De närmaste 15 åren ha protokollen föga att säga i ämnet.

Våren 1821 är det ovannämnda herrar, som yrka på kraftåtgärder. Varken drivskall eller förgiftade luder ha varit tillfyllest. Både svin och kreatur och får ha strukit med. Nu måste man ha jakttygen igen, men de äro i flitig användning på andra håll, så det blir att vänta. Myndigheterna hållas emellertid varma med uppvaktningar. Baron Cederström och kapten Gripensvärd få göra ett försök igen, och exempel på skadegörelse finns att anföra i sådan mängd "att därom skulle bli för vidlyftigt att anföra särskilda exempel."

1824 har landshövdingen beslutat, att vargarna, som inrotat sig på Värmdö, ska förgöras, och på själva midsommardagen har överjägmästareämbetet därför ditskickat kronoskogvaktarna Älg och Mård för att rådpläga med inbyggarna. De försäkra emellertid båda, att de icke känna något medel, "som denna årstid kunde vidtagas till ändamålets vinnande, och så stannade överläggningen i intet annat resultat än i församlingens förnyade önskan, att, så snart årstiden det tillåter, erhålla jaktredskap till ordentliga skalls anställande." I september meddelar överjägmästar Arrhenius att ehuru han gärna önskade vara församlingen till tjänst och anlägga den begärda jaktplatsen, det svårligen vore möjligt, då erfarenheten sedan tvenne vintrar visat, att vargarna sticka från och till ön över fjärdarna och icke som å fasta landet hålla sig stadigt på ett ställe. Bäst vore nog att, i likhet med vad som för 8—10 år sedan gjordes, hitflytta jakt och jägare för hela vintern, men då hela Roslagen fordrar jaktplatser och jägare för hela vintern, och utsikter till mera och flera ödande jakter där finnas, så kan han icke lägga ned så mycken tid och kraft på värmdöjakten. Han har dock ett förslag:

Kungliga Djurgården äger ett tämligen gott jakttyg som sällan nyttjas. Genom särskilda relationer har Arrhenius fått disponera redskapen i 2 år men tror icke, att han kan påräkna att få dem i år, "däremot torde församlingen genom överhovjägmästaren greve Rosen erhålla det kanske emot någon liten avgift till Djurgården." — — — Arrhenius gör dock mera än han lovat, ty i dec är han i full fart med att leda arbetet vid jaktplatserna. Verksamhetens omfattning anar man av en hans anmärkning före jul: "inte mera än 9 stycken hästar ha blivit till luderplatsen framförda." Han föreslår en höjning av avgiften till 5 riskd. pr djur, då ägaren själv bibehåller huden men bekostar hudavdragningsarvodet. Vid samma tillfälle får också länsman Cedergren en förnyad påminnelse

om försummad redovisning för vargskattemedel.

Oaktat förnyat arbete och stora kostnader ser man hösten 1826 mycket mörkt på läget. Jägmästare Hammarsson har iståndsatt varggården och löjtnant Pettersson på Hemmesta har haft en noggrann uppsikt över platsen och ändå måste nu konstateras, att varggården "ännu är så oduglig, att vargarna, så länge de där finna bete, lika lätt ut- som ingå, och ändamålet alltså helt förfelat. Församlingsborna måste nu tillskriva vargårdens oduglighet antingen oskicklighet eller vårdslöshet hos jägmästaren, vilken höglovl. landshövdingeämbetet tvenne gånger benäget hitskickat, och vilken församlingen frikostigt avlönat.

De flesta ville nu låta varggården förfalla, men ordföranden påminde om hur de förra årens vargskall alldeles misslyckats och att den enda till skallplats på Värmdö förut tjänliga skogen där vid Hemmesta var av stormen i nov. 1824 till största delen nedlagd, och att således ingen annan utväg fanns att använda varggården. Man beslöt att göra ännu ett försök, och majoren och riddaren Montgomery på Gustavsvik åtog sig att hos landshövdingen utverka en mera pålitlig man än Hammarsson.

Säkerligen var det med triumf i tonen, som kyrkoherde Zielfeldt i nov. 1829 meddelade, att han "med biträde av en del församlingsbor, utan den övriga församlingens betungande, låtit reparera den av nedblåsta träd fördärvade varggården och iståndsätta den förfallna varggropen och att inom 8 dagar 4 vargar blivit därstädes fångade och dödade." Nu behövs det mera bete, och det får han säkert.

Året därpå väljs ombud för inrättande av en jaktkassa. Enhälligt väljes guld- och silverarbetaren herr fabrikören Folcker på östra Ekedal, och han får i uppdrag meddela, att församlingen icke vill deltaga i kassan alldenstund församlingen redan uppbyggt en egen varggård och ända från 1827 lämnat premier för dödad varg och lo.

Den 11 oktober 1835 är man överens om på sockenstämma i Värmdö moderförsamling, att ingen varg varit synlig under hela sommaren.

V. Gezelius.

För en avgift som alla ha råd till....

1. Sjukpenning varje dag under två år.
2. Läkarvårdsersättning.
3. Sjukhusvårdsersättning och ersättning för intagningskostnader.
4. Moderskapshjälp.
5. Barnförsäkring utan särskild avgift.

GUSTAVSBERGS OCH INGARÖ ERKÄNDA SJUKKASSA

Tallåsen 20, *Gustavsberg.* Tel. 156
Postgiro *138630*

Exp.-tid vardagar utom lördagar 9,00—13,00. Månd., onsd. o. fred. dessutom 16,30—18,30

Tänk på

att Julen blir ännu trevligare med en bra **RADIO** från

Schagerströms
RADIOAFFÄR
Stockholm
Hornsg. 184. Tel. 40 13 70
25-årig leverantör till Gustavsbergs Porslinsfabrik.

Lindbladhs Installationsfirma

Värme- och Sanitetsanläggningar
Maskinmonteringar. Reparationer.

Tel. 160655 Postadr.: Nacka

GOD JUL!
GOTT NYTT ÅR!

Kurt Åkerlund

Skomakeri

Loviseberg Tel. 220

Rekommenderas

GOTT NYTT ÅR 1948

För Er som ämnar köpa möbler!

Kom och bese vår sortering av enrums- sovrums- samt kompletteringsmöbler till erkänt låga priser. Fåtöljer i alla prislägen.

FIRMA NACKA MÖBLER, EKTORP

Busshållplats: Duvnäsvägen. Telefon 16 21 99

Försök till en intervju.

På hemväg hann jag upp en arbetsledare, som av farten att döma gick i djupa tankar.

"Är det artikeln i sista "Tjänstemannen" om psykologisk skolning för chefer du funderar över", frågade jag, i hopp om en intervju för Gustavsbergaren.

"Det vare fjärran ifrån mig", blev svaret.

"Men du har väl läst den? Och vad tänker du om saken?"

"Tja. Jag tror att problemet är för vidlyftigt, för stort och framförallt för svårt för att lösas med en kortare kurs i psykologi. Jag tror snarare det är en medfödd gåva att förstå folk. Och tråkigt nog har svenskarna blivit vanlottade beträffande den gåvan. Danskarna däremot ha nog blivit bättre utrustade därvidlag. Har du inte lagt märke till hur mycket smidigare deras sätt är att umgås? Förhållandet där mellan över- och underordnad är mera civilt, mera individuellt. Här i landet är det mera militäriskt. Och de känner definitionen på disciplin. "Den obehagliga känsla en underordnad erfar i överordnads närvaro".

"Du tycks anse frågan omöjlig att lösa?"

"Nej inte alls. Det kan du se därav att de moderna cheferna äro avsevärt bättre därvidlag än de av gamla stammen. Jag tror att de väljes ut efter ett förståndigare system nu. Förr ärvde de chefskapet, eller fick det på grund av pengar eller pappersmeriter eller kanske för att de hade biskopen till morbror. Allt detta är ju goda egenskaper, som var och en skulle önska sig, men inte hjälper det mycket, då det gäller att förstå och handskas med en människa".

"Ja, det låter inte så tokigt. Men kan du ge mig ett exempel på en som är född med gåvan. För det måste man tydligen vara efter din åsikt".

"Jag skall försöka. Men det blir en amerikansk historia och där begär de ännu mer. Där måste man vara "smart" också, som grabben var i den här historien. Det var en ung framgångsrik advokat, som var mycket förtjust i sin hustru. En dag kom hon på besök på kontoret och hade en annan dam i sällskap. Då de hade lämnat kontoret kom advokaten ut till sin personal mera strålande än vanligt." Kan ni gissa vem min fru hade i sällskap", frågade han. Och då ingen svarade kom det stolt: "Jo Ingrid Bergman!" Alla blevo mållösa utom springgrabben, som satte upp en fräknig mun och frågade: "Vilken av damerna, sir." - Advokaten tog upp en 5 dollarsedel åt grabben och sade: "Kom ihåg mig med några uppdrag då du blir borgmästare".

"Den historien var bra men inte riktigt vad jag bad dig om. Jag ville ha en historia om en bra chef och gärna en svensk för omväxlings skull".

"Då skall jag gå långt tillbaka i tiden när jag som 16-åring jobbade för första gången i en verkstad. Basen, verkmästaren, var av gamla stammen. Han hade troligen aldrig hört talas om psykologi. Men han kunde sin sak, låg i från morgon till kväll, var ofta litet sotig i skägget, tuggade snus, svor och skällde som en bandhund om något var tokigt. Respekt hade han men var samtidigt omtyckt. Han var med ett ord av helylle.

Han bad mig en gång taga ner en modell, som stod uppe på ett skåp. Jag var kvickt efter en gammal stol, som sett sina bästa dagar för länge sedan, och skulle upp på den då han hejdade mig. "Vad innerst inne i glödheta", så hejdade han sig. "Vänta ett tag", sade han, "vänta ett tag. Ett ögonblick bara". Och så gick han efter ett papper, lade det försiktigt på stolen och strök ut det väl. "Så når du högre upp", sade han.

Sedan den dagen kan jag inte sätta en sko på en oskyddad stol och var gång jag ser någon göra det tänker jag på min första bas. Men han var som sagt av helylle och hade därtill humor. Var skall man få tag i en psykolog som kan bibringa folk dessa gudagåvor".

"Nej, du har rätt. Du talar som en klok."

Spörjaren.

KOMPLETTA

årgångar av Gustavsbergaren 1943—1946 inköpas av Redaktionen!

En angelägenhet som angår oss alla!

En allmän, solidarisk anspänning är en förutsättning för att stoppa inflation och ett fallande penningvärde. Köpkraften överstiger nu starkt varutillgången i landet. För att undvika prishöjningar och inflationsbefrämjande följdverkningar är det nödvändigt att få till stånd en frivillig konsumtionsbegränsning hos envar, parad med sparande för framtiden!

Den i Gustavsberg på uppdrag av samhällets föreningar och korporationer bildade lokalkommittén av Folkrörelsernas sparkampanj riktar härmed en vädjan till samhällets medborgare att aktivt deltaga för ett gott resultat i sparkampanjen.

En form för sparandet är den **obligationsförening** som bildats i Gustavsberg. En hel serie premieobligationer inköpes. Vår inbjudan till andelsteckning har haft god tillslutning.

Sparklubbarna vid porslinsfabriken ökar i medlemsantal.

Postsparbankens många sparformer anlitas alltmer i form av ökade insättningar på sparbanksböcker, inköp av sparobligationer, köp av ficksparbössor. En bra julklapp är Postens presentkort.

Länets sparbank erbjuder sina barnböcker, skolsparböcker och hemsparbössor utöver de vanliga sparbanksböckerna.

KF:s industrilån med 3½ % ränta tecknas genom Konsum samt å fabrikens intressekontor, där betalning kan ske genom månatliga löneavdrag.

Försäkringar nytecknas och försäkringsskyddet ökas genom försäkringsanstalternas ombud.

Varje ansvarskännande samhällsmedborgare måste nu besluta sig för ett avgörande val för att bekämpa inflationsrisken genom att välja väg för ett ökat sparande!

Lokalkommittén i Gustavsberg:

Harald Lindholm. Joel Pettersson.
Gösta Dahlberg. Georg Lundgren.
Arne Larsson.

En fridfull Helg

tillönskas medlemmar och vänner av

Gustavsbergs Lottakår

God Jul!
Gott Nytt År!

tillönskas av

Kamratkedjan

UNGA OCH GAMLA

Tillönskas God Jul och Gott Nytt År av

UNGA ÖRNAR

God jul —
Gott nytt år

tillönskas medlemmar och vänner.

Gustavsbergs Idrottsförening.

God Jul och
Gott nytt år

tillönskas alla gustavsbergare av

Sv. Grov- & Fabriksarb.-förb:s Avd. 205.

Varje gustavsbergare

tillönskas

GOD JUL

och

GOTT NYTT ÅR

Sv. Lantarb. förb:s Avd. 182.

Medlemmar och vänner tillönskas

God jul och
Gott nytt år

Mörtnäs Soc.-dem. förening

Alla Gustavsbergare

tillönskas

GOD JUL

och

GOTT NYTT ÅR

Lokalavdelningen av A. B. F.

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

tillönskas alla gustavsbergare.

Arbetsledare- och tjänstemannaorganisationerna.

En god Jul och Ett lyckosamt år 1948

önskas alla i samhället boende av

Gustavsbergs Soc.-dem. Arbetarkommun.

Varje gustavsbergare

tillönskas

GOD JUL

och

GOTT NYTT ÅR.

Soc.-Dem. Ungdomsklubben.

Gustavsbergs Soc.-Dem. Kvinnoklubb

tillönskar medlemmar och samhällsbor

God jul och
Gott nytt år

Medlemmar och vänner tillönskas

God jul och
Gott nytt år

Gustavsbergs Konstförening

Vi önska Eder alla en fröjdefull jul

Gustavsbergs Hembygdsgille.

Gustavsberg-Ingarökretsen av Svenska Röda Korset

önskar sina medlemmar och vänner

EN GOD JUL

och

GOTT NYTT ÅR.

MIN ÖNSKAN OCH FÖRHOPPNING INFÖR 1948.

EN INTERVJU MED GUSTAVSBERGARE.

Maria Holmberg
änkefru
100 år den 30. 1. 1948

"Jag hoppas att Gud hjälper mig även under mitt hundrade år, som Han gjort hittills. Och så vill jag önska alla människor ett riktigt gott nytt år!"

Karl Olov Andersson
pensionär
90 år den 17. 1. 1948

"Jag önskar att jag får fortsätta att läsa min bibel här på Hemmet också under 1948. Här är alla så vänliga. Vi ha ett ljust och trevligt samlingsrum. Inte tror jag de stora husen, som kryper inpå oss, skall störa friden. Så hoppas jag att det nya året skall bringa frid och välsignelse åt världen."

Georgina Olsson
målerska
80 år den 24. 1. 1948

"Att jag får fortsätta att arbeta även nästa år — det 68:e — är min önskan. Att man inte ska anse mig för gammal för att kunna göra min syssla, ty jag trivs i mitt arbete och behöver det. Jag önskar alla medmänniskor ett bra år. Får jag komma med några små önskningar, så vore det att vi fick musik också på de här nya, stora och ljusa fabriksavdelningarna... och så... att jag får litet närmare till min vedbod."

Karl Pettersson
gravör
70 år den 5. 7. 1948

"Ja, när jag kom hit för 48 år sedan trodde jag inte att jag skulle stanna så länge. Sedan dess har jag tillägnat mig en optimistisk livssyn, varför jag tror och hoppas att det nya året skall bli ett bra år. Att jag får vara frisk, att jag skall finna nya motiv för min målarhobby i Gustavsbergs många vackra scenerier. Jag önskar att fabriken går framåt i sin samhällsnyttiga tjänst och hoppas att det stora världsläget skall bli litet lugnare under 1948. En personlig innerlig önskan har jag nog varje nyår: att jag skall få min lägenhet rustad och att jag får bo kvar och trivas med min trädgård och utsikten över Farstaviken."

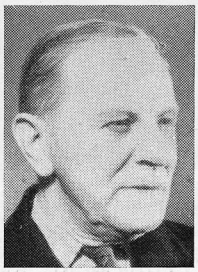

Oskar Fredriksson
snickare
60 år den 13. 7. 1948

"Först och främst vill jag önska en lugnare värld under 1948. Att vi slipper ifrån lågkonjunktur med arbetslöshet och elände. Att vi får ro och tid att reparera och bygga upp på nytt. Förr var jag sjukkasseman och jag hoppas som sådan att alla unga och arbetsföra ska inse det kloka i att sjukförsäkra sig. Personligen vill jag passa på att lägga fram mitt och mina grannars önskemål: att vi i Stenkullen får våra tillfartsvägar ordentligt hyfsade."

Axel Eriksson
förman
50 år den 11. 3. 1947

"Det är inte lätt att svara direkt på en sådan fråga. Man väntar sig kanske inte något särskilt — annat än att man lägger ännu ett år till de många andra. Det som ligger närmast till är väl arbetet. Jag hoppas att vi under 1948 bättre skall kunna fylla behovet av sanitetsporslin. Som gammal idrottsman väntar jag att idrottsplatsen skall bli en verklighet. Ja, det finns nog mycket annat, som jag hoppas på men rimligen inte kan begära av 1948. Sett i större sammanhang så önskar jag fred och samarbete mellan folken till fromma för oss alla, stackars människor."

Elis Sander
generatorskötare
40 år den 14. 2. 1948

"Det jag hoppas av 1948 är att man skall finna utvägar för en varaktig fred på jorden, så att vi kan se ljusare på framtiden. 1948 år ju också valår: jag hoppas valet skall medföra att den socialdemokratiska majoriteten i riksdagen skall bestå och att det sociala reformarbetet skall kunna fortsättas. För Gustavsberg väntar jag mig en lösning av lokalfrågan i form av ett föreningshus. Min önskan är också att vi ska kunna ordna flera och bättre besökta föreläsningar och konserter samt ett aktivare deltagande i föreningsarbetet, särskilt inom nykterhetsrörelsen."

Torsten Rolf
modellör
30 år den 25. 1. 1948

"Fred över hela världen är min nyårsönskan. Slopande av ransoneringar och restriktioner. Förbud mot tomtförsäljning i skärgården och skogarna, så folk har någonstans att ta vägen på fritiden. För Gustavsberg hoppas jag på kafé, samlingslokal, gymnastikhus samt idrottsplats. För egen del, herr redaktör, hoppas jag att vi i Höjdhagen ska slippa gå till Mörkdalskällan efter vatten i vinter också."

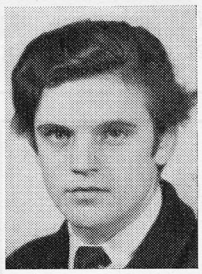

Agne Rosén
laboratoriebiträde
20 år den 13. 2. 1948

"Jag är ganska nöjd med tillvaron. Hoppas att få fortsätta mitt nuvarande trivsamma jobb och med mina studier vid Tekniska institutet. Mitt särskilda önskemål är ett ungdomskafé, där man kan träffa sina kompisar under hyggliga former. Det är litet trist nu att inte kunna få sig en kopp kaffe en kväll. Så önskar jag förstås en idrottsplats i Gustavsberg."

Birgitta Lindgren
skolflicka
10 år den 17. 3. 1948

"Jag vill helst ha en bok — i stil med Pelle Svanslös. Jag har två redan. Väldigt gärna önskar jag mig en brun axelväska. Jag vill inte byta skolfröken. Trivs bra i skolan. Önskar bo kvar i Höjdhagen — vill inte till det nya i Hästhagen. Jag har bussiga lekkamrater men ville gärna ha en liten bror eller syster. Jag hoppas också att få resa — men inte med flygmaskin utan med bil — till morfar i Sundsvall i sommar."

Gamla original. II.

"Pjäsen".

"Pjäsen" bodde närmaste granne till "Döva Johanna" i Mörkdalen. Hans stuga var den typiska backstugan. Den var — av bilden att döma — rätt lång och hade säkert minst två rum. Troligen hade "Pjäsen" uppfört stugan själv. Kring stugan fanns en del fruktträd och bärbuskar samt ett stort jordgubbsland. Av detta blev det alltid några slantar till det allra nödvändigaste. Ty vad "Pjäsen" på äldre dar levde av var svårt att förstå. Ibland sågs han hålla på med vedhuggning nere i Gustavsberg hos sådana som hade råd att leja för dylikt arbete. Men någon fart på sågen var det inte, varför pojkarna satte ihop ett rimkväde till takt:

Ett, två — Pjäsen sågar å,
tre, fyra — Pjäsen spelar lyra
o. s. v.

"Pjäsen" hade en hushållerska, som för det mesta blev kallad "pjäsarmor". Det berättas att hon tyckte mycket om öl. En gång var hon nere i samhället och drack sig redlöst berusad med påföljd att "Pjäsen" måste köra hem henne på en skottkärra. Tillfrågad av mötande hur det var fatt, kom "Pjäsens" svar: min harpas toner har tystnat.

I yngre år hade "Pjäsen" arbetat i fabriken. En dag tog han sig orådet före att taga ett handfat med sig hem, och för att dölja det för nyfikna blickar blev det placerat på den del av kroppen som var fylligast. En spjuver, som anade tilltaget, gav "Pjäsen" en spark där bak just som han passerat fabriksporten. Att det väckte uppståndelse säger sig självt.

"Pjäsens" rätta namn var Johan Fredrik Pettersson. Han var född den 14 sept. 1832, men dödsåret är obekant. När vägen till Lagnö under åren 1903—04 byggdes måste stugan rivas. "Pjäsen" flyttade då till Östergötland. Men hos gamla gustavsbergare lever namnet kvar i "pjäsakällan" vid den stora tallen invid vägen samt i "pjäsafallet" invid Skogshem.

G. Säfström.

God Jul
och
Gott Nytt År
önskas
varje gustavsbergare

GUSTAVSBERG

Allt för Julbordet:

SPECERIER
in- och utländska KONSERVER,
alla sorters prima CHARKUTERIVAROR
samt KÖTT och FLÄSK,
prima sockersaltad JULSKINKA,
JULKORV, JULSYLTA,
LUTFISK, torr och lutad.

I manufakturavdelningen:

Stor sortering lämpliga JULPRESENTER
för äldre och yngre.

Med Jul- och Nyårshälsning!

Konsum
GUSTAVSBERG

JULKORSORD.

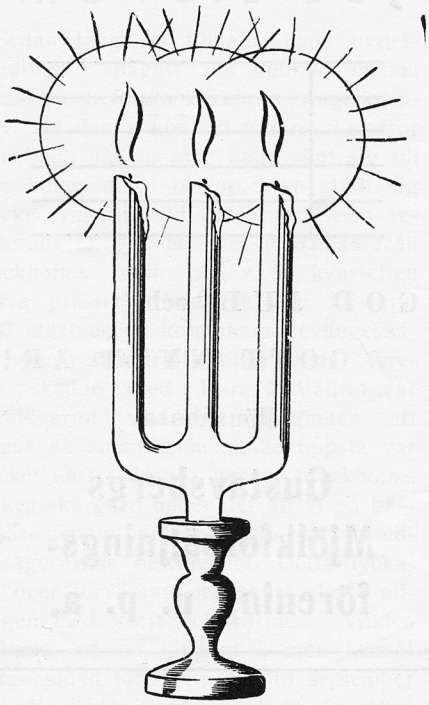

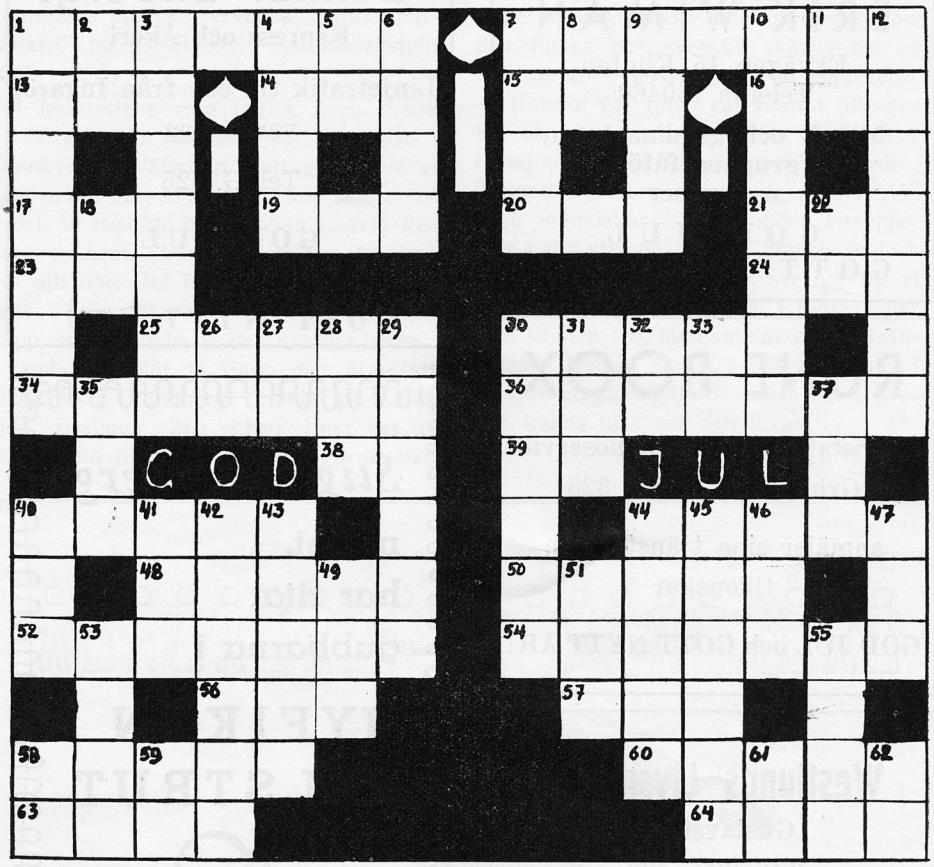

Tre läsare, som vill vara anonyma, har knåpat ihop detta korsord och sänt in det till Gustavsbergaren "som tilltugg under Helgen". Det kan betecknas som medelsvårt. Vi inbjuder Eder nu att deltaga i en pristävlan. Sänd in Eder lösning före den 15 jan. 1948. Men klipp inte sönder tidningen — det är svårt att få reservexemplar — utan skriv numren och orden på ett papper. Är lösningen rätt har Ni chans att vinna ett av de tre prisen på resp. 15:—, 10:— och 5:—.

Red.

Vågrätt.

1. Sådan bör kunna ta ton.
7. Har nyligen dött en bråd död.
13. Får säkert dubbla presenter på julafton.
14. Kanske ett lämpligt språk för Gustavsbergs 15 nationer.
15. Ses ofta tillsammans med Maria.
16. Bör ej saknas på julbordet.
17. Kommer med posten . . .
19. . . . och kan man bli sedan . . .
20. . . . men då behövs mer än en sådan.
21. Adam och Eva.
23. Saga.
24. Säger 10 lodrätt om hink.
25. Moralisk.
30. Är ofta yrkesman på tak.
34. Förekommer ej i Gustavsberg.
36. Lär finnas i Sverige.
38. Inte du.
39. Nyhetsspridare.
40. Kan man göra med grov fil.
44. Bör porslinet.
48. Stursk.
50. Kanske verk av Kåge.
52. Mål får mången gustavsbergare på 1800-talet.
54. Själens spegel.
56. Kan vara storpipig.
57. Härad i Västergötland.
58. Röra.
60. — — — sig bör syndaren göra.
63. Kan hobby lätt bli.
64. Soldatmaterial.

Lodrätt.

1. Stofthydda.
2. Sönder.
3. Stor avdelning på Porslinsfabriken.
4. För katoliker.
5. Får sällan en sportfiskare i Farstaviken.
6. Ger mången hoppfulla drömmar.
7. Finns särskilda stadgar för.
8. Fågel.
9. Brukar både stora och små göra vid julen.
10. Skärgårdsgubbe och granne till oss.
11. Frusna saltstänk.
12. Klass III.
18. Ofta på Gustavsbergarens första sida.
22. Inte Per.
26. Kl. 22,15.
27. Brådska.
28. Tecken för vinkelmått och gud.
29. Kan man göra med fordran och motfordran.
30. Får man snart sagt för allting.
31. Underjordisk gång.
32. Har vi en stor på varje fot.
33. Ej ut.
35. Bör nog busfröt ha någon gång.
37. Tidsuttryck.
40. En sorts matta.
41. — — — din vilja!
42. Användes ofta i revy.
43. Gammalt ord för tidning.
44. Bör man orimlig begäran.
45. Mången har Dr Berndtsson.
46. Kan golv även vara.
47. Spott och — — —.
49. Vigsel.
51. Misstänka.
53. Otrevlig dröm.
55. Pjäs i hörn.
58. Ifall att.
59. Buske.
61. Arbete för kortspelare.
62. Ord i faktura.

Tapetserare
ERIK WIMAN
Ekvägen 15 Klinten
Telefon 150460
Möbel- och gardinarbeten
Soffgrupper, fåtöljer, madrasser
GOD JUL
GOTT NYTT ÅR!

RUNE BOOX
El installationer Radioservice
Grindstug. 2 Tel. 325
anmäler sina tjänster och tillönskar
GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Westlunds Livsmedel
Gustavsberg
Tel. 209, 422
Högsta kvalitet på
Kött, fläsk och charkuterivaror.
God Jul. Gott nytt år.

GOD JUL
GOTT NYTT ÅR
önskas
våra ärade kunder
GUSTAVSBERGS BAGERI.
Klas L. Larsson.

Ärade kunder
tillönskas
GOD JUL
och
GOTT NYTT ÅR
GUNNAR FALL
Herr- och Damfrisering
Mariaplan 8

Gunnar Enbergs
Express och Åkeri
Linjetrafik till och från Ingarö var lördag
Tel. G. 425
GOD JUL
och
GOTT NYTT ÅR!

Stig Lindberg,
ni vet,
har ritat
gubbarna i
NYFIKEN I EN STRUT

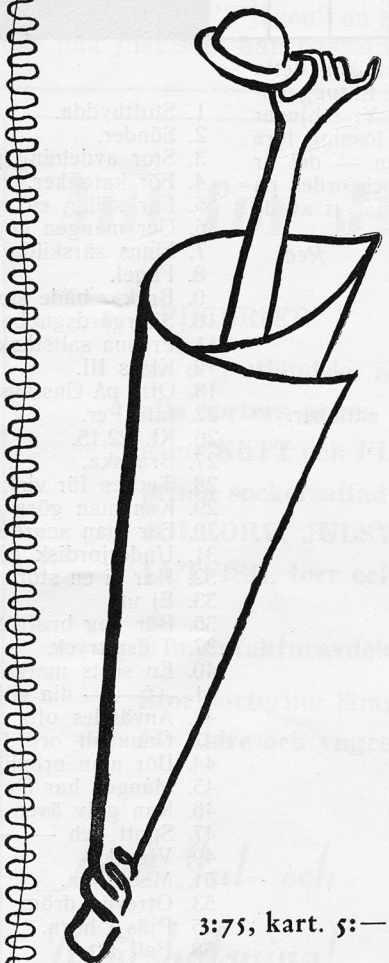

3:75, kart. 5:—
K.F.s bokförlag

Välkomna med Edra
JUL-LISTOR!

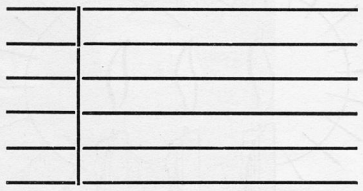

GOD JUL och
GOTT NYTT ÅR!
tillönskas av
Gustavsbergs Mjölkförsäljnings-förening u. p. a.

Kundkrets och vänner
önskas
EN GOD JUL
och
ETT GOTT NYTT ÅR!
Albert L. Carlson

Till Julen
rekommenderas våra julvört-bröd, julkakor och grytdopp.
Värmdö Bageri
Tel. Hemmestavik 61.

BÄSTA JULKLAPPEN
är en god radio
Philip, Aga, Concerton, Telefunken
Goda avbetalningsvillkor. Gamla apparater i utbyte. Rep. billigt. Radioprovningar i hemmet 3 kr.
AUG. ERIKSSON
Mariag. 4. Tel. G. 197
GOD HELG!

Fyra präster på sångarfärd.

Sedan lång tid tillbaka hade underhandlingar pågått om kontakt mellan svenska och finska kyrkorna. Angelägenheten av denna kontakt var mycket stor från båda hållen. Man hade vänt sig till Stockholms stifts biskop, som ställt sig mycket välvillig till planerna. Detta resulterade bl. a. i att fyra prästmän från Stockholms stift, den s. k. kvartetten "Fyra präster", fredagen den 12 sept. 1947 startade en kombinerad evangelisations- och sångarfärd till Finland. Avresan skedde med Bore I. Vädret var "kladdvarmt", varför möjligheten att dimma så småningom skulle uppstå var mycket stor. Vi foro genom Stockholms vackra skärgård under det att vi på bästa sätt genom vår sång sökte vinna medpassagerarnas bevågenhet. Detta lyckades över förväntan och snart ekade allsången med kraft och värme. Vinden friskade så småningom i, men framåt morgonsidan lördagen den 13 september blev allt lugnt. Tyvärr lugnade sig också Bore I:s motorer. Och där stodo vi absolut stilla i en tjock dimma. I åtta timmar befunno vi oss i åländska skärgården och hade just inte annat att roa oss med än att läsa och studera maneterna, som likt protoplasmaklumpar gjorde de underligaste former av sig själva. Emellertid lättade dimman, och vi kunde med lotshjälp så småningom angöra Åbo hamn, där den vanliga tullvisitationen vidtog. Försenade som vi voro, beslöto vi "skramla" till en bil mellan Åbo och Helsingfors, dit vi ankommo efter en synnerligen ojämn färd. Vi mottogos mycket vänligt på vårt hotell "Klaus Kurki" av kyrkoherden i Norra finska församlingen teol. dr Paavo Virkunen.

Söndagen den 14 september predikade kvartettens olika medlemmar i svenska och finska kyrkor för lyssnande skaror. Överallt fullsatt. Samma dags afton hade kvartetten sin första konsert i Johanneskyrkan, norra finska församlingens kyrka. När vi gingo till denna kyrka, hade vi inga förväntningar angående publikfrekvensen. Vi undrade om den 3.000 personer rymmande lokalen skulle bli halvbesatt. Men döm om vår förvåning, när vi sågo kyrkan fullsatt till bristningsgränsen av en spänt lyssnande skara. Det var verkligen roligt att sjunga för den. Kollekten, som upptogs, gick till Helsingfors församlingars vårdcentrals arbete, en institution motsvarande Stockholms stadsmission. Vad man där uträttar i socialt avseende, är sannerligen inte småsaker. Varje natt få omkring 200 personer natthärbärge i Mikael Agricola kyrkans bottenvåning. (Denna kyrka är annex till Johanneskyrkan). Genom vårdcentralens arbete övervakas "gatans parlament" på ett effektivt och kärleksfullt sätt.

I kvartettens resa ingick även besök i Borgå, där konsert var anordnad i Domkyrkan. Välvilligt mottagna blevo vi fyra också där, såväl av biskop som domprost. Vi besökte bl. a. Johan Ludvig Runebergs hem. Orört och välputsat mötte oss allt där. Det första man vid inträdet lade märke till var Runebergs hatt och käpp, som hängde på den vanliga kroken i tamburen. När vi fingo den äran att bläddra i Runebergs gamla psalmbok med psalmen 210 "Hur ljuvt det är att komma till Herrens tempelgård" med prydlig piktur på titelbladet, då upplevde vi historia.

Hemresan företogs med "Brynhild" Rederi-Sveas vackra båt. Att fara genom den finska och svenska skärgården en lysande solig höstdag, är en upplevelse. — Kanske var tiden väl knappt tilltagen för vår resa, men intrycken blevo dock i majoritet. Vad vi sågo och upplevde i Finland, kunna vi nog aldrig glömma. Vi sågo människor kämpa under knapphetens kalla stjärna, men vi märkte ändock att vägen gick uppåt. I Sverige ha vi mat, ja, allt vad vi behöva. I Finland har man kristen tro, men saknar det nödvändigaste. Kriget har lärt folket i Finland att inte klaga. Vi borde också här i Sverige kunna lära oss den läxan.

Olle Hallin.

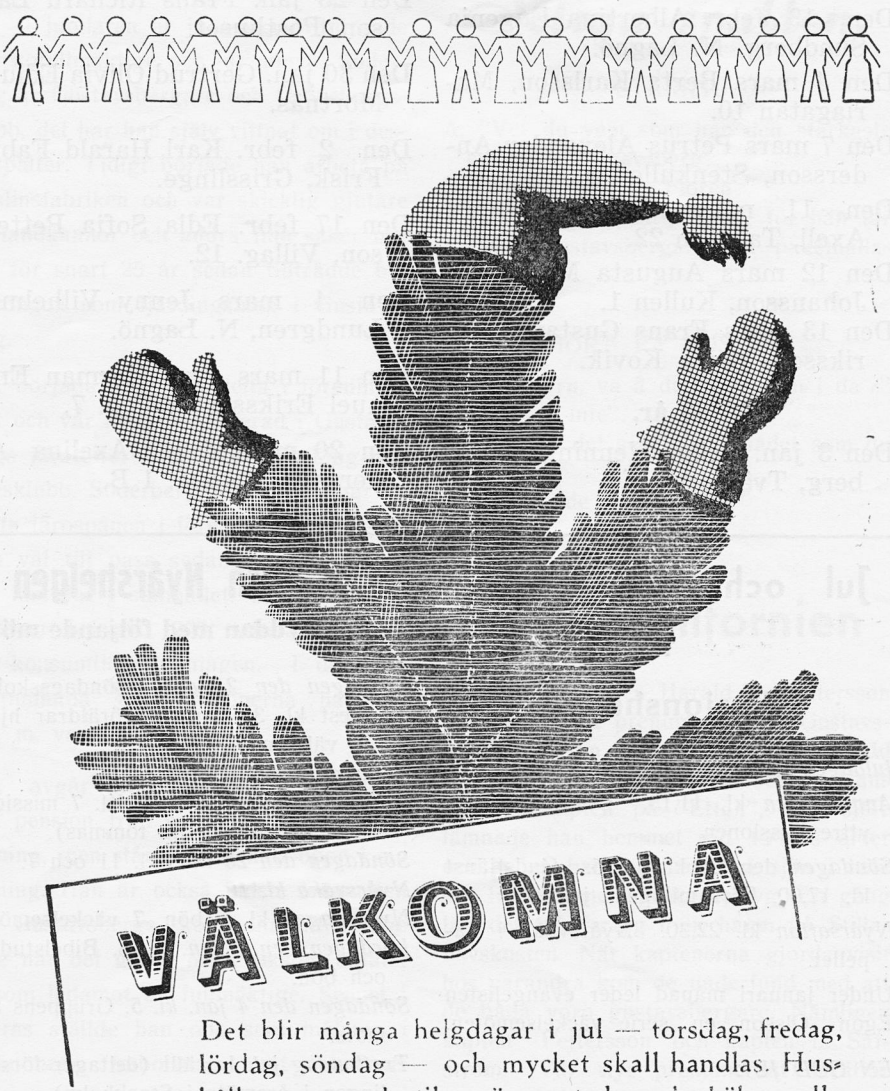

Det blir många helgdagar i jul — torsdag, fredag, lördag, söndag — och mycket skall handlas. Hushållens egna butiker är rustade och hälsar alla hjärtligt välkomna.
— Handla ekonomiskt, köp kooperativt.

konsum/kooperativa

Födelsedagar 1948.

100 år.

Den 30 jan. Maria Holmberg, Hyddan.

90 år.

Den 17 jan. Karl Olov Andersson, Hemmet.

80 år.

Den 24 jan. Georgina Matilda Olsson, Ekedalsv. 7.

Den 6 mars Olivia Karolina Persson, Mörtnäs.

70 år.

Den 3 jan. Amalia Sofia Fredriksson, Stora Kovik.

Den 11 jan. Josefina Olivia Andersson, Nedre Stenhuset.

Den 19 febr. Albertina Eugenia Sundberg, N. Lagnö.

Den 4 mars Berta Karlsson, Mariagatan 10.

Den 7 mars Petrus Alexander Andersson, Stenkullen 3.

Den 11 mars Annie Constance Axell, Tallåsen 22.

Den 12 mars Augusta Margareta Johansson, Kullen 1.

Den 13 mars Frans Gustav Fredriksson, Stora Kovik.

60 år.

Den 3 jan. Oskar Henning Söderberg, Tvärv. 18.

Den 8 jan. Hanna Lavenia Elisabet Berglin, Höjden.

Den 25 jan. Johanna Eleonora Andersson, Farsta.

Den 6 febr. Hildur Viktoria Pettersson, Skuggan.

Den 8 febr. Anna Dorotea Olovsson, Mariag. 7.

Den 16 febr. Sigfrid William Åberg, Gamla vägen 5.

Den 18 mars Karl Edvard Karlsson, Skogshem.

50 år.

Den 2 jan. John Lambert Andersson, Höjdhagsv. 2.

Den 23 jan. Frans Richard Larsson, Posthuset.

Den 30 jan. Gertrud Olivia Edlund, Mörtnäs.

Den 2 febr. Karl Harald Fabian Frisk, Grisslinge.

Den 17 febr. Edla Sofia Pettersson, Villag. 12.

Den 4 mars Jenny Vilhelmina Lundgren, N. Lagnö.

Den 11 mars Axel Herman Emanuel Eriksson, Villag. 7.

Den 20 mars Ester Axelina Andersson, Bergsg. 1 B.

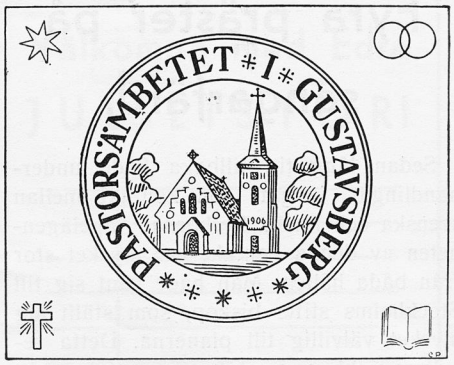

Födda:

Den 18 nov. Gustaf Benny s. t. Frans Gustav Arild Andersson och h. h. Inez Frideborg Constanse f. Boberg.

Döda:

Den 20 nov. Glaseraren Erik Viktor Johansson, Höjdgatan, 58 år.

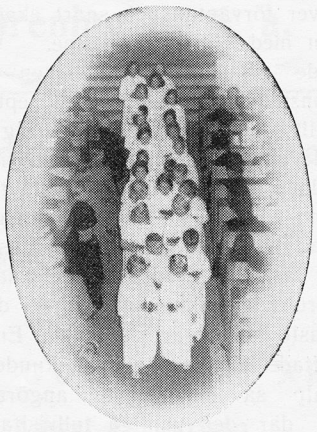

Jul och Nyårshelgen

i

Missionshuset.

Juldagen kl. 7,00. Julotta.

Annandagen kl. 11,15. Offerhögtid för yttre missionen.

Söndagen den 28 kl. 11,15. Gudstjänst kl. 17,00. Församlingens julfest.

Nyårsafton kl. 22,30. Nyårsvaka i Kapellet.

Under januari månad leder evangelisten Egon Olsson en serie väckelsemöten.

EN GOD JUL

och

ETT GOTT NYTT ÅR

önskar

Missionsförsamlingen.

Jul- och Nyårshelgen

firas i Hyddan med följande möten

Söndagen den 21 dec. Söndagsskolans julfest kl. 3. Barnens föräldrar hjärtligt välkomna.

Juldagen kl. 7. Julotta.

Annandag jul kl. 6. Bön, Kl. 7 missionsmöte. (Sparbössorna tömmas).

Söndagen den 28 dec. kl. 11 och 7.

Nyårsvaka kl. 10.

Nyårsdagen kl. 6 bön. 7 väckelsemöte.

Lördagen den 3 jan. kl. 8. Bibelstudium och bön.

Söndagen den 4 jan. kl. 5. Gruppens årsmöte.

Trettondag jul. Inställt (deltager församlingen i årsmöte i Stockholm).

Vid mötena sång och musik samt tal av Ingvar Kvarnström.

Filadelfiagruppen önskar alla och envar

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR.

Välkomna till Advent o. Julhögtiderna

i Baptistkapellet.

Söndagen den 14 dec. kl. 11,15 och 18. Pastor A. Stafrin och sångarna.

Söndagen den 21 dec. kl. 11,15 och 18. Pastor A. Stafrin och sångarna.

Juldagen kl. 7 fm. otta. Pastor. A. Stafrin. Kören.

Annandagen kl. 11,15 fm. Pastor A. Stafrin. Kören.

Söndagen den 28 dec. kl. 15. Söndagsskolfest.

Onsdagen den 31 dec. Nyårsvaka kl. 22,30 em. Tal, deklamation, musik och allianskören.

Nyårsdagen kl. 17,00. Pastor A. Stafrin. Sång och musik.

Söndagen den 4 jan. kl. 11,15 fm. o. 18,00 Pastor A. Stafrin och sångarna.

Trettondagen kl. 15,00. Församlingens årsmöte.

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Baptistförsamlingen.

VI GRATULERA!

Joel Pettersson.

Oscar Söderberg.

Joel Pettersson är västmanlänning, född i Kärrgruvan, där skräddaremästare Pettersson tisdagen den 6 dec. 1887 hade nöjet hälsa sonen, som fick namnet Joel, välkommen till livet och världen.

Fadern avled medan Joel ännu var i skolåldern. Joel fick därför tidigt börja arbeta, men inte i skrädderi, ty den rörlige Joel ville ej sitta stilla på ett skräddarebord. Det blev i stället fråga om malmrensning vid gruvan, sedan plats som springpojke, lagerkarl, åkare, expedit och allt i allo i den då tämligen nya Kärrgruve konsumtionsförening och med en arbetsdag som ofta översteg 12 timmar. Det var en hård skolning Joel hade fått, då han via några anställningar hos privathandlare i Fjärdhundra, Falun och Stockholm, genomgick Påhlmans handelsinstitut och så åter kom i tjänst inom KF. Därifrån kom J. P. den 4 december 1922 till Gustavsberg.

Joel Pettersson har således verkat i Gustavsbergs konsumtionsförenings tjänst i 25 år, när han den 6 dec. fyller 60 år. Om det kan ha någon betydelse, kan nämnas att J. P. är född i lejonets stjärnbild.

Med varmt tack för ihärdigt, plikttroget arbete till samhällets tjänst önska vi Dig hälsa och trevnad för kommande dagar.

Duo.

Söderberg, Oscar Henning, fjärdingsman, f. 3 jan. 1888 i Gustavsberg, Värmdö socken, Stockholms län. Detta låter nästan som ett utdrag ur Kyrkoboken — jubilaren är ju också ordförande i kyrkofullmäktige och -stämman. Söderberg är Gustavsbergare och Gröneborgsgrabb, det har han själv vittnat om i dessa spalter. Tidigt började han arbeta på porslinsfabriken och var skicklig gjutare av handkannor och andra fina saker när han för snart 25 år sedan tillträdde befattningen som fjärdingsman i Gustavsberg.

S. började tidigt att delta i föreningslivet och var livligt engagerad i Gustavsbergs idrottsförening, skytteförening och nöjesklubb. Söderberg förvärvade här de första lärospånen i föreningsarbetet, som kom väl till pass sedan arbetarrörelsen fått fast fot i samhället. S. har tillhört styrelserna i avd. 205, arbetarekommun och konsumtionsföreningen. I de båda förstnämnda organisationerna har han t. o. m. varit ordförande.

S. avgår från och med 60-årsdagen med pension från sin fjärdingsmannabefattning, men står annars mitt oppe i sin gärning. Han är också äldste ledamoten av Gustavsbergs kommunalfullmäktige både när det gäller ålder liksom antalet år som ledamot av fullmäktige. Senast i somras ställde han opp som målman i kommunens fotbollslag mot fabrikens tjänstemän — det blev stryk men annars har jubilaren vunnit många segrar. Vår tidning deltar i hyllningarna för jubilaren.

—r.

EN TRO

(ett skaldeförsök)

Nog höres i världen buller och bång
och kylan kämpar mot glöden,
men livet söker sig fram med sång,
likt källornas friska flöden.
Och allting renas och födes på nytt,
och mörker och kyla blir väl förbytt
till värme för människors öden!

gh.

Soliga spalten.

STARKT.

A. "Vet du vem som har den starkaste cykeln i Gustavsberg?"
B. "Kanske det är Florén?"
A. "Nä. De ä postgrabben, för han tar 1200 Gustavsbergare på pakethållaren!"

HÖRT PÅ BUSSEN.

— "Hörru, va ä de för datum i da'?"
— "Vet inte".
— "Men det står väl i bladet som du läser".
— "Nä, de ä för i går!"

Från Californien

skriver oss kapten Harald A. Pettersson och ber att få prenumerera på Gustavsbergaren. Han berättar att han är född i Gustavsberg 1884 i Gröneborg. Hans far var kapten på "Ettan", men själv lämnade han hemmet vid 14 års ålder och sedan har han varit på sjön i hela sitt liv på amerikanska fartyg. En gång låg det två fartyg i en hamn på Stillahavskusten. När kaptenerna gjorde visit hos varandra kom de underfund med att de båda voro gustavsbergare. Nämligen kapten Pettersson och kapten L. Säfström. Vår nye prenumerant berättar om sin skoltid — om den stränge Lagerström, som lärde oss mycket, som vi kan vara tacksamma för i livet...

Kapten P. hälsar sina gamla skolkamrater och de som minns honom.

Red.

En titt in i biblioteket.

Biblioteksstyrelsen.

Det var en liten händelse i Gustavsberg måndagen den 10 november — och inte så liten förresten. A. B. F:s bibliotek öppnades för första gången i Mariaplan. Signaturen gled förbi och si, där var fullt med låntagare. Vi smet in senare på kvällen när endast de båda bibliotekarierna var kvar. Curt Säfström och Gustaf Bengtsson var alldeles överförtjusta. "Kan Du tänka", säger Curt, "rekordlån i kväll, 185 stycken. Det var en verklig premiär". Signaturen tar en bok i hyllan och Gustaf är genast framme: "När man tar ut en bok ur hyllan, så ställer man en bok på detta sätt", säger Gustaf, och markerar var boken stått. Tack Gustaf! Det måste vara ordning i biblioteket. Och där är ordning! Det ska också bli tidskriftsrum, där man i lugn och ro kan sitta och läsa både aktuella tidskrifter och mer eller mindre spännande böcker och — riksdagstryck. "Det är kamrern och byggmästarn, som hjälpt oss", säger den tredje eller kanske förste man i biblioteksstyrelsen — Lunkan. "Det har dragit ut litet på tiden, men den som vinner tid vinner allt. Vi ha nu omkring 2.500 böcker i biblioteket och det växer undan för undan. — Vi ha också 800 kg. riksdagstryck! så nog finns det läsa alltid. Den stora läsekretsen är välkommen!" Måndagar och torsdagar är biblioteket öppet. Gå till biblioteket och förse Eder med böcker till helgen. En god bok är det bästa sällskap man kan ha under mörka vinterkvällar.

—r.

Lämplig julklapp för vänner i utlandet:

Prenumeration å

GUSTAVSBERGAREN

för 1948!

Nya böcker i ABF:s Bibliotek.

Krantz: Äventyrens öar.
Skouen: Fest i Port Des Galets.
Kerr: Varför blommar icke mandelträdet.
Cederschiöld: Han blev miljonär.
Scocozza: Trädet utan frukt.
Brittain: Storm över England.
Munthe: En gammal bok.
Bonde: Tiderna förändras.
Lagergren: Kronor av guld och törne.
Stiernstedt: Adjö, min gröna ungdom.
Ingstad: Pälsjägarliv.
Frisell: Leva farligt i Afrika.
Boberg: Illustrerade reseminnen.
Lambert: Amerikansk läkare i paradiset.
von Rosen: Gröna kammaren.
Forselles: Än finns det guld i Alaska.
Hellström: Vägen till paradiset.
Hedlund: Svensk folkhögskola under 75 år.
Rydelius: London på 8 dagar.
Rydelius: Paris på 8 dagar.
Remarque: Vrakgods.
Fangen: Duell.
Raymond: De höllo ut.
Phillips: En lyckosökare.
Knittel: ABD-el-kader.
Eriks: Det blir bättre i år.
Geijerstam: Flickan hon går i dansen.
Palmer: Don Juan har vernissage.
Bremberg: Grönköpingsrevyn.
Göth: De fem ståndеn.
Johnson: Den trygga världen.
Matthis: Den vackraste muskeln.
Eriksson: Järn och bröd.
Sehler: Äventyr i Franska kolonier.
Coe: Vägen till Alaska.
Nilsson-Tanner: Väderhane vakar.
Lockhart: Nu kommer notan.
Lo-Johansson: Geniet.
Hedberg: Bekänna färg.
Bernadotte: Människor jag mött.
Bromfield: När regnet kom.
Carlberg: Frihet för de fångna.
Allen: Samarbete susen gör.
Franzén: Amerikansk kateder och svensk.
Storm: Bossi reser ut.
Palme: Stånd och klasser i forna dagars Sverige.
Sinervo: William Bortbyting.
Osten: Det förlorade paradiset.
Rönningen: Pojkarnas modellbok.
Kiporsky: Norden i den ryska skönlitteraturen.
Svensk uppslagsbok, del I.

Konsumspalten

Vid en hastig inventering av vad som under året tilldragit sig inom konsumtionsföreningen, kan först, glädjande nog, konstateras att årets försäljningsresultat överstigit fjolårets, räknat till den 1 nov. med 250.000 kronor. Den av butikerna, som bidragit mest till denna utveckling är försäljningsstället vid Villagatan. Det är också därför, som alla ansträngningar är inriktade på att få en avlastning till stånd därstädes. Under sommaren har således en ny rymlig mjölkbutik färdigställts vid Mariaplan. Den förutvarande mjölkbutikens utrymme har tillförts charkuteriavd., varför även denna avd. blivit rymligare. Ny inredning i charkuteriavd. har installerats jämte lysämnesrör i hela affärsfastigheten. Med tanke på den stora bebyggelse, som pågått under året och alltjämt pågår i Hästhagsområdet måste även ett försäljningsställe öppnas där. Huset, som skall inrymma butikerna, är under uppförande och bygges av AB Gustavsbergs Fabriker, av vilka konsumtionsföreningen skall hyra fastigheten. Butikernas storlek bli fullt jämförbara med Grindstuplan och beräknas klara en omsättning av 750.000 kronor pr år.

Årsmötet uppdrog åt styrelsen, om lämpligt tillfälle yppade sig, inköpa en fastighet i anslutning till butikerna i Grisslinge och Fruvik, för att härigenom lätta på bostadsproblemet för personalen i dessa butiker. En sådan fastighet har också förvärvats i omedelbar närhet av butiken i Fruvik. Fastigheten inrymmer på nedre planet 3 rum och kök och på övre 2 rum och kök. På tomten finnes en mindre stuga lämplig som bostad åt nödvändig sommarpersonal.

För att nedbringa bränsleomkostnaderna har styrelsen beslutat installera oljeeldning i föreningens fastigheter. Installationen är nu utförd i Huvudaffären, Villagatan, Grindstuplan.

Styrelsen.

PRENUMERERA
i god tid å **Gustavsbergaren** 1948. Avgiften kan inbetalas å postgiro eller kontant till red. medlemmar. Anmäl också ändrad adress!
Vi tacka för det gångna året och tillönska

GOTT NYTT ÅR

Red.

Gustavsbergsnytt.

Gustavsbergs teatercirkel,

en av vårt samhälles kulturella sammanslutningar, har under det gångna året försökt att väcka och höja intresset för god amatörteater. Den kan blicka tillbaka på ett givande och händelserikt arbetsår, där medlemmarna nedlagt ett mycket stort intresse för den folkliga scenkonsten. Cirkeln har under året givit sju föreställningar av Vilhelm Mobergs skådespel "De knutna händerna" varav fem i Gustavsberg, en i Saltsjöbaden samt en på folkhögskolan i Lillsved och rönt ett mycket varmt mottagande. Äran kan till stor del tillskrivas regissör Eugén Sarrazin och hans assistent fröken Siv Molin, vilka på ett förtjänstfullt sätt bidragit vid iscensättningen av denna pjäs.

Sedan augusti månad instuderar cirkeln en ny pjäs, även denna under regissör Sarrazins ledning. Stycket som är skrivet av Henning Olsson och heter "Livets Gyckelspel" beräknas kunna spelas i mars.

I förhoppning om att under det kommande året få möta samma intresse som hittills från såväl publik som från fabriken, A. B. F. och nöjesklubben, vilka sporrat intresset, vill cirkeln genom Gustavsbergaren framföra en önskan om God Jul och ett Gott Nytt År.

25-årsjubileum

firades lördagen den 22 nov. av en av samhällets många föreningar. Det var Gustavsbergs Båtklubb som jubilerade med en synnerligen lyckad fest på den sjömannamässigt och smakfullt dekorerade Klubben. Till deltagarnas vägledning fanns både fyr, lanternor, prickar och övriga sjömansattribut. Efter supé följde tal, sång, såväl kvartett som solo och allsång, film från gemensam utfärd under sommaren och ljusbilder från tidigare resor, allt i god omväxling med dans, så att söndagsmorgonen kom mycket hastigt.

För arrangörerna var det en stor glädje att kapten Eric Wæsterberg med fru fick tillfälle närvara vid 25-årsjubileet i den förening som tillkom 1922 efter en av kapten W. då ledd navigationskurs. Ödet hade fogat det så lyckligt att kapten W. låg i hamn i Gustavsberg med "Margol", för lossning av lera. Han fick alltså möjlighet närvara och bidra till underhållningen med några spännande upplevelser från livet till sjöss under de sista krigsåren. Den i alla avseenden lyckade 25-årsfesten blev för de till ett hundratal uppgående deltagarna ett värdigt och vackert minne. H.

Fritidshuggarna.

I Ingaröskogarna har under sommaren 20 gustavsbergare huggit ved med ett resultat av över 300 m³. Bronsyxan kommer att pryda rockuppslaget på dem som kommit över 10 m. Det fattades inte mycket för några till silveryxan, som kräver 25 m. Resultat: Gustaf Larsson, Höjdgatan 24 m., Harry Dahlgren, Grindstugärde 22 m., Wolgan Öhgren, Grindstugärde 22 m., Einar Hedberg, Höjden 22 m., Mats Algotsson, Grindstugärde 20 m., Ernst Österberg, Mariaplan 20 m., Allan Forsling, Ingarögatan 19 m., Sven Enermo, Grindstugärde 19 m., Alvar Ekmark, Kullen 18 m., Evert Andersson, Tallåsen 16 m., Gunnar Andersson, Gamla vägen 16 m., Elof Engström, Kullen 15 m. Oscar Bergkvist, Grindstugärde 16 m., A. E. Engstrand, Grindstugärde 15 m., Erik Nykvist, Grindstugärde 12 m., Tore Norling, Höjdgatan 12 m., Emil Persson, Höjdgatan 11 m., John Lövström, Mariagatan 8 m., Nils Wiklund, Mariagatan 8 m., Rurik Smedslund, Kullen 2 m.

Nästa sommar blir det säkert fler som kommer med i skogsuvarnas gäng och hugger sitt vedbehov själva, samtidigt som de göra en god samhällsinsats.

"Konstföreningen

har under sin treåriga verksamhet gett oss en överblick av olika konstarter", skriver en entusiastisk medlem. "Vi har genom de bästa förmågor kommit i kontakt med och lärt oss förstå akvarellmålning, oljemålning, grafik och skulptur. Den senare konstformen blev konstföreningens medlemmar på ett utomordentligt sätt bekantgjorda med genom professor Nils Sjögrens föredrag på Värdshuset den 24 november.

I ett med bilder rikt illustrerat föredrag fick vi vara med om en rundvandring både i tid och rum, från antiken till nuvarande tid. Det var Egypten, Kreta, Grekland, Italien och Frankrike. Alla bilder hade ett visst syfte: att lära oss förstå själen i vår tids kanske störste skulpterande mästare Maillol. Filmen om denne enastående konstnär, var en upplevelse. Den gav oss inte bara vackra landskapsbilder, den talade inte bara om vad energi och skaparvilja kan åstadkomma, — den kom en att förstå vilken lycka och harmoni, som växer fram, där människan förstår och kan få koncentrera sig på det som för henne är livsvillkoret, livsintresset. Maillol blev 83 år gammal — han dog 1944. Han utövade sin konst hela livet, ständigt upptagen av sitt verk. Han tecknade, målade och skulpterade ända in i sena år, ständigt med samma friskhet. Då filmen var slut, bröt alla upp, inget samtal följde. Det var så, att man ville gå hem, fylld av den renhet, den harmoni som under kvällen strömmat mot en från vita duken".

ABF:s 25-årsjubileum.

Som en komplettering till redogörelsen i föregående nummer lämna vi här en uppgift över dem som under åren ägnat en stor del av sin fritid för ABF: ordf.: John Lindholm, Oscar Olsson, K. V. Svensson, Harald Lindholm. Sekr.: Arvid Linnell, Oskar Eriksson, Anton Andersson, Harry Pettersson, Alice Pettersson, Ingegerd Hellman. Kassör: Lovisa Scholtze, Henric Bengtsson. Övriga styrelsemedlemmar: Oscar Söderberg, Reinhold Karlsson, Robert Fransson, Georg Boox, Anton Kock, Teodor Jansson, Gunnar Andersson, Georg Lundgren, Erik Nilsson, Curt Säfström, Rune Lööf, Filip Hallberg. Biblioteksstyrelsen har haft Georg Lundgren som ordf. och Gustaf Bengtsson och Curt Säfström som bibliotekarier sedan 1942 och understödjas av Bertil Pettersson och Elis Sander. Deras företrädare voro K. V. Svensson och Erik Nilsson, medan Gustaf och Henrik Bengtsson ända sedan 1922 varit med i folkbildningsarbetet. Revisorer genom åren har varit Gustaf Gehlin med assistens i perioder av Gunnar Florén, Per Lundin, Axel Undén och Axel Fall.

INNEHÅLL

Fem årgångar 2
Forum: Gustavsberg och sammanhangen 3
Den heliga natten 4
Saltstänk från Farstaviken 5
Vad är Vad? Pristävlan 6
Varg i veum på Värmdö 7
Försök till en intervju 9
Min önskan och förhoppning inför 1948 11
Gamla original 12
Julkorsord 13
Fyra präster på sångarfärd 15
Födelsedagar 16
Från Pastorsämbetet 16
Vi gratulera! 17
Soliga spalten 17
En titt in i biblioteket 18
Nya böcker i ABF:s bibliotek .. 18
Konsumspalten 18
Gustavsbergsnytt 19

ANNONS NR 7 I SERIEN

"RÅMATERIALEN TILL VÅRT PORSLIN"

Herr Axel Björkman
Mariagatan 6
Gustavsberg

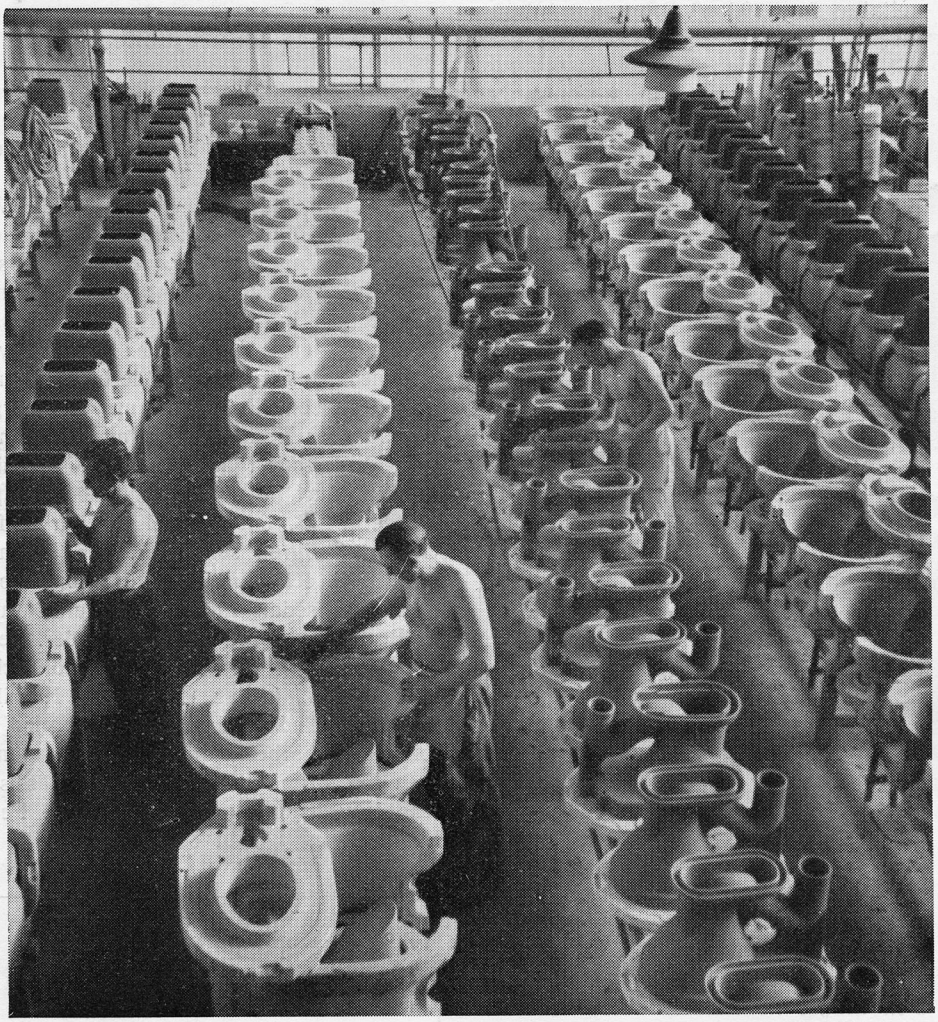

Sanitetsporslin
Gjutna klosettstolar klara för puts i sanitetsgjuteriet.

Gips och porslin . . .

Gips ingår inte som råmaterial i porslin. Men utan gips kan inte en modern porslinstillverkning äga rum, och en fabrik som Gustavsberg förbrukar massor av gips under loppet av ett år.

Av gips tillverkas originalmodellen till varje porslinsföremål, och av gips är alla de negativa formar vari porslinsmassan formas eller gjutes. I modellverkstaden, där formarna framställes, lägges grunden för hela tillverkningen.

Gustavsberg hämtar f. n. sin gips från U. S. A., där den brytes i form av gipssten, som därefter kokas vid 150° för att driva ut kristallvattnet och sedan males till modellgips. Därmed är materialet färdigt att användas.

Med gips formas Gustavsbergs sintrade sanitetsporslin.

GUSTAVSBERG

Detta märke är en garanti för tekniska kvalitetsfordringar enl. svensk standard.

AB GUSTAVSBERGS FABRIKER • GUSTAVSBERG

Pris 35 öre.

Umeå 1947 - Larsson & C:os Tryckeri